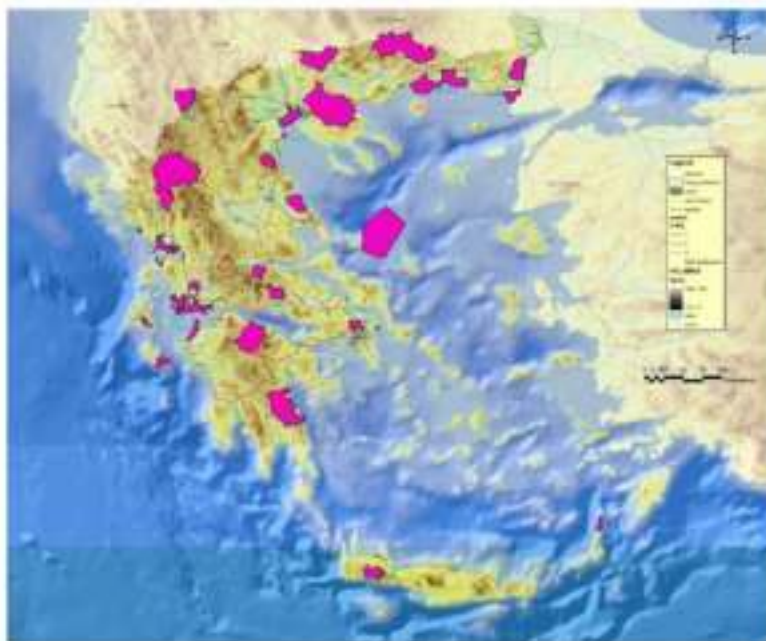

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

**ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ—ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΗ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ»**

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ
ΦΟΡΕΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ**

Μαρία Γ. Σκόπα

Αθήνα, Οκτώβριος 2012

Επιβλέπων: Κίμων Χατζημπίρος, Αν. Καθηγητής

**«ΕΠΙΣΤΗΜΗ &
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ
ΥΔΑΤΙΚΩΝ
ΠΟΡΩΝ»**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται ο κύκλος των σπουδών μου στο Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων του ΕΜΠ. Η εργασία αυτή αποτέλεσε ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον αντικείμενο των μεταπτυχιακών μου σπουδών, τόσο γιατί μου έδωσε την ευκαιρία να εμβαθύνω στο αντικείμενο του επιστημονικού πεδίου που επέλεξα και να κατανοήσω την αξία της ολοκληρωμένης διοίκησης και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, όσο και γιατί η αναζήτηση στοιχείων και απαραίτητου υλικού με οδήγησε σε αξιόλογους επιστήμονες και φορείς, με συσσωρευμένη εμπειρία και εξειδικευμένη γνώση.

Η ανάθεση του θέματος της Διπλωματικής Εργασίας μου έγινε από τον καθηγητή μου, κύριο Κίμωνα Χατζημπίρο, τον οποίο ευχαριστώ ιδιαίτερα. Με την επίβλεψη, την καθοδήγησή του και τις χρήσιμες συμβουλές του με βοήθησε να ολοκληρώσω τον κύκλο των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας ξεκίνησα τη συλλογή στοιχείων και πληροφοριών από βιβλιογραφικά δεδομένα, τα οποία αναζήτησα στο διαδίκτυο και σε επιστημονικές βιβλιοθήκες φορέων και επιστημόνων, με πολύχρονη και αξιόπιστη δράση σε θέματα σχετικά με τη διαχείριση και τη διοίκηση των προστατευόμενων περιοχών.

Στη συνέχεια απευθύνθηκα σε σχετικούς με το θέμα της εργασίας μου Φορείς, από τους οποίους συγκέντρωσα εξειδικευμένα στοιχεία, που αφορούν στο αντικείμενο της διπλωματικής μου εργασίας, και τα οποία ήταν απαραίτητα για την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης, την εκτίμηση και αξιολόγηση των δεδομένων αλλά και την έκδοση σχετικών συμπερασμάτων και τη διατύπωση ανάλογων προτάσεων. Από τους Φορείς αυτούς αναφέρονται το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής – ΥΠΕΚΑ - (Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος της

Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού, Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Περιβαλλοντικών Δράσεων και Ειδική Γραμματεία Δασών), το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων (ΕΚΒΥ), η Επιτροπή «Φύση 2000» και ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου, Αώου και Πίνδου.

Κατά την επεξεργασία των στοιχείων και των σχετικών ερευνών, που συνέλεξα, αναζήτησα μελετητικά γραφεία και ειδικούς επιστήμονες, οι οποίοι έχουν ασχοληθεί με το θέμα της διαχείρισης και διοίκησης των προστατευόμενων περιοχών, αλλά και ειδικότερα με τις περιοχές στις οποίες έχουν συσταθεί και λειτουργούν Φορείς Διαχείρισης (κατά την έννοια του Νόμου 2742/1999), προκειμένου να εξασφαλίσω επί πλέον πληροφορίες και πολύτιμες βιβλιογραφικές αναφορές και, κυρίως, να συζητήσω μαζί τους, ώστε, με τη γνώση τους και ιδιαίτερα την εμπειρία τους, να με βοηθήσουν να αντιμετωπίσω εμπόδια και δυσκολίες, που συναντούσα.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους αυτούς που με βοήθησαν για τη σύνταξη και ολοκλήρωση της Διπλωματικής μου Εργασίας και συγκεκριμένα:

Ευχαριστώ τους καθηγητές μου στο Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων του ΕΜΠ, για τη μετάδοση γνώσεων και πληροφοριών του γνωστικού τους αντικειμένου κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Ευχαριστώ τους εξειδικευμένους επιστήμονες από το Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΚΑ για το χρόνο που αφιέρωσαν προκειμένου να με ενημερώσουν για θέματα σχετικά με τη διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα, τη σύσταση, τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των αντίστοιχων Φορέων Διαχείρισης και το σχεδιασμό των έργων και δράσεων στις προστατευόμενες περιοχές, με βάση τις αντίστοιχες μελέτες που έχουν εκπονηθεί ή είναι σε εξέλιξη. Επίσης, τους ειδικούς επιστήμονες της Ειδικής Γραμματείας Δασών του ΥΠΕΚΑ για την παροχή στοιχείων που αφορούν, ειδικότερα, στη φυσιολογία και μορφολογία των δασικών

προστατευόμενων περιοχών, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ως περιοχές υψηλής οικολογικής αξίας, με δεδομένο ότι, αρχικά, οι προστατευόμενες περιοχές ήταν κυρίως δασικές περιοχές και περιοχές θήρευσης, υπό την ευθύνη του τότε Υπουργείου Γεωργίας .

Ευχαριστώ, επίσης, τον κο Γιώργο Παπαθανασίου, από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Περιβαλλοντικών Δράσεων του ΥΠΕΚΑ, για την βοήθεια που μου παρείχε στην παροχή στοιχείων σχετικά με τα έργα και προγράμματα του τομέα «Πρώθηση της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης», που υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ.

Ευχαριστώ την πρόεδρο της Επιτροπής «Φύση 2000», κα Δέσποινα Βώκου, και τον Πρόεδρο του Φορέα Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου, Αώου και Πίνδου, κο Στέργιο Βέργο, για τα στοιχεία που μου παρείχαν από σχετικές έρευνες που διεξήγαγαν αναφορικά με την εφαρμογή του θεσμού των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον μελετητή κο Στέργιο Διαμαντόπουλο (Δασολόγο), ο οποίος με τη μεγάλη, επί σχετικών θεμάτων, εμπειρία του με βοήθησε τόσο με παροχή στοιχείων όσο και με χρήσιμες συμβουλές.

Τέλος, ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στη Δρ. βιολόγο Θάλεια Λαζαρίδου, η οποία μου παρείχε πολύτιμο υλικό και μου μετέφερε την εμπειρία της από την εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης σε προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στη μητέρα μου, η συνεχής συμπαράσταση και ηθική υποστήριξη της οποίας ήταν ιδιαίτερα σημαντική.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	i
Περιεχόμενα.....	iv
Περίληψη.....	vii
Summary.....	xi
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1 Αντικείμενο και στόχος της μελέτης.....	1
1.2 Αναφορά στη μεθοδολογία.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ – ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ.....	6
2.1 Προστατευόμενες Περιοχές – Ιστορικό.....	6
2.2 Γενικές αρχές διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών.....	13
2.3 Υπηρεσίες των «οικοσυστημάτων» - Λειτουργίες και αξίες των Προστατευόμενων Περιοχών	19
2.4 Κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών.....	23
2.4.1 Το σύστημα ταξινόμησης κατά την IUCN.....	26
2.4.2 Το σύστημα ταξινόμησης κατά την MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe).....	31
2.4.3 Το σύστημα ταξινόμησης κατά τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (European Environmental Agency – ΕΕΑ).....	32
2.4.4 Κατηγορίες Προστατευόμενων Περιοχών με βάση την εθνική νομοθεσία (Νόμος 3937/2011, Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 60/Α’/2011).....	33
2.5 Εθνικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών.....	37
2.6 Η δημιουργία του Δικτύου NATURA 2000 στην Ελλάδα.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	54
3.1 Γενικά.....	54
3.2 Σχεδιασμός της διαχείρισης.....	55
3.3 Πλαίσιο διαχείρισης.....	60
3.4 Σχέδια διαχείρισης.....	67
3.4.1 Τι είναι το σχέδιο διαχείρισης.....	67
3.4.2 Περιεχόμενο των σχεδίων διαχείρισης.....	69

3.4.3	Τα πληροφοριακά συστήματα ως εργαλεία διαχείρισης.....	70
3.4.4	Τα στάδια από την εκπόνηση έως την αναθεώρηση ενός σχεδίου διαχείρισης.....	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....		74
4.1	Θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας των ΦΔΠΠ.....	74
4.2	Αρμοδιότητες ΦΔΠΠ – Υφιστάμενη κατάσταση.....	80
4.2.1	Αρμοδιότητες ΦΔΠΠ.....	80
4.2.2	Υφιστάμενη κατάσταση ΦΔΠΠ.....	84
4.3	Χρηματοδότηση Φορέων Διαχείρισης – Περιγραφή του έργου τους.....	95
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....		109
5.1	Θεσμική κατοχύρωση προστατευόμενων περιοχών με Φορείς Διαχείρισης.....	109
5.2	Διοίκηση ΦΔΠΠ, Χρηματοδότηση, Άσκηση Αρμοδιοτήτων.....	112
5.2.1	Διοίκηση – Στελέχωση ΦΔΠΠ.....	112
5.2.2	Χρηματοδότηση.....	115
5.2.3	Άσκηση αρμοδιοτήτων.....	117
5.3	ΦΔΠΠ και Τοπική Κοινωνία.....	120
5.4	Οι πέντε (5) Πρόεδροι των ΦΔΠΠ της Ηπείρου μιλούν για τους Φορείς τους και τις περιοχές τους.....	121
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....		127
6.1	Συμπεράσματα.....	127
6.2	Προτάσεις.....	133
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....		141
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....		148
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1:	Ερωτηματολόγιο που συντάχθηκε από την Επιτροπή «Φύση» 2000 και κλήθηκαν να συμπληρώσουν οι 28 Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών της χώρας	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2:	Στοιχεία επιστημόνων της Δημόσιας Διοίκησης από τους οποίους αντλήθηκαν στοιχεία και εμπειρία	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3:	Πίνακες και Διαγράμματα στα οποία παρουσιάζεται οι ΖΕΠ, οι ΤΚΣ και οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000 (αριθμός και έκταση) ανά κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4	Νομικό Πλαίσιο για τους 29 Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών	

- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5** Χάρτης των προστατευόμενων περιοχών με Φορείς Διαχείρισης, με επισήμανση της ονομασίας των περιοχών
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6** Πίνακας έργων «Πρωώθησης της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης», που υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7** Σχεδίου νόμου «Κατάργηση και συγχώνευση νομικών προσώπων του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα», Άρθρο 10
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8** Αρχές της οικοσυστημικής προσέγγισης για τη διαχείριση του περιβάλλοντος, όπως αναφέρονται στην Απόφαση V/6, την οποία εξέδωσε η Διάσκεψη των Μερών (Conference of the Parties, COP) της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9** Πλαίσιο αξιολόγησης της διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΠΠ) κατά την Παγκόσμια Επιτροπή για τις Προστατευόμενες Περιοχές της IUCN (WCPA).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας είναι η αξιολόγηση του θεσμού των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΦΔΠΠ) στην Ελλάδα, με τη συμπλήρωση δεκαετίας από τη θεσμική έναρξη λειτουργίας των διοικητικών – διαχειριστικών αυτών σχημάτων.

Η εργασία αναπτύσσεται σε έξι (6) ενότητες και υποστηρίζεται από εννέα (9) παραρτήματα (Πίνακες, Χάρτες, χαρακτηριστικά κείμενα).

Στην πρώτη ενότητα, την εισαγωγική, αναφέρεται το αντικείμενο και ο στόχος της μελέτης, καθώς και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, προκειμένου να ολοκληρωθεί η παρούσα εργασία.

Στη δεύτερη ενότητα περιγράφεται το ιστορικό της θεσμοθέτησης προστατευόμενων περιοχών, σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Γίνεται αναφορά στις χρονολογίες ορόσημα για τη δημιουργία Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα, τις γενικές αρχές διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, σε σχέση με τις υπηρεσίες των οικοσυστημάτων και, ειδικότερα, τις λειτουργίες και αξίες των προστατευόμενων περιοχών. Επίσης, ειδική αναφορά γίνεται στην κατηγοριοποίηση των προστατευόμενων περιοχών, σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN), την Υπουργική Συνδιάσκεψη για την Προστασία των Δασών της Ευρώπης (MCPFE) και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (ΕΕΑ) και τη συσχέτιση των τριών συστημάτων ταξινόμησης (IUCN, MCPFE και ΕΕΑ), καθώς και στις κατηγορίες Προστατευόμενων Περιοχών με βάση την ελληνική νομοθεσία. Η παρούσα ενότητα ολοκληρώνεται με την ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, όπως αυτό προκύπτει σύμφωνα με το Νόμο 3937/2011, και την περιγραφή της δημιουργίας του Δικτύου Natura 2000 στη Ελλάδα, το οποίο αριθμεί,

σήμερα, 419 περιοχές, καλύπτοντας το 27,2% της χερσαίας έκτασης της χώρας μας και το 6,1% της θαλάσσιας.

Η Τρίτη ενότητα αναφέρεται στη Διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών με ανάδειξη της σημασίας του πλαισίου και του σχεδιασμού της διαχείρισης, καθώς και αναλυτική αναφορά του ορισμού και του περιεχομένου του «Σχεδίου Διαχείρισης» αλλά και της διαδικασίας εκπόνησης, αξιολόγησης και αναθεώρησής του. Στην ίδια ενότητα αναλύονται οι πρόνοιες των Οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 79/409/ΕΟΚ για τη διαχείριση των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 και η σχέση μεταξύ των δυο αυτών οδηγιών και αναδεικνύεται η σημασία της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ για τις προστατευόμενες περιοχές.

Η τέταρτη ενότητα είναι αφιερωμένη στους Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΦΔΠΠ) και, σ' αυτήν, αναπτύσσεται το θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας των Φορέων, καθώς και οι αρμοδιότητες αυτών, όπως προκύπτουν από τη σχετική νομοθεσία, αρχής γενομένης από το Νόμο 1650/1986. Στην ίδια ενότητα παρουσιάζεται η υφιστάμενη κατάσταση των ΦΔΠΠ, μέσα από στοιχεία που προέκυψαν, από τις έρευνες/μελέτες που έγιναν στο πλαίσιο των βιβλιογραφικών αναφορών Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011 και Βέργος, 2012, για τη θεσμική κατοχύρωση των Φορέων, τη διοίκηση και λειτουργία των Διοικητικών τους Συμβουλίων (ΔΣ), τη στελέχωση και οργάνωση του προσωπικού τους, την παρακολούθηση, διαχείριση και προστασία των περιοχών ευθύνης τους αλλά και τη διαφάνεια και το συντονισμό που διέπουν, συνολικά, τη λειτουργία τους. Η συγκεκριμένη ενότητα ολοκληρώνεται με αναλυτική αναφορά στις πηγές και τις διαδικασίες χρηματοδότησης των Φορέων Διαχείρισης και παρουσίαση και αντίστοιχο σχολιασμό του τρόπου διοχέτευσης των διατιθέμενων πόρων σε έργα και δραστηριότητες από τους Φορείς.

Στην πέμπτη ενότητα αναφέρονται τα αποτελέσματα που προκύπτουν για τη θεσμική κατοχύρωση των προστατευόμενων περιοχών με Φορείς Διαχείρισης, με την πλειονότητα των ΦΔΠΠ να καλείται να δραστηριοποιηθεί εντός περιοχών που δεν καλύπτονται από «ισχυρό» και σαφές θεσμικό πλαίσιο προστασίας και

διαχείρισης. Επίσης, αναφέρονται εκτιμήσεις σχετικά με τον τρόπο διοίκησης των ΦΔΠΠ, οι οποίες καταλήγουν στο χαρακτηρισμό των Φορέων ως «προεδροκεντρικών» σχημάτων, τις διαδικασίες χρηματοδότησης και την αξιοποίηση των αντίστοιχων πόρων, καθώς και την αποτελεσματικότητα στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους από τους Φορείς. Ειδική αναφορά γίνεται στην σχέση των ΦΔΠΠ με την τοπική κοινωνία και, ενώ επισημαίνεται ότι οι ΦΔΠΠ θέλουν την τοπική κοινωνία «Μέτοχο» στη διαχείριση και τις αποφάσεις που λαμβάνονται, διαπιστώνεται ότι οι περισσότεροι από τους Φορείς, αν και έχουν επεξεργαστεί προγράμματα ενημέρωσης, δεν έχουν κατορθώσει να έρθουν κοντά στην τοπική κοινωνία και να την πείσουν για την αναγκαιότητα θεσμοθέτησης σχημάτων διαχείρισης. Τέλος, στην πέμπτη ενότητα παρουσιάζονται οι απόψεις για τα σχετικά θέματα των Προέδρων των πέντε (5) ΦΔΠΠ της Ηπείρου, όπως αυτές αποτυπώνονται με αφορμή τον εορτασμό της παγκόσμιας ημέρας περιβάλλοντος (στις 5 Ιουνίου).

Τέλος, στην έκτη ενότητα συνοψίζονται τα κύρια συμπεράσματα της εργασίας σχετικά με την αξιολόγηση του θεσμού των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, όπως αυτός λειτούργησε τα τελευταία 10 χρόνια στην Ελλάδα και διατυπώνονται προτάσεις στην κατεύθυνση της βιωσιμότητας των Φορέων αλλά και της εξασφάλισης αποτελεσματικής προστασίας των περιοχών ευθύνης τους.

Με τις προτάσεις που περιλαμβάνει η παρούσα εργασία αισιοδοξεί να προσθέσει υλικό στο διάλογο που έχει ξεκινήσει για τη διοικητική αναδιάρθρωση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών, ώστε να μπορέσει, αυτό το σύστημα, να απαλλαγεί από παθογένειες του παρελθόντος και να εκμεταλλευτεί όλες τις δυνατότητες που παρέχει το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Οργανώνοντας ορθολογικά το σύστημα προστατευόμενων περιοχών και αξιοποιώντας υφιστάμενους πόρους η Ελλάδα θα πραγματοποιήσει μια ουσιαστική επένδυση για την αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας, που φιλοξενεί εντός και εκτός των προστατευόμενων περιοχών, αποκτώντας γερές βάσεις για την αειφόρο ανάπτυξή της. Οι ΦΔΠΠ πρέπει να καταφέρουν να κάνουν σαφή τη σχέση των περιορισμών που συνεπάγεται το καθεστώς προστασίας και των ευκαιριών που

δίνονται μέσα από αυτό για ανάπτυξη της περιοχής, απασχόληση και αύξηση των θέσεων εργασίας. Οι ΦΔΠ πρέπει να εκμεταλλευτούν τη δυνατότητα που τους παρέχεται να λειτουργήσουν ως ένα εργαλείο της λεγόμενης πράσινης ανάπτυξης.

SUMMARY

The subject of this thesis is the evaluation of the institution of Protected Areas Management Organizations in Greece, after a decade since the institutional launch of these administrative – management entities.

The paper is developed in six (6) sections and supported by nine (9) annexes (Tables, Charts, characteristic documents).

The first section – introduction - refers to the object and purpose of this study and the methodology followed in order to complete it.

The second section describes the background of establishing protected areas at a global, European and national level, with reference to dates - milestones for the establishment of protected areas in Greece, the general principles for the management of these protected areas in relativity to ecosystem services and, particularly, the functions and values of the protected areas. Additionally special reference is made in the categorization of protected areas, according to the International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), the Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe (MCPFE) and the European Environment Agency (EEA), the correlation of these three classification systems (IUCN, MCPFE and EEA), and the categories of protected areas under Greek law. The section concludes with the development of the National System of Protected Areas, in accordance with Law 3937/2011, and the description of the establishment of the Natura Network 2000 in Greece, which currently counts 419 areas, covering 27.2 % of the land area of the country and 6.1% of the sea area.

The third section refers to the management of protected areas by emphasizing in the importance of context and management planning, as well as the detailing of the definition and content of the "Management Plan" and the process of its drafting,

evaluation and revision. In the same section, the provisions of Directives 92/43/EEC and 79/409/EEC on the management of areas of NATURA Network 2000 and the relationship between these two directives are analyzed and the importance of Directive 2000/60/EC on protected locations is highlighted.

The fourth section refers exclusively to the management organizations of Protected Areas (FDPP) and therein develops the institutional frame of establishment, organization and function of FDPP's, and their responsibilities, derived from the relevant legislation, starting with the 1650 Law / 1986. In the same section is displayed: the current state of FDPP through data obtained from surveys / studies in the context of bibliographic references "Commission Natura 2000", September 2011 and Vergos, 2012, the institutional consolidation of FDPP's, their administration and operation of the Board of Directors (BoD), their staffing and organization of the staff, the monitoring, management and protection of their areas of responsibility, the transparency and coordination that governs their overall function. This section concludes with a detailed report of the financial sources and procedures of financing the FDPP's as well as a presentation and commentary of the way of allocating these funds to projects and activities of the FDPP's.

The fifth section lists the results for the institutional consolidation of FDPP's, with the majority of FDPP's required to operate in areas not covered by 'strong' and clear institutional framework for the protection and management. The way of management of FDPP's is also studied - resulting in their characterization as "presidential centred" shapes - together with the funding procedures and the use of their respective resources as well as the efficiency in exercising their powers. Specific reference is made to FDPP's relationship with the local community, while it is noticed that while FDPP's want the local community to be a "shareholder" in management and the decisions making, it appears that even though most FDPP's have worked on awareness programs, they have not managed to get close to the local communities and convince them for the need to institutionalize management schemes. Finally, the fifth section presents the views on these issues of the

Presidents of five (5) FDPP's of Epirus, as reflected on the occasion of the World Environment Day (June 5).

Finally, the sixth section summarizes the main conclusions of this paper on the evaluation of the institution of Protected Areas Management Organizations, as it operated over the last 10 years in Greece and proposals are made for the sustainability of FDPP's and for the effective protection of the areas of their responsibility as well.

The proposals contained in this document is intended to add more material to the dialogue that has begun to restructure the administrative system of protected areas so that it can be freed from pathogens of the past and to exploit all the possibilities offered by the existing institutional framework. Rationalizing the system of protected areas and utilizing existing resources, Greece will make a substantial investment for the effective protection of biodiversity hosted inside and outside of the protected areas, laying solid foundations for its sustainable development. The FDPP's must be able to clarify the relationship between restrictions, imposed from the protection status and the opportunities given through this protection status for development, employment and job increase. The FDPP's must seize the opportunity provided to them to function as a tool for the so-called green growth.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Αντικείμενο και στόχος της μελέτης

Η φύση της Ελλάδας και η εξαιρετικά πλούσια βιοποικιλότητά της αποτελούν τον περιβαλλοντικό πλούτο της χώρας μας, έναν κρυμμένο, πολλές φορές, «θησαυρό», που οφείλουμε να διαφυλάξουμε για το «σήμερα» και το «αύριο» της Ελλάδας, της Ευρώπης, του πλανήτη μας. Η ανάγκη για προστασία και ανάδειξη της χλωρίδας, της πανίδας και των φυσικών οικοτόπων οδήγησε στη δημιουργία προστατευόμενων περιοχών και τη λήψη πολιτικών, νομοθετικών, οργανωτικών και χρηματοδοτικών μέτρων για την αποτελεσματική διαχείρισή τους. Παρόλα αυτά, οι προστατευόμενες περιοχές της χώρας μας βρίσκονται αντιμέτωπες με τις αδυναμίες του παρελθόντος και την πρόκληση του μέλλοντος και παραμένει ζητούμενο, ο περιβαλλοντικός πλούτος της Ελλάδας, με την πιο σπάνια βιοποικιλότητα της Ευρώπης, να αναδειχθεί ως πολύτιμο φυσικό απόθεμα και να τύχει αποτελεσματικής προστασίας.

Στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια αξιολόγησης του θεσμού των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, με δεδομένα:

- Τη συμπλήρωση δεκαετίας από τη θεσμική έναρξη λειτουργίας των διοικητικών – διαχειριστικών αυτών σχημάτων (η πραγματική λειτουργία πολλών εξ' αυτών υπολείπεται σημαντικά της δεκαετούς διάρκειας)
- Το γεγονός ότι αποτελούν τα μοναδικά σχήματα διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα, καθ' όλο αυτό το χρονικό διάστημα, καθώς και
- Το γεγονός ότι, την τελευταία δεκαετία, τα αναπτυξιακά προγράμματα της χώρας είχαν σαφείς αναφορές και στόχους, σχετικά με την προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας.

Προκειμένου να αξιολογηθεί ο θεσμός των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών προηγείται κεφάλαιο με αναφορά στο ιστορικό των προστατευόμενων

περιοχών, διεθνώς και, ειδικότερα, στην Ελλάδα, στο οποίο επισημαίνονται οι γενικές αρχές διαχείρισης, που επικράτησαν μέχρι σήμερα, ενώ διακρίνονται οι λειτουργίες και οι αξίες των προστατευόμενων περιοχών. Στο ίδιο κεφάλαιο, προκειμένου να αντιμετωπιστούν συστηματικά και οργανωμένα οι προστατευόμενες περιοχές, αναλύεται το εθνικό μας σύστημα προστατευόμενων περιοχών και τα συστήματα κατηγοριοποίησης αυτών των περιοχών, καθώς και το δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000.

Το επόμενο κεφάλαιο αναφέρεται στο σχεδιασμό της διαχείρισης και το πλαίσιο στο οποίο αυτή λαμβάνει χώρα. Στο ίδιο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην έννοια και το περιεχόμενο των σχεδίων διαχείρισης, καθώς και τα πληροφοριακά συστήματα, με την ιδιότητά τους ως εργαλεία διαχείρισης. Τέλος, αναφέρονται τα στάδια που ακολουθούνται από την εκπόνηση έως και την αναθεώρηση ενός σχεδίου διαχείρισης.

Σε επόμενο κεφάλαιο αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα και περιγράφονται οι αρμοδιότητές τους και η υφιστάμενη κατάστασή τους. Επίσης, δίνονται αναλυτικά στοιχεία του έργου τους, σε συνδυασμό με τη χρηματοδότηση, που, μέχρι σήμερα, έχουν τύχει.

Κεφάλαιο, ανεξάρτητο και σημαντικό, αποτελεί αυτό που αναφέρεται στη συνεισφορά των Φορέων Διαχείρισης στην προστασία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, προκειμένου να αναδειχθεί η προστιθέμενη αξία των διοικητικών – διαχειριστικών αυτών σχημάτων για τις ίδιες τις προστατευόμενες περιοχές, την τοπική κοινωνία, το θεσμό των συμμετοχικών διαδικασιών, την οικονομία της χώρας και την εθνική, ευρωπαϊκή και παγκόσμια προβολή της, την έρευνα και τη γνώση θεμάτων σχετικών με την προστασία της φύσης, την ανάπτυξη ανάλογης εκπαίδευσης και κατάλληλης παιδείας αλλά και την απασχόληση και τη μείωση της ανεργίας, κυρίως, των νέων ανθρώπων.

Η παρούσα εργασία ολοκληρώνεται με σχετικά συμπεράσματα και προτάσεις, ώστε να αναδειχθούν, κατά την άποψη του συντάκτη της μελέτης:

- ◆ τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που οι Φορείς Διαχείρισης, ως σύστημα διοίκησης – διαχείρισης μιας προστατευόμενης περιοχής, διαθέτουν σε σχέση με άλλα σχήματα που προϋπήρξαν, υφίστανται σε άλλες περιοχές ή προτείνονται, καθώς και
- ◆ μέθοδοι, διαδικασίες και τρόποι ενίσχυσης του ρόλου των Φορέων, ώστε να είναι σε θέση να ασκήσουν αποτελεσματικά τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί.

Η εργασία αισιοδοξεί να προσθέσει, με τις απόψεις που αναπτύσσονται σ' αυτή, υλικό για τις συζητήσεις που διεξάγονται (δεδομένης και της οικονομικής κρίσης που πλήττει τη χώρα μας αλλά και την Ευρώπη γενικότερα) για σχετικά με θέματα, όπως:

- Είναι οι Φορείς Διαχείρισης, με τη σημερινή τους μορφή, τα ενδεδειγμένα σχήματα για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών;
- Οι Φορείς πρέπει να διατηρηθούν με αλλαγές στο πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας τους;
- Είναι σκόπιμη ή απαραίτητη η συγχώνευση των Φορέων Διαχείρισης;
- Είναι σκόπιμη η επέκταση του θεσμού των Φορέων και σε άλλες προστατευόμενες περιοχές, που σήμερα δεν έχουν εγκατεστημένους Φορείς;
- Αμιγώς δημόσιες υπηρεσίες ή ιδιωτικές πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να ανταποκριθούν καλλίτερα στο έργο της διοίκησης – διαχείρισης μιας προστατευόμενης περιοχής;
- Βασικές προϋποθέσεις για να αναδειχθεί ως πολύτιμο φυσικό απόθεμα και να τύχει αποτελεσματικής προστασίας ο περιβαλλοντικός πλούτος της Ελλάδας.

1.2 Αναφορά στη μεθοδολογία

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της εργασίας συγκεντρώθηκε και μελετήθηκε, ελληνική και ξενόγλωσση, σχετική βιβλιογραφία και η αντίστοιχη κοινοτική και εθνική νομοθεσία και διεθνείς συμβάσεις.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στο Νόμο 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος», ΦΕΚ 160/Α'/16.10.1986, και τις μέχρι σήμερα συμπληρώσεις και τροποποιήσεις αυτού, μέχρι τον πρόσφατο Νόμο 3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 60/Α'/31.03.2011, και το ειδικό θεσμικό πλαίσιο που διέπει τους υφιστάμενους Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών.

Επίσης, βαρύτητα δόθηκε στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει το δίκτυο Natura 2000, τις σχετικές εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), τα αποτελέσματα των διεθνών διασκέψεων για το περιβάλλον και τα αποτελέσματα συναντήσεων που έλαβαν χώρα μεταξύ των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Σημαντική πηγή πληροφόρησης αποτέλεσαν τα κείμενα της Επιτροπής «Φύση 2000», τα οποία παρέχουν στοιχεία για την κατάσταση των προστατευόμενων περιοχών και τη λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης αλλά και προτάσεις αποτελεσματικής διατήρησης και προστασίας του περιβάλλοντος στην Ελλάδα. Απαντήσεις, που δόθηκαν από τους 28 Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, σε ερωτηματολόγιο που συντάχθηκε από την Επιτροπή «Φύση 2000» (Παράρτημα 1), παρέχουν επίκαιρα και πραγματικά στοιχεία για το θεσμικό καθεστώς των υπό την ευθύνη τους περιοχών, τη λειτουργία των Διοικητικών Συμβουλίων, την οργάνωση και λειτουργία των Φορέων, τα οικονομικά θέματα, την παρακολούθηση, διαχείριση, προστασία, φύλαξη και εποπτεία των περιοχών αλλά και τη σχετική ενημέρωση (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011, Νοέμβριος 2011 και Φεβρουάριος 2012).

Στη συνέχεια αναζητήθηκαν, μέσω του διαδικτύου, στοιχεία για τη χρηματοδότηση των Φορέων Διαχείρισης. Σημειώνεται ότι η κύρια πηγή χρηματοδότησης των

Φορέων είναι τα συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγράμματα, τα στοιχεία των οποίων, στο πλαίσιο της διαφάνειας που υποχρεωτικά διέπει τα προγράμματα αυτά, είναι αναρτημένα στις ιστοσελίδες των Ειδικών Υπηρεσιών που τα διαχειρίζονται. Η συγκέντρωση, επεξεργασία και πινακοποιημένη και διαγραμματική παρουσίαση των στοιχείων αυτών οδήγησε σε συμπεράσματα σχετικά με το έργο των Φορέων και την αξιοποίηση των αντίστοιχων κονδυλίων, μέχρι σήμερα, καθώς και τις προοπτικές που διαγράφονται μέχρι τη λήξη των πληρωμών της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου (2015).

Πολύ σημαντική ήταν η συζήτηση με επιστήμονες από τη δημόσια διοίκηση, που έχουν θεσμοθετημένη ευθύνη για το συντονισμό δράσεων προστασίας του περιβάλλοντος (από το Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής- ΥΠΕΚΑ και την Ειδική Γραμματεία Δασών του ίδιου Υπουργείου – Παράρτημα 2). Εξίσου σημαντικές ήταν οι απόψεις Προέδρων και μελών των Διοικητικών Συμβουλίων των Φορέων, καθώς και εργαζομένων στους Φορείς.

Για τη ρεαλιστικότητα των συμπερασμάτων και προτάσεων που διατυπώνονται ελήφθει υπόψη και η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας μας (πρόγραμμα σταθερότητας κ.λπ.) αλλά και τα πραγματικά αποτελέσματα που είχε η «συμμετοχική διαδικασία», που θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 2742/1999.

2. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ – ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

2.1 Προστατευόμενες Περιοχές – Ιστορικό

Οι προστατευόμενες περιοχές αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο των περισσότερων στρατηγικών διατήρησης. Εντός των ορίων τους είναι εφικτή η προστασία της βιοποικιλότητας και η διασφάλιση της υγείας του οικοσυστήματος και η παροχή μιας σειράς πολύτιμων υπηρεσιών του (καθαρό πόσιμο νερό, χώροι αναψυχής, τόποι αποθήκευσης σπάνιου, πολλές φορές, γενετικού υλικού, περιοχές που αποτελούν καταφύγιο άγριων φυτών και ζώων). Το απόθεμα που δημιουργείται στις περιοχές αυτές μπορεί να συνεισφέρει και στους γειτονικούς πληθυσμούς της χλωρίδας και της πανίδας (Hockings, 2003).

Ο όρος «Προστατευόμενη Περιοχή» αναφέρεται:

- Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα, σε: «*μια γεωγραφικά προσδιορισμένη περιοχή, η οποία έχει καθοριστεί και αποτελεί αντικείμενο ρυθμίσεων και διαχείρισης, προκειμένου να επιτευχθούν συγκεκριμένοι στόχοι διατήρησης και προστασίας*».
- Σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources -IUCN), σε «*μια χερσαία ή θαλάσσια περιοχή ειδικά αφιερωμένη στην προστασία και διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας και των φυσικών και σχετικών πολιτιστικών πόρων, διαχειριζόμενη μέσω του δικαίου ή άλλων κατάλληλων μέσων*» (IUCN 1994) και σε «*σαφώς ορισμένο γεωγραφικό χώρο, αναγνωρίσιμο, αφιερωμένο στη μακροχρόνια διατήρηση της φύσης και τις συναφείς οικοσυστημικές της υπηρεσίες και πολιτισμικές αξίες, διαχειριζόμενο, μέσα από νομικά ή άλλα αποτελεσματικά μέσα, ώστε να επιτύχει τον ανωτέρω σκοπό*» (IUCN 2007).

Οι γενικές κατευθύνσεις που προσδιορίζονται στους παραπάνω ορισμούς συναντώνται σε όλες σχεδόν τις κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών, σε εθνικό,

κοινοτικό και διεθνές επίπεδο. Πιο αναλυτικά, στους κύριους στόχους ίδρυσης των προστατευόμενων περιοχών περιλαμβάνονται:

- ◆ η διατήρηση και προστασία σημαντικών ειδών πανίδας και χλωρίδας και των ενδιαιτημάτων τους,
- ◆ η διατήρηση της γενετικής βιοποικιλότητας (γενετικά αποθέματα),
- ◆ η προώθηση της επιστημονικής έρευνας,
- ◆ η διατήρηση των φυσικών, παραδοσιακών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών,
- ◆ η εκπαίδευση, η αναψυχή και η ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού,
- ◆ η αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων,
- ◆ η διατήρηση μια σειράς λειτουργιών που επιτελούνται στο φυσικό περιβάλλον και είναι απαραίτητες για τη διατήρηση της ζωής πάνω στη γη.

Η ιστορία των προστατευόμενων περιοχών συνδέεται με την ιστορία του ανθρώπινου πολιτισμού. Η πρώτη αναφερόμενη ενέργεια προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος τοποθετείται στα 1122 π.Χ., όταν στην Κίνα δημοσιεύεται διάταγμα, το οποίο παίρνει μέτρα προστασίας ενός δάσους. Το 252 π.Χ., ο Ασόκα, αυτοκράτορας της Ινδίας, εκδίδει διάταγμα για την προστασία των ζώων, των ψαριών και των δασών. Πολλά από τα δάση της αρχαίας Ελλάδας είχαν συνδεθεί με τη θρησκεία. Τα «ιερά» δάση προστατεύονταν αυστηρά και αφήνονταν στη φυσική τους εξέλιξη, γεγονός που συντέλεσε στο να αποκτήσουν εντυπωσιακή πολυώροφη δομή παρθένων δασών. Τέτοια ήταν το ιερό άλσος της αρχαίας Αθήνας, του Άργους, της Αρτέμιδος στη Σκυλούντα, της Δέσποινας στην Αρκαδία, της Δωδώνης, του Ευμενίδη στον Κολωνό ή του Διός στην Ολυμπία, το οποίο ονομάστηκε «Άλτις» από τον Ηρακλή, κ.ά.

Το πρώτο φυσικό απόθεμα στο δυτικό κόσμο είναι, ίσως, αυτό που δημιουργήθηκε κοντά στη Βενετία, τον 8ο μ.Χ. αιώνα, ως καταφύγιο για ελάφια και αγριογούρουνα. Στο τέλος του Μεσαίωνα και κατά την Αναγέννηση δημιουργούνται, από τους πρίγκιπες και άλλους ευγενείς, φυσικά καταφύγια θηραμάτων, ύστερα από τη διαπίστωση ότι η θηρευόμενη πανίδα μειωνόταν εξαιτίας της δημογραφικής αύξησης και των μεθόδων θήρας. Έτσι δημιουργήθηκε, τον 14ο αιώνα, το

παλαιότερο επίσημο φυσικό απόθεμα για την προστασία των θηραμάτων στην Πολωνία.

Οι προσπάθειες όμως αυτές ήταν από τη φύση τους περιορισμένες. Κυριαρχούσαν οι λατρευτικοί, θρησκευτικοί σκοποί και η διατήρηση της θηρευόμενης πανίδας. Η βιομηχανική επανάσταση και η ραγδαία οικονομική ανάπτυξη, που ακολούθησε, συνοδεύτηκε από έντονη ανθρωπογενή παρέμβαση στο φυσικό περιβάλλον. Οι πρώτες φωνές για την προστασία της φύσης και την επιστροφή σ' αυτήν υψώθηκαν από τους ρομαντικούς και τους διαφωτιστές, ήδη από τον 18ο αιώνα (Jean-Jacques Rousseau, Βολταίρος, Λέσιγκ, κ.λπ.). Τον 19ο αιώνα φωτισμένοι δασολόγοι, όπως ο Borp και ο Parade στη Γαλλία και ο K. Gayer στη Γερμανία, μιλούσαν για την επιστροφή στη φύση. Νομοθετικές ρυθμίσεις, όμως, άρχισαν μόλις προς το τέλος του 19ου αιώνα και τις αρχές του 20ου. Στη Γαλλία, το 1853, δημιουργήθηκε το πρώτο φυσικό απόθεμα των σύγχρονων χρόνων με την ανακήρυξη του δάσους οξιάς του Fontainebleau ως προστατευόμενης περιοχής, όπου με νόμο διαφυλάχθηκε ανέγγιχτη η φυσική ομορφιά αυτού του δάσους. Το 1909, ψηφίσθηκε στη Γαλλία ο νόμος προστασίας τοπίων και φυσικών μνημείων, ο οποίος συμπληρώθηκε το 1930. Το 1909, η σουηδική βουλή ψήφισε νόμο για τα εθνικά πάρκα, τα φυσικά μνημεία και την προστασία της πανίδας και της χλωρίδας. Το ίδιο έτος, ψηφίσθηκε στη Νορβηγία ο νόμος για την προστασία της φύσης, ο οποίος εξουσιοδοτούσε το βασιλιά της Νορβηγίας να προστατεύει φυσικές περιοχές, φυτά, ζώα και να διαφυλάσσει γεωλογικούς σχηματισμούς, εφόσον αυτοί έχουν επιστημονική, ιστορική ή πολιτιστική σημασία. Το 1909, συστήθηκαν στην τσαρική Ρωσία οι πρώτοι σύνδεσμοι προστασίας της φύσης, στο πλαίσιο επιστημονικών συλλόγων και, το 1910, ψηφίσθηκε ο πρώτος νόμος προστασίας της φύσης. Το 1906, ψηφίσθηκε στην Πρωσία νόμος προστασίας της φύσης και, το 1926, στη Γερμανία.

Το πρώτο εθνικό πάρκο δημιουργήθηκε το 1872 στο Yellowstone των ΗΠΑ, ως «δημόσιο Πάρκο ή περιοχή αναψυχής προς όφελος και απόλαυση των ανθρώπων» (Holdgate and Phillips, 1999), και ακολούθησε η ανακήρυξη σειράς άλλων εθνικών πάρκων, όπως του Yosemite στη Sierra Nevada της Καλιφόρνιας, του Grand-Canyon,

της Νεβάδας κ.λπ. Το παράδειγμα ακολούθησαν και άλλες χώρες, όπως η Ολλανδία, η Φινλανδία, η Πολωνία, η Μ. Βρετανία, ο Καναδάς, η Αυστραλία, η Ν. Αφρική, κ.ά. Το εθνικό πάρκο της Ελβετίας αποτέλεσε το πρώτο φυσικό απόθεμα, του οποίου η προστασία δικαιολογήθηκε από την επιστημονική του σπουδαιότητα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η εγκαθίδρυση των προστατευόμενων περιοχών συνδυάστηκε, σε αρκετές περιπτώσεις, και με τον εξοστρακισμό των ιθαγενών κατοίκων τους, πολλές φορές με βίαιο τρόπο, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα το διωγμό των ιθαγενών αμερικάνων από το βορειοδυτικό Wyoming, με τη χρησιμοποίηση στρατιωτικών δυνάμεων, εξαιτίας της ιδρύσεως του Εθνικού Δρυμού του «Yellowstone National Park» (Pimbert & Pretty 1995). Η παραμέληση των ιθαγενών κατοίκων των πάρκων και των δασών παραμένει μέχρι σήμερα, καθώς ελάχιστες είναι οι μελέτες που καθορίζουν τη διαχείριση των περιοχών αυτών και κάνουν, έστω και απλή, αναφορά σ' αυτούς.

Αρκετά ήταν και τα κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ των προστατευόμενων περιοχών, όπως:

- προέκυψαν ως αποτέλεσμα κυβερνητικής πρωτοβουλίας,
- περιελάμβαναν, συνήθως, μεγάλες εκτάσεις γης,
- αρχικά, ήταν προσβάσιμες από τον άνθρωπο αλλά παρέμεναν ακατοίκητες και άθικτες από ανθρώπινες δραστηριότητες.

Το χαρακτηριστικό της ανθρώπινης παρουσίας και συνύπαρξης φυσικών στοιχείων με τον άνθρωπο αλλάζει ανάλογα με το χρόνο και τον τόπο. Για παράδειγμα, στην Ευρώπη, όπου οι «φυσικές» εκτάσεις ήταν ανέκαθεν μικρότερες και οι ανθρώπινες δραστηριότητες συνυπήρχαν με τη φύση, οι προστατευόμενες περιοχές, που δημιουργήθηκαν, ήταν γενικά μικρότερης έκτασης και περιελάμβαναν, τουλάχιστον σε ένα μέρος τους, κατοικημένες περιοχές και ανθρώπινες δραστηριότητες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα (ΦΠΠ) της Γαλλίας, τα οποία περιέχουν σημαντικά στοιχεία της φυσικής κληρονομιάς της χώρας αλλά και ζωντανές και, συχνά, μεγάλες ανθρώπινες κοινότητες και δραστηριότητες, με την ανάπτυξη και την κοινωνική και οικονομική ευημερία των

οποίων συνδυάζεται η προστασία της φύσης. Η μόνιμη κήρυξη των ΦΠΠ γίνεται μετά από δοκιμαστική περίοδο 10 ετών και οι γενικές αρχές που διέπουν τη λογική τους είναι η αποθάρρυνση της δόμησης και της δημιουργίας μεγάλης κλίμακας υποδομών και η ανάπτυξη μιας πολυσχιδούς οικονομίας, συμβατής με τη διατήρηση των παραδοσιακών τοπίων και της ποιότητας ζωής στην επαρχία (Κατσαδωράκης, 2008).

Σήμερα, που η παρέμβαση στη φύση έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις, πολλές φορές μη αναστρέψιμες, δεν υπάρχει καμία χώρα, κυβέρνηση ή πολιτικό κόμμα που να μην περιλαμβάνουν στο πρόγραμμά τους μέτρα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο της προσπάθειας να διασωθεί, έστω και την τελευταία στιγμή, ό,τι είναι ακόμη δυνατό από τη φύση και το φυσικό περιβάλλον, εντάσσονται και η ίδρυση εθνικών πάρκων και ο χαρακτηρισμός και η ανακήρυξη προστατευόμενων περιοχών (Χατζηχαραλάμπους κ.ά., 2004).

Στη σύγχρονη εποχή επικρατεί η άποψη ότι οι προστατευόμενες περιοχές μπορούν να επιτελέσουν πολλούς και σημαντικούς ρόλους στην οικονομία ενός έθνους, ενώ μπορούν να αποφέρουν πολλών ειδών οφέλη, ανάλογα με τις συνθήκες κάτω από τις οποίες θα λειτουργήσουν. Ο τρόπος, με τον οποίο είναι δυνατή η διαχείρισή τους, ποικίλλει από περιοχή σε περιοχή αλλά και ανάμεσα στα τμήματα μιας προστατευόμενης περιοχής, από την απόλυτη προστασία και την απαγόρευση οποιασδήποτε χρήσης και δραστηριότητας εντός των ορίων τους, μέχρι την ελεγχόμενη χρήση και άσκηση συγκεκριμένων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Για την ανακήρυξη μιας περιοχής ως προστατευόμενης ή για την ίδρυση ενός εθνικού πάρκου λαμβάνονται υπόψη ορισμένα κριτήρια και καθορίζεται ένας συγκεκριμένος σκοπός ανακήρυξης ή ίδρυσής της. Η οργάνωση και η διαχείριση μιας προστατευόμενης περιοχής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από το σκοπό τον οποίο καλείται να εξυπηρετήσει. Ο Ντάφης (1992) ταξινομεί τα κριτήρια και τους σκοπούς αυτούς στις παρακάτω πέντε κατηγορίες:

1. Επιστημονικοί και ερευνητικοί σκοποί:

Στην περίπτωση αυτή προέχει η ανάπτυξη της οικολογικής έρευνας, η μετάβαση από τις περιγραφικές στις πειραματικές και φυσιολογικές έρευνες και η, υπό συνθήκες υπαίθρου, ανάλυση των οικοσυστημάτων, των φυσικών διαδικασιών και των νομοτελειών που τα διέπουν. Στην περίπτωση αυτή επιτρέπεται η διατάραξη των οικοσυστημάτων για ερευνητικούς σκοπούς, με την προϋπόθεση ότι οι προστατευόμενες επιφάνειες είναι κατάλληλες για επιστημονική έρευνα.

2. Πολιτιστικοί ή ηθικοί σκοποί:

Στην περίπτωση αυτή ο σκοπός είναι η προστασία ειδών και πληθυσμών φυτών και ζώων, των οποίων η σημασία ξεπερνάει τα εθνικά όρια, όπως π.χ. τα αποδημητικά πουλιά.

3. Εκπαιδευτικοί και μορφωτικοί σκοποί:

Οι προστατευόμενες εκτάσεις, που καλούνται να εξυπηρετήσουν τους σκοπούς αυτούς, πρέπει να βρίσκονται, κατά το δυνατό, κοντά σε αστικά κέντρα και να αποτελούν αντικείμενο υπαίθριας διδασκαλίας και περιβαλλοντικής αγωγής των μαθητών και του πληθυσμού γενικότερα.

4. Οικονομικοί σκοποί:

Οι οικονομικοί σκοποί εξυπηρετούνται είτε έμμεσα, μέσω της επιστημονικής έρευνας, είτε άμεσα, όπως η διατήρηση μιας τράπεζας γονιδίων, η συλλογή σπόρων από πολύτιμα δασοπονικά είδη ή η σταθεροποίηση της οικολογικής ισορροπίας του τοπίου (υδατική οικονομία, διάβρωση εδάφους, μικροκλίμα κ.ά.)

5. Ψυχαγωγικοί σκοποί:

Οι ψυχαγωγικοί σκοποί έρχονται, πολλές φορές, σε σύγκρουση με τους άλλους σκοπούς και, για το λόγο αυτό, μόνο εκτεταμένες προστατευόμενες περιοχές θα μπορούσαν να τους εξυπηρετήσουν, σε κάθε περίπτωση, με περιορισμούς που καθορίζονται με σαφήνεια, ανάλογα με την ευστάθεια ή όχι των οικοσυστημάτων.

Η οικονομική ανάπτυξη και ευμάρεια των ανθρώπινων κοινωνιών έχουν επιφέρει σημαντική συρρίκνωση του φυσικού χώρου και των φυσικών πόρων, με περαιτέρω συνέπεια την εξαφάνιση μορφών ζωής από τον πλανήτη. Οι ανησυχητικές διαστάσεις του φαινομένου αυτού και ιδίως η διαρκώς επιταχυνόμενη εξαφάνιση των μορφών ζωής, δηλαδή των ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας

πανίδας, οδήγησαν τη διεθνή κοινότητα να προβάλλει την αναγκαιότητα διατήρησης της φύσης, δηλαδή του φυσικού χώρου και των μορφών ζωής που αναπτύσσονται σε αυτόν και να λάβει μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση. Ως προσφορότερο μέσο για την επίτευξη του προαναφερόμενου σκοπού έχει επιλεγεί ο θεσμός της ίδρυσης προστατευόμενων φυσικών περιοχών, δηλαδή περιοχών οριοθετημένων με σαφήνεια, στην έκταση των οποίων οι ανθρώπινες δραστηριότητες απαγορεύονται ή ασκούνται με περιορισμούς προς όφελος της προστασίας της φύσης (Προμπονάς, σελ. 68-70, 2007).

Με το χαρακτηρισμό όλο και περισσότερων περιοχών ως προστατευόμενων προέκυψε, τουλάχιστον σε ορισμένες χώρες, η ανάγκη διαμόρφωσης μηχανισμών συντονισμού και διαχείρισης. Έτσι, το 1911, στον Καναδά, εμφανίζεται ο πρώτος, σε παγκόσμιο επίπεδο, φορέας συντονισμού. Πέντε χρόνια αργότερα, στις ΗΠΑ, συστήνεται η Εθνική Υπηρεσία Πάρκων, η οποία και συνεχίζει να παίζει βασικό ρόλο στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών. Από εκείνη την εποχή μέχρι σήμερα έχουν θεσπιστεί χιλιάδες προστατευόμενες περιοχές ανά τον κόσμο. Το 2002, περίπου, 44.000 περιοχές χαρακτηρίστηκαν προστατευόμενες, σύμφωνα με τα κριτήρια της Διεθνούς Ένωσης της Προστασίας της Φύσης (IUCN), καλύπτοντας έτσι, περίπου, το 10% της συνολικής έκτασης του πλανήτη. Στην Ελλάδα η ιστορία της κήρυξης προστατευόμενων περιοχών, ουσιαστικά, ξεκινά το 1938 στον Όλυμπο, με τη Δημιουργία του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου. (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2003).

Αρχικά, οι προστατευόμενες περιοχές ήταν, κυρίως, δασικές περιοχές και περιοχές θήρευσης, υπό την ευθύνη του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Όμως, ουσιαστικά υπεύθυνες για τη διατήρηση της φύσης παρέμεναν οι Περιφερειακές Δασικές Υπηρεσίες. Ο Νόμος 2742/1999 «*Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις*», ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999, αποτέλεσε σημείο καμπής στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, συντελώντας στην ίδρυση ανεξάρτητων Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, οι οποίοι φέρουν τη συνολική ευθύνη για τη διοίκηση και διαχείριση των οριοθετημένων αυτών περιοχών. Με τον τρόπο αυτό θεσμοθετείται – καθιερώνεται – η

ολοκληρωμένη και συμμετοχική διαχείριση, με σκοπό την προστασία και διατήρηση της φύσης και, γενικότερα του φυσικού περιβάλλοντος.

Ως χρονολογίες ορόσημα για τη δημιουργία Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα θα μπορούσαν να αναφερθούν οι εξής:

- 1937:** Ψήφιση του Νόμου 856, ο οποίος αποτέλεσε τη βάση για την κήρυξη των 10 Εθνικών Δρυμών.
- 1975:** Θέσπιση υγροτόπων διεθνούς σημασίας, βάση της Σύμβασης Ραμσάρ
- 1979:** Νόμος 998 «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας».
Ενσωμάτωση της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για τα άγρια πουλιά και καθιέρωση της υποχρέωσης της χώρας να θεσπίσει Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για συγκεκριμένα είδη ορνιθοπανίδας. Η Οδηγία έχει πλέον αναθεωρηθεί και είναι γνωστή ως 2009/14/ΕΚ.
- 1985:** Ψήφιση του Νόμου 1650, ο οποίος αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια καθιέρωσης ενός οργανωμένου συστήματος προστατευόμενων περιοχών. Υιοθέτηση της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας», που προβλέπει τη
- 1992:** Θέσπιση Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (ΕΖΔ) και την ίδρυση, λειτουργία, προστασία και διαχείριση του ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου Natura 2000.
- 1998:** Ενσωμάτωση της Οδηγίας για τους Οικοτόπους στο ελληνικό δίκαιο.
- 1998:** Ψήφιση του Νόμου 2637, άρθρο 57, για τη δημιουργία καταφυγίων άγριας ζωής.
- 1999:** Ψήφιση του Νόμου 2742, που εξειδικεύει τις υποχρεώσεις για τη διατήρηση των προστατευόμενων περιοχών.
- 2002:** Ψήφιση του Νόμου 3044, που προβλέπει την ίδρυση Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών.
Ψήφιση του Νόμου 3937, για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, ο οποίος θέτει σε νέα βάση το εθνικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών, ενσωματώνοντας τόσο τις παλιές κατηγορίες αυτών αλλά και δημιουργώντας νέες.

2.2 Γενικές αρχές διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών

Η διαχείριση του περιβάλλοντος, γενικά, είναι το σύνολο των οικονομικών, τεχνολογικών, θεσμικών, κοινωνικών και εμπειρικών μέτρων/μέσων, που είναι

αναγκαία για την επίτευξη του στόχου, δηλαδή την προστασία ή τη βελτίωση του περιβάλλοντος, στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης.

Σκοπός της διαχείρισης είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η διασφάλιση της δυνατότητάς του να αυτορυθμίζεται. Πρώτη προσέγγιση, προς την κατεύθυνση αυτή, είναι η θεσμοθέτηση κανόνων και λειτουργιών για τις ανθρώπινες δραστηριότητες, που να επιτρέπουν στους φυσικούς μηχανισμούς να συνεχίσουν να λειτουργούν ομαλά.

Κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης του Ρίο (1992) η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης προσεγγίστηκε ως ένα οικοδόμημα στηριζόμενο σε τρεις πυλώνες: το Περιβάλλον - Οικολογία, την Οικονομία και την Κοινωνία (σχήμα 2.1)

Σχήμα 2.1: Η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης όπως προσεγγίστηκε στη διάσκεψη του Ρίο (1992) (Πηγή: Σκούλλος, 2004)

Αν μια παράμετρος υστερεί σε σχέση με τις άλλες ή βλάπτεται από αυτές τότε δεν μπορεί να προχωρήσει η αειφόρος ανάπτυξη, η οποία έχει άμεση σχέση με την ισορροπία αλλά και με την ισότητα ανάμεσα στις γενιές (inter-generation equity). Πρόσφατα έχει προταθεί η υποκατάσταση, σε διεθνές επίπεδο, του παραδοσιακού σχηματικού μοντέλου της αειφόρου ανάπτυξης (κλασικός «ναός», σχήμα 2.1) από ένα μοντέλο τετραέδρου, του οποίου οι έδρες θα πρέπει να θεωρηθεί ότι εκτείνονται στο άπειρο, με το χώρο που περικλείεται στο τετράεδρο να οριοθετεί την αειφόρο ανάπτυξη (σχήμα 2.2). Ως βάση του τετραέδρου θα πρέπει να θεωρήσουμε την εκπαίδευση.

Σχήμα 2.2: Η αειφόρος ανάπτυξη σαν πυραμίδα με έδρα την εκπαίδευση
(Πηγή: Σκούλλος, 2004)

Βέβαια, με το σχήμα αυτό «υπερτονίζεται» ο ρόλος της εκπαίδευσης για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης. Στην πράξη, δεν αρκεί η εκπαίδευση για να προσεγγίσουμε αποτελεσματικά την αειφόρο ανάπτυξη. Αν σκεφτούμε καλύτερα, η εκπαίδευση είναι κομμάτι της ευρύτερης έννοιας της διακυβέρνησης (governance), η δε διακυβέρνηση εμπεριέχει επίσης τους νόμους-θεσμούς λειτουργίας και την επιστήμη-τεχνολογία (τα μέσα). Αν τώρα θελήσουμε να αναπτύξουμε το περιεχόμενο της ίδιας της «Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη» μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το εξάεδρο του σχήματος 2.3. Στο άνω τμήμα του εξαέδρου είναι οι γνώσεις, η κατανόηση και η ικανότητα που πρέπει να αναπτύξουμε για τα ίδια τα συστατικά της αειφορίας: το περιβάλλον, την οικονομία και την κοινωνία. Στο κάτω μέρος εμφανίζονται οι περιοχές στις οποίες πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση για να επιτύχουμε την αναγκαία αλλαγή προς την αειφορία: Οι θεσμοί, η επιστήμη/ τεχνολογία και ο πολιτισμός.

Σχήμα 2.3: Η αειφόρος ανάπτυξη στο πλαίσιο του «Μοντέλου της Διακυβέρνησης»
(Πηγή: Σκούλλος, 2004)

Τέλος, όλο το οικοδόμημα της αειφόρου ανάπτυξης βασίζεται στη συναίνεση και την ειρήνη, η οποία αποτελεί, ταυτόχρονα, στόχο και μέσο σε όλες της τις μορφές (ειρήνη όχι μόνο ως «απουσία πολέμου» αλλά και ως κοινωνική συναίνεση κ.λπ.).

Μια σύρραξη ή σύγκρουση, εσωτερική ή εξωτερική, προκαλεί πίεση στους ζωτικούς περιβαλλοντικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς πόρους μιας ομάδας ή μιας περιοχής.

Ως παράδειγμα, αναφέρονται οι πιέσεις που μπορεί να ασκούνται σε διαμεθωριακά νερά ανάντη (upstream) και κατόντη (downstream) χωρών ή περιοχών: Οι ανάντη-πάνω χώρες ή περιοχές κρατούν συνήθως πιο πολύ νερό ή το ρυπαίνουν και αυτό προκαλεί προβλήματα στις κατόντη χώρες. Μια τέτοια διένεξη είναι συχνά οικονομική και κοινωνική με σοβαρές επιπτώσεις για τις κάτω χώρες ή περιοχές αλλά προκαλεί και προβλήματα περιβαλλοντικά (τα δέλτα και οι υγρότοποι, ξηραίνονται ή/και διαβρώνονται με τη μείωση της παροχής νερού και των φερτών υλικών). Επίσης, σε περιόδους πολέμου, από την αρχαιότητα μέχρι την εποχή του Ναπολέοντα αλλά και πολύ πιο πρόσφατα, οι αντίπαλες πλευρές, αποβλέποντας στην καταστροφή του εχθρού, στρέφονταν κατά των φυσικών πόρων (δηλητηρίαζαν πηγάδια, έκοβαν δέντρα κ.ά.) (Σκούλλος, 2008).

Η «σωστή» διαχείριση συμβάλλει στην περιβαλλοντική προστασία, τη διασφάλιση της σωστής λειτουργίας των οικοσυστημάτων αλλά και σε κοινωνική συναίνεση και ειρήνη ενώ, αντίθετα, η «κακή» διαχείριση οδηγεί σε περιβαλλοντική υποβάθμιση αλλά και σε συρράξεις και διαμάχες. Αν αντιστρέψουμε τη διατύπωση, με συναίνεση και ειρήνη διευκολύνεται η σωστή διαχείριση ενώ χωρίς αυτές δυσχεραίνεται.

Στη διαχειριστική πολιτική έχουν εισαχθεί βασικές διεργασίες, όπως η πληροφόρηση (information) επί θεμάτων περιβάλλοντος και αειφόρου ανάπτυξης, τόσο προς τους άμεσα εμπλεκόμενους όσο και προς το ευρύ κοινό, η ενσωμάτωση (integration) της περιβαλλοντικής πολιτικής σε άλλες πολιτικές (ολοκληρωμένη προσέγγιση) και η συστηματική εφαρμογή (implementation), που προϋποθέτει τόσο τις τεχνικές υποδομές όσο και τους αντίστοιχους θεσμούς, νόμους, διοίκηση κ.λπ. Βασικά στοιχεία ακόμη είναι τα διάφορα εργαλεία ή μεθοδολογικές προσεγγίσεις, που ενσωματώνονται στη διαχείριση, όπως είναι, π.χ., ο υπολογισμός **της φέρουσας** ικανότητας (carrying capacity) ενός συστήματος να δεχτεί μια επίδραση και η κατάρτιση εναλλακτικών «σεναρίων» κ.λπ., ώστε να προβλεφθεί η ενδεχόμενη επίπτωση στο περιβάλλον από ένα έργο, δράση ή πρόγραμμα. Τα συμπεράσματα

συνοψίζονται στις λεγόμενες Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ή εκτιμήσεις), όταν πρόκειται για έργα και δραστηριότητες (οδηγία 85/337/ΕΟΚ για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων δημόσιων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει) και τις Στρατηγικές Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, όταν αφορούν σε πολιτικές, σχέδια και προγράμματα (οδηγία 2001/42/ΕΚ για τη Στρατηγική Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει).

Η περιβαλλοντική διαχείριση μπορεί να σχεδιάζεται και να εφαρμόζεται χωριστά ή ταυτόχρονα σε πολλά επίπεδα (παγκόσμιο, εθνικό, περιφερειακό, τοπικό). Ανάλογα με το επίπεδο, αλλάζουν και τα εργαλεία της διαχείρισης, τα χρονοδιαγράμματα εφαρμογής και οι προδιαγραφές. Η διαχείριση πρέπει, τέλος, να λαμβάνει υπόψη την πραγματικότητα, μπορεί να εισαγάγει ή να βελτιώνει υπάρχοντα θεσμικά μέτρα στο διαχειριστικό σχέδιο αλλά δεν μπορεί, ούτε πρέπει, να βασίζεται στην πεποίθηση ότι θα αλλάξει τον κόσμο ολότελα και άμεσα προκειμένου να εφαρμόσει τα μέτρα που σχεδιάζει. Είναι αναγκαίος ο συνυπολογισμός της κοινωνικής και εκπαιδευτικής σκοπιάς της διαχείρισης. Αυτό επιτυγχάνεται με ενημέρωση, διαβούλευση και συναίνεση, καθώς και με τυπική και άτυπη εκπαίδευση και ενεργό συμμετοχή των πολιτών και των φορέων τους.

Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών

Παρά το γεγονός ότι η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από τη σύνθεση των οικοσυστημάτων και από το σκοπό ή τους σκοπούς που καλείται να εξυπηρετήσει μια συγκεκριμένη περιοχή, η εφαρμογή των οποιωνδήποτε διαχειριστικών μέτρων γίνεται με γνώμονα την τήρηση ορισμένων βασικών γενικών αρχών.

Η σωστή προστασία των περιοχών αυτών απαιτεί βαθειά γνώση των τοπικών οικολογικών και κοινωνικών συνθηκών, πλήρη περιγραφή και εκτίμηση της κατάστασης των οικοσυστημάτων, που τη συνθέτουν, αλλά και των γενικότερων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών της περιοχής. Η δυνατότητα πλήρους αποτίμησης (οικολογικής, περιβαλλοντικής, κοινωνικής και οικονομικής) μιας τέτοιας περιοχής

είναι δυνατή μόνο με συστηματική έρευνα και συνεργασία ειδικών διαφορετικών κλάδων της επιστήμης (Μπίτος, 2009).

Επίσης, η προστασία των περιοχών αυτών είναι ταυτόσημη με τη χρήση τους, καθώς η φύση δεν μπορεί να προστατευτεί αποτελεσματικά αν δεν ικανοποιεί μεγάλο μέρος των ανθρώπινων αναγκών αλλά και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο διηνεκές για την κάλυψη των αναγκών αυτών αν δεν προστατεύεται επαρκώς. Για το λόγο αυτό, τα όποια τοπικά ή ιδιωτικά συμφέροντα πρέπει να υποτάσσονται στα ενδιαφέροντα και τα συμφέροντα του γενικότερου κοινωνικού συνόλου και οι δραστηριότητες μεμονωμένων ατόμων ή κοινωνικών ομάδων είναι αποτελεσματικές μόνο όταν εντάσσονται στη προσπάθεια του κοινωνικού συνόλου (Μπίτος, 2009).

Η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών πρέπει να γίνεται με απόλυτο σεβασμό στην έννοια της «αιεφορίας». Κάθε γενιά έχει ηθική υποχρέωση να αφήνει στην επόμενη το φυσικό περιβάλλον σε ίδια ή καλύτερη κατάσταση από εκείνη που το παρέλαβε. Γι' αυτό, κατά τη χρήση της φύσης και των φυσικών πόρων, πρέπει να αναζητούνται διαχρονικές μέθοδοι μακροχρόνιας επίδρασης, οι οποίες να επιτρέπουν την αιεφορία τους. Σε κάθε περίπτωση, τα ενδιαφέροντα και τα συμφέροντα του παρόντος πρέπει να υποτάσσονται στις μελλοντικές προοπτικές και αξίες (Ντάφης, 1992).

Τέλος, η προστασία της φύσης δεν πρέπει να περιορίζεται στη διαπίστωση των ζημιών ή της αλλοίωσης που έχει υποστεί και την προσπάθεια παρεμπόδισης της επέκτασής της αλλά θα πρέπει όλες οι δράσεις, που γίνονται προς την κατεύθυνση αυτή με τη χρησιμοποίηση των νόμων της φύσης αλλά και εκείνων που διέπουν τη λειτουργία της ανθρώπινης κοινωνίας, να προλαβαίνουν αυτές τις καταστροφές και αλλοιώσεις προτού καταστούν μη αναστρέψιμες.

Στο σημείο αυτό, είναι σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών δεν μπορεί να επιτευχθεί απομονωμένα και ανεξάρτητα από τον τρόπο διαχείρισης των υπολοίπων περιοχών του πλανήτη. Αν

οι περιοχές, που δεν τελούν υπό οποιοδήποτε καθεστώς ειδικής προστασίας, δεν διαχειρίζονται αποτελεσματικά και ορθολογικά, η βιολογική ποικιλότητα και η οικολογική τους ακεραιότητα θα φθίνει δραματικά με την πάροδο του χρόνου.

Η τήρηση των παραπάνω γενικών αρχών, σε συνδυασμό με τη σωστή περιγραφή και τη σαφή οριοθέτηση του διαχειριστικού σκοπού, είναι απαραίτητη για την ορθολογική οργάνωση της διαχείρισης όχι μόνο μιας προστατευόμενης περιοχής αλλά και οποιουδήποτε τύπου που φιλοξενεί στο εσωτερικό του ευαίσθητα φυσικά οικοσυστήματα.

2.3 Υπηρεσίες των «Οικοσυστημάτων» - Λειτουργίες και Αξίες των Προστατευόμενων Περιοχών

Ως «υπηρεσίες των οικοσυστημάτων» ορίζονται οι διεργασίες και λειτουργίες που παρέχονται από το φυσικό περιβάλλον και ωφελούν τον άνθρωπο. Σύμφωνα με την «Αξιολόγηση της Χιλιετίας» οι βασικές κατηγορίες τους είναι οι ακόλουθες:

- Υποστηρικτικές (supporting): Στις υπηρεσίες αυτές συγκαταλέγονται βασικές λειτουργίες για τη διατήρηση της ζωής, ως σημαντικότερες από τις οποίες καταδεικνύονται η διατήρηση του κύκλου των θρεπτικών στοιχείων, ο σχηματισμός και η διατήρηση του εδάφους και η υποστήριξη του συνόλου της πρωτογενούς παραγωγής.
- Προμηθευτικές (provisioning): Οι υπηρεσίες αυτές αφορούν στην παροχή αγαθών, όπως τροφίμων, νερού, ξυλείας, φυσικών ινών, καυσίμων, φαρμακευτικών υλών.
- Ρυθμιστικές (regulating): Σε αυτές εντάσσονται υπηρεσίες που αφορούν στην πρόληψη ή και την εξομάλυνση ακραίων καιρικών φαινομένων, αλλά και την εξυγίανση πολύτιμων φυσικών πόρων. Ως σημαντικότερες από τις διεργασίες αυτές αναφέρονται η ρύθμιση του κλίματος, η πρόληψη των πλημμυρικών φαινομένων και επιδημιών και η εξυγίανση των υδάτων.

- Πολιτιστικές (cultural): Η δημιουργία των διαφόρων πολιτισμών της Γης έχει βασιστεί σε μεγάλο βαθμό στη βιοποικιλότητα κάθε περιοχής. Για αυτό το λόγο, οι πολιτιστικές υπηρεσίες της βιοποικιλότητας περιλαμβάνουν την αισθητική, πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη του ανθρώπου έως και σήμερα.

Σύμφωνα με άλλη κατηγοριοποίηση, με βάση νεότερη μελέτη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, οι αξίες των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων διακρίνονται σε:

- χρηστικές αξίες (use values):
  - άμεσης χρήσης (direct use) (π.χ. αλιεία, αναψυχή, άρδευση),
  - έμμεσης χρήσης (indirect use) (π.χ. προστασία από πλημμύρες, απομάκρυνση ρύπων) και
  - ενδεχόμενης/μελλοντικής χρήσης (optional use), δηλαδή υπηρεσίες που αποκτούν αξία για την προοπτική τους να χρησιμοποιηθούν στο μέλλον
- ελεύθερες/μη χρηστικές αξίες (non-use values), οι οποίες δεν αντιστοιχούν σε κάποια συγκεκριμένη χρήση αλλά έχουν αξία και μόνο που υφίστανται, μεταβιβάζονται, κληροδοτούνται (π.χ. η αξία του να διαφυλάσσεται το φυσικό περιβάλλον για τις μελλοντικές γενεές ή απλά να απολαμβάνεται η ύπαρξη των ειδών).

Οι προστατευόμενες φυσικές περιοχές επιτελούν ένα ευρύ φάσμα λειτουργιών από τις οποίες πηγάζουν σημαντικές αξίες για τους ανθρώπους (McNeely & Miller 1984, I.U.C.N. 1998). Αποτελούν απαραίτητο στοιχείο για τη διατήρηση των φυσικών πόρων ενώ, συγχρόνως, προσφέρουν σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές υπηρεσίες, καταδεικνύοντας έτσι την αναπόσπαστη σύνδεση του ανθρώπου και της φύσης. Πιο συγκεκριμένα:

- συντηρούν βασικές οικολογικές διεργασίες (π.χ. ανακύκλωση και καθαρισμός νερού και αέρα και ανακύκλωση θρεπτικών στοιχείων),
- προστατεύουν τις λεκάνες απορροής από τη διάβρωση και ελέγχουν τα πλημμυρικά φαινόμενα,
- συντελούν στη διαφύλαξη πολύτιμων οικολογικών και τοπιακών αξιών της «φυσικής κληρονομιάς» κάθε χώρας και συμβάλουν στη διατήρηση της

οικολογικής ισορροπίας, ιδίως της βιοποικιλότητας, μέσω της επί τόπου (in situ) διατήρησης γενετικών αποθεμάτων,

- συντηρούν τις παραγωγικές δυνατότητες των οικοσυστημάτων και προστατεύουν σημαντικούς βιοτόπους
- έχουν μεγάλη σημασία για την επιστημονική έρευνα και την εκπαίδευση, ως πολύτιμα αποθέματα για επιστημονική μελέτη και έρευνα του φυσικού κόσμου, που δεν έχει ακόμα πλήρως ερευνηθεί,
- έχουν σημαντική, εν δυνάμει, οικονομική αξία, με τη διαφύλαξη ανεκτίμητου υλικού για ιατρική χρήση (νέα φάρμακα), την αξιοποίηση σπάνιων τοπικών φυτών, ντόπιων φυλών ζώων, υλικού για βιομηχανίες κ.λπ., καθώς και με τη συνέχιση παραδοσιακών δραστηριοτήτων συνδεδεμένων με το φυσικό περιβάλλον,
- συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου, ιδίως των πόλεων και των αστικών περιοχών, με την παροχή μοναδικών ευκαιριών υπαίθριας αναψυχής και περιβαλλοντικής ενημέρωσης, που επιζητεί όλο και περισσότερο ο σημερινός άνθρωπος,
- συμβάλουν στην ανάπτυξη του φυσιολατρικού τουρισμού και του οικοτουρισμού, αφού αποτελούν πόλο έλξης ενός, συνεχώς, αυξανόμενου αριθμού επισκεπτών,
- παρέχουν μεγάλες δυνατότητες απασχόλησης και εισοδήματος στην ευρύτερη περιφέρειά τους, ιδίως σε απομονωμένες και ορεινές περιοχές,
- ικανοποιούν πνευματικές, συναισθηματικές και θρησκευτικές ανάγκες των ανθρώπων, προσφέροντας αισθητική απόλαυση και απομόνωση.

Όπως γίνεται αντιληπτό, από τις λειτουργίες των προστατευόμενων περιοχών, και ανάλογα με τους διαχειριστικούς στόχους που έχουν τεθεί αλλά και τις ανάγκες που εξυπηρετούν, πηγάζουν διάφορα οφέλη για τους ανθρώπους. Ορισμένα από τα οφέλη αυτά, όπως π.χ. οι δυνατότητες αναψυχής, εξαρτώνται άμεσα από τη χρήση των προστατευόμενων περιοχών ενώ άλλα είναι αποτέλεσμα έμμεσης χρήσης τους. Υπάρχουν όμως και οφέλη τα οποία απορρέουν από τις προστατευόμενες περιοχές και είναι ανεξάρτητα από τη χρήση τους, είτε αυτή είναι άμεση είτε έμμεση. Τα

οφέλη αυτά αντανακλούν την αξία ύπαρξης των προστατευόμενων περιοχών ή την αξία που έχουν αυτές οι περιοχές για τις μελλοντικές γενεές.

Για την αποτίμηση της οικονομικής αξίας της βιοποικιλότητας έχουν γίνει ποικίλες προσεγγίσεις. Σύμφωνα με μελέτη, που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Braat, 2008), έχει εκτιμηθεί ότι για κάθε έτος, από το 2000 ως το 2050, η απώλεια ευημερίας, λόγω οικοσυστημικών υπηρεσιών που χάνονται και θα χαθούν μόνο από τα χερσαία οικοσυστήματα (εφόσον δεν αναληφθούν κατάλληλες πολιτικές), αντιστοιχεί σε οικονομική αξία 50 δισεκατομμυρίων Ευρώ. Το κόστος αυτό είναι σωρευτικό, δηλαδή, το φυσικό κεφάλαιο, που χάνεται κάθε χρόνο, δεν θα παρέχει τις σχετικές υπηρεσίες ούτε τα επόμενα χρόνια. Για το έτος 2010, οι απώλειες ευημερίας των πολιτών εκτιμώνται σε 545 δισεκατομμύρια Ευρώ, δηλαδή σχεδόν 1% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Τέλος, εκτιμήθηκε ότι, για το διάστημα 2000-2050, η σωρευτική απώλεια οικοσυστημικών υπηρεσιών, που θα οφείλεται σε απώλεια βιοποικιλότητας, θα είναι ισοδύναμη με 7% του εκτιμώμενου παγκόσμιου ΑΕΠ.

Σύμφωνα με άλλες προσεγγίσεις (United Nations, 2006, Wild et al., 2007, FAO, 2007) επιχειρήθηκε να αποτιμηθεί η άμεση οικονομική αξία των προμηθευτικών υπηρεσιών των οικοσυστημάτων, δηλαδή η αξία των αγαθών που μας προσφέρει η βιοποικιλότητα. Σύμφωνα με τις μελέτες αυτές, η οικονομική αποτίμηση της παγκόσμιας αγοράς τροφίμων, για το β' εξάμηνο του 2006, προσδιορίστηκε σε περίπου 1,2 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, του ύδατος, για το 2007, προσδιορίστηκε σε περίπου 0,5 τρισεκατομμύρια δολάρια, της ξυλείας και συναφών προϊόντων, για το 2005, προσδιορίστηκε σε περίπου 0,4 τρισεκατομμύρια δολάρια, των φυσικών ινών, για το 2009, σε περίπου 0,12 τρισεκατομμύρια δολάρια, των φυσικών και ημισυνθετικών φαρμακευτικών προϊόντων, για το 2007, σε περίπου 0,5 τρισεκατομμύρια δολάρια (από τις συνολικές πωλήσεις των 0,75 τρισ. δολαρίων, δηλ. ποσοστό 75% των συνολικών πωλήσεων), των φυσικών καυσίμων, για το 2010, σε 0,08 τρισεκατομμύρια δολάρια, ενώ, για το 2020, εκτιμήθηκε ότι θα ανέλθει σε περίπου 0,4 τρισεκατομμύρια δολάρια. Η συνολική αξία των αγαθών που αναφέρθηκαν ανέρχεται σε περίπου 2,8 τρισεκατομμύρια

δολάρια παρέχοντας, με τον τρόπο αυτό, ένα μέτρο εκτίμησης της συνολικής αξίας των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων. Επιπλέον, σύμφωνα με την Αξιολόγηση της Χιλιετίας, εκτιμάται ότι υποβαθμίζονται 60% των οικοσυστημικών υπηρεσιών. Τις τελευταίες δεκαετίες η ανθρωπότητα επωφελήθηκε πολύ από την ανάπτυξη. Όμως, μεγάλο μέρος αυτής συνδέθηκε με υποβάθμιση της βιοποικιλότητας.

Το βασικό συμπέρασμα των μελετών που αναφέρθηκαν είναι ότι διασπαθίζουμε το κεφάλαιο των φυσικών πόρων της Γης και θέτουμε σε κίνδυνο την ικανότητα των οικοσυστημάτων να υποστηρίξουν τις μελλοντικές γενιές. Οποιαδήποτε βραχυπρόθεσμα οφέλη προκύψουν, αναμφίβολα, θα αναιρεθούν από μαζικές μακροπρόθεσμες απώλειες. Η επιδείνωση είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί μόνον εάν επέλθουν ουσιαστικές αλλαγές στις ακολουθούμενες πολιτικές και την καθημερινή μας πρακτική.

Σημειώνεται ότι, πολλές φορές, οι έννοιες «λειτουργία» και «αξία» συγχέονται τόσο, ώστε να θεωρούνται ταυτόσημες. Ίσως αυτό συμβαίνει επειδή ορισμένες λειτουργίες ωφελούν τον άνθρωπο χωρίς ο ίδιος να χρειάζεται να καταβάλλει προσπάθεια, ενώ άλλες προσδίδουν οφέλη μόνο μετά από προσπάθεια. Για παράδειγμα, η απορρόφηση του διοξειδίου του άνθρακα της ατμόσφαιρας από το νερό των υγροτόπων έχει αξία (κλιματική, υγιεινή) που δεν χρειάζεται προσπάθεια για να ωφεληθεί ο άνθρωπος από αυτήν, ενώ η εκπαιδευτική αξία αποκτάται μόνο εφόσον αναπτυχθεί κατάλληλη δραστηριότητα. Μια λειτουργία μπορεί να ωφελεί τον άνθρωπο με πολλούς τρόπους, δηλαδή να έχει περισσότερες από μια αξίες. Η σημασία μιας λειτουργίας διαφέρει από περιοχή σε περιοχή, άρα διαφέρουν και οι αξίες. Πολλές αξίες των προστατευόμενων περιοχών οφείλονται σε συνδυασμό λειτουργιών.

2.4 Κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών

Από τη δημιουργία της πρώτης επίσημα προστατευόμενης περιοχής και για ένα μεγάλο διάστημα επικράτησε το αμερικάνικο μοντέλο στην ονοματολογία των

προστατευόμενων περιοχών και ο όρος «Εθνικό Πάρκο» (National Park) χρησιμοποιήθηκε σε διεθνές επίπεδο. Με την πάροδο του χρόνου, οι λόγοι που οδηγούσαν στην προστασία περιοχών και οι στόχοι που προέκυπταν άρχισαν να διαφοροποιούνται.

Η ιδέα για την ανάπτυξη ενός παγκόσμια αποδεκτού συστήματος ταξινόμησης των προστατευόμενων περιοχών προέκυψε μετά το 2^ο παγκόσμιο πόλεμο και την εκρηκτική αύξηση του ενδιαφέροντος για τη διατήρηση της φύσης.

Αν και υπάρχουν σημαντικές εκτάσεις σε κάθε χώρα με ιδιαίτερα οικολογικά ή και τοπικά χαρακτηριστικά δεν αποτελούν όλες, ούτε χαρακτηρίζονται, ως «Προστατευόμενες Περιοχές». Εκείνο που διαφοροποιεί τις προστατευόμενες περιοχές από άλλες παρόμοιες εκτάσεις είναι το γεγονός ότι διέπονται από ιδιαίτερο νομοθετικό καθεστώς και η ανάγκη ειδικής προστασίας –διαχείρισής τους κατοχυρώνεται από τη πολιτεία.

Τα κριτήρια (βασικά γνωρίσματα) των προστατευόμενων περιοχών θα μπορούσαν να συνοψιστούν ως ακολούθως (Αποστολάκη, 2010):

- είναι εκτάσεις χερσαίες ή υδάτινες,
- περιέχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (φυσικά, οικολογικά, τοπιακά, πολιτιστικά),
- είναι πολύτιμες για τη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς κάθε χώρας ,
- έχουν ειδική νομοθετική προστασία,
- η προστασία και κατάλληλη διαχείριση τους κατοχυρώνεται από την πολιτεία
- εκτός από την ιδιαίτερη οικολογική σημασία τους εξυπηρετούν και ευρύτερες κοινωνικές οικονομικές και πολιτιστικές ανάγκες του ανθρώπου.

Κάθε χώρα μπορεί να σχεδιάσει ένα σύστημα ταξινόμησης των προστατευόμενων περιοχών της, το οποίο να ανταποκρίνεται στους φυσικούς της πόρους και τις επιδιώξεις της. Ένα τέτοιο σύστημα είναι απαραίτητο για να μπορεί το κάθε έθνος να ανταποκριθεί στις ευθύνες του, ως προς την προστασία των πεπερασμένων φυσικών πόρων (που περικλείει στην περιοχή της επικρατείας του) και τη συνεισφορά του στην αειφορική ανάπτυξη της ανθρώπινης ύπαρξης (Χατζηστάθης, 1995).

Κάθε προστατευόμενη περιοχή μπορεί να ταξινομηθεί ανάλογα με τους σκοπούς για τους οποίους πρόκειται να τεθεί υπό καθεστώς διαχείρισης και με βάση τα κριτήρια ταξινόμησης της κάθε κατηγορίας, έτσι ώστε κάθε χώρα να μπορεί να ανακηρύξει για προστασία περιοχές που πληρούν τις ειδικές εθνικές ανάγκες αλλά και οι ίδιες αυτές οι περιοχές να τύχουν παγκόσμιας αναγνώρισης, ως προς τη συνεισφορά τους στην παγκόσμια προστασία των φυσικών πόρων (Μπίτος 2009).

Σήμερα, οι διάφορες χώρες χρησιμοποιούν διαφορετικούς όρους προκειμένου να περιγράψουν τις δικές τους προστατευόμενες περιοχές. Σύμφωνα με τους Green and Paine (1997) υπολογίζεται ότι υπάρχουν αυτή τη στιγμή περίπου 1.400 διαφορετικές εθνικές ονομασίες, με αποτέλεσμα η ίδια ονομασία (π.χ. Εθνικός Δρυμός) να σημαίνει διαφορετικά πράγματα σε διαφορετικές χώρες ή, αντίθετα, οι ίδιες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών να περιγράφονται με διαφορετικούς όρους.

Η δημιουργία ενός διεθνούς ενιαίου συστήματος κατηγοριοποίησης των προστατευόμενων περιοχών βοηθά στην αποφυγή της σχετικής σύγχυσης, όσον αφορά στην ερμηνεία της ονομασίας περιοχών με κοινούς διαχειριστικούς στόχους, και προσφέρει μια σειρά από πολύ σημαντικά πλεονεκτήματα. Ένα διεθνές σύστημα κατηγοριοποίησης βοηθά στην αποτελεσματικότερη διαχείριση, με την καθιέρωση διεθνών σταθερών, καθώς δίνει τη δυνατότητα σύγκρισης δεδομένων μεταξύ των χωρών και, παράλληλα, συντελεί στην ανάδειξη όλου του εύρους των αξιών των προστατευόμενων περιοχών (Μπίτος 2009).

Η ταξινόμηση των προστατευόμενων περιοχών ευνοεί ιδιαίτερα και τη λειτουργία της παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας, η οποία έχει, με αυτόν τον τρόπο, τη δυνατότητα άμεσης προσέγγισης σε πληροφοριακό υλικό που αφορά σε οποιαδήποτε περιοχή της υφηγίου τελεί υπό κάποιο ειδικό καθεστώς προστασίας. Επιπλέον, οι τουριστικοί φορείς έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε αυτές τις βάσεις δεδομένων, μέσω των οποίων εντοπίζονται φυσικές και ημιφυσικές περιοχές κατάλληλες για αναψυχικές δραστηριότητες και αισθητικές απολαύσεις.

2.4.1 Το σύστημα ταξινόμησης κατά την IUCN

Προκειμένου να οργανωθούν και να συντονιστούν οι προσπάθειες για την προστασία των περιοχών και της φύσης, σε διεθνές επίπεδο, ιδρύθηκε η Διεθνής Ένωση για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources –IUCN), τον Οκτώβριο του 1948. Οι πρώτες προσπάθειες ταξινόμησης των προστατευόμενων περιοχών έγιναν το 1959 ενώ ο κατάλογος των προστατευόμενων περιοχών, που ισχύει σήμερα, υιοθετήθηκε το 1978 και αναμορφώθηκε το 1994 (IUCN 1994).

Η Παγκόσμια Επιτροπή για τις Προστατευόμενες Περιοχές ((World Commission on Protected Areas - W.C.P.A.), η οποία αποτελεί μια από τις έξι επιτροπές της I.U.C.N. και έχει ως αποκλειστικό αντικείμενο την προστασία και την παρακολούθηση των Εθνικών Πάρκων και των υπόλοιπων προστατευόμενων περιοχών, αλλά και την καθοδήγηση για τη διαχείριση και τη διατήρηση των περιοχών αυτών, είναι ο εξειδικευμένος και υπεύθυνος φορέας για την προώθηση της ίδρυσης του ενιαίου διεθνούς δικτύου αποτελεσματικά διαχειριζόμενων χερσαίων και θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών και διανέμει συνεχώς καινούργιες οδηγίες πάνω σ' αυτά τα θέματα.

Η Επιτροπή αυτή, έχει αναγνωρίσει ορισμένες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών, οι οποίες, αν αντιμετωπιστούν ως σύνολο, παρέχουν στους διαχειριστές και τους φορείς λήψεως αποφάσεων μια σειρά από διαχειριστικές προοπτικές και δυνατότητες, τόσο για τα χερσαία όσο και για τα θαλάσσια οικοσυστήματα.

Για την κάθε κατηγορία ορίζονται οι στόχοι της διαχείρισης, καθώς και τα κριτήρια επιλογής τους και σύμφωνα με την κατάταξη αυτή καθορίστηκαν οι παρακάτω κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών, οι οποίες αντιπροσωπεύουν διαφορετικούς βαθμούς προστασίας και διαφορετικό βαθμό σημαντικότητας σε διεθνές, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο (I.U.C.N. 1994).

Η παραπάνω κατηγοριοποίηση βασίζεται σε σημεία-κλειδιά όπως:

- τον πρωτεύοντα στόχο διαχείρισης μιας περιοχής,
- το γεγονός ότι αυτό το σύστημα κατηγοριοποίησης είναι διεθνές και τα εθνικά ονόματα μπορεί να ποικίλλουν από χώρα σε χώρα,

- το γεγονός ότι όλες οι κατηγορίες είναι σημαντικές,
- το γεγονός ότι υπονοείται και μια διαβάθμιση ανθρώπινης παρέμβασης.

Απώτερος στόχος της κατηγοριοποίησης αυτής είναι να περιγραφούν και να γίνουν διεθνώς αποδεκτοί οι διάφοροι τύποι διαχείρισης και να υπάρξει παγκόσμια συμφωνία στον ορισμό των προστατευόμενων περιοχών.

Οι κατηγορίες των προστατευόμενων περιοχών είναι οι εξής (IUCN 1994, Phillips and Miller 2000, Vandekerkhove et al. 2004):

Πίνακας 2.1: Κατηγορίες Προστατευόμενων Περιοχών της IUCN

Κατηγορίες Προστατευόμενων περιοχών της IUCN	
Τίτλος Κατηγορίας	Προστατεύεται κυρίως για
Ia Φυσικό απόθεμα απόλυτης προστασίας	Επιστημονικούς λόγους
Ib Αδιατάρακτη περιοχή	Την προστασία της αδιατάρακτης κατάστασής της
II: Εθνικό Πάρκο	Την προστασία του οικοσυστήματος και για αναψυχή
III: Μνημείο της Φύσης	Τη διατήρηση συγκεκριμένων φυσικών στοιχείων
IV: Περιοχή διαχείρισης βιοτόπων/ειδών	Τη διατήρηση μέσω διαχειριστικών επεμβάσεων
V: Προστατευόμενο τοπίο	Την προστασία του τοπίου και για αναψυχή
VI: Περιοχή διαχειριζόμενων φυσικών πόρων	Την αειφορική χρήση των φυσικών οικοσυστημάτων

Πηγή: Holdgate and Phillips 1999

IUCN I: Φυσικό απόθεμα απόλυτης προστασίας/Αδιατάρακτη περιοχή (Strict nature reserve/Wilderness area)

Ia: Φυσικό απόθεμα απόλυτης προστασίας (Strict nature reserve)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΗ ΚΥΡΙΩΣ ΓΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.

Ορισμός: Περιοχή χερσαία ή/και υδάτινη, η οποία έχει μερικά εξαιρετικά ή αντιπροσωπευτικά οικοσυστήματα, γεωλογικά ή φυσιολογικά χαρακτηριστικά ή/και είδη, διαθέσιμα κυρίως για επιστημονική έρευνα ή/και περιβαλλοντικό έλεγχο.

- Απαγορεύεται η είσοδος στο κοινό

- Επιτρέπεται η έρευνα της φυσικής διαδοχής όχι όμως και η διαχείριση της περιοχής
- Η περιοχή πρέπει να είναι αρκετά μεγάλη σε έκταση, ώστε να εξασφαλιστεί η ακεραιότητα των οικοσυστημάτων της.

Ιβ. Αδιατάρακτη περιοχή (Wilderness area)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΗ ΚΥΡΙΩΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΔΙΑΤΑΡΑΚΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ.

Ορισμός: Μεγάλη περιοχή από αδιατάρακτη ή ελαφρώς διαταραγμένη χερσαία ή/και υδάτινη επιφάνεια, που διατηρεί τα φυσικά της χαρακτηριστικά, χωρίς μόνιμη ή σημαντική κατοίκηση, και η οποία προστατεύεται και διαχειρίζεται, έτσι ώστε να διατηρηθεί η φυσική της κατάσταση.

- Η φύση είναι αδιατάρακτη και υψηλής ποιότητας ενώ η έκταση της περιοχής είναι ικανοποιητική
- Η φυσική διαδοχή λαμβάνει χώρα χωρίς την ανθρώπινη επιρροή (οι αυτόχθονες ανθρώπινες κοινωνίες είναι σε χαμηλή πυκνότητα και σε ισορροπία)
- Επιτρέπεται η είσοδος στο κοινό.

IUCN II: Εθνικό Πάρκο (National Park)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΗ ΚΥΡΙΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΑΝΑΨΥΧΗ.

Ορισμός: Φυσική περιοχή, χερσαία ή/και υδάτινη, η οποία έχει χαρακτηριστεί α) για να προστατεύει την οικολογική ακεραιότητα ενός ή περισσότερων οικοσυστημάτων τόσο για τις σημερινές όσο και για τις μελλοντικές γενιές β) για να αποκλείει κάθε είδους εκμετάλλευση ή κατάληψη της περιοχής, επιζήμια προς τους σκοπούς χαρακτηρισμού της και γ) για να παρέχει μια βάση για πνευματικές, επιστημονικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές ευκαιρίες, οι οποίες είναι περιβαλλοντικά και πολιτιστικά συμβατές.

- Η περιοχή να διατηρείται σε φυσική κατάσταση - απαγορεύεται κάθε είδους εκμετάλλευση (δασοκομία, κυνήγι και ψάρεμα)
- Επιτρέπεται η χρήση πόρων διαβίωσης από τον ντόπιο πληθυσμό

- Επιτρέπονται εργασίες αποκατάστασης (περιορισμένες σε χρόνο και έκταση).

IUCN III: Μνημείο της Φύσης (Natural Monument)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΗ ΚΥΡΙΩΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.

Ορισμός: Περιοχή με συγκεκριμένα φυσικά ή πολιτιστικά χαρακτηριστικά, εξαιρετικής ή μοναδικής αξίας, που οφείλεται στη σπανιότητά τους, την αντιπροσωπευτικότητά τους, την αισθητική τους ποιότητα ή την πολιτιστική τους σημασία.

- Η περιοχή μπορεί να περιλαμβάνει θεαματικούς καταρράκτες, σπηλιές, κρατήρες ηφαιστειών, βράχους κ.λπ.
- Η έκτασή της είναι σχετικά μικρή (<1000 ha)
- Είναι αρκετά μεγάλη για να προστατεύει την ακεραιότητα του χαρακτηριστικού
- Η περιοχή μπορεί να δέχεται μεγάλο αριθμό επισκεπτών.

IUCN IV: Περιοχή διαχείρισης βιοτόπων/ειδών (Habitat/Species management area)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΗ ΚΥΡΙΩΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΜΕΣΩ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ.

Ορισμός: Χερσαία ή/και υδάτινη περιοχή, που υπόκειται σε ενεργό επέμβαση για διαχειριστικούς σκοπούς, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η διατήρηση βιοτόπων, από τους οποίους θα ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις συγκεκριμένων ειδών.

- Εξασφαλίζεται και διατηρείται η κατάσταση του βιοτόπου για την προστασία των ειδών/χαρακτηριστικών που απαιτούν ανθρώπινο χειρισμό
- Επιτρέπεται η περιοδική διαχείριση του βιοτόπου
- Η έκταση της περιοχής είναι ανάλογη με τις απαιτήσεις των ειδών από το βίοτοπο
- Απαγορεύεται κάθε είδους εκμετάλλευση.

IUCN V: Προστατευόμενο τοπίο (Protected Landscape)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΗ ΚΥΡΙΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ ΚΑΙ ΓΙΑ ΑΝΑΨΥΧΗ.

Ορισμός: Χερσαία περιοχή, όπου η χρόνια αλληλεπίδραση ανθρώπου-φύσης έχει δημιουργήσει μια περιοχή με ξεχωριστό χαρακτήρα, με υψηλή αισθητική, οικολογική ή/και πολιτιστική αξία και συχνά υψηλή βιοποικιλότητα. Η προστασία της ακεραιότητας αυτής της παραδοσιακής αλληλεπίδρασης είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία, τη διατήρηση και την εξέλιξη μιας τέτοιας περιοχής.

- Επιτρέπεται η παραδοσιακή χρήση της γης
- Οι οικονομικές δραστηριότητες βρίσκονται σε αρμονία με τη φύση ενώ η τοπική κοινωνία εξασφαλίζει κέρδη μέσω των φυσικών προϊόντων
- Ένα σημαντικό τμήμα της περιοχής αυτής πρέπει να διαχειρίζεται για προστατευτικούς σκοπούς.

IUCN VI: Περιοχή διαχειριζόμενων φυσικών πόρων (Managed Resource Protected Area)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΗ ΚΥΡΙΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ.

Ορισμός: Περιοχή με αδιατάρακτα κυρίως φυσικά οικοσυστήματα, η οποία διαχειρίζεται για να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας ενώ, συγχρόνως, παρέχει μια αειφορική εισροή φυσικών προϊόντων και υπηρεσιών, προκειμένου να ικανοποιηθούν οι ανάγκες της κοινότητας.

- Τα 2/3 τουλάχιστον της περιοχής πρέπει να είναι σε φυσική κατάσταση
- Η περιοχή πρέπει να είναι αρκετά μεγάλη σε έκταση, για να εφαρμόζεται η αειφορική χρήση χωρίς να είναι εις βάρος των μακροπρόθεσμων φυσικών αξιών
- Απαγορεύεται η δημιουργία εντατικών καλλιεργειών στην περιοχή.

Πίνακας 2.2: Πίνακας συσχέτισης κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών και σκοπών -αρχών διαχείρισης (προσαρμογή στα ελληνικά από IUCN 1994)

Σκοποί (αρχές) διαχείρισης	Κατηγορίες IUCN						
	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI
Επιστημονική έρευνα	1	3	2	2	2	2	3
Προστασία της φύσης	2	1	2	3	3	-	2
Προστασία της βιοποικιλότητας	1	2	1	1	1	2	1
Διατήρηση των υπηρεσιών που παρέχει το περιβάλλον	2	1	1	-	1	2	1
Προστασία ιδιαίτερων φυσικών και πολιτιστικών γνωρισμάτων	-	-	2	1	3	1	3
Τουρισμός και αναψυχή	-	2	1	1	3	1	3
Εκπαίδευση	-	-	2	2	2	2	3
Αειφορική χρήση των πόρων που προέρχονται από φυσικά οικοσυστήματα	-	3	3	-	2	2	1
Διατήρηση πολιτιστικών και παραδοσιακών ιδιομορφιών	-	-	-	-	-	1	2

1 Κύριος σκοπός
2 Δευτερεύων σκοπός
3 Διηλεκτικός σκοπός
- Μη εφαρμοζόμενος σκοπός

Οι κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών που αναφέρθηκαν παραπάνω είναι αυτές που, δυνητικά, μπορεί κάθε χώρα να ανακηρύξει κατά την οργάνωση του εθνικού της συστήματος των προστατευόμενων περιοχών. Υπάρχουν όμως ακόμα τρεις διεθνώς χαρακτηρισμένες κατηγορίες, οι οποίες περιλαμβάνουν προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας. Αυτές οι κατηγορίες είναι:

- i) Απόθεμα της Βιόσφαιρας (Biosphere Reserve)
- ii) Θέσεις Παγκόσμιας Κληρονομιάς (World Heritage Sites)
- iii) Υγροβιότοποι Ramsar
- iv) Περιοχές Οικοανάπτυξης.

2.4.2 Το σύστημα ταξινόμησης κατά την MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe)

Ειδικότερα στον ευρωπαϊκό χώρο ακολουθείται και το σύστημα ταξινόμησης της Μ.Σ.Π.Ε. (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe), όσον αφορά στις προστατευόμενες περιοχές (Τσιτσώνη, 2006). Η «Υπουργική Συνδιάσκεψη για την Προστασία των Δασών της Ευρώπης» (Μ.Σ.Π.Ε.) ιδρύθηκε το 1990 και αντιπροσωπεύεται από 40 ευρωπαϊκές χώρες και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ενώ συμμετέχουν ως παρατηρητές και άλλες μη ευρωπαϊκές χώρες αλλά και διεθνείς οργανισμοί. Η λειτουργία της παρέχει ένα ευρύ πλαίσιο συνεργασίας

μεταξύ των αρμόδιων για τα δάση υπουργών και επιτρέπει σε μη κυβερνητικές και διακυβερνητικές οργανώσεις να συμβάλλουν με τις γνώσεις και τις ιδέες τους.

Το σύστημα ταξινόμησης των προστατευόμενων περιοχών της M.C.P.F.E., δημιουργήθηκε και προτάθηκε από την Liaison Unit, η οποία είναι μέλος της με έδρα την Αυστρία, και εγκρίθηκε επίσημα στην Τέταρτη Υπουργική Συνδιάσκεψη, που πραγματοποιήθηκε στη Βιέννη το 2003. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται μια συνοπτική περιγραφή αυτού του συστήματος ταξινόμησης (Vandekerckhove et al., 2004).

Πίνακας 2.3: Συνοπτική περιγραφή του συστήματος ταξινόμησης της MCPFE για τις προστατευόμενες περιοχές.

Κατηγορίες της MCPFE	
1. Κύριο διαχειριστικό αντικείμενο: βιοποικιλότητα	1.1. Όχι ενεργή επέμβαση
	1.2. Ελάχιστη επέμβαση
	1.3. Προστασία μέσω ενεργού διαχείρισης
2. Κύριο διαχειριστικό αντικείμενο: Προστατευόμενα τοπία και συγκεκριμένα φυσικά στοιχεία	
3. Κύριο διαχειριστικό αντικείμενο: Προστατευτικές λειτουργίες	

2.4.3 Το σύστημα ταξινόμησης κατά τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (European Environmental Agency – EEA)

Τέλος, το 1995, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), άρχισε την ανάπτυξη μιας βάσης δεδομένων με τις προστατευόμενες περιοχές. Στόχος είναι η δημιουργία μιας συνολικής βάσης δεδομένων για όλες τις κατηγορίες προστασίας στην Ευρώπη, καθώς και μιας βάσης δεδομένων όλων των προστατευόμενων περιοχών στην Ευρώπη. Η βάση αυτή δεδομένων περιέχει πληροφορίες για πάνω από 50.000 χαρακτηρισμένες περιοχές σε 48 χώρες. Στη βάση γίνεται απλά μια κατηγοριοποίηση αυτών των περιοχών (Α, Β και C). Η κατηγοριοποίηση αυτή έχει να

κάνει με το διαχωρισμό των περιοχών για τις ανάγκες κατάταξης των δεδομένων και δεν έχει να κάνει με το επίπεδο ή το βαθμό προστασίας μιας περιοχής.

Η Liaison Unit δημιούργησε, επίσης, έναν πίνακα, στον οποίο συσχετίζεται το σύστημα ταξινόμησης της M.C.P.F.E. με το αντίστοιχο της I.U.C.N. και ταξινομούνται οι αντίστοιχες κατηγορίες διαχείρισης. Στον πίνακα, που ακολουθεί, τα δύο αυτά κύρια συστήματα ταξινόμησης αντιπαραβάλλονται και με το σύστημα ταξινόμησης προστατευόμενων περιοχών που δημιούργησε και χρησιμοποιεί ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (E.E.A.)

Πίνακας 2.4: Συσχέτιση των τριών συστημάτων ταξινόμησης (IUCN, MCPFE και EEA)

MCPFE		EEA	IUCN
1. Κύριο διαχειριστικό αντικείμενο: βιοποικιλότητα	1.1. Όχι ενεργή επέμβαση	A	I
	1.2. Ελάχιστη επέμβαση	A	II, (IV)
	1.3. Προστασία μέσω ενεργού διαχείρισης	A	IV, (V)
2. Κύριο διαχειριστικό αντικείμενο: Προστατευόμενα τοπία και συγκεκριμένα φυσικά στοιχεία		B	III, (V, VI)
3. Κύριο διαχειριστικό αντικείμενο: Προστατευτικές λειτουργίες		(B)	--

2.4.4 Κατηγορίες Προστατευόμενων Περιοχών με βάση την εθνική νομοθεσία (Νόμος 3937/2011, Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 60/Α'/2011)

Με βάση το 4^ο άρθρο του Νόμου 3937/2011, οι περιοχές, τα στοιχεία ή τα σύνολα, που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενα προστασίας και διατήρησης λόγω της οικολογικής, βιολογικής, γεωλογικής, γεωμορφολογικής, εν γένει επιστημονικής ή αισθητικής σημασίας τους, μπορούν να χαρακτηρίζονται ως:

- Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης

- Περιοχές προστασίας της φύσης
- Φυσικά πάρκα και ειδικότερα ως: εθνικά ή περιφερειακά πάρκα
- Περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών και ειδικότερα ως: ειδικές ζώνες διατήρησης (Ε.Ζ.Δ.), ζώνες ειδικής προστασίας (Ζ.Ε.Π.) ή καταφύγια άγριας ζωής ή συνδυασμός αυτών.
- Προστατευόμενα τοπία και στοιχεία τοπίου ή προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί.

Σύμφωνα με το 5^ο άρθρο του Νόμου 3937/2011

- Ως περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης (Strict nature reserves) χαρακτηρίζονται εκτάσεις με εξαιρετικά ευαίσθητα οικοσυστήματα, ενδιαιτήματα σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας ή άγριας πανίδας ή εκτάσεις που έχουν σημαίνουσα θέση στον κύκλο ζωής σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας.
- Ως περιοχές προστασίας της φύσης (Nature reserves) χαρακτηρίζονται εκτάσεις μεγάλης οικολογικής ή βιολογικής αξίας. Στις περιοχές αυτές προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον από κάθε δραστηριότητα ή επέμβαση που μπορεί να μεταβάλει ή να αλλοιώσει τη φυσική κατάσταση, σύνθεση ή εξέλιξή του.
- Ως φυσικά πάρκα (Natural parks) χαρακτηρίζονται χερσαίες, υδάτινες ή μεικτού χαρακτήρα περιοχές, εφόσον παρουσιάζουν ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον λόγω της ποιότητας και ποικιλίας των φυσικών και πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών, ιδίως βιολογικών, οικολογικών, γεωλογικών, γεωμορφολογικών και αισθητικών και παράλληλα προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για ανάπτυξη δραστηριοτήτων που εναρμονίζονται με την προστασία της φύσης και του τοπίου. Τα φυσικά πάρκα διακρίνονται σε εθνικά και περιφερειακά.
  - Ως εθνικά πάρκα (National parks) χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης έκτασης που είτε λόγω της θέσης τους, όπως διασυνοριακές, είτε λόγω της εξέχουσας οικολογικής ή άλλης φυσικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται ως σημαντικές σε εθνικό επίπεδο.

- Ως περιφερειακά πάρκα (Regional parks) χαρακτηρίζονται περιοχές που είτε λόγω της θέσης τους είτε λόγω της οικολογικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται σημαντικές σε περιφερειακό επίπεδο.
- Ως περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών (Habitat/species management areas) χαρακτηρίζονται εκτάσεις χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες που υπόκεινται σε διαχείριση για τη διασφάλιση ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των προστατευτέων οικοτόπων και ειδών. Διακρίνονται σε ΕΖΔ., ΖΕΠ. και ΚΑΖ.
  - Ειδικές Ζώνες Διατήρησης – ΕΖΔ (Special Areas of Conservation) χαρακτηρίζονται οι περιοχές που περιέχονται στον κατάλογο των τόπων κοινοτικής σημασίας, ο οποίος περιλαμβάνεται στο παράρτημα 1 της απόφασης 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής (L 259) και επισυνάπτονται, ως παράρτημα, στο νόμο 3937/2011 Αναλυτικοί και ψηφιοποιημένοι χάρτες των ΕΖΔ τηρούνται σε αρχείο και είναι διαθέσιμοι στο κοινό από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, όπως επίσης αναρτώνται και στο διαδίκτυο.
  - Ζώνες Ειδικής Προστασίας - ΖΕΠ (Special Protection Areas) χαρακτηρίζονται οι περιοχές της Ελληνικής Επικράτειας που έχουν ταξινομηθεί ως ΖΕΠ βάσει του άρθρου 4 της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (L 20) και αποτελούν μέρος του δικτύου προστατευόμενων περιοχών Natura 2000. Αναλυτικοί και ψηφιοποιημένοι χάρτες των ΖΕΠ τηρούνται σε αρχείο και είναι διαθέσιμοι στο κοινό.
  - Καταφύγια Άγριας Ζωής – ΚΑΖ (Wildlife refuges) χαρακτηρίζονται φυσικές περιοχές (χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες), που έχουν ιδιαίτερη σημασία ως σημαντικοί τόποι ανάπτυξης της άγριας χλωρίδας ή ως βιότοποι αναπαραγωγής, διατροφής, διαχείμασης ειδών της άγριας πανίδας, ή ως περιοχές αναπαραγωγής ψαριών και συγκέντρωσης γόνου, ή, τέλος, ως σημαντικοί θαλάσσιοι οικοτόποι. Ως καταφύγια άγριας ζωής μπορούν να χαρακτηρίζονται και οι οικολογικοί διάδρομοι μεταξύ άλλων κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών.

➤ Ως προστατευόμενα τοπία (Protected landscapes/seascapes) χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης οικολογικής, γεωλογικής, αισθητικής ή πολιτισμικής αξίας και εκτάσεις που είναι ιδιαίτερα πρόσφορες για αναψυχή του κοινού ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων, λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους. Στα προστατευόμενα τοπία μπορεί να δίνονται, με βάση τα κύρια χαρακτηριστικά τους, ειδικότερες ονομασίες, όπως αισθητικό δάσος, γεωπάрко, τοπίο άγριας φύσης, τοπίο αγροτικό ή αστικό.

Ως προστατευόμενα στοιχεία του τοπίου χαρακτηρίζονται τμήματα ή συστατικά στοιχεία του τοπίου, που έχουν ιδιαίτερη οικολογική, αισθητική ή πολιτισμική αξία ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων, λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους, όπως αλσύλια, παραδοσιακές καλλιέργειες, αγροικίες, μονοπάτια, πέτρινοι φράχτες, ξερολιθιές και αναβαθμίδες, κρήνες.

Ως προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί (Protected natural formations) χαρακτηρίζονται λειτουργικά τμήματα της φύσης ή μεμονωμένα δημιουργήματά της, που έχουν ιδιαίτερη επιστημονική, οικολογική, γεωλογική, γεωμορφολογική, ή αισθητική αξία ή συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και την προστασία φυσικών πόρων, όπως δέντρα, συστάδες δέντρων και θάμνων, θαλάσσια προστατευτική βλάστηση, παρόχθια και παράκτια βλάστηση, φυσικοί φράχτες, καταρράκτες, πηγές, φαράγγια, θίνες, ύφαλοι, σπηλιές, βράχοι, απολιθωμένα δάση, δέντρα ή τμήματά τους, παλαιοντολογικά ευρήματα, κοραλλιογενείς γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, γεώτοποι και οικότοποι προτεραιότητας κοινοτικού ενδιαφέροντος. Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί, που έχουν μνημειακό χαρακτήρα, χαρακτηρίζονται ειδικότερα ως διατηρητέα μνημεία της φύσης (Protected natural monuments).

Συνοπτικά, τα ανωτέρω αναφερόμενα περιλαμβάνονται στον Πίνακα 2.5, που ακολουθεί, όπου αναφέρεται και η διαδικασία χαρακτηρισμού για κάθε κατηγορία προστασίας.

Πίνακας 2.5: Οι κατηγορίες προστασίας που αποτελούν το ΕΣΠΠ, σύμφωνα με το Ν. 3937/11 (Πηγή: WWF Ελλάς.2011)

Κατηγορία	Περιγραφή	Διαδικασία χαρακτηρισμού
1. Περιοχή απόλυτης προστασίας της φύσης	Όπως περιγράφεται στο ν. 1650/86, με την προσθήκη ότι οι περιοχές αυτές υπόκεινται σε αυστηρή φύλαξη από τις αρμόδιες αρχές. Συνοδεύονται από περιφερειακή ζώνη.	Ειδική περιβαλλοντική μελέτη - π.δ.
2. Περιοχή προστασίας της φύσης	Όπως περιγράφεται στον ν. 1650/86, με ελάχιστες βελτιώσεις, ως ανεξάρτητη κατηγορία ή ως ζώνη σε άλλες κατηγορίες.	Ειδική περιβαλλοντική μελέτη - π.δ.
3. Φυσικό Πάρκο 3.1 Εθνικό Πάρκο 3.2 Περιφερειακό Πάρκο	Περιοχές με μεγάλη οικολογική αξία και ποικιλία χρήσεων. Ορίζεται πυρήνας και περιφερειακές ζώνες. Επιτρέπονται ήπιες χρήσεις. <u>Εθνικά πάρκα:</u> Μεγάλες εκτάσεις εξέχουσας οικολογικής σπουδαιότητας <u>Περιφερειακά πάρκα:</u> Εκτάσεις που θεωρούνται σημαντικές σε περιφερειακό επίπεδο. Στις περιοχές αυτές είναι δυνατόν να περιλαμβάνονται και «ζώνες οικοανάπτυξης».	3.1 Ειδική περιβαλλοντική μελέτη - π.δ. 3.2 Ειδική έκθεση - π.δ.
4. Περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών 4.1 ΕΖΔ 4.2 ΖΕΠ 4.3 ΚΑΖ	Όλες οι 241 ΕΖΔ και οι 202 ΖΕΠ. Τα ΚΑΖ του δασικού κώδικα συμπληρώνονται με την πρόβλεψη για ίδρυση θαλάσσιων καταφυγίων που θα λειτουργούν ως περιοχές κλειστές για την αλιεία.	4.1. Οι ΤΚΣ χαρακτηρίζονται ως ΕΖΔ και εντάσσονται αυτομάτως στο εθνικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών 4.2. Οι ΖΕΠ εντάσσονται αυτομάτως στο εθνικό σύστημα π.π. 4.3. Ειδική έκθεση – Απόφαση του Γ.Γ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Αλλαγή ορίων ή αποχαρακτηρισμός αποτελεί απόφαση Υπουργού ΠΕΚΑ.
5. Προστατευόμενα τοπία και φυσικοί σχηματισμοί	Οι γνωστές κατηγορίες του ν. 1650/1986 και του δασικού κώδικα με πρόβλεψη και για θαλάσσια προστατευόμενα τοπία. Εντάσσονται και τα μνημεία φύσης (ν. 996/71) τα αισθητικά δάση (ν. 996/71) και τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (ν. 1469/50).	Ειδική έκθεση – Απόφαση Γ.Γ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Αλλαγή ορίων ή αποχαρακτηρισμός αποτελεί απόφαση Υπουργού ΠΕΚΑ.

2.5 Εθνικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών

Με βάση τα χαρακτηριστικά των προστατευόμενων περιοχών, προστατευόμενη περιοχή είναι μια περιοχή:

- Με σαφή χαρακτηρισμό και οριοθέτηση από νομικά δεσμευτικό κείμενο μόνιμου χαρακτήρα
- Με προσδιορισμένα μέτρα «in situ» διατήρησης της βιοποικιλότητας (ή και της γεωποικιλότητας και του τοπίου)
- Με διαχειριστικά μέτρα που έχουν αξιολογηθεί ως αποτελεσματικά.

Προκειμένου, οι προστατευόμενες περιοχές, να πετύχουν τους στόχους τους, πρέπει να:

- Έχουν επαρκές μέγεθος
- Λειτουργούν υπό την καθοδήγηση διαχειριστικού σχεδίου
- Έχουν πρόγραμμα παρακολούθησης και αξιολόγησης το οποίο υποστηρίζει την προσαρμοστική διαχείριση
- Έχουν ένα ξεκάθαρο και δίκαιο σύστημα διακυβέρνησης.

Το πρώτο θεσμικό πλαίσιο, για τη δημιουργία προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα, και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, αποτέλεσε ο Δασικός Κώδικας (Ν.Δ. 86/69). Στο πλαίσιο αυτής της νομοθεσίας καθορίστηκαν:

- Τα Προστατευτικά Δάση (Ν.Δ. 86/69)
- Τα Εκτροφεία Θηραμάτων (Ν.Δ. 86/69, Ν. 177/75)
- Οι Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές (Ν.Δ. 86/69, Ν. 177/75, Ν. 453/77)
- Τα Καταφύγια Θηραμάτων (Ν.Δ. 86/69, Ν. 177/75)
- Τα Καταφύγια Άγριας Ζωής (Ν. 2637/98)
- Οι Εθνικοί Δρυμοί (Ν.Δ. 86/69, Ν. 996/71)
- Τα Αισθητικά Δάση (Ν.Δ. 86/69, Ν. 996/71)
- Τα Διατηρητέα Μνημεία Φύσης (Ν.Δ. 86/69, Ν. 996/71)

Ο πρώτος Νόμος – Πλαίσιο «για την προστασία του περιβάλλοντος» θεσμοθετήθηκε το 1986 (Νόμος 1650/1986, ΦΕΚ 160/Α'/1986). Ο Νόμος αυτός στοχεύει στην προστασία και διατήρηση περιοχών, στοιχείων της φύσης και του τοπίου και ειδών χλωρίδας και πανίδας, λόγω της ιδιαίτερης οικολογικής, γεωμορφολογικής, βιολογικής, επιστημονικής ή αισθητικής αξίας τους. Ο Νόμος 1650/1986 συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με τους Νόμους:

- 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999
- 3044/2002 «Μεταφορά συντελεστή δόμησης και ρυθμίσεις άλλων θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων», ΦΕΚ 197/Α'/27.08.2002 και

- 3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 60/Α'/31.03.2011, ο οποίος τροποποιεί και επεκτείνει την υπάρχουσα νομοθεσία, όσον αφορά στην κατηγοριοποίηση προστατευόμενων περιοχών και τις διαδικασίες χαρακτηρισμού. Με το Νόμο αυτό οι περιοχές Natura 2000 εντάσσονται στις προστατευόμενες περιοχές της χώρας, ως **περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών**, δηλαδή ως εκτάσεις που υπόκεινται σε διαχείριση για τη διασφάλιση ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των προστατευτέων οικοτόπων και ειδών, θεσπίζονται οριζόντιες ρυθμίσεις για τις περιοχές και θεσπίζεται η υποχρέωση εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με το Νόμο 3937/2011:

- ♦ *«Το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών αποτελείται από όλες τις περιοχές που υπάγονται σε μια ή περισσότερες από τις κατηγορίες του άρθρου 19 του Νόμου 1650/1986, με στόχο την αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας και των λοιπών οικολογικών αξιών τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Η εποπτεία της λειτουργίας και ο κεντρικός συντονισμός του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών ανήκει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής τηρεί βάση δεδομένων με όλα τα διαθέσιμα στοιχεία για την οικολογική κατάσταση και την κατάσταση διαχείρισης όλων των προστατευόμενων περιοχών ανά την Επικράτεια και δίνει τις κατευθύνσεις για την αιφορική διαχείριση των περιοχών αυτών, ύστερα από γνωμοδότηση της Επιτροπής «Φύση 2000» (άρθρο 5 κ.υ.α. της 11.12.1998, ΦΕΚ 1289 Β')».*
- ♦ Οι προστατευόμενες περιοχές μπορεί να περιλαμβάνουν εσωτερική και περιφερειακές ζώνες
- ♦ Ζώνες προστασίας μπορούν να χαρακτηριστούν με τις πράξεις χαρακτηρισμού Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ)
- ♦ Στην περίπτωση που η διαδικασία χαρακτηρισμού μιας περιοχής με Προεδρικό Διάταγμα είναι σε εξέλιξη, μπορεί να εκδοθεί:
  - Προσωρινή ΥΑ με όρους και περιορισμούς για 2 + 1 έτη
  - Αναστολή Οικοδομικών Εργασιών για 1 + 1 έτη

- ◆ Οι υφιστάμενοι Εθνικοί Δρυμοί, Αισθητικά Δάση, Μνημεία της Φύσης και Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους του Νόμου 1469/1950 πρέπει να καταταχθούν στις κατηγορίες του Νόμου 3937/2011 με την οριζόμενη διαδικασία
- ◆ Οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000 περιλαμβάνονται στο εθνικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών, ως κατηγορία προστατευόμενων περιοχών
- ◆ Δεν υπάρχει υποχρέωση αλλά υπάρχει δυνατότητα χαρακτηρισμού των περιοχών Natura 2000 σε άλλες κατηγορίες προστασίας
- ◆ Οι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) χαρακτηρίζονται ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)
- ◆ Θεσπίζονται συγκεκριμένοι περιορισμοί και απαγορεύσεις μέσα στις περιοχές Natura 2000 (απαγορεύονται οι ιδιαίτερα οχλούσες και επικίνδυνες βιομηχανίες, επιβάλλονται περιορισμοί στην αλιεία, γεωργία και τη δόμηση – κατάτμηση)
- ◆ Μπορούν με Προεδρικό Διάταγμα. να θεσπιστούν μέτρα στις περιοχές Natura 2000 (μεμονωμένες ή σε ομάδες) μετά από εκπόνηση Ειδικής Έκθεσης
- ◆ Εθνικοί Στόχοι Διατήρησης για τα είδη και τους τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος πρέπει να θεσμοθετηθούν με Υπουργική Απόφαση, με στόχο την επίτευξη ευνοϊκής κατάστασης της διατήρησής τους μέχρι το 2020
- ◆ Στόχοι Διατήρησης θα πρέπει επίσης να θεσμοθετηθούν για κάθε περιοχή ή ομάδα περιοχών Natura 2000
- ◆ Τα Σχέδια Διαχείρισης εντός των περιοχών Natura 2000 πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους Στόχους Διατήρησης για τους τύπους οικοτόπων και τα είδη.

Όσον αφορά στη διαδικασία χαρακτηρισμού των προστατευόμενων περιοχών, με βάση το Νόμο 3937/2011:

- ◆ Είναι απαραίτητη η τεκμηρίωση
- ◆ Ο τύπος της μελέτης διαφέρει ανάλογα με τον τύπο χαρακτηρισμού
  - Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες (ΕΠΜ) απαιτούνται για τις Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης, τις Περιοχές Προστασίας της Φύσης και τα Εθνικά Πάρκα. Η ανάθεση σύνταξης ΕΠΜ και η τελική έγκρισή της γίνεται με Απόφαση του Υπουργού ΠΕΚΑ. Ο χαρακτηρισμός τους γίνεται με Προεδρικό Διάταγμα

- Ειδική Έκθεση απαιτείται για τα Περιφερειακά Πάρκα. Ο χαρακτηρισμός τους γίνεται με Π.Δ. που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του αρμόδιου Υπουργού.
- Ειδική Έκθεση απαιτείται για τα Καταφύγια Άγριας Ζωής και τα Τοπία. Ο χαρακτηρισμός τους γίνεται με Απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.
- ◆ Απαιτείται η δημοσιοποίηση των σχεδίων Π.Δ. στους αρμόδιους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τη διαδικτυακή πύλη ελεύθερης πρόσβασης του ΥΠΕΚΑ για 1 μήνα.

Όσον αφορά στα σχέδια διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, με βάση το Νόμο 3937/2011:

- ◆ Με τα σχέδια διαχείρισης:
  - καθορίζονται τα αναγκαία μέτρα οργάνωσης και λειτουργίας για τη διατήρηση των αντικειμένων που προστατεύονται,
  - εξειδικεύονται οι όροι και περιορισμοί άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων
  - προσδιορίζονται αναλυτικά οι κατευθύνσεις και προτεραιότητες για την υλοποίηση έργων, δράσεων και μέτρων
- ◆ Τα σχέδια διαχείρισης συνοδεύονται από σχέδια δράσης, στα οποία εξειδικεύονται τα αναγκαία μέτρα, δράσεις, έργα και προγράμματα, οι φάσεις, το κόστος, οι πηγές και οι φορείς χρηματοδότησής τους, καθώς και το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσής τους και οι φορείς εφαρμογής τους.
- ◆ Καταρτίζονται σχέδια διαχείρισης και για τα προστατευόμενα είδη της χλωρίδας και πανίδας, καθώς και για τους τύπους οικοτόπων
- ◆ Τα σχέδια διαχείρισης εγκρίνονται:
  - με απόφαση του Υπουργού ΠΕΚΑ ή ΚΥΑ συναρμοδίων Υπουργών για τις περιοχές Απολύτου Προστασίας, Προστασίας της Φύσης, Φυσικά Πάρκα, ΕΖΔ και ΖΕΠ
  - με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης για τα Καταφύγια Άγριας Ζωής και τα Τοπία

- ◆ Οι προδιαγραφές και το περιεχόμενο των σχεδίων διαχείρισης καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού ΠΕΚΑ, η οποία εκδίδεται το αργότερο μέσα σε ένα έτος από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.
- ◆ Οι προδιαγραφές που αφορούν στην άσκηση της γεωργικής και αλιευτικής χρήσης, καθορίζονται, αντίστοιχα, από τα αρμόδια Υπουργεία.

Για τη συμπλήρωση του καταλόγου των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές υποχρεώσεις για την προστασία της φύσης που απορρέουν από τις σχετικές Διεθνείς Συμβάσεις, τις οποίες η Ελλάδα έχει κυρώσει, καθώς και από τη συμμετοχή της χώρας μας σε διεθνείς οργανισμούς, όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και η UNESCO. Οι χαρακτηρισμένες σε διεθνές επίπεδο προστατευόμενες περιοχές είναι: οι Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας της Σύμβασης Ραμσάρ, τα Μνημεία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς (UNESCO), τα Αποθέματα Βιόσφαιρας (UNESCO, Άνθρωπος και Βιόσφαιρα), οι Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές (Σύμβαση Βαρκελώνης), τα Βιογενετικά Αποθέματα (Συμβούλιο της Ευρώπης) και οι Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί Ευρωδίπλωμα (Συμβούλιο της Ευρώπης). Η συνολική τους έκταση, αφαιρουμένων των αλληλοεπικαλύψεων, με βάση τα χωρικά αρχεία, ανέρχεται σε 457.216 εκτάρια, από τα οποία τα 200.734 εκτάρια βρίσκονται στην ξηρά και τα 256.482 στη θάλασσα.

Στους Πίνακες, που ακολουθούν, παρουσιάζονται οι Προστατευόμενες Περιοχές στην Ελλάδα, Διεθνούς Σημασίας και σε Εθνικό Επίπεδο.

Πίνακας 2.6: Προστατευόμενες Περιοχές της Ελλάδας, Διεθνούς Σημασίας

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ (ha)
Βιογενετικά Αποθέματα (Συμβούλιο Ευρώπης)	16	22.000
Παγκόσμια Κληρονομιά (Σύμβαση Παρισίων)	2	34.000
Αποθέματα Βιόσφαιρας (UNESCO)	2	9.000
Ευρωδίπλωμα (Συμβούλιο Ευρώπης)	1	5.000
Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας (Σύμβαση Ramsar)	10	168.000
SPA (Σύμβαση Βαρκελώνης)	9	260.000

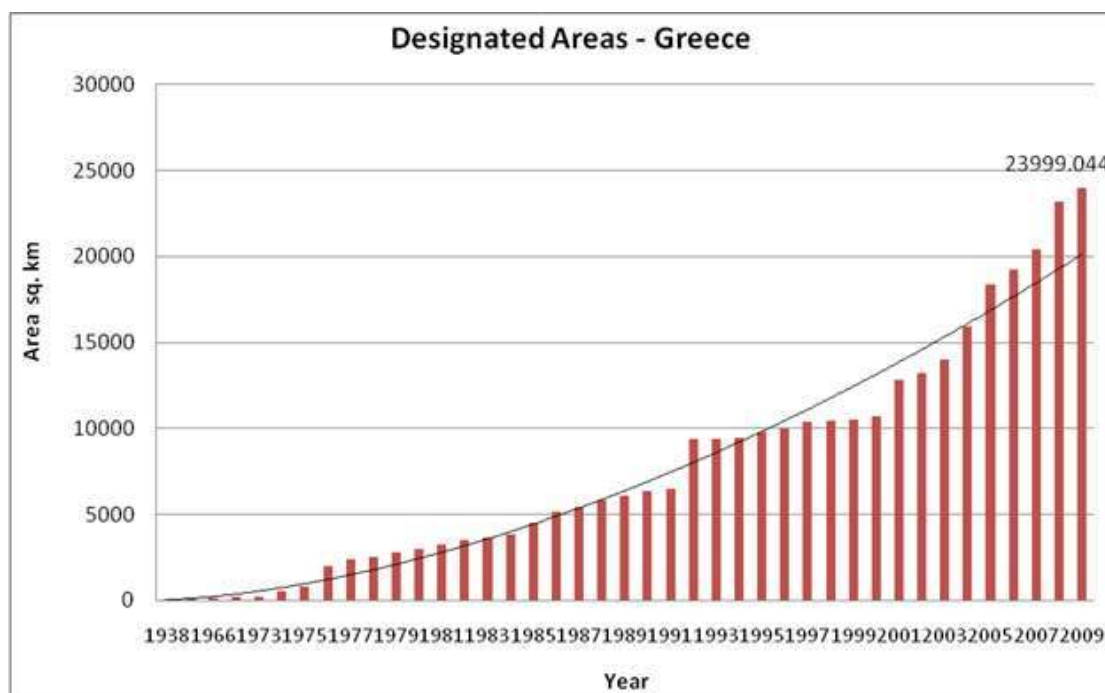
(Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Τρύφων Ε., 2012)

Πίνακας 2.7: Προστατευόμενες Περιοχές της Ελλάδας, σε Εθνικό Επίπεδο

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ (ha)
Εθνικά Πάρκα και Περιφερειακές Ζώνες	15	1.300.000
Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα και Περιφερειακές Ζώνες	2	240.000
Περιοχές Προστασίας της Φύσης	2	19.000
Εθνικοί Δρυμοί και Περιφερειακές Ζώνες	10	76.000
Αισθητικά Δάση	19	32.000
Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	51	16.000
Καταφύγια Άγριας Ζωής	606	1.000.000
Περιοχές από ΖΟΕ	12	6.000
Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές	7	102.000
Εκτροφεία Θηραμάτων	21	3.500
Προστατευτικά Δάση	1	41.700
ΣΥΝΟΛΟ χωρίς αλληλεπικαλύψεις		2.650.000

(Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Τρύφων Ε., 2012)

Διάγραμμα 2.1: Η έκταση των χαρακτηρισμένων προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα, από το 1938 ως το 2009

(Πηγή: ΥΠΕΚΑ. Status, Response: Nationally designated protected areas (GR - SEBI 2010 07)

Από το Διάγραμμα 2.1 προκύπτει ότι ο ρυθμός αύξησης της έκτασης των χαρακτηρισμένων προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα από το 1938 έως το 2009 παρουσιάζει μια σχετική σταθερότητα. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο ρυθμός αυτός εντείνεται στην αρχή της δεκαετίας του '90, και συγκεκριμένα το 1992, ενώ μέχρι το τέλος της ίδιας δεκαετίας η έκταση των χαρακτηρισμένων προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα διατηρείται σχεδόν σταθερή, για να αυξηθεί με γρήγορους ρυθμούς, μέσα στη δεκαετία 1999 – 2009. Η πρώτη απότομη αύξηση της έκτασης των χαρακτηρισμένων προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα (1992) συμπίπτει με τη ψήφιση της Οδηγίας 92/43, ενώ η αύξηση της αντίστοιχης έκτασης με γρήγορους ρυθμούς ταυτίζεται με τη δεκαετία ίδρυσης και λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών.

2.6 Η δημιουργία του Δικτύου NATURA 2000 στην Ελλάδα

Το Δίκτυο Natura 2000 είναι ένα ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο περιοχών που διασφαλίζουν τη διατήρηση ή την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων και ειδών για τα οποία αυτές έχουν οριστεί.

Στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 πρέπει:

- να εφαρμόζονται τα αναγκαία μέτρα διατήρησης (κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά),
- να αποφεύγεται η υποβάθμιση και η όχληση όταν αυτή έχει σημαντικές επιπτώσεις,
- να εφαρμόζεται η δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων σχεδίων έργων και δραστηριοτήτων.

Η ιστορία του Δικτύου στην Ελλάδα ξεκινά το 1985, που έχουμε την ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας των πτηνών (Οδηγία 79/409/ΕΟΚ όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ). Το 1987 υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι πρώτες Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), οι οποίες ήταν αποκλειστικά δασικές εκτάσεις. Το 1989 συμπληρώνεται ο κατάλογος των ΖΕΠ με τους υγροτόπους διεθνούς σημασίας. Το 1994-1996 εκπονείται πρόγραμμα Life-Nature για την αναγνώριση υποψήφιων περιοχών Natura 2000. Την ευθύνη υλοποίησης του προγράμματος είχε το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων (ΕΚΒΥ), με συνεργάτες τα Τμήματα Βιολογίας των Πανεπιστημίων Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πάτρας. Τα Υπουργεία τέως ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και Γεωργίας, χρηματοδότησαν το 25% του προγράμματος. Στα παραδοτέα του προγράμματος περιλαμβάνονται:

- Η πρώτη βιβλιογραφική αξιολόγηση της παρουσίας και κατανομής των ειδών και τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα
- Η αναγνώριση σημαντικού αριθμού υποψήφιων περιοχών Natura 2000, ο γνωστός και ως «Επιστημονικός Κατάλογος»

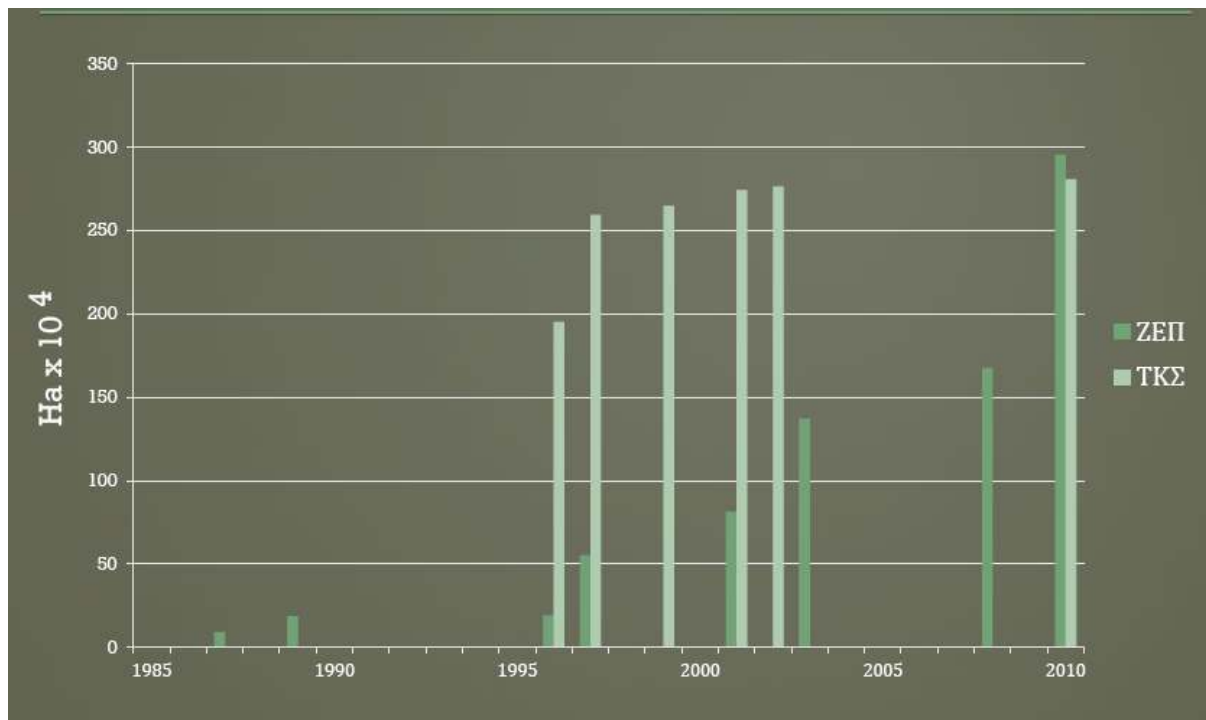
Οι προτάσεις του προγράμματος Life-Nature κοινοποιήθηκαν στα συναρμόδια Υπουργεία και υπέστησαν επεξεργασία από κοινή ομάδα εργασίας εκπροσώπων

των Υπουργείων τέως ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας. Στη διάρκεια των ετών 1996 και 1997 υποβλήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι πρώτοι προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) και συμπληρώθηκε ο κατάλογος των ΖΕΠ. Το 1998 ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία των οικοτόπων (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ)

Στη χρονική διάρκεια 1999 - 2010 συμπληρώθηκε το δίκτυο των ΤΚΣ, ως έχει σήμερα, με 11 διαδοχικές επιπλέον υποβολές περιοχών ή επικαιροποιήσεις στοιχείων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα της Οδηγίας των οικοτόπων. Από το 2001 έως το 2010 συμπληρώθηκε το δίκτυο των ΖΕΠ, ως έχει σήμερα, με 6 διαδοχικές επιπλέον υποβολές περιοχών ή επικαιροποιήσεις στοιχείων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα της Οδηγίας των πτηνών

Η συμπλήρωση του δικτύου ΤΚΣ βασίστηκε στα αποτελέσματα των 3 χερσαίων Βιογεωγραφικών Σεμιναρίων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Μεσογειακή Ζώνη (1998, 1999, 2003), καθώς και το Βιογεωγραφικό Σεμινάριο για τη Θάλασσα Μεσογειακή Ζώνη (2010). Οι εκκρεμότητες για τη συμπλήρωση του δικτύου των χερσαίων ΤΚΣ είναι μικρές και αφορούν, κατά κύριο λόγο, «επιστημονικές επιφυλάξεις» για συγκεκριμένα είδη και τύπους οικοτόπων. Οι εκκρεμότητες για τη συμπλήρωση του δικτύου των θαλασσίων ΤΚΣ κρίνονται σημαντικές.

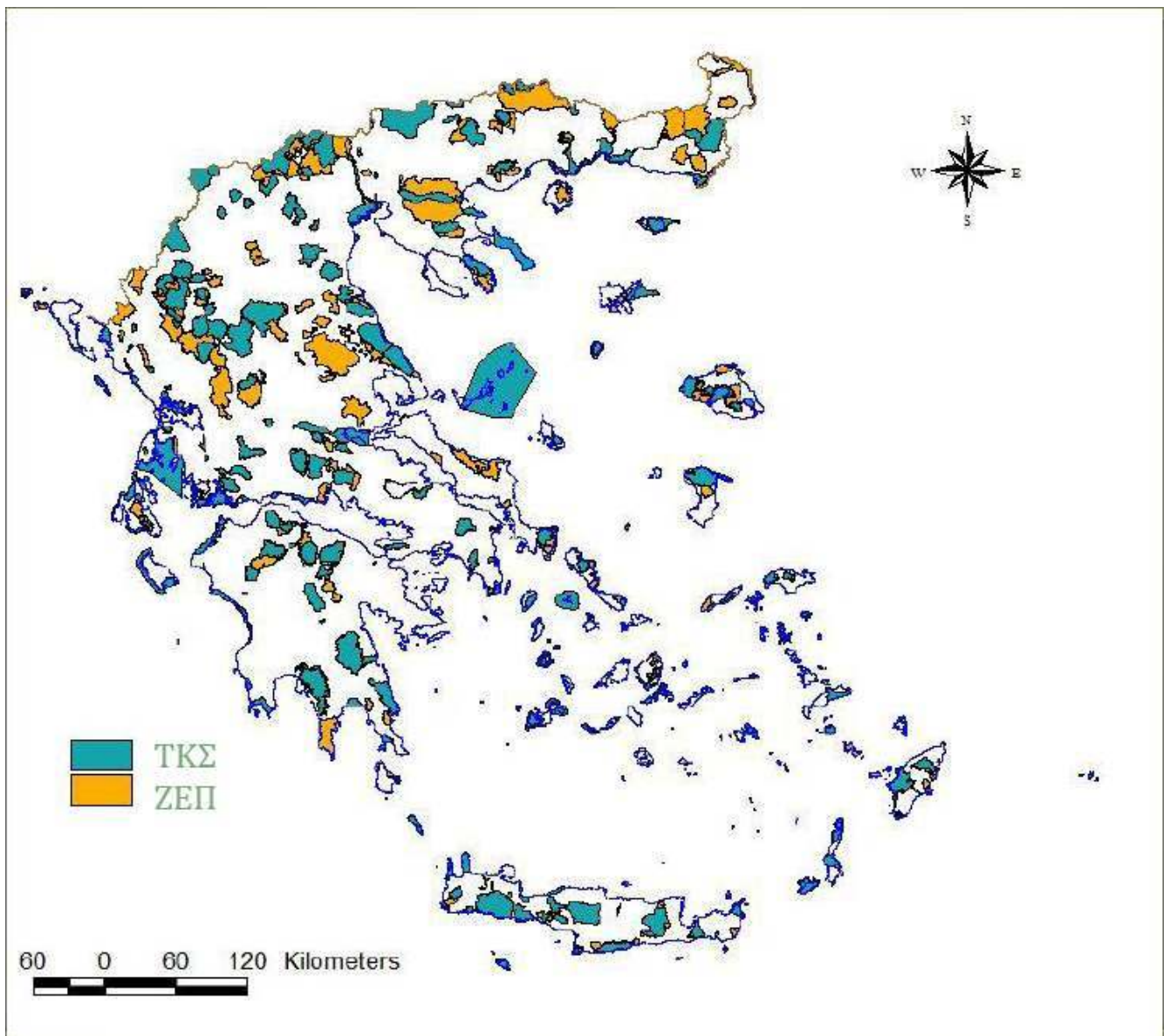
Η συμπλήρωση του δικτύου ΖΕΠ βασίστηκε στην απογραφή IBA2000 του BirdLife International. Η Ελλάδα καταδικάστηκε από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), το 2007, διότι ο αριθμός και η συνολική επιφάνεια των ελληνικών ΖΕΠ υπολείπονταν σαφώς του αριθμού και της συνολικής επιφάνειας των εδαφών που πληρούν τις προϋποθέσεις κατατάξεώς τους σε ΖΕΠ (κατάλογος IBA 2000). Μετά την υποβολή, από την Ελλάδα, σημαντικού αριθμού νέων ΖΕΠ, η υπόθεση αρχειοθετήθηκε, από το Κολλέγιο των Επιτρόπων, το Νοέμβριο 2011. Σε εκκρεμότητα παραμένει ο χαρακτηρισμός θαλασσίων ΖΕΠ.

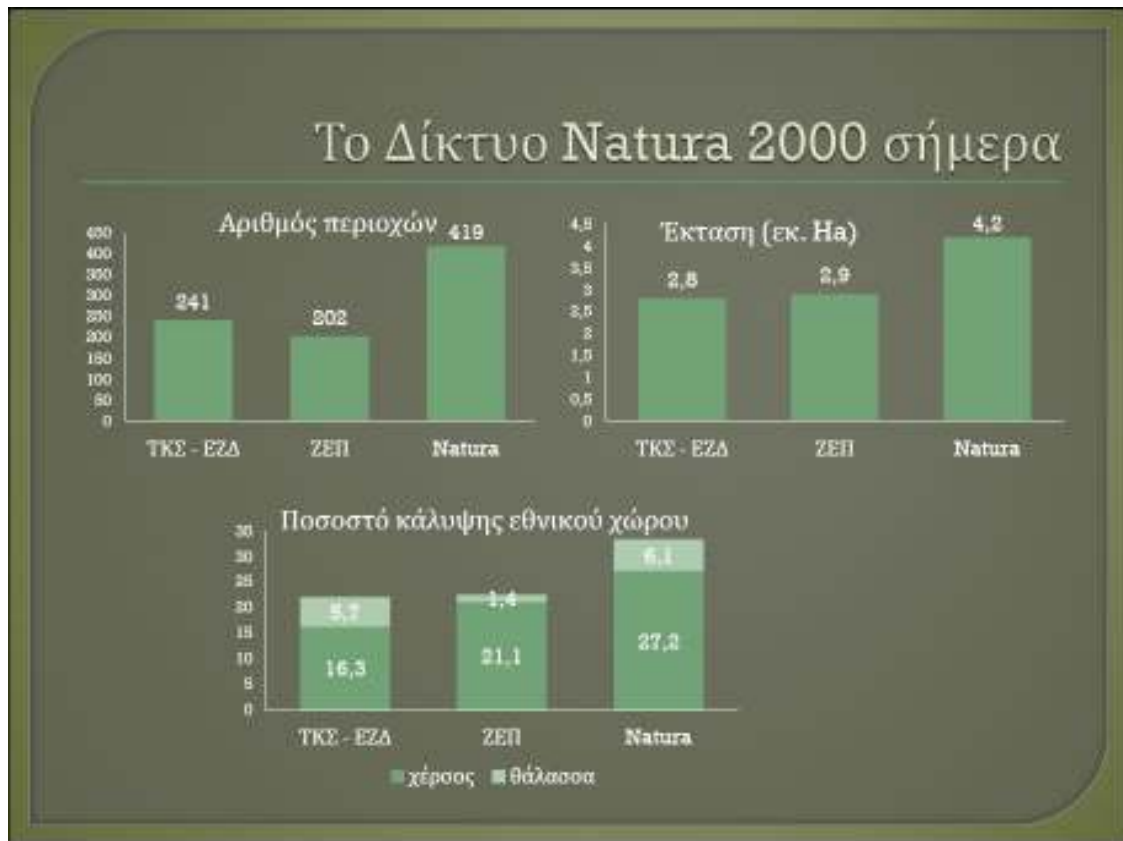
Διάγραμμα 2.2: Έκταση των ΖΕΠ και ΤΚΣ, στην Ελλάδα από το 1985 έως το 2010
(Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Τρύφων Ε., 2011)

Από το Διάγραμμα 2.2 συμπεραίνουμε ότι η έκταση του Δικτύου των ΖΕΠ αυξήθηκε σημαντικά (σχεδόν διπλασιάστηκε) από το 2001 μέχρι το 2008, ενώ μεγάλη αύξηση σημείωσε, επίσης, μετά την καταδίκη της Ελλάδας από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), το 2007, για να εξελιχθεί το 2010 σε έκταση υπερδιπλάσια του 2003.

Η έκταση του δικτύου των ΤΚΣ, που πρωτοεμφανίστηκαν το 1996, σημείωσε σταδιακή αύξηση μέχρι το 2003, για να διατηρηθεί στα επίπεδα αυτά, με πολύ μικρή αύξηση, μέχρι το 2010.

Εικόνα 2.4: Το Δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα
(Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Τρύφων Ε., 2011)

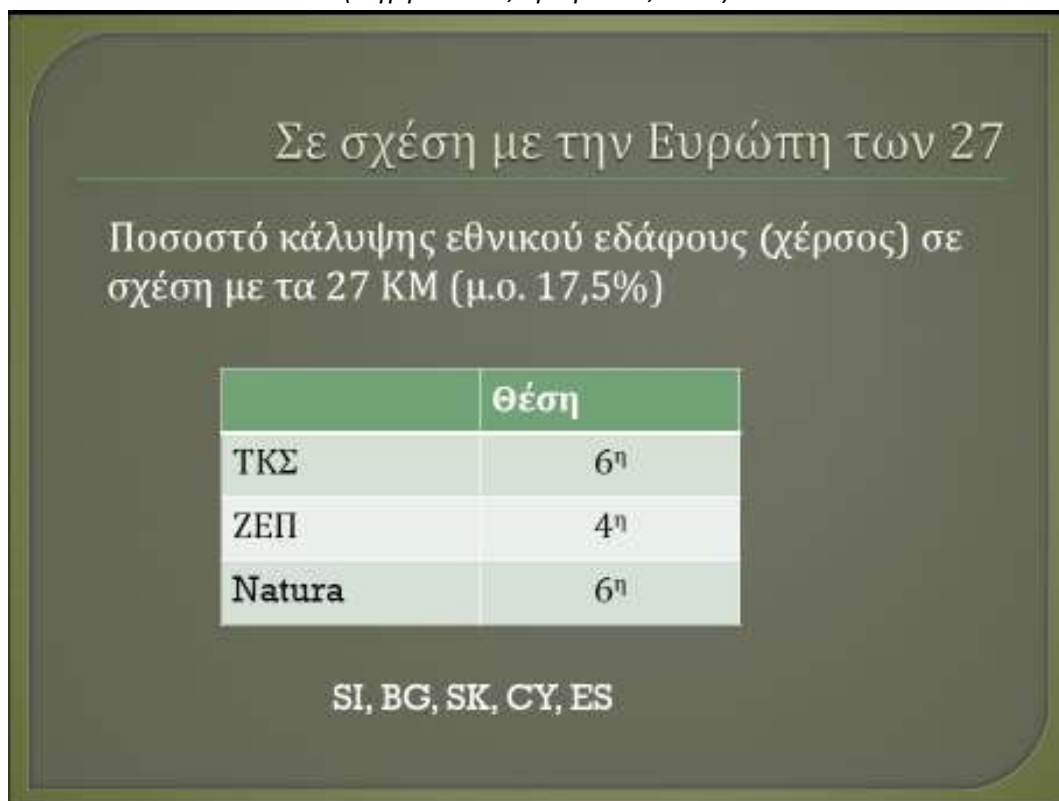
Διάγραμμα 2.3: Το Δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα

Εικόνα 2.5: Καταμερισμός του Δικτύου Natura 2000 στην Ελλάδα
(Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Τρύφων Ε., 2011)

Εικόνα 2.6: Το Δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα σε σχέση με την Ευρώπη των 27 (1)
(Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Τρύφων Ε., 2011)

Εικόνα 2.7: Το Δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα σε σχέση με την Ευρώπη των 27 (2)
(Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Τρύφων Ε., 2011)

Στο Παράρτημα 3 παρατίθενται Πίνακες και Διαγράμματα στα οποία παρουσιάζεται οι ΖΕΠ, οι ΤΚΣ και οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000 (αριθμός και έκταση) ανά κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε, μεταξύ των άλλων, να αναδειχθεί συγκριτικά η θέση της Ελλάδας, όπως παρουσιάζεται στις προηγούμενες εικόνες.

Όσον αφορά στην προστασία των περιοχών του Δικτύου Natura:

- ◆ Τμήμα του Δικτύου Natura 2000 είναι χαρακτηρισμένο σύμφωνα με τη δασική νομοθεσία
- ◆ Τμήμα του Δικτύου Natura 2000 (περίπου 25% της έκτασής του) είναι χαρακτηρισμένο σύμφωνα με το Ν.1650/1986, όπως ισχύει.
- ◆ Με το Ν. 3937/2011
  - οι ΤΚΣ χαρακτηρίστηκαν ως ΕΖΔ και
  - προβλέφθηκε η υποχρέωση προσδιορισμού και θεσμοθέτησης εθνικών και τοπικών (ανά περιοχή ή ομάδες περιοχών Natura 200) στόχων διατήρησης

Για τις περιοχές Natura 2000 υπάρχουν προβλέψεις περιορισμών και απαγορεύσεων, σε οριζόντιο επίπεδο:

- Στο Ν. 3937/2011
- Τα Ειδικά πλαίσια χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας (ΦΕΚ 2464/Β/2008), τη βιομηχανία (ΦΕΚ 151/ΑΑΠ/2009), τον τουρισμό (ΦΕΚ 1138/Β/2009) και τις υδατοκαλλιέργειες (ΦΕΚ 2505/Β/2011)
- Το Ν. 3851/2010 για τις Ανανεώσιμες Μορφές Ενέργειας
- Την εναρμόνιση της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ για τα είδη χαρακτηρισμού των ΖΕΠ (ΦΕΚ 415/Β/2012)

Επίσης, υπάρχουν σχετικές προβλέψεις:

- Στα δασικά διαχειριστικά σχέδια και τα αγροπεριβαλλοντικά μέτρα, καθώς και
- Τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης

Το 2008, το ΔΕΚ καταδίκασε την Ελλάδα για τη μη θέσπιση και εφαρμογή ενός συνεκτικού, συγκεκριμένου και ολοκληρωμένου νομικού καθεστώτος, ικανού να

εξασφαλίσει τη βιώσιμη διαχείριση και την αποτελεσματική προστασία των ΖΕΠ. Η Ελλάδα, στο πλαίσιο συμμόρφωσης με την ανωτέρω καταδικαστική απόφαση:

- Εκπόνησε τη μελέτη «Προσδιορισμός δραστηριοτήτων συμβατών με τα είδη χαρακτηρισμού των υφιστάμενων ΖΕΠ»
- Θεσμοθέτησε συμπληρωματική εναρμόνιση της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (ΦΕΚ 415/Β/2012), η οποία, υπό τη μορφή Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) είναι υπό εξέταση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Με βάση το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του Δικτύου πρέπει:

- Μέχρι το Σεπτέμβριο του 2012, οι ΤΚΣ, 6 έτη μετά τον χαρακτηρισμό τους, να οριστούν ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) και να καθοριστούν προτεραιότητες και μέτρα. Επίσης, απαιτείται η προστασία και των ΖΕΠ
- Μέχρι το 2020:
  - Να καλυφθεί, το 17% των χερσαίων – υγροτοπικών περιοχών και το 10% των παράκτιων – θαλάσσιων περιοχών της γης, με μέτρα προστασίας και διαχείρισης (10η Σύνοδος των Συμβαλλομένων Μερών της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα - 2010) και
  - Να τεθεί υπό καθεστώς προστασίας το 20% της χερσαίας, υγροτοπικής και θαλάσσιας έκτασης της Ευρώπης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Σεπτέμβριος 2010).

Αν και η έκταση του Δικτύου Natura 2000 στην Ελλάδα θεωρείται αρκετά ικανοποιητική, υπάρχουν πολλές ελλείψεις στην προστασία και διαχείριση των περιοχών.

Τα προβλήματα θα μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν ως ακολούθως:

Θεσμικά προβλήματα:

- Νομική μορφή των κειμένων χαρακτηρισμού των περιοχών
- Αποσαφήνιση και ρύθμιση αρμοδιοτήτων
- Αποσαφήνιση και ρύθμιση νομικών θεμάτων για την εύρυθμη λειτουργία των ΦΔ (στελέχωση, οικονομικές δοσοληψίες, φύλαξη κ.α.)

Οργανωτικά – διοικητικά προβλήματα:

- Έλλειψη ουσιαστικής επόπτευσης, συντονισμού, υποστήριξης των ΦΔ
- Καθυστερήσεις στον χαρακτηρισμό ή επαναχαρακτηρισμό προστατευόμενων περιοχών, στην εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων
- Έλλειψη επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των συναρμόδιων υπηρεσιών
- Καθυστερήσεις στην προώθηση συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων

Προβλήματα χρηματοδότησης:

- Απουσία ενός θεσμοθετημένου σταθερού και μόνιμου μηχανισμού χρηματοδότησης
- Ελλιπής υποστήριξη των υπηρεσιών με αρμοδιότητα για τη φύση

Έλλειψη γνωστικού υποβάθρου:

- Έλλειψη δεδομένων για την διαμόρφωση μέτρων διατήρησης και διαχείρισης ή ανεπίκαιρα στοιχεία τεκμηρίωσης

Τριβές με την τοπική κοινωνία

3. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

3.1 Γενικά

Οι πολλαπλές και πολύμορφες ανάγκες, που επιθυμεί να καλύψει ο άνθρωπος μέσω της κήρυξης προστατευόμενων περιοχών, δεν μπορούν να ικανοποιηθούν χωρίς καλώς σχεδιασμένη διευθέτηση των χρήσεων και ρύθμιση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Όσο οι φυσικοί πόροι θεωρούνταν «άφθονοι» και οι φυσικές περιοχές «ατελείωτες», η υποβάθμισή τους δεν γινόταν αντιληπτή και η διαχείρισή τους ασκούσαν χωρίς σχεδιασμό και ανάλογα με τις πρόσκαιρες ανάγκες.

Ο σχεδιασμός της διαχείρισης εμφανίστηκε όταν οι κοινωνίες αντιλήφθηκαν ότι υπήρχε ανάγκη να εξασφαλισθεί η αειφόρος παραγωγή αγαθών και παροχή υπηρεσιών. Ένα ορθό σχέδιο διαχείρισης αποτελεί πλέον απαραίτητο και «εκ των ων ουκ άνευ» εργαλείο για την επιτυχή διαχείριση μιας προστατευόμενης περιοχής.

Η σύνταξη και η εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης ξεκίνησε από την Κεντρική Ευρώπη, με αφορμή την έλλειψη ξύλου, που άρχισε να παρατηρείται με την πρόοδο της βιομηχανικής επανάστασης. Η Ελλάδα δεν αποτέλεσε εξαίρεση. Έως τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, σε καμιά περιοχή του τότε ελληνικού κράτους, δεν εφαρμόζονταν σχεδιασμένη διαχείριση. Υπήρχαν μόνο επιμέρους απαγορευτικές διατάξεις για ορισμένες δραστηριότητες, όπως η βοσκή, η ξύλευση και η θήρα, που εφαρμόζονταν ελλιπώς. Το πρώτο σχέδιο διαχείρισης περιοχής με φυσική βλάστηση έγινε τη δεκαετία του 1930 για τα ελατοδάση της Βυτίνας.

Την τελευταία 25ετία έχουν εκπονηθεί, για αρκετές ελληνικές προστατευόμενες περιοχές, διάφορα επιστημονικά κείμενα σχετικά με την ενδεδειγμένη διαχείρισή τους. Ορισμένα από τα κείμενα αυτά έχουν τον «κλασικό» τίτλο *σχέδιο διαχείρισης* ενώ άλλα τιτλοφορούνται ως *μελέτη διαχείρισης*, *περιβαλλοντική μελέτη*, *ειδική περιβαλλοντική μελέτη*. Όλα, λίγο έως πολύ, ακολουθούν την ίδια γενική δομή ενός

«κλασικού» σχεδίου διαχείρισης. Με την έννοια «κλασικό» νοείται ένα σχέδιο διαχείρισης για την εκπόνηση του οποίου έχουν εκδοθεί οδηγίες από ξένους εθνικούς φορείς, από διεθνή δίκτυα οργανώσεων και περιοχών, όπως το Eurosite, ή από διεθνείς συμβάσεις, όπως η Σύμβαση Ραμσάρ. Οι οδηγίες αυτές ακολουθούνται ευρέως, σε πολλές χώρες, και συμπίπτουν, κατ'ελάχιστον, στο ότι ένα σχέδιο διαχείρισης προστατευόμενης φυσικής περιοχής πρέπει να είναι δομημένο με βάση τις ακόλουθες ευρείες ενότητες: αναλυτική περιγραφή της περιοχής, αξιοποίηση της περιοχής και αναγνώριση των σκοπών διαχείρισης, διατύπωση των μέτρων διαχείρισης, που απαιτούνται για την επίτευξη των σκοπών, και σχεδιασμός της εφαρμογής των μέτρων.

Συχνά λέγεται ότι η σωστή διαχείριση απαιτεί επιστήμη και τέχνη. Επομένως το βασικό εργαλείο της διαχείρισης, το σχέδιο διαχείρισης, είναι θέμα τόσο αξιόπιστης τεκμηρίωσης όσο και τέχνης του εφικτού, δηλαδή της ικανότητας άριστης χρήσης των πόρων, τους οποίους θα έχουν στη διάθεσή τους οι φορείς διαχείρισης, αλλά και άμβλυνσης των συγκρουόμενων συμφερόντων.

3.2 Σχεδιασμός της διαχείρισης

Ο σχεδιασμός διαχείρισης είναι μια διαδικασία συνεχής, δυναμική και ευπροσάρμοστη. Εξελίσσεται καθώς μεταβάλλονται τα γνωρίσματα της περιοχής, οι παράγοντες που την επηρεάζουν και οι προτεραιότητες σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Σχεδιάζουμε για να είμαστε συστηματικοί και τεκμηριωμένοι στη διαχειριστική προσέγγισή μας και υπόλογοι για το αποτέλεσμα. Αυτή είναι άλλωστε και η κύρια σημασία του σχεδιασμού, ο οποίος εξειδικεύεται μέσα από τους πολλαπλούς ρόλους που μπορεί να έχει. Ο σχεδιασμός της διαχείρισης, σύμφωνα και με τις νέες κατευθύνσεις από τη Σύμβαση Ραμσάρ, πρέπει να ανταποκρίνεται στους ακόλουθους ρόλους (Life, EKBY, 2007):

- Να θέτει τους σκοπούς διαχείρισης της περιοχής

Είναι ο σπουδαιότερος ρόλος. Η ορθή επιλογή των σκοπών διαχείρισης αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διατήρηση της περιοχής. Οι γενικοί σκοποί κήρυξης μιας προστατευόμενης περιοχής συνήθως αναφέρονται στα νομοθετικά κείμενα της κήρυξής της και μπορούν να αποτελέσουν το υπόβαθρο για την αναγνώριση των ειδικότερων σκοπών διαχείρισης της περιοχής και το σχεδιασμό των μέτρων διαχείρισης.

- Να αποκτά και να κατανέμει πόρους

Ως «πόροι» νοούνται το ανθρώπινο δυναμικό, οι πιστώσεις, ο εξοπλισμός και η υποδομή. Κατά το σχεδιασμό θα πρέπει:

- α) να αναγνωρίζονται, να ποσοτικοποιούνται και να κατανέμονται οι πόροι που είναι απαραίτητοι για την επιτυχή εφαρμογή της διαχείρισης
- β) να προβλέπονται οι απαιτούμενες δράσεις για την εξεύρεση των πόρων, ως συνεχής διαδικασία για την προστασία της περιοχής.

- Να διασφαλίζει ότι η διαχείριση είναι αποτελεσματική και αποδοτική και αυτό να το μετρά

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι πόροι που διατίθενται για τη διαχείριση υπολείπονται των αναγκών. Η διασφάλιση της βέλτιστης κατανομής και χρήσης των πόρων είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για τη διατήρηση της περιοχής αλλά και για τη βιωσιμότητα του αρμόδιου σώματος διαχείρισής της. Είναι ιδιαίτερα σκόπιμο, τόσο για λόγους ορθής πρακτικής όσο και για λόγους «καλής έξωθεν μαρτυρίας», να σχεδιάζεται σύστημα μέτρησης και παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της διαχείρισης, το οποίο να καταλήγει σε μετρήσιμα αποτελέσματα μέσα από κατάλληλους δείκτες. Αυτά μπορούν να επιδεικνύονται και κατά την πραγματοποίηση εσωτερικών ή εξωτερικών ελέγχων (audits). Είναι αυτονόητο ότι θα πρέπει να μετράται και να αξιολογείται το κατά πόσον επιτεύχθηκαν οι σκοποί διαχείρισης που τέθηκαν.

- Να παρέχει πληροφόρηση και να διασφαλίζει την επικοινωνία

Η παροχή πληροφοριών και η επικοινωνία, με άλλους φορείς, υπηρεσίες, μη κρατικές οργανώσεις, ιδρύματα και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, είναι χρήσιμο να προωθούνται διότι συμβάλλουν στην επίτευξη των σκοπών διαχείρισης.

- Να προωθεί τη διαβούλευση και την επίλυση διαφορών

Η κοινωνική αποδοχή αποτελεί σπουδαίο παράγοντα για την επιτυχία της διαχείρισης. Οι συμμετοχικές διαδικασίες συμβάλλουν στη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης με τον τοπικό πληθυσμό και είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να προωθούνται. Βεβαίως, στις περισσότερες περιοχές υπάρχουν συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ κοινωνικών ομάδων και είναι δύσκολη η ιεράρχηση προτεραιοτήτων. Είναι σκόπιμο ο σχεδιασμός της διαχείρισης να παρέχει τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες για την πρόληψη και, αν είναι δυνατόν, την επίλυση των συγκρούσεων και τη διατύπωση δεσμεύσεων.

- Να συμμορφώνεται με περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς πολιτικές

Ο σχεδιασμός και η άσκηση της διαχείρισης θα πρέπει να είναι συμβατές με την εθνική πολιτική και τις εθνικές στρατηγικές, τη νομοθεσία, τον περιφερειακό σχεδιασμό, τις ευρωπαϊκές οδηγίες και τις διεθνείς συμβάσεις. Κείμενα, όπως τα εθνικά στρατηγικά σχέδια για το περιβάλλον, τα δάση και την αγροτική ανάπτυξη, η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα και τα σχετικά Σχέδια Δράσης, οι οδηγίες για τους οικοτόπους και τα πουλιά, παρέχουν το πλαίσιο για το σχεδιασμό της διαχείρισης. Από την άλλη, ο σχεδιασμός της διαχείρισης θα πρέπει να συμβάλλει στην πραγμάτωση των σκοπών που περιλαμβάνονται στα αναφερόμενα κείμενα.

Ρόλοι σχεδιασμού διαχείρισης (Χατζηχαράλαμπος κ.ά., 2006)

Αναγνώριση σκοπών διαχείρισης

Απόκτηση και κατανομή πόρων

Διασφάλιση αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας διαχείρισης - παρακολούθηση και μέτρηση

Παροχή πληροφόρησης και διασφάλιση επικοινωνίας

Διαβούλευση και επίλυση διαφορών

Συμμόρφωση με περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς πολιτικές

Κατά περίπτωση, η διαχείριση μιας περιοχής σχεδιάζεται είτε στο στενό πλαίσιο των ορίων της είτε σε ευρύτερη κλίμακα, ώστε να καλύπτει εκτάσεις και πόρους πέραν των ορίων της. Η επιλογή του καταλληλότερου επιπέδου χωρικού σχεδιασμού είναι,

κάθε φορά, συνάρτηση ποικίλων παραγόντων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται, για παράδειγμα, και το ποικίλο καθεστώς προστασίας που μπορεί να έχει μια περιοχή, δηλαδή, οι διαφορετικές απαιτήσεις και πρόνοιες που απορρέουν από τις νομοθετικές πράξεις κήρυξης της περιοχής ως προστατευόμενης.

Σύμφωνα με τους Idle και Bines (2004), εάν πρόκειται για πολύ μεγάλης έκτασης προστατευόμενη περιοχή, συνήθως δεν προκύπτει ανάγκη το σχέδιο διαχείρισης να επεκταθεί και σε εκτάσεις πέραν των ορίων της. Η ανάγκη αυτή, ωστόσο, μπορεί να προκύψει για μικρού ή μεσαίου μεγέθους προστατευόμενες περιοχές, προκειμένου να διατηρηθεί η οικολογική συνοχή και η συνέχεια των οικοσυστημάτων, μέσα στην προστατευόμενη περιοχή, και να διαφυλαχθεί η αποτελεσματική επιτέλεση των λειτουργιών τους. Στην περίπτωση αυτή είναι πιθανόν να αυξηθεί ο κατάλογος των κοινωνικών ομάδων που θα πρέπει να εμπλακούν στην προετοιμασία του σχεδίου διαχείρισης και, συνεπώς, η επιλογή της έκτασης, που θα καλύπτει το σχέδιο διαχείρισης, πέραν των ορίων της προστατευόμενης περιοχής, θα πρέπει να είναι το αποτέλεσμα ενός λογικού «συμβιβασμού» ανάμεσα στο «ιδανικό» και το «εφικτό».

Παράδειγμα προστατευόμενων περιοχών, στις οποίες μπορεί να παρουσιασθεί ανάγκη επέκτασης του σχεδίου διαχείρισης και σε εκτάσεις πέραν των ορίων τους, αποτελούν οι προστατευόμενες υγροτοπικές περιοχές. Ο σχεδιασμός διαχείρισης σε αυτές είναι σκόπιμο να συνδέεται με το σχεδιασμό σε ευρύτερη κλίμακα, όπως είναι ο σχεδιασμός σε επίπεδο λεκάνης απορροής, διότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται σε αυτό το επίπεδο επηρεάζουν τη διατήρηση και τη συνετή χρήση των υγροτόπων.

Στο επίπεδο του χώρου, και εντός των ορίων μιας προστατευόμενης περιοχής, ο σχεδιασμός της διαχείρισης μπορεί να αφορά και στη διάκρισή της σε μονάδες ή ζώνες διαχείρισης (management units, management zones). Σύμφωνα με τους Idle και Bines (2004), η προσέγγιση αυτή παρέχει δυνατότητες εφαρμογής διαφορετικών διαχειριστικών πρακτικών σε διαφορετικά τμήματα της περιοχής, ιεράρχησης των προτεραιοτήτων διαχείρισης και των διαθέσιμων πόρων, ενώ παράλληλα μπορεί να επιτύχει την υποστήριξη των εμπλεκόμενων κοινωνικών

ομάδων (stakeholders) και να διασφαλίσει την προστασία ιδιαίτερα ευαίσθητων τμημάτων των περιοχών από επιζήμιες δραστηριότητες.

Σχεδιασμός σε επίπεδο λεκάνης απορροής (Χατζηχαραλάμπους κ.ά., 2006)

Τα φυσικά οικοσυστήματα, όπως τα δασικά και τα υγροτοπικά, με τις λειτουργίες που επιτελούν (π.χ. αποθήκευση νερού) επηρεάζουν το υδατικό ισοζύγιο της λεκάνης απορροής τους και επηρεάζονται από τις δραστηριότητες που ασκούνται σε αυτήν. Είναι σκόπιμο να προσπαθούμε να επιτύχουμε τη βέλτιστη διαχείριση στη λεκάνη απορροής, έτσι ώστε τα φυσικά οικοσυστήματα να διατηρούνται και να εκπληρώνουν τον ρόλο τους, ως παράγοντες βελτίωσης της ποιότητας ζωής και προμήθειας περισσότερου και καθαρότερου νερού. Ο σχεδιασμός διαχείρισης λεκανών απορροής περιλαμβάνει τη διαχείριση του νερού ως μέρους του ευρύτερου φυσικού περιβάλλοντος σε σχέση και με την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Η Ευρωπαϊκή Οδηγία-Πλαίσιο για τα νερά (Οδηγία 2000/60/ΕΚ) προβλέπει, μεταξύ άλλων, την εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης για τις λεκάνες απορροής, στα οποία υπάρχουν ειδικές προβλέψεις για τις προστατευόμενες περιοχές. Βεβαίως, στο σχεδιασμό της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών είναι αναγκαίο να λαμβάνονται υπόψη οι υφιστάμενες χρήσεις των πόρων, όχι μόνο εντός των ορίων των περιοχών αυτών αλλά και στη λεκάνη απορροής όπου αυτές βρίσκονται.

Όταν ο σχεδιασμός της διαχείρισης διακρίνεται σε επιμέρους μονάδες ή ζώνες διαχείρισης είναι ιδιαίτερα σημαντικό το συνολικό αποτέλεσμα να αποτελεί μια οντότητα και τα επιμέρους τμήματα του σχεδιασμού να μην αναιρούν το ένα το άλλο ή να έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους.

Η διάκριση σε μονάδες διαχείρισης μπορεί, για παράδειγμα, να ακολουθεί την κατηγοριοποίηση των Idle και Bines (2004):

- μονάδες στις οποίες δεν εφαρμόζεται κανένα διαχειριστικό μέτρο
- μονάδες στις οποίες μπορεί να ασκείται:
  - περιορισμένη ή ειδική διαχείριση
  - διαχείριση για τη διατήρηση ειδών ή τύπων οικοτόπων
  - διαχείριση για την αποκατάσταση οικοσυστημάτων (π.χ. επαναδημιουργία οικοτόπων, επανεισαγωγή ειδών, αποκατάσταση λειτουργιών)
- μονάδες για την προώθηση και διαχείριση των δραστηριοτήτων αναψυχής

- μονάδες επιστημονικής έρευνας, όπου ο πειραματισμός θα είναι ασφαλής και η προκύπτουσα διατάραξη περιορισμένη .

3.3 Πλαίσιο διαχείρισης

Ο σχεδιασμός και η άσκηση της διαχείρισης δεν γίνονται εν κενώ. Η διαχείριση μιας περιοχής σχεδιάζεται και ασκείται λαμβάνοντας υπόψη: α) τη διεθνή προσέγγιση στη διαχείριση, β) τις Κοινοτικές υποχρεώσεις και γ) το εθνικό θεσμικό και διοικητικό πλαίσιο.

Πριν από 40 έτη, οι διεθνώς επικρατούσες αντιλήψεις για τις προστατευόμενες περιοχές, αφορούσαν μεγαλειώδεις άγριες περιοχές, που έπρεπε:

- να αφήνονται στη φυσική τους κατάσταση
- να προστατεύονται εναντίον υποβαθμίσεων
- να είναι διαθέσιμες μόνο για επιστημονικούς σκοπούς και για την απόλαυση των επισκεπτών.

Με την πάροδο των ετών οι αντιλήψεις υπέστησαν αλλαγές. Οι αλλαγές αυτές είναι το αποτέλεσμα της επίδρασης παραγόντων, όπως η βελτίωση των γνώσεων, η βαθύτερη συνειδητοποίηση των κοινωνικών και πολιτισμικών όψεων της διαχείρισης, η αυξανόμενη αναγνώριση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, οι πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις, η πείρα και η τεχνολογική πρόοδος. Οι αλλαγές των αντιλήψεων για τις προστατευόμενες περιοχές

- ✓ αφορούν κυρίως τους τομείς των σκοπών κήρυξής τους, την κοινωνικοοικονομική, διοικητική και χωρική θεώρησή τους και τις τεχνικές και τα μέσα για την άσκηση της διαχείρισης και
- ✓ αποτυπώνονται στο περιεχόμενο των ψηφισμάτων διεθνών συμβάσεων, όπως της Σύμβασης Ραμσάρ και της Σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα, και των

αντίστοιχων κειμένων τους (Conference of the Parties to the Ramsar Convention 2002, Secretariat for the Convention on Biological Diversity 2004).

Ανάλυση των αλλαγών αυτών, όπως παρουσιάστηκε στο 5ο Παγκόσμιο Συνέδριο της IUCN για τα Πάρκα που διεξήχθη το 2003 στο Durban της Νότιας Αφρικής (Phillips 2003), περιγράφεται στον πίνακα που ακολουθεί

Πίνακας 3.1: Παλιές και νέες αντιλήψεις για τις προστατευόμενες περιοχές

Θέμα	Παλιά οι προστατευόμενες περιοχές	Σήμερα οι προστατευόμενες περιοχές
Σκοποί	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αποσκοπούσαν στη διατήρηση και κηρύσσονταν, κυρίως, για την προστασία της θεαματικής άγριας πανίδας και του τοπίου ✓ Υφίσταντο διαχείριση, κυρίως, για τη ρύθμιση των επισκέψεων ✓ Θεωρούνταν, πρωτίστως, πολύτιμες για την άγρια φύση τους ✓ Απλώς, προστατεύονταν 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αποσκοπούν και στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Κηρύσσονται, συχνά, και για άλλες αξίες (επιστημονική, οικονομική, πολιτιστική) ✓ Θεωρούνται ως χώροι για την ανάπτυξη του τουρισμού, ώστε να βοηθηθούν οι τοπικές κοινωνίες ✓ Θεωρούνται πολύτιμες για τη σημασία που έχει η λεγόμενη «άγρια φύση» για τον πολιτισμό ✓ Προστατεύονται αλλά και αποκαθίστανται
Διοίκηση	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Διοικούνταν από τις κεντρικές κρατικές υπηρεσίες 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Διοικούνται από πολλούς εταίρους
Κάτοικοι των περιοχών	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Σχεδιάζονταν και υφίσταντο διαχείριση χωρίς τη γνώμη των τοπικών κοινωνιών ✓ Κατά τη διαχείρισή τους αγνοούνταν οι ανάγκες των τοπικών κοινωνιών 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Υφίστανται διαχείριση με τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών ✓ Κατά τη διαχείρισή τους λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των τοπικών κοινωνιών.

Θέμα	Παλιά οι προστατευόμενες περιοχές	Σήμερα οι προστατευόμενες περιοχές
Χωρική θεώρηση	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Δημιουργούνταν η κάθε μια χωριστά ✓ Υφίσταντο διαχείριση ως «νησιά» 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Σχεδιάζονται και χωροθετούνται ως τμήμα ευρύτερων περιφερειακών, εθνικών και διεθνών συστημάτων ✓ Αναπτύσσονται ως «δίκτυα» (αυστηρά προστατευόμενοι πυρήνες, ρυθμιστικές ζώνες, διάδρομοι)
Γενικές γνώμες	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Θεωρούνταν κυρίως ως εθνικό κεφάλαιο ✓ Θεωρούνταν μόνο ως εθνικής σημασίας και φροντίδας περιοχές 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Θεωρούνται, επίσης, και ως τοπικό κεφάλαιο ✓ Θεωρούνται, επίσης, ως διεθνούς σημασίας και φροντίδας
Τεχνικές διαχείρισης	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Υφίσταντο διαχείριση, που αποσκοπούσε να λύσει επιμέρους προβλήματα σε βραχυπρόθεσμη προοπτική ✓ Υφίσταντο διαχείριση με τεχνοκρατικούς μόνο τρόπους 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Υφίστανται ολοκληρωμένη, προσαρμοστική διαχείριση σε μακροπρόθεσμη προοπτική ✓ Υφίστανται διαχείριση και με πολιτική ευαισθησία
Δεξιότητες διαχείρισης	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Υφίσταντο διαχείριση μόνο από εξειδικευμένους επιστήμονες λίγων ειδικοτήτων 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Υφίστανται διαχείριση από ευρύτερες διεπιστημονικές ομάδες επιστημόνων, καθώς και άτομα με ειδικές δεξιότητες ✓ Υπάρχει η τάση να αξιοποιείται περισσότερο η τοπική γνώση και πείρα
Χρηματοδότηση	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αντλούσαν πιστώσεις μόνο από τους φόρους 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αντλούν πιστώσεις από ποικίλες πηγές

Οι πρόνοιες των Οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 79/409/ΕΟΚ για τη διαχείριση των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000

Γενικός σκοπός της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι «να συμβάλλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλότητας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών που εφαρμόζεται η συνθήκη». Αντιστοίχως, γενικός σκοπός της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ είναι «η διατήρηση όλων των ειδών πτηνών, που ζουν εκ φύσεως σε άγρια

κατάσταση, στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω της προστασίας, διαχείρισης και ελέγχου της κατάστασης διατήρησης των ειδών αυτών και θέτοντας κανόνες για την εκμετάλλευσή τους».

Σύμφωνα, με το Άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, το οποίο ορίζει το πλαίσιο διατήρησης των περιοχών του Δικτύου, όλα τα κράτη μέλη οφείλουν να «... καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης ...» σε όλες τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ). Τα μέτρα αυτά θα εφαρμόζονται σε όλους τους φυσικούς τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και τα είδη του Παραρτήματος ΙΙ, που απαντούν στις περιοχές, με εξαίρεση εκείνους τους τύπους οικοτόπων και εκείνα τα είδη των οποίων η παρουσία δεν είναι σημαντική, σύμφωνα με τα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων για το Δίκτυο NATURA 2000.

Στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) έχουν εφαρμογή ανάλογες διατάξεις, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. Η ημερομηνία, από την οποία αυτές οι ομοειδείς διατάξεις θα έπρεπε, κατ' αρχήν, να εφαρμόζονται στις ΖΕΠ, είναι η ημερομηνία έναρξης εφαρμογής της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ στα κράτη μέλη. Συνεπώς, ο νομοθέτης θέσπισε:

- ένα καθεστώς που επιβάλλει ειδικά μέτρα διατήρησης για τις ΖΕΠ, βάσει του Άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ
- ένα καθεστώς που επιβάλλει ειδικά μέτρα διατήρησης για τις ΕΖΔ, βάσει του Άρθρου 6 παράγραφος 1 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Διατάξεις που διέπουν τη διατήρηση και τη διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, Άρθρο 6, παρ. 1.

«Για τις ειδικές ζώνες διατήρησης, τα κράτη μέλη καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και των ειδών του Παραρτήματος ΙΙ, τα οποία απαντώνται στους τόπους (περιοχές, sites)» (Χατζηχαραλάμπους κ.ά., 2006).

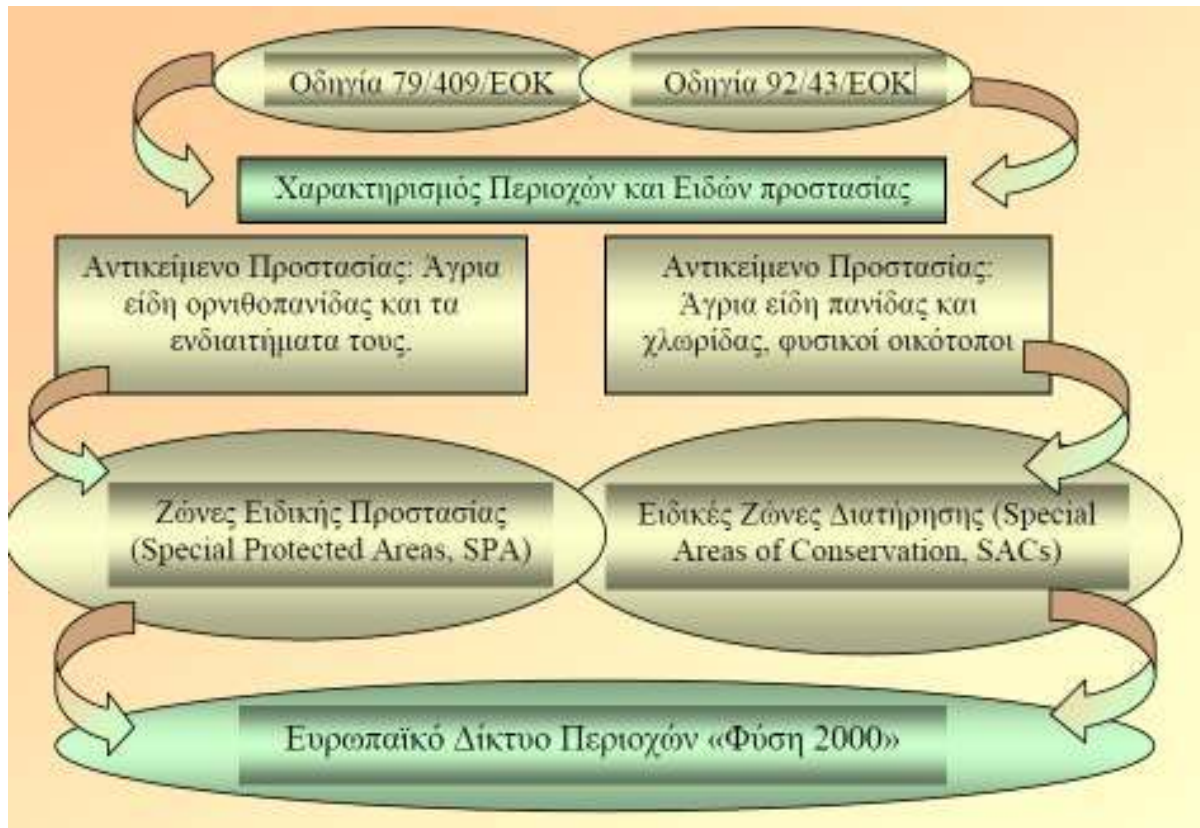
Οδηγία 79/409/ΕΟΚ, Άρθρο 4, παρ.4

«Τα κράτη μέλη υιοθετούν κατάλληλα μέτρα για να αποφύγουν στις ζώνες προστασίας που προβλέπονται από τις παραγράφους 1 και 2 τη ρύπανση ή τη φθορά των οικοτόπων, καθώς και τις επιζήμιες για τα πτηνά διαταράξεις, όταν αυτές έχουν σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς στόχους του παρόντος άρθρου. Τα κράτη μέλη θα προσπαθήσουν επίσης να αποφύγουν τη ρύπανση ή τη φθορά των οικοτόπων και έξω από τις ζώνες προστασίας» (Χατζηχαραλάμπους κ.ά., 2006).

Σημειώνεται ότι, η παράγραφος 4 έχει ήδη αντικατασταθεί από τις παραγράφους 2, 3 και 4 του Άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Η επίτευξη, συνεπώς, του γενικού σκοπού των Οδηγιών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα μέτρα διαχείρισης που οφείλουν να λάβουν τα κράτη μέλη για τη διατήρηση ή και την αποκατάσταση των τύπων οικοτόπων και των ειδών σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2000). Συνεπώς, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, ως προστατευόμενο αντικείμενο (conservation objective) θεωρούνται οι τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και τα είδη του Παραρτήματος ΙΙ, ενώ σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ ως προστατευόμενο αντικείμενο θεωρούνται τα είδη πτηνών του Παραρτήματος Ι και τα μεταναστευτικά είδη που δεν περιλαμβάνονται σε αυτό, καθώς και τα ενδιαιτήματά τους σε όλες τις φάσεις του βιολογικού κύκλου τους. Ωστόσο σημειώνεται ότι, όπως ορίζει η ίδια η Οδηγία των Οικοτόπων, κατά την εφαρμογή των μέτρων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες.

Στην Εικόνα 3.1, που ακολουθεί δίνεται γραφικά η συνάφεια των Οδηγιών 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ. Και οι δυο Οδηγίες αφορούν είδη και τους βιοτόπους τους και προβλέπουν θεσμικά εργαλεία για τη διαχείριση των περιοχών προστασίας. Ουσιαστικά, η Οδηγία για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας αποτελεί συνέχεια και διεύρυνση της Οδηγίας για τη διατήρηση των άγριων πουλιών και περιλαμβάνει εφαρμογή αντίστοιχων μεθόδων για όλα τα είδη και τους οικοτόπους που απειλούνται, με βάση τα επιστημονικά διαθέσιμα δεδομένα.

Εικόνα 3.1: Το Δίκτυο περιοχών «Φύση 2000» με βάση τις Οδηγίες 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ
(Πηγή:Μπαριτάκη, 2004)

Η Οδηγία για την προστασία των άγριων πτηνών απαιτούσε τη δημιουργία Ειδικών Ζωνών Προστασίας (SPA) της ορνιθοπανίδας. Η Οδηγία των Οικοτόπων απαιτούσε τη δημιουργία Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (SAC) για τα υπόλοιπα είδη και το περιβάλλον. Από κοινού αυτές οι ζώνες δημιουργούν τις περιοχές του Δικτύου Φύση 2000

Η Οδηγία 2000/60/ΕΚ και οι προστατευόμενες περιοχές

Η Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 23^{ης} Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (γνωστή και ως Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά), εισάγει την ιδέα ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης υδάτων, σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού, με στόχο να επιτύχει «καλή κατάσταση» για τα υπόγεια και τα επιφανειακά ύδατα. Η διαχείριση των υδάτων, σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού, βασίζεται στην εκτίμηση των γνωρισμάτων αυτής, την παρακολούθηση της κατάστασης επιφανειακών και υπόγειων νερών, τον προσδιορισμό στόχων ποιότητας, την πραγματοποίηση σχετικών προγραμμάτων και έργων και τη λήψη μέτρων για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Αναγνωρίζοντας ότι τα φυσικά οικοσυστήματα και οι προστατευόμενες περιοχές αποτελούν χρήστες των υδατικών πόρων και εξαρτώνται από αυτούς, η Οδηγία 2000/60/ΕΚ περιλαμβάνει σχετικές πρόνοιες οι οποίες συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Με το Άρθρο 4 θέτει τους περιβαλλοντικούς στόχους για τα επιφανειακά και τα υπόγεια ύδατα και για τις προστατευόμενες περιοχές.
- Βάσει του Άρθρου 6, τα κράτη μέλη καλούνται να δημιουργήσουν μητρώο προστατευόμενων περιοχών, στο οποίο να περιλάβουν τις περιοχές *«που κείνται στο εσωτερικό κάθε λεκάνης απορροής ποταμού και οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί ως χρήζουσες ειδικής προστασίας βάσει ειδικών διατάξεων της κοινοτικής νομοθεσίας για την προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων τους ή για τη διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών που εξαρτώνται άμεσα από το νερό»*. Στο Παράρτημα IV της οδηγίας αναφέρονται οι τύποι προστατευόμενων περιοχών που θα πρέπει να περιληφθούν στα μητρώα των κρατών μελών. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000.
- Για την παρακολούθηση της κατάστασης των προστατευόμενων περιοχών από τα κράτη μέλη (Άρθρο 8), η οδηγία προνοεί για την κατάρτιση προγραμμάτων παρακολούθησης τα οποία *«... συμπληρώνονται με τις προδιαγραφές που περιέχονται στην κοινοτική νομοθεσία με την οποία έχουν καθοριστεί οι επιμέρους προστατευόμενες περιοχές»*.
- Αναφορικά με τη θέσπιση μέτρων από τα κράτη μέλη για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων που τίθενται για τις προστατευόμενες περιοχές (Άρθρα 4 και 11), η οδηγία ορίζει ότι τα βασικά μέτρα που πρέπει να πληρούνται συνίστανται, μεταξύ άλλων, στα μέτρα που απαιτούνται για την εφαρμογή της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, περιλαμβανομένων των Οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 79/409/ΕΟΚ (Παράρτημα VI: Πίνακες μέτρων που πρέπει να περιλαμβάνονται στα προγράμματα μέτρων).
- Βάσει του Άρθρου 13, τα κράτη μέλη καλούνται να εκπονήσουν σχέδια διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών. Τα περιεχόμενα των σχεδίων διαχείρισης προδιαγράφονται στο Παράρτημα VII της Οδηγίας, με ειδική αναφορά στις προστατευόμενες περιοχές που κείνται σε κάθε λεκάνη απορροής

ποταμού. Συγκεκριμένα, στο Παράρτημα VII, η Οδηγία 2000/60/ΕΚ προνοεί ότι τα σχέδια διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών θα περιέχουν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- «προσδιορισμό και χαρτογράφηση των προστατευόμενων περιοχών, όπως απαιτείται σύμφωνα με το Άρθρο 6 (Μητρώο προστατευόμενων περιοχών) και το Παράρτημα IV (Πίνακες μέτρων που πρέπει να περιλαμβάνονται στα προγράμματα μέτρων),
- χάρτη των δικτύων παρακολούθησης, που συγκροτούνται για τους σκοπούς του Άρθρου 8 (Παρακολούθηση της κατάστασης των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων και των προστατευόμενων περιοχών) και του παραρτήματος V (Κατάσταση υδάτων) και παρουσίαση υπό μορφή χάρτη των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων παρακολούθησης που εφαρμόζονται δυνάμει των διατάξεων αυτών για την κατάσταση των επιφανειακών υδάτων, των υπόγειων υδάτων και των προστατευόμενων περιοχών,
- κατάλογο των περιβαλλοντικών στόχων, που καθορίζονται δυνάμει του Άρθρου 4 (Περιβαλλοντικοί στόχοι) για τα επιφανειακά ύδατα, τα υπόγεια ύδατα και τις προστατευόμενες περιοχές ...,
- περίληψη του ή των προγραμμάτων μέτρων, που θεσπίζονται δυνάμει του Άρθρου 11 (Πρόγραμμα μέτρων), συμπεριλαμβανομένων των τρόπων με τους οποίους θα επιτευχθούν οι στόχοι που καθορίζονται δυνάμει του Άρθρου 4».

3.4 Σχέδια διαχείρισης

3.4.1 Τι είναι το σχέδιο διαχείρισης

Ως σχέδιο διαχείρισης μπορεί να θεωρηθεί ένα κατάλληλα δομημένο, διανεμημένο και εγκεκριμένο κείμενο, το οποίο περιγράφει μια περιοχή, τα προβλήματα και τις ευκαιρίες για διαχείριση, καθώς και τις εργασίες που πρέπει να γίνουν σε συγκεκριμένη περίοδο για να επιτευχθούν οι σκοποί του σχεδίου, που έχουν τεθεί. Το σχέδιο διαχείρισης αποτελεί το κύριο εργαλείο για τη διαχείριση μιας περιοχής. Διευθετεί τις υφιστάμενες χρήσεις γης, ρυθμίζει τις πάσης φύσεως δουλείες

(δικαιώματα) καλλιέργειας, βοσκής, ξύλευσης, αλιείας, κυνηγιού κ.λπ., που μπορεί να βαρύνουν μια συγκεκριμένη περιοχή, και παρεμβαίνει στη δομή και τις λειτουργίες της περιοχής, ώστε να επιτυγχάνονται οι σκοποί της κήρυξης της ως προστατευόμενης. Η διευθέτηση των χρήσεων γης και άλλες κατάλληλες επεμβάσεις, συλλογικά, αποκαλούνται μέτρα διαχείρισης (Χατζηχαραλάμπους κ.ά., 2006).

Τα σχέδια διαχείρισης μπορούν να αποτελέσουν αποτελεσματικό μέσο εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που θέτει η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τους τύπους οικοτόπων και τα είδη.

Ένα σχέδιο διαχείρισης θα πρέπει να είναι (Clarke and Mount 1998 προσαρμογή από Thomas L. and J. Middleton 2003):

1. *Σαφές και εύληπτο*: ευανάγνωστο, ευπαρουσίαστο και με εξηγήσεις στους όρους που χρησιμοποιούνται.
2. *Συνοπτικό και περιεκτικό*: Όχι μεγαλύτερο από το απαραίτητο, αλλά με την αναγκαία πληροφόρηση για να εκπληρώσει τον ρόλο του.
3. *Ορθό και αντικειμενικό*: χωρίς μεγάλα λάθη ή παρωχημένες δηλώσεις και με σαφή κριτήρια για όλες τις αξιολογήσεις.
4. *Συστηματικό και λογικό*: Οι σκοποί θα πρέπει να προκύπτουν από την αξιολόγηση της περιοχής και οι προτάσεις να είναι επαρκώς αιτιολογημένες.
5. *Αποδεκτό και κινητήριο δύναμη* σε όσους έχουν ενδιαφέροντα στην περιοχή.
6. *Ακριβές και ρεαλιστικό*: με ξεκάθαρους σκοπούς, ρεαλιστικές μεθόδους επίτευξής χρήσεις, οι οποίες θα πρέπει να καταλήγουν σε επιθυμούμενα αποτελέσματα, τα οποία είναι δυνατόν να παρακολουθηθούν.
7. *Εστιασμένο και αποτελεσματικό* στο να εκπληρώνει τον σκοπό του ως εργαλείο διαχείρισης της περιοχής, ικανοποιώντας νομικές ή άλλες απαιτήσεις και εκπληρώνοντας τις ανάγκες των χρηστών της

Ο γενικός και οι ειδικοί σκοποί διαχείρισης αποτελούν απαραίτητο στοιχείο του σχεδίου διαχείρισης. Ο γενικός σκοπός θέτει το πλαίσιο της διαχείρισης και εξειδικεύεται σε ειδικούς σκοπούς. Είναι γενικώς αποδεκτό από την επιστημονική κοινότητα ότι οι ειδικοί σκοποί της διαχείρισης θα πρέπει:

- ✓ να εστιάζουν στα προστατευόμενα αντικείμενα

- ✓ να είναι μετρήσιμοι και να επιδέχονται παρακολούθησης
- ✓ να είναι ρεαλιστικοί (στο πλαίσιο του χρονοδιαγράμματος εφαρμογής του σχεδίου διαχείρισης και των διαθέσιμων πόρων)
- ✓ να είναι περιεκτικοί, ώστε να περιλαμβάνουν τα γνωρίσματα των προστατευόμενων αντικειμένων που προσδιορίζουν την κατάστασή χρήσεις.

3.4.2 Περιεχόμενο των σχεδίων διαχείρισης

Το περιεχόμενο του σχεδίου διαχείρισης κάθε περιοχής προσαρμόζεται χρήσεις ειδικές ανάγκες της, τον τύπο της (π.χ. υγρότοπος, δάσος) και τα ιδιαίτερα γνωρίσματα και ιδιαιτερότητές της.

Πίνακας 3.2: Ενδεικτικός Πίνακας περιεχομένων σχεδίων διαχείρισης
(πηγή: (Χατζηχαράλαμπος κ.ά., 2006)

<p>Περίληψη</p> <p>1. Γενικά Στοιχεία</p> <p>1.1 Ταυτότητα του σχεδίου διαχείρισης</p> <p>1.2 Γεωγραφική θέση, όρια, έκταση και διοικητική υπαγωγή της περιοχής</p> <p>1.3 Καθεστώς ιδιοκτησίας</p> <p>1.4 Νομικό καθεστώς</p> <p>1.5 Διοίκηση και διαχείριση της περιοχής</p> <p>2. Περιγραφή της προστατευόμενης περιοχής</p> <p>2.1 Φυσικό περιβάλλον</p> <p>2.1.1 Κλίμα και βιοκλίμα</p> <p>2.1.2 Γεωλογία-Γεωμορφολογία</p> <p>2.1.3 Έδαφος</p> <p>2.1.4 Υδρολογία</p> <p>2.1.5 Τοπίο</p> <p>2.1.6 Χλωρίδα</p> <p>2.1.7 Βλάστηση και τύποι οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ</p> <p>2.1.8 Πανίδα</p> <p>2.1.9 Μακρομύκητες</p>	<p>2.2 Κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες</p> <p>2.2.1 Πληθυσμός και δημογραφική ανάλυση</p> <p>2.2.2 Οικονομικές δραστηριότητες και χρήσεις γης</p> <p>2.2.3 Ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία</p> <p>2.3 Κίνδυνοι που απειλούν την περιοχή μελέτης</p> <p>2.4 Λοιπές πληροφορίες</p> <p>3. Αξιολόγηση</p> <p>3.1 Αξιολόγηση τύπων οικοτόπων και ειδών</p> <p>3.2 Αξιολόγηση του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος</p> <p>3.3 Συνολική αξιολόγηση της περιοχής</p> <p>4. Σκοποί διαχείρισης</p> <p>5. Μέτρα διαχείρισης</p> <p>5.1 Περιγραφή των μέτρων διαχείρισης</p> <p>5.2 Ένταξη των μέτρων σε μονάδες διαχείρισης</p> <p>6. Παρακολούθηση</p> <p>7. Πρόγραμμα Δράσης</p> <p>8. Βιβλιογραφία και πηγές πληροφόρησης</p> <p>Παραρτήματα</p> <p>Χάρτες</p>
--	---

3.4.3 Τα πληροφοριακά συστήματα ως εργαλεία διαχείρισης

Οι πληροφορίες που αφορούν κάθε προστατευόμενη περιοχή οργανώνονται βέλτιστα μέσω πληροφοριακού συστήματος.

Τα πληροφοριακά συστήματα παρέχουν ολοκληρωμένη εικόνα της διαθέσιμης πληροφορίας και αποτελούν απαραίτητο εργαλείο ανάλυσης κατά την εκπόνηση του σχεδίου διαχείρισης, την επεξεργασία και εξέταση εναλλακτικών προτάσεων διαχείρισης και αποτελεσματικής οργάνωσης της εφαρμογής του σχεδίου, καθώς και του προγράμματος παρακολούθησης της περιοχής. Δίνουν τη δυνατότητα αποδοτικής αξιοποίησης μεγάλου όγκου πληροφοριών και εξασφαλίζουν επιπλέον ταχύτητα και ακρίβεια στην επεξεργασία πληροφοριών. Για ορισμένα γνωρίσματα (π.χ. βιοτικά γνωρίσματα της περιοχής) οι πληροφορίες είναι σκόπιμο να έχουν τη μορφή χρονοσειρών (π.χ. ως αποτέλεσμα της διαχρονικής συγκέντρωσης στοιχείων μέσω προγραμμάτων παρακολούθησης που θα εκπονούνται στην περιοχή). Η οργάνωση της δομής τους με Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών, δίνει επιπλέον τη δυνατότητα για:

- ✓ υψηλή πιστότητα στη απεικόνιση δεδομένων του χώρου
- ✓ ευκολία στην κατασκευή και εκτύπωση θεματικών χαρτών
- ✓ επικάλυψη πληροφοριών διαφόρων επιπέδων (π.χ. ανάγλυφο, βλάστηση, υποδομές κ.λπ.) και διενέργεια σύνθετων αναλύσεων.

Η ύπαρξη του Πληροφοριακού Συστήματος συμβάλλει, τέλος, στη διαχρονική παρακολούθηση των προστατευόμενων περιοχών αλλά και επιλεγμένων ειδικών στοιχείων τους (π.χ. προστατευόμενων ειδών, τοπίων κ.λπ.), καθώς και στη διάγνωση τάσεων και εξελίξεων, ώστε να υποβοηθείται ο σχεδιασμός πολιτικών αειφόρου ανάπτυξης για τις εν λόγω περιοχές.

3.4.4 Τα στάδια από την εκπόνηση έως την αναθεώρηση ενός σχεδίου διαχείρισης

Η εκπόνηση του σχεδίου διαχείρισης είναι η αρχή και όχι το τέλος στη διαδικασία. Ακολουθεί η διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, για να λάβει το σχέδιο την τελική μορφή του, με την οποία θα εγκριθεί. Το σχέδιο διαχείρισης θα εφαρμοσθεί για το προβλεπόμενο από την ισχύουσα νομοθεσία διάστημα και κατόπιν θα

αξιολογηθεί ως προς την εφαρμογή του. Τέλος, θα αναθεωρηθεί, ώστε να ανταποκρίνεται στις εξελίξεις και τις ανάγκες του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, για να ισχύσει κατά το επόμενο διάστημα. Η διαδικασία αυτή σχηματικά παρουσιάζεται σε κύκλο και ξεκινά από την εκπόνηση νέου ή αναθεωρημένου σχεδίου διαχείρισης. Τα στάδια είναι:

1. Εκπόνηση του σχεδίου διαχείρισης

Η εκπόνηση σχεδίου διαχείρισης προβλέπεται από τη νομοθεσία. Σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία (Παπαστεργιάδου κ.ά. 1995, Alexander 1996, Bines 1999), η εκπόνηση του σχεδίου διαχείρισης μιας προστατευόμενης περιοχής εξελίσσεται σε έξι φάσεις:

Φάση 1. Περιγραφή της περιοχής

Δίνονται τα γενικά στοιχεία της περιοχής (γεωγραφική θέση, όρια, θεσμικό πλαίσιο, καθεστώς διαχείρισης κ.λπ.) και περιγράφονται: α) το φυσικό περιβάλλον (κλίμα, γεωλογικό υπόβαθρο, έδαφος, υδρολογικές συνθήκες, τοπίο, χλωρίδα, βλάστηση και πανίδα) και β) οι κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες (δημογραφικά στοιχεία, παραγωγικές δραστηριότητες, ιστορικά και αρχαιολογικά μνημεία κ.λπ.).

Φάση 2. Αξιολόγηση του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος

Αξιολογείται η σπουδαιότητα των βιοτικών και αβιοτικών στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος. Σε ό,τι αφορά στο ανθρωπογενές περιβάλλον, αφ' ενός τονίζονται τυχόν συγκριτικά πλεονεκτήματα ή και προβλήματα ανάπτυξης της περιοχής αφ' ετέρου εκτιμώνται οι επιπτώσεις των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στα φυσικά οικοσυστήματα.

Φάση 3. Επιλογή των σκοπών της διαχείρισης

Με βάση την προηγηθείσα περιγραφή και την αξιολόγηση, διατυπώνονται οι σκοποί της διαχείρισης, η επίτευξη των οποίων επιδιώκεται με το υπό εκπόνηση σχέδιο διαχείρισης. Οι σκοποί πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια και να είναι εφικτοί και μετρήσιμοι. Στη διατύπωσή τους πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι οικολογικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, καθώς και το θεσμικό πλαίσιο της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων δουλειών. Η ορθή διατύπωση των σκοπών διαχείρισης αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή εφαρμογή του.

Φάση 4. Επιλογή των μέτρων που είναι απαραίτητα για την επίτευξη των σκοπών διαχείρισης

Τα μέτρα διαχείρισης μπορεί να κατατάσσονται σε κατηγορίες όπως: ρύθμιση της άσκησης δραστηριοτήτων (καλλιέργειας, βόσκησης, θήρας, κ.λπ.), διαχείριση υδάτων, διαχείριση τύπων οικοτόπων και ειδών, ανόρθωση ή αποκατάσταση τύπων οικοτόπων και πληθυσμών ειδών, περιβαλλοντική ενημέρωση και εκπαίδευση, διαχείριση επισκεπτών κ.λπ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η διάκριση της προστατευόμενης περιοχής σε μονάδες διαχείρισης και η ένταξη των μέτρων σε αυτές συμβάλλουν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των μέτρων διαχείρισης.

Φάση 5. Περιγραφή προγράμματος παρακολούθησης

Σε κάθε σχέδιο διαχείρισης θα πρέπει να περιγράφεται το πρόγραμμα παρακολούθησης που θα ακολουθηθεί στη διάρκεια της εφαρμογής του. Η παρακολούθηση αποτελεί εργαλείο της διαχείρισης και παρέχει τον τρόπο ώστε να εκτιμήσουμε το αποτέλεσμα της διαχείρισης, το κατά πόσο, δηλαδή, η διαχείριση που ασκούμε επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Φάση 6. Προγραμματισμός εργασιών

Αφορά στον προγραμματισμό των μέτρων διαχείρισης και του προγράμματος παρακολούθησης αναφορικά με τις προτεραιότητες, τους φορείς υλοποίησης, το κόστος, τις πηγές και τους φορείς χρηματοδότησης. Ο προγραμματισμός μπορεί να εξειδικεύεται στο στάδιο της εφαρμογής του σχεδίου διαχείρισης.

2. Συμμετοχικές διαδικασίες

Οι συμμετοχικές διαδικασίες είναι απαραίτητες κατά την εκπόνηση του σχεδίου διαχείρισης, διότι προάγουν την απαραίτητη κοινωνική συναίνεση για την εφαρμογή του σχεδίου. Η διαβούλευση αποτελεί απαραίτητο εργαλείο στη διαχείριση. Υπάρχει ένα εύρος μεθόδων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και εξαρτώνται από τις ειδικές συνθήκες σε κάθε προστατευόμενη περιοχή (Καραβέλλας κ.ά. 2003).

3. Έγκριση του σχεδίου διαχείρισης.

4. Εφαρμογή του σχεδίου διαχείρισης.

Τα σχέδια διαχείρισης εφαρμόζονται μέσω έργων (projects). Τα έργα αποτελούν τη βάση για τον έλεγχο και την πρόβλεψη του κόστους, τις εκθέσεις και τις αξιολογήσεις των εργασιών. Από τα έργα προκύπτουν το ετήσιο και το πενταετές

πρόγραμμα εργασιών. Για κάθε έργο είναι χρήσιμο να περιγράφονται ο τίτλος του, οι φορείς χρηματοδότησης, ο σκοπός του έργου, ο υπεύθυνος και η ομάδα του έργου, ο τρόπος υλοποίησης, τα παραδοτέα, το χρονοδιάγραμμα, τυχόν υπεργολαβίες, ο απαιτούμενος εξοπλισμός και οι εφαρμοζόμενες διαδικασίες ελέγχου ποιότητας. Επίσης, εκτιμώνται οι ανάγκες σε πόρους και συντάσσεται ο προϋπολογισμός του έργου σε κατηγορίες δαπανών (π.χ. αμοιβές προσωπικού, υπεργολάβοι, μετακινήσεις, εξοπλισμός, αναλώσιμα κ.λπ.). Τέλος, θα πρέπει να εφαρμόζεται πρόγραμμα παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας διαχείρισης και των σημαντικών στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος με τη χρήση δεικτών, τα δεδομένα του οποίου θα τροφοδοτήσουν το επόμενο στάδιο, που είναι η αξιολόγηση.

5. Αξιολόγηση του σχεδίου διαχείρισης και της εφαρμογής του.

Είναι το στάδιο κατά το οποίο αξιολογείται η εφαρμογή του σχεδίου διαχείρισης, δηλαδή η επίτευξη των σκοπών διαχείρισης της περιοχής σε σχέση με τους οικονομικούς πόρους, τα τεχνικά μέσα και το ανθρώπινο δυναμικό. Η αξιολόγηση της εφαρμογής του σχεδίου διαχείρισης πραγματοποιείται είτε ετησίως ή και στη λήξη του προβλεπόμενου διαστήματος ισχύος του. Πραγματοποιείται είτε από το αρμόδιο σώμα διαχείρισης, είτε από τις υπηρεσίες ή τα νομικά πρόσωπα στα οποία έχει ανατεθεί η σχετική αρμοδιότητα.

6. Αναθεώρηση του σχεδίου διαχείρισης.

Με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, το σχέδιο διαχείρισης τροποποιείται με τη λήξη της διάρκειας ισχύος του. Εφ' όσον συντρέχουν ειδικές προϋποθέσεις, είναι δυνατή η αναθεώρηση και πριν από τη λήξη του.

4. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (ΦΔΠΠ)

4.1 Θεσμικό Πλαίσιο Ίδρυσης, Οργάνωσης και Λειτουργίας των ΦΔΠΠ

Το πλαίσιο διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας μας ορίζεται στο Νόμο 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999, όπως συμπληρώθηκε με το Νόμο 3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 60/Α'/31.03.2011.

Στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο προβλέπεται ότι:

- Με προεδρικό διάταγμα μπορεί να συνιστώνται νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ως φορείς διαχείρισης, με σκοπό τη διοίκηση και διαχείριση των περιοχών, στοιχείων και συνόλων της φύσης και του τοπίου, που έχουν οριστεί ως αντικείμενα προστασίας και διατήρησης, καθώς και των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και να καθορίζονται τα όρια της χωρικής τους αρμοδιότητας. Τα νομικά αυτά πρόσωπα έχουν την έδρα τους μέσα ή κοντά στις περιοχές, στις οποίες βρίσκονται τα προστατευόμενα αντικείμενα, είναι κοινωφελούς χαρακτήρα και εποπτεύονται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Η ίδρυση αυτής της μορφής φορέων διαχείρισης είναι υποχρεωτική στην περίπτωση που προστατευόμενη περιοχή χαρακτηρίζεται ως Εθνικό Πάρκο.
- Με προεδρικό διάταγμα μπορεί να συνιστάται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου ως κοινός φορέας διαχείρισης για το σύνολο των προστατευόμενων αντικειμένων μιας γεωγραφικής ή διοικητικής ενότητας, με έδρα εντός της ενότητας αυτής ή να υπάγεται η διοίκηση και διαχείριση ενός ή περισσότερων προστατευόμενων αντικειμένων στην αρμοδιότητα υφιστάμενου φορέα διαχείρισης. Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του νομικού αυτού προσώπου μπορεί να ιδρύονται παραρτήματα ή γραφεία του σε προστατευόμενες περιοχές που εμπίπτουν στην περιοχή ευθύνης του.

- Αν δεν έχουν συσταθεί φορείς διαχείρισης ή δεν έχει υπαχθεί η διαχείριση του προστατευόμενου, κατά περίπτωση, αντικειμένου σε υφιστάμενο φορέα διαχείρισης ή δεν έχει ακόμα λειτουργήσει ο φορέας που έχει συσταθεί, η σύνταξη, παρακολούθηση της εφαρμογής και αξιολόγηση των κανονισμών διοίκησης και λειτουργίας και των σχεδίων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών μπορεί να ανατίθεται σε υφιστάμενες δημόσιες υπηρεσίες ή σε ειδικές υπηρεσίες, που συνιστώνται για το σκοπό αυτό, σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και των δύο βαθμίδων, σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) και δημόσια ερευνητικά κέντρα ή άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, του ευρύτερου δημοσίου τομέα, καθώς και σε μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα, που έχουν διακριθεί για το έργο τους στον τομέα της προστασίας της φύσης ή γενικότερα της προστασίας του περιβάλλοντος και τα οποία διαθέτουν την κατάλληλη τεχνική και επιστημονική υποδομή, καθώς και αποδεδειγμένη εμπειρία στην υλοποίηση ανάλογων έργων. Η ανάθεση αυτή, στις περιπτώσεις δημοσίων υπηρεσιών, ειδικών υπηρεσιών και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, γίνεται με προεδρικό διάταγμα. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις γίνεται με σύμβαση, που συνάπτεται μεταξύ του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και του νομικού προσώπου, που αναλαμβάνει τις πιο πάνω αρμοδιότητες, και η οποία καλείται σύμβαση διαχείρισης. Στη σύμβαση αυτή προσδιορίζονται οι συμβαλλόμενοι φορείς, η διάρκεια, ο τρόπος και η διαδικασία άσκησης από τον ανάδοχο φορέα των ανατιθέμενων αρμοδιοτήτων, ο τρόπος και τα ποσά χρηματοδότησης των δαπανών της διαχείρισης, ο τρόπος, τα όργανα και η διαδικασία εποπτείας και ελέγχου του αναδόχου φορέα, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή του εδαφίου αυτού.
- Με προεδρικό διάταγμα ιδρύονται Διευθύνσεις Συντονισμού Προστατευόμενων Περιοχών, σε επίπεδο Αποκεντρωμένης Διοίκησης, με αρμοδιότητα:
  - την εποπτεία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, που υπάγονται στη χωρική αρμοδιότητα των οικείων αποκεντρωμένων διοικήσεων,
  - το συντονισμό της φύλαξης από τα χωρικά αρμόδια σώματα ασφαλείας, καθώς και

- το σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων και δράσεων διαχείρισης, έρευνας, προστασίας και ενημέρωσης.

Οι διευθύνσεις μπορούν να συνεπικουρούνται από συμβουλευτική επιτροπή που δεν αμείβεται και αποτελείται από επιστήμονες ακαδημαϊκών ή ερευνητικών ιδρυμάτων, ειδικούς σε γνωστικά αντικείμενα συναφή με το χαρακτήρα και τις οικολογικές απαιτήσεις των υπό διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, καθώς και εκπροσώπους περιβαλλοντικών οργανώσεων με αποδεδειγμένη εμπειρία, τεχνογνωσία και επιστημονική επάρκεια σε θέματα οικολογίας και διαχείρισης της βιοποικιλότητας.

- Στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής συστήνεται διοικητική μονάδα, σε επίπεδο τμήματος, για το συντονισμό και την υποστήριξη των διοικητικών σχημάτων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών. Το τμήμα αυτό ασκεί τις αρμοδιότητες του συντονισμού, της νομικής και διοικητικής υποστήριξης των φορέων διαχείρισης, της παρακολούθησης των προγραμμάτων τους, καθώς και της διευκόλυνσης της οικονομικής λειτουργίας τους.

Αξίζει να διευκρινιστεί ότι:

- Η διοίκηση και διαχείριση των Περιοχών Απόλυτης Προστασίας της Φύσης, των Περιοχών Προστασίας της Φύσης και των Φυσικών Πάρκων ανήκει στους ανωτέρω αναφερόμενους φορείς ενώ
- Η διοίκηση και διαχείριση των Καταφυγίων Άγριας Ζωής και των Τοπίων, ανήκει, κατά περίπτωση, στις οικείες αρχές, ανάλογα με το είδος και το χαρακτήρα του προστατευτέου αντικειμένου

Μέχρι σήμερα, το διαχειριστικό σχήμα, που έχει επιλεγεί και λειτουργεί στις προστατευόμενες περιοχές αφορά στους «Φορείς Διαχείρισης» ενώ δεν καταγράφεται κάποια «Ανάθεση Διαχείρισης». Ο αριθμός των Φορέων Διαχείρισης που έχουν συσταθεί ανέρχεται σε 29 ενώ αυτών που έχουν συγκροτηθεί και

λειτουργούν σε 28 (δεν λειτουργεί ο Φορέας Διαχείρισης της Λίμνης Καστοριάς, που συστάθηκε πολύ πρόσφατα με Προεδρικό Διάταγμα).

Το ιστορικό της ίδρυσης των είκοσι εννέα (29) ΦΔΠΠ έχει ως ακολούθως:

- ◆ Με το Προεδρικό Διάταγμα «Χαρακτηρισμός των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών του κόλπου Λαγανά και των νήσων Στροφάδων ως Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο...», ΦΕΚ 906/Δ'/22-12-1999, η διαχείριση της πρώτης θεσμοθετημένης περιοχής προστασίας ανατίθεται στον «Οργανισμό του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου (Οργανισμός ΕΘΠΖ)», ο οποίος συστήνεται με το ίδιο Προεδρικό Διάταγμα. Με νέο Προεδρικό Διάταγμα, το 2003, ΦΕΚ 1272/Δ'/27-11-2003, τροποποιείται το Προεδρικό Διάταγμα του 1999, καταργείται ο Οργανισμός ΕΘΠΖ και συστήνεται ο Φορέας Διαχείρισης ΕΘΠΖ, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο Νόμο 2742/1999.
- ◆ Με το Προεδρικό Διάταγμα «Ίδρυση Φορέα Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου Σχοινιά-Μαραθώνα (Ν. Αττικής)», ΦΕΚ 793/Δ/13.09.2002, ιδρύεται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Σχοινιά-Μαραθώνα, με το διακριτικό τίτλο ΦΟ.Δ.Ε.ΠΑ.Σ.Μ.
- ◆ Με το Νόμο 3044/2002 «Μεταφορά Συντελεστή Δόμησης και ρυθμίσεις άλλων θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων», ΦΕΚ 197/Α'/27.08.2002, ιδρύονται 25 Φορείς Διαχείρισης, με σκοπό τη διοίκηση και διαχείριση των αντίστοιχων προστατευόμενων περιοχών. Αυτοί ήταν:
  1. Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Έβρου,
  2. Φορέας Διαχείρισης Δάσους Δαδιάς,
  3. Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Κερκίνης,
  4. Φορέας Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου,
  5. Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα,
  6. Φορέας Διαχείρισης Λιμνών Κορώνειας-Βόλβης,
  7. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου-Β. Σποράδων,

8. Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Νέστου-Βιστωνίδας-Ισμαρίδας,
  9. Φορέας Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού,
  10. Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων,
  11. Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Αμβρακικού,
  12. Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Κοτυχίου-Στροφυλιάς,
  13. Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου-Αώου και Πίνδου,
  14. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πρεσπών,
  15. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Αίνου,
  16. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου,
  17. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς,
  18. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού,
  19. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας,
  20. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης,
  21. Φορέας Διαχείρισης Στενών και Εκβολών Καλαμά και Αχέροντα,
  22. Φορέας Διαχείρισης Χελμού-Βουραϊκού,
  23. Φορέας Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης,
  24. Φορέας Διαχείρισης Καρπάθου-Σαρίας και
  25. Φορέας Διαχείρισης Κάρλας-Μαυροβουνίου-Κεφαλόβρυσου-Βελεστίνου.
- ◆ Με το άρθρο 5 του Προεδρικού Διατάγματος «Χαρακτηρισμός της περιοχής των ορεινών όγκων των Τζουμέρκων (Αθαμανικών Ορέων), του Περιστερίου (Όρους Λάκμου), της χαράδρας του ποταμού Αράχθου και της ενδιάμεσης αυτών έκτασης της Κέντρο-Δυτικής Πίνδου ως Εθνικού Πάρκου, καθορισμός ζωνών προστασίας, καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης και ίδρυση Φορέα Διαχείρισής της», ΦΕΚ 49/Δ'/12.02.2009, «Συνιστάται, σύμφωνα με την παρ. 1α του άρθρου 15 του ν. 2742/1999, νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, κοινωφελούς χαρακτήρα, με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου».

- ◆ Ο κατάλογος κλείνει με την ίδρυση του Φορέα Διαχείρισης της λίμνης της Καστοριάς με την πολύ πρόσφατη υπογραφή του Προεδρικού Διατάγματος «Χαρακτηρισμός της περιοχής της λίμνης Καστοριάς ως περιοχής προστασίας της φύσης και ίδρυση Φορέα Διαχείρισης αυτής», ΦΕΚ ΑΑΠ/226/19.06.2012. Σύμφωνα με το σχετικό ΠΔ συστήνεται Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης της Περιοχής Προστασίας της Φύσης Υγρότοπου Λίμνης Καστοριάς», με σκοπό την αποτελεσματική προστασία, διατήρηση και διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής.

Τέλος σημειώνεται ότι με το άρθρο 59 του Νόμου 4002/2011 «*Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου – Ρυθμίσεις για την ανάπτυξη και τη δημοσιονομική εξυγίανση – Θέματα αρμοδιότητας Υπουργείων Οικονομικών, Πολιτισμού και Τουρισμού και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης*», ΦΕΚ 180/Α'/2011:

«Ο Οργανισμός Ανάπτυξης και Διαχείρισης Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης», ο Οργανισμός Ανάπτυξης και Διαχείρισης Ελαιώνα Αττικής, ο Φορέας Διαχείρισης και Ανάπλασης του ποταμού Κηφισού Αττικής και των παραχειμάρρων του, Ν.Π.Ι.Δ. που συνεστήθησαν με τα προεδρικά διατάγματα 184/2002 (Α'172), 205/2002 (Α'187) και 346/2002 (Α' 287) αντίστοιχα και εποπτεύονται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, καταργούνται ως αυτοτελή νομικά πρόσωπα και συγχωνεύονται σε ένα νέο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, που συνιστάται με τον παρόντα νόμο, με την επωνυμία «Μητροπολιτικός Φορέας Ανάπλασης και Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Αττικής», που λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος, με πλήρη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής».

Το νέο αυτό νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου δεν συγκροτήθηκε και δεν λειτούργησε μέχρι σήμερα.

Την ίδρυση των ΦΔΠΠ ακολούθησε η έκδοση μιας σειράς θεσμικών κειμένων (κυρίως Υπουργικών Αποφάσεων και Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων), τα οποία αναφέρονται:

- στην οριοθέτηση των προστατευόμενων περιοχών,
- τους κανονισμούς:
  - λειτουργίας των Διοικητικών Συμβουλίων και των υπηρεσιών προσωπικού
  - Ανάθεσης έργων – μελετών – προμηθειών και
  - Οικονομικής διαχείρισης
- τον καθορισμό των μελών και τη στελέχωση των Διοικητικών Συμβουλίων.

Στο Παράρτημα 4 παρουσιάζεται Πίνακας που αφορά στο Θεσμικό Πλαίσιο των 29 ΦΔΠΠ.

4.2 Αρμοδιότητες ΦΔΠΠ – Υφιστάμενη κατάσταση

4.2.1 Αρμοδιότητες ΦΔΠΠ

Οι αρμοδιότητες των ΦΔΠΠ καθορίζονται με βάση το Νόμο 2742/1999 (άρθρο 15, παράγραφος 2), όπως τροποποιήθηκε με το Νόμο 3937/2011 (άρθρο 7, παράγραφος 3). Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, στην αρμοδιότητα των ΦΔΠΠ υπάγονται :

- α) Η κατάρτιση και η ευθύνη της εφαρμογής των κανονισμών διοίκησης και λειτουργίας των προστατευόμενων αντικειμένων, καθώς και των σχεδίων διαχείρισης που αναφέρονται στο άρθρο 18 παρ. 5 του Νόμου 1650/1986, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
- β) Η παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής των κανονιστικών όρων και περιορισμών, που επιβάλλονται με τα διατάγματα των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 21 του Νόμου 1650/1986, καθώς και των κανονισμών διοίκησης και λειτουργίας και των σχεδίων διαχείρισης, που αναφέρονται στο άρθρο 18 παρ. 5 του Νόμου 1650/1986, σύμφωνα με όσα ειδικότερα ορίζονται στο άρθρο 21 παρ. 4 του Νόμου 1650/1986, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Στο πλαίσιο αυτό, οι ΦΔΠΠ μεριμνούν για τη συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία

περιβαλλοντικών στοιχείων και δεδομένων για τις περιοχές ευθύνης τους, καθώς και για τη συγκρότηση και λειτουργία σχετικών βάσεων δεδομένων και τεκμηρίωσης, σύμφωνα και με τα υπάρχοντα εθνικά πρότυπα. Για την άσκηση της λειτουργίας αυτής, οι ΦΔΠΠ συνεργάζονται με το Υπουργείο Περιβάλλοντος, άλλα αρμόδια υπουργεία, Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα και ινστιτούτα, μη κυβερνητικές οργανώσεις και άλλους οργανισμούς δημοσίου ή ιδιωτικού χαρακτήρα. Τα ανωτέρω στοιχεία, δεδομένα και πληροφορίες κοινοποιούνται και εντάσσονται στο Εθνικό Σύστημα Πληροφοριών Περιβάλλοντος, που λειτουργεί στο Υπουργείο Περιβάλλοντος.

- γ) Η παροχή αιτιολογημένων γνωμοδοτήσεων πριν από την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων των έργων και δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στις περιοχές ευθύνης τους ή των οποίων οι επιπτώσεις επηρεάζουν, άμεσα ή έμμεσα, τις περιοχές αυτές, καθώς και σε κάθε άλλο θέμα για το οποίο ζητείται η γνώμη τους από τις αρμόδιες αρχές.»
- δ) Η επικουρία των αρμοδίων διοικητικών και δικαστικών αρχών στον έλεγχο της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και των περιβαλλοντικών και πολεοδομικών όρων, που ισχύουν ή επιβάλλονται αντιστοίχως, για έργα ή δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στις περιοχές ευθύνης τους. Για το σκοπό αυτό, οι ΦΔΠΠ εισηγούνται ή αναφέρουν προς τις αρμόδιες αρχές τις πράξεις ή παραλείψεις εκείνες που συνιστούν παράβαση των όρων και περιορισμών που καθορίζονται με τα προεδρικά διατάγματα των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 21 του Νόμου 1650/1986 για τις περιοχές ευθύνης τους. Για τον ίδιο σκοπό, οι ΦΔΠΠ θέτουν στη διάθεση των αρμοδίων αρχών τα αναγκαία μέσα και προσωπικό που απαιτούνται για την εκτέλεση αποφάσεων με τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις ή άλλα μέτρα προστασίας της περιοχής.
- ε) Η κατάρτιση μελετών και ερευνών, καθώς και η εκτέλεση τεχνικών ή άλλων έργων, που περιλαμβάνονται στο οικείο σχέδιο διαχείρισης και τα αντίστοιχα προγράμματα δράσης και είναι απαραίτητα για την προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση και ανάδειξη των προστατευομένων αντικειμένων, που εμπίπτουν στην περιοχή ευθύνης τους. Η κατασκευή, επισκευή και συντήρηση των αναγκαίων έργων υποδομής, καθώς και η προμήθεια του αναγκαίου

επιστημονικού και τεχνικού εξοπλισμού για την άσκηση των λειτουργιών διαχείρισης.

- στ) Η ανάληψη εκπόνησης ή εκτέλεσης εθνικών ή ευρωπαϊκών προγραμμάτων και δράσεων, σχετικών με την περιοχή ευθύνης τους, τα οποία προάγουν ή προβάλλουν τους σκοπούς της διαχείρισης των προστατευόμενων αντικειμένων.
- ζ) Η ενημέρωση, εκπαίδευση και κατάρτιση του πληθυσμού σε θέματα αναγόμενα στις αρμοδιότητες και σκοπούς των ΦΔΠΠ, καθώς και την προστασία των περιοχών ευθύνης τους. Στο πλαίσιο αυτό, οι ΦΔΠΠ μπορούν να ιδρύουν κέντρα πληροφόρησης στην έδρα των προστατευόμενων αντικειμένων, να διοργανώνουν προγράμματα κατάρτισης και επιμόρφωσης σε συνεργασία με άλλους αρμόδιους δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, καθώς και συνέδρια, ημερίδες, επιμορφωτικά σεμινάρια και άλλες ενημερωτικές εκδηλώσεις, για την προβολή των στόχων και των επιτευγμάτων της διαχείρισης, και να αναλαμβάνουν σχετική εκδοτική δραστηριότητα έντυπης ή και ηλεκτρονικής μορφής.
- η) Η προώθηση, υποστήριξη, οργάνωση και εφαρμογή οικοτουριστικών προγραμμάτων, η έκδοση αδειών ξενάγησης και η χορήγηση αδειών επιστημονικής έρευνας και τεχνικών δοκιμών και αναλύσεων εντός των ορίων των προστατευόμενων αντικειμένων, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις που καθορίζονται στα προεδρικά διατάγματα των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986 και τον κανονισμό διοίκησης και λειτουργίας του προστατευόμενου αντικειμένου. Η χορήγηση σήματος ποιότητας και συνεργασίας σε επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται εντός των προστατευόμενων αντικειμένων, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται στον κανονισμό διοίκησης και λειτουργίας της προστατευόμενης περιοχής.
- θ) Η διαχείριση δημοσίων εκτάσεων, που παραχωρούνται ή μισθώνονται από το ΦΔΠΠ κατά τις κείμενες διατάξεις, καθώς και η ενοικίαση ιδιωτικών εκτάσεων, που περιλαμβάνονται στην περιοχή ευθύνης του, και η πραγματοποίηση σε αυτές των, προβλεπόμενων στον οικείο κανονισμό διοίκησης και λειτουργίας και το σχέδιο διαχείρισης, αναγκαίων παρεμβάσεων.

Οι ΦΔΠΠ διοικούνται από επταμελή έως ενδεκαμελή Διοικητικά Συμβούλια (Δ.Σ.), που συγκροτούνται από εκπροσώπους του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, άλλων αρμόδιων, κατά περίπτωση, Υπουργείων, της οικείας περιφέρειας και των οικείων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, κοινωνικών, επιστημονικών και παραγωγικών οργανώσεων, που δραστηριοποιούνται στην περιοχή του προστατευόμενου αντικειμένου, ειδικούς επιστήμονες, καθώς και εκπροσώπους μη κυβερνητικών περιβαλλοντικών οργανώσεων που έχουν, σύμφωνα με το καταστατικό τους, ως σκοπό την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και διαθέτουν προηγούμενη δράση και εμπειρία σε σχετικά θέματα. Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. ορίζεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και είναι πρόσωπο με αναγνωρισμένη επιστημονική επάρκεια, εμπειρία και ενεργό δράση στα ζητήματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. και η ακριβής συγκρότησή του, κατά φορέα, ορίζεται με προεδρικό διάταγμα.

Η θητεία των μελών του ΔΣ είναι τριετής και μπορεί να ανανεώνεται.

Ο ορισμός των μελών του Δ.Σ. γίνεται μέσα σε ένα (1) μήνα από την αποστολή σχετικής πρόσκλησης από τον Υπουργό Περιβάλλοντος. Αν οι ανωτέρω Φορείς δεν υποδείξουν τους εκπροσώπους τους εντός της προαναφερόμενης προθεσμίας, ο Υπουργός Περιβάλλοντος ορίζει το αντίστοιχο μέλος κατά την κρίση του. Το ΔΣ συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος.

Το ΔΣ είναι αρμόδιο για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του Φορέα. Αποφασίζει, επίσης, για κάθε θέμα που αφορά στη διοίκηση και λειτουργία του οικείου Φορέα, τη διαχείριση της περιουσίας και τη διάθεση των πόρων του, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που ανάγεται στην εκπλήρωση των σκοπών του ΦΔΠΠ και του προστατευόμενου αντικειμένου. Με απόφαση του ΔΣ μπορεί να συνιστάται Επιστημονική Επιτροπή από μέλη Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, ερευνητές όλων των βαθμίδων των ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων της χώρας και ειδικούς επιστήμονες, με σκοπό την παροχή επιστημονικά τεκμηριωμένων εισηγήσεων για κάθε θέμα που ζητείται από το ΔΣ και αφορά στη διαχείριση του προστατευόμενου αντικειμένου και την εύρυθμη λειτουργία του ΦΔΠΠ. Με όμοια απόφαση καθορίζεται ο τρόπος

λειτουργίας και κάλυψης των δαπανών της Επιστημονικής Επιτροπής και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

4.2.2 Υφιστάμενη κατάσταση ΦΔΠΠ

Οι μέχρι σήμερα λειτουργούντες 28 ΦΔΠΠ έχουν στη δικαιοδοσία τους έκταση μεγαλύτερη των 1.700.000 ha. Εξ αυτών, 950.000 ha είναι περιοχές του Δικτύου Natura 2000, μέγεθος που αντιστοιχεί μόνο σε 23% της έκτασης του Δικτύου (Εικόνα 4.1), ενώ τα υπόλοιπα αντιστοιχούν σε περιοχές που λειτουργούν, σε πολλές περιπτώσεις, ως περιφερειακή ζώνη. Επομένως, οι εκτάσεις δικαιοδοσίας των ΦΔΠΠ δεν είναι μόνο περιοχές του Δικτύου Natura 2000 αλλά και ζώνες περιφερειακά αυτών ή και ενδιάμεσες εκτάσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περιοχή δικαιοδοσίας του Φορέα Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου – Αώου και Πίνδου, η οποία παρουσιάζεται στο απόσπασμα του χάρτη, που ακολουθεί, στον οποίο με γραμμοσκίαση διακρίνονται οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000.

Εικόνα 4.1: Περιοχή δικαιοδοσίας του ΦΔ Εθ. Δρυμών Βίκου, Αώου και Πίνδου (Πηγή ΦΔΕΠΒΠ)

Η κατανομή των 28 ΦΔΠΠ ανά Περιφέρεια και Αποκεντρωμένη Διοίκηση και η αντίστοιχη έκταση ευθύνης τους, φαίνονται στον Πίνακα 4.2.

Πίνακας 4.2: Κατανομή των 28, σε λειτουργία, Φορέων Διαχείρισης ανά Περιφέρεια και Αποκεντρωμένη Διοικητική Περιφέρεια.

Αποκεντρωμένη διοίκηση	Περιφέρεια	Αριθμός Φορέων Διαχείρισης	Έκταση (ha)
Μακεδονίας-Θράκης	Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	4	336.210
	Κεντρική Μακεδονία	4	351.478
Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	Δυτική Μακεδονία	1	50.879
	Ήπειρος	5	413.647
Θεσσαλίας-Στερεάς	Θεσσαλία	2	266.520
	Στερεά Ελλάδα	2	43.714
Πελοποννήσου-Δυτικής Ελλάδας-Ιονίου	Δυτική Ελλάδα	3	179.680
	Ιόνια Νησιά	2	21.858
	Πελοπόννησος	1	114.701
Αττικής	Αττική	2	19.595
Αιγαίου	Βόρειο Αιγαίο	0	
	Νότιο Αιγαίο	1	8.775
Κρήτης	Κρήτη	1	31.159
Σύνολο: 7	Σύνολο: 13	Σύνολο: 28	1.838.216,00

Στο χάρτη, που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι περιοχές δικαιοδοσίας των ΦΔΠΠ της Ελλάδας σε σχέση με της περιοχές του Δικτύου Natura 2000 (ΤΚΣ και ΖΕΠ) της χώρας μας.

Επειδή η κλίμακα του χάρτη δεν καθιστά δυνατή την αναγνώριση περιοχών δικαιοδοσίας ΦΔΠΠ με μικρή έκταση (πχ Εθνικό Πάρκο Σχοινιά – Μαραθώνα), παρατίθεται, στο Παράρτημα 5, χάρτης των προστατευόμενων περιοχών με Φορείς Διαχείρισης, με αναγραμμένη την ονομασία των περιοχών (πηγή: Ευθυμίου, 2009).

Εικόνα 4.2: Περιοχές του δικτύου Natura 2000 (ΤΚΣ και ΖΕΠ) και περιοχές δικαιοδοσίας των Φορέων Διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών της χώρας (λείπει η χωρική αποτύπωση των ορίων αρμοδιότητας του ΦΔ Τζουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου).

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το υπάρχον νομικό καθεστώς, Φορείς Διαχείρισης μπορεί να συνιστώνται για τις τέσσερις πρώτες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών του Νόμου 3937/2011, μόνον, όμως, για τα εθνικά πάρκα είναι υποχρεωτική η σύστασή τους. Για τις άλλες κατηγορίες, έχουν προβλεφθεί πρόσθετα σχήματα. Σημειώνεται, επίσης, ότι για περιοχές της τέταρτης κατηγορίας προστασίας, συγκεκριμένα για τις ΤΚΣ/ΕΖΔ και ΖΕΠ, πέραν των εθνικών, υπάρχουν

και ευρωπαϊκές υποχρεώσεις, καθώς οι περιοχές αυτές ανήκουν στο Δίκτυο Natura 2000.

Με βάση στοιχεία που προέκυψαν από τις έρευνες/μελέτες, που έγιναν στο πλαίσιο των βιβλιογραφικών αναφορών Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011 και Βέργος, 2012, έχουμε για τους 28, σε λειτουργία, ΦΔΠΠ τα εξής:

Θεσμική κατοχύρωση

Από τις 28 προστατευόμενες περιοχές, στις οποίες λειτουργούν Φορείς Διαχείρισης, μόνο τρεις (3) είναι χαρακτηρισμένες με Προεδρικό Διάταγμα. Οι υπόλοιπες ή δεν έχουν θεσμοθετημένο πλαίσιο προστασίας, ή αυτό που διαθέτουν είναι μερικό και πεπαλαιωμένο ή αφορά σε Κοινή Υπουργική Απόφαση, η οποία έχει καταπέσει δικαστικά ή κινδυνεύει να καταπέσει.

Όσον αφορά στις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες, έχουν εκπονηθεί και εγκριθεί από το αρμόδιο Υπουργείο (ΥΠΕΚΑ) για την πλειονότητα των προστατευόμενων περιοχών (60%), ενώ διαχειριστικά σχέδια δεν έχουν συνταχθεί για τις περισσότερες περιοχές (75%). Σημειώνεται ότι έχει εγκριθεί από το ΥΠΕΚΑ μόνο ένα (1) διαχειριστικό σχέδιο (για το Εθνικό Πάρκο Σχοινιά – Μαραθώνα) από τα ήδη εκπονημένα.

Διοίκηση – Λειτουργία Διοικητικών Συμβουλίων (ΔΣ)

Τα ΔΣ των 28 ΦΔΠΠ έχουν συσταθεί με Υπουργικές Αποφάσεις. Οι συνήθεις ειδικότητες των Προέδρων των ΔΣ είναι Δασολόγοι (κατά 41%) και Βιολόγοι (κατά 23%), ενώ η συνήθης επαγγελματική τους εμπειρία προέρχεται από τον ακαδημαϊκό χώρο (εκπαιδευτικό προσωπικό ΑΕΙ 47 %), τη Δασική Υπηρεσία (υψηλόβαθμοι υπάλληλοι της Δασικής Υπηρεσίας 23 %) και το χώρο της έρευνας (ερευνητές 12 %). Αναλυτικότερα οι ειδικότητες και η εμπειρία των Προέδρων των ΔΣ των ΦΔΠΠ παρουσιάζεται στα διαγράμματα που ακολουθούν.

Διάγραμμα 4.1: Ειδικότητες Προέδρων Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών
(Πηγή: Βέργος, 2012)

Διάγραμμα 4.2: Εμπειρία Προέδρων Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών
(Πηγή: Βέργος, 2012)

Η πλειοψηφία των ΔΣ συνεδριάζει τακτικά, μηνιαία ή ανά δίμηνο (το 70% συνεδριάζει μια φορά το μήνα). Σημειώνεται ότι παρατηρούνται συστηματικές απουσίες μελών των ΔΣ, με συχνότερες των εκπροσώπων των υπουργείων (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011). Συγκεκριμένα, στο 85% των συνεδριάσεων απουσιάζουν οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Ανάπτυξης, ενώ το ποσοστό απουσίας των εκπροσώπων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ανέρχεται στο 55% και των εκπροσώπων του ΥΠΕΚΑ στο 45%. Οι ειδικοί επιστήμονες, οι εκπρόσωποι παραγωγικών φορέων, καθώς και οι εκπρόσωποι Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων συμμετέχουν στο σύνολο, σχεδόν, των συνεδριάσεων των ΔΣ των ΦΔΠΠ. Παρ' όλα αυτά, ουσιαστική- ενεργή – συμμετοχή εκδηλώνουν, εκτός από τους Πρόεδρους, λίγα μέλη των ΔΣ. Μόνο σε δυο (2) Φορείς Διαχείρισης τα μέλη του ΔΣ συμμετέχουν στη διαμόρφωση εισηγήσεων και αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για νέα έργα και δράσεις.

Στελέχωση και Οργάνωση ΦΔΠΠ

Με βάση την υφιστάμενη νομοθεσία οι ΦΔΠΠ στελεχώνονται με έως 30 άτομα, από τα οποία 20 άτομα είναι το επιστημονικό προσωπικό και 10 το διοικητικό και τεχνικό προσωπικό. Επί πλέον, προβλέπεται και μια θέση διευθυντή.

Οι σχετικές προσλήψεις γίνονται μέσω ΑΣΕΠ και το καθεστώς απασχόλησης αφορά σε συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου.

Τα περισσότερα από τα Δ.Σ. των ΦΔΠΠ (ποσοστό 75%) όρισαν, με αποφάσεις τους, ως Διευθυντές των Φορέων τους συντονιστές των χρηματοδοτικών προγραμμάτων. Οι ειδικότητες των διευθυντών/συντονιστών είναι, στην πλειονότητά τους, Δασολόγοι (29%) και Βιολόγοι (21%), με εμπειρία σε ευρωπαϊκά περιβαλλοντικά προγράμματα. Σημειώνεται ότι οι μισοί από του Φορείς επιμορφώνουν σπάνια ή καθόλου το νέο προσωπικό για το έργο και τις ευθύνες που θα αναλάβει (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011).

Το διοικητικό – τεχνικό προσωπικό υπερέχει, σε αριθμό, έναντι του επιστημονικού προσωπικού. Το σύνολο σχεδόν των ΦΔΠΠ (94%), περιλαμβάνει στη στελέχωσή του φύλακες, ενώ ειδικούς επιστήμονες (Δασολόγους, Περιβαλλοντολόγους, Βιολόγους

κ.ά.) απασχολεί μόνο το 47 % των Φορέων. Οι φύλακες, σε ορισμένους ΦΔΠΠ, φθάνουν και τα 20 άτομα, με αποτέλεσμα να αποτελούν την πιο πολυάριθμη ομάδα εργαζόμενων στους Φορείς (39%,) με δεύτερη αυτή των επιστημόνων που σχετίζονται με το περιβάλλον (34%).

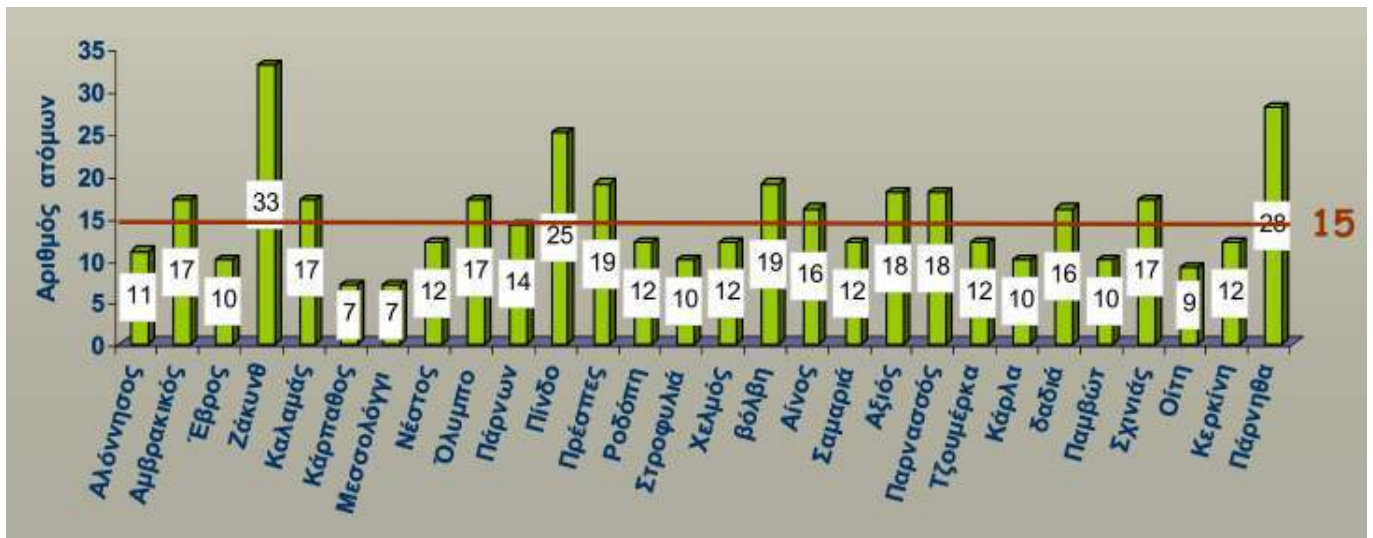
Από τους σχετικούς με το περιβάλλον επιστήμονες των ΦΔΠΠ υπερέχουν αριθμητικά οι Δασολόγοι-Δασοπόνοι (35%), ακολουθούν οι Περιβαλλοντολόγοι (20%) και οι Μηχανικοί διαφόρων ειδικοτήτων (16%), ενώ η συμμετοχή των Βιολόγων περιορίζεται στο 14% (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011).

Σύμφωνα με σχετικά στοιχεία, τα οποία παρουσιάστηκαν από το ΥΠΕΚΑ στη συνάντηση εργασίας του Δικτύου Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών με θέμα «Παρελθόν και Μέλλον των Προστατευόμενων Περιοχών της Ελλάδας», στα Ιωάννινα, το Δεκέμβριο του 2011 (Δαλάκα, 2011) το υφιστάμενο προσωπικό των λειτουργούντων ΦΔΠΠ, ανά κατηγορία εκπαίδευσης και ανά Φορέα, έχει όπως φαίνεται στα διαγράμματα 4.3 και 4.4, που ακολουθούν:

Διάγραμμα 4.3: Προσωπικό ΦΔΠΠ ανά κατηγορία εκπαίδευσης
(Πηγή:Αναστασία Δαλάκα, 2011)

Διάγραμμα 4.4: Προσωπικό ΦΔΠΠ ανά Φορέα
(Πηγή Δαλάκα, 2011)

Από το διάγραμμα 4.4 διαπιστώνεται ότι ο αριθμός των απασχολούμενων ανά Φορέα δεν ακολουθεί κάποια λογική που να σχετίζεται με την έκταση της περιοχής δικαιοδοσίας του Φορέα ή το είδος της προστατευόμενης περιοχής. Για παράδειγμα στα δυο εθνικά θαλάσσια πάρκα (Ζάκυνθος και Αλόννησος) ο αριθμός των απασχολούμενων είναι αντιστρόφως ανάλογος της έκτασής τους. Η κατανομή του προσωπικού ανά Φορέα Διαχείρισης οδηγεί περισσότερο στο συμπέρασμα ότι οι ανάγκες σε προσωπικό, αλλά και ειδικότητες, καλύφθηκαν συγκυριακά και ανεξάρτητα από τον κάθε Φορέα, με βάση και την προσφορά, που υπήρξε στην εκφραζόμενη ζήτηση για την κάθε περιοχή. Κάτι τέτοιο ενισχύεται και από το γεγονός ότι, αρκετές φορές, προσκλήσεις των Φορέων για πρόσληψη προσωπικού δεν έτυχαν ανταπόκρισης, με αποτέλεσμα να τροποποιηθούν με βάση και την εκτιμώμενη προσφορά.

Η λειτουργία - διαχείριση των ΦΔΠΠ διευκολύνεται από πλαίσιο κανονισμών, που διαμορφώνονται από το ΔΣ του κάθε Φορέα και εγκρίνονται από το ΥΠΕΚΑ. Οι κανονισμοί αυτοί αφορούν σε:

1. Κανονισμό Λειτουργίας Δ.Σ.
2. Κανονισμό Υπηρεσιών και Προσωπικού
3. Κανονισμό Οικονομικής Διαχείρισης και Προμηθειών και
4. Κανονισμό Ανάληψης Έργων-Μελετών-Προμηθειών τρίτων.

Η πλειονότητα των ΦΔΠΠ διαθέτει τους αναγκαίους για τη λειτουργία τους κανονισμούς, εγκεκριμένους από το ΥΠΕΚΑ και δημοσιευμένους σε ΦΕΚ.

Όσον αφορά στις υποδομές και τον εξοπλισμό, το 40% των Φορέων δεν διαθέτει ιδιόκτητα κτήρια γραφείων ενώ τα κέντρα πληροφόρησης, που λειτουργούν οι Φορείς, αποτελούν περιουσία σχετικών Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που δεν έχει παραχωρηθεί, κατά χρήση, στους Φορείς. Τα υφιστάμενα μέσα μεταφοράς θεωρούνται ανεπαρκή. Ειδικότερα, οι έλλειψη των Φορέων σε αυτοκίνητα αφορά το 35% αυτών και σε πλωτά μέσα το 15% αυτών. Σημαντικές ελλείψεις παρουσιάζονται και σε ότι αφορά στον εξοπλισμό φύλαξης, καθώς και τον επιστημονικό και τεχνολογικό εξοπλισμό. Επαρκής, από την πλειοψηφία των Φορέων, κρίνεται ο εξοπλισμός στο επίπεδο της οργάνωσης των γραφείων τους.

Χρηματοδότηση ΦΔΠΠ

Κύρια πηγή χρηματοδότησης των ΦΔΠΠ αποτελούν τα συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση Επιχειρησιακά Προγράμματα και συγκεκριμένα το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» - Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.- (αρμοδιότητας του ΥΠΕΚΑ) και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα – ΠΕΠ – (αρμοδιότητας των 13^{ων} διοικητικών περιφερειών της χώρας).

Ο ετήσιος προϋπολογισμός ανά φορέα διαχείρισης έχει, περίπου, κυμανθεί από 240.000 έως 3.000.000 €.

Σε ποσοστό 75% οι ΦΔΠΠ έχουν προβλήματα χρηματοδότησής τους και καταβολής, ακόμα, και των αποδοχών του προσωπικού τους. Σημειώνεται ότι οι Πρόεδροι και τα μέλη των ΔΣ των Φορέων ασκούν το έργο τους χωρίς αντίστοιχη χρηματική αμοιβή.

Αρκετοί Φορείς έχουν αναζητήσει πρόσθετη χρηματοδότηση με διάφορα μέσα, ενώ αξιόλογο ποσοστό (30%) αυτών έχει τύχει χρηματοδότησης από άλλα Ευρωπαϊκά Προγράμματα (εκτός Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α. και ΠΕΠ).

Τα κριτήρια, με βάση τα οποία οι ΦΔΠΠ προσδιορίζουν το κόστος των βασικών διαχειριστικών τους αναγκών, δεν είναι κοινά και μελετημένα, με αποτέλεσμα οι σχετικές εκτιμήσεις τους να απέχουν μεταξύ τους εντυπωσιακά, τόσο σε απόλυτα

μεγέθη όσο και σε σχέση με τον αριθμό και την έκταση των προστατευόμενων αντικειμένων.

Αναλυτικά στοιχεία της χρηματοδότησης των ΦΔΠ δίδονται στο υποκεφάλαιο 4.3, που ακολουθεί.

Παρακολούθηση – Διαχείριση – Προστασία

Οι ΦΔΠ, ως φορείς γνωμοδότησης για θέματα αρμοδιότητάς τους, εισακούονται, σε μεγάλο ποσοστό από τις αρμόδιες για αδειοδότηση υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, οι ΦΔΠ, σε ποσοστό 75%, έχουν βαρύνουσα άποψη για τις αδειοδοτήσεις που χορηγούνται στην περιοχή ευθύνης τους (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011).

Όσον αφορά στην άσκηση της βασικής τους αρμοδιότητας για παρακολούθηση των ειδών και των τύπων οικοτόπων της περιοχής ευθύνης τους, φαίνεται ότι δεν εφαρμόζονται συστήματα επιστημονικής παρακολούθησης για είδη, σε ποσοστό μεγαλύτερο του 60% των Φορέων και για τους τύπους οικοτόπων σε ποσοστό μεγαλύτερο του 80% αυτών. Επιπλέον, το 65% των Φορέων δεν ακολουθεί κάποιο πρωτόκολλο συστηματικής οργάνωσης των δεδομένων και το 45% αυτών δεν τηρεί αρχείο χωρικών δεδομένων, με το 35% να στερείται και του ηλεκτρονικού αρχείου δεδομένων. Ποσοστό μεγαλύτερο από 60% των Φορέων έχει αξιολογήσει τις απειλές και τις πιέσεις που αντιμετωπίζει η περιοχή ευθύνης τους, αλλά οι αξιολογήσεις αυτές, σε μεγάλο βαθμό, δεν έχουν ληφθεί υπόψη στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της παρακολούθησης ειδών και οικοτόπων.

Περισσότεροι από τους μισούς ΦΔΠ δεν έχει εντάξει στην εξασφαλισμένη, μέχρι σήμερα, χρηματοδότηση τα μέτρα, τις δράσεις και τα έργα, που προβλέπονται στην Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΕΠΜ) ή το Διαχειριστικό Σχέδιο της προστατευόμενης περιοχής (εγκεκριμένο ή μη).

Ενημέρωση – Φύλαξη - Εποπτεία

Είναι πολλοί οι ΦΔΠ των οποίων ο ρόλος δεν έχει αναγνωρισθεί από την τοπική κοινωνία. Με ελάχιστες εξαιρέσεις, οι τοπικές κοινωνίες δεν έχουν κατανοήσει το

ρόλο των Φορέων Διαχείρισης και δεν αποδέχονται τον όρο «προστατευόμενες περιοχές». Κάτι τέτοιο, βέβαια, συνδυάζεται και με τη διαπίστωση ότι οι ΦΔΠΠ, σε ποσοστό μεγαλύτερο από 40%, ασχολούνται σπάνια ή καθόλου με την ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011). Υπάρχουν, όμως, Φορείς, οι οποίοι έχουν επενδύσει στον τομέα της ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης και βρίσκονται κοντά στην τοπική κοινωνία.

Για παράδειγμα ο Φορέας Διαχείρισης των Εθνικών Δρυμών Βίκου – Αώου και Πίνδου έχει πετύχει σημαντική αναγνώριση από την τοπική και ευρύτερη κοινωνία, μέσα από πολλαπλές δραστηριότητες, σε συνεργασία με συλλόγους, ΟΤΑ, πρωτοβουλίες ατόμων και ομάδων, ΜΚΟ κ.ά. Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε από το Φορέα της Πίνδου στην ενημέρωση-ευαισθητοποίηση μαθητών, όλων των επιπέδων εκπαίδευσης, διάφορων κοινωνικών ομάδων (ΚΑΠΗ κ.ά.), καθώς και στη διοργάνωση εκδηλώσεων (πορείες, ξεναγήσεις κ.ά.), ημερίδων, έκδοση και διανομή φυλλαδίων. Επίσης, ο Φορέας της Πίνδου παρουσιάζει τοπική κοινωνία, μέσα από τους ΟΤΑ (Δημοτικά Συμβούλια) και τα ΜΜΕ, τον ετήσιο απολογισμό δράσεων του προηγούμενου έτους και τον προγραμματισμό αυτών που σχεδιάζονται για το τρέχον έτος. Οι παραπάνω ενέργειες αξιολογούνται ως καλές πρακτικές που θα μπορούσαν να υιοθετηθούν και από άλλους ΦΔΠΠ (Βέργος, 2012).

Όσον αφορά στη φύλαξη των προστατευόμενων περιοχών διαπιστώνεται ότι οι ΦΔΠΠ εφαρμόζουν «σχέδιο εποπτείας – φύλαξης» σε μεγάλο ποσοστό (μεγαλύτερο από 70%. Παρ' όλα αυτά όμως η φύλαξη αξιολογείται ως λίγο ή καθόλου επαρκής από ποσοστό μεγαλύτερο του 85% των Φορέων ενώ η συνεργασία των Φορέων με άλλες αρμόδιες αρχές, για τη φύλαξη της περιοχής και την εφαρμογή της νομοθεσίας σε αυτήν χαρακτηρίζεται, σε ποσοστό μεγαλύτερο από 40%, ως ελλιπής ή μηδενική.

Σημειώνεται ότι:

- οι ΦΔΠΠ δεν έχουν σαφή δικαιοδοσία στη φύλαξη της προστατευόμενης περιοχής ευθύνης τους,

- δεν μπορούν να κινήσουν νομικές/δικαστικές διαδικασίες εναντίον παραβάσεων βόσκησης, κυνηγιού, λαθρούλοτομιών κ.ά. και αδυνατούν να ασκήσουν ουσιαστική προστασία
- ο ρόλος τους περιορίζεται σε απλή αναφορά των συμβάντων προς τις αρμόδιες τοπικές ή περιφερειακές δημόσιες υπηρεσίες (Αστυνομία, Δασική Υπηρεσία, Πυροσβεστική, Θηροφυλακή, Λιμενικό κ.ά.) αναμένοντας τις ενέργειές τους και
- το 65 % των Φορέων Διαχείρισης επιθυμεί μεγαλύτερη αυτονομία

Διαύγεια – Διαφάνεια – Συντονισμός

Όλοι οι ΦΔΠΠ τηρούν πρακτικά των συνεδριάσεων των ΔΣ τους και, σε ποσοστό μεγαλύτερο του 85%, τα πρακτικά αυτά διανέμονται έγκαιρα στα μέλη του Συμβουλίου.

Στην πλειονότητα των Φορέων υπάρχει διαφάνεια στη διακυβέρνησή τους και το 85% αυτών λειτουργεί το πρόγραμμα «Διαύγεια» του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, για ανάρτηση Αποφάσεων και Διοικητικών Πράξεων στο διαδίκτυο. Επίσης, σε ποσοστό μεγαλύτερο από 60% των Φορέων, πραγματοποιούνται ετήσιοι έλεγχοι οικονομικής διαχείρισης από ορκωτούς λογιστές.

Όσον αφορά στη συνεργασία με το καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο, το ΥΠΕΚΑ, κρίνεται ικανοποιητική από το 50% των Φορέων. Πολύ στενή και ζωτικής σημασίας κρίνεται η συνεργασία των Φορέων με τις ελληνικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011). Οι Φορείς επιζητούν αυτή τη συνεργασία για τη λήψη αποφάσεων, τη διοργάνωση σεμιναρίων, την κατάρτιση του προσωπικού τους, την παραγωγή ενημερωτικού υλικού κ.λπ.

4.3 Χρηματοδότηση Φορέων Διαχείρισης – Περιγραφή του Έργου τους

Με βάση το άρθρο 15, παρ. 5, του Νόμου 2742/1999, οι πόροι των ΦΔΠΠ είναι:

- Επιχορηγήσεις από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, άλλα υπουργεία, οργανισμούς και επιχειρήσεις του ευρύτερου

δημοσίου τομέα, το Πράσινο Ταμείο και άλλα νομικά πρόσωπα, που έχουν σχέση με τη χρηματοδότηση της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης και των δύο βαθμών, σε βάρος του προϋπολογισμού τους

- Κοινοτικοί και εθνικοί πόροι, που διατίθενται για την εκπόνηση προγραμμάτων, μελετών και ερευνών, σχετικών με θέματα που ανάγονται στους σκοπούς και τις δραστηριότητες του φορέα διαχείρισης
- Πρόσοδοι από την εκμετάλλευση περιουσιακών στοιχείων, επιχορηγήσεις, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες και κάθε είδους τακτικές ή έκτακτες εισφορές ημεδαπών ή αλλοδαπών, φυσικών ή νομικών προσώπων
- Έσοδα από την πώληση υλικών, εκδόσεων, δεδομένων και κάθε άλλου πνευματικού προϊόντος, που παράγει ή εκμεταλλεύεται ο ΦΔΠΠ, καθώς και αμοιβές από την εκτέλεση ερευνών, μελετών και κάθε είδους υπηρεσιών, στο πλαίσιο των σκοπών του για λογαριασμό τρίτων. Έσοδα που προέρχονται από την εκμετάλλευση και προβολή του προστατευομένου αντικειμένου, όπως έσοδα από εισιτήρια, ξεναγήσεις ομάδων επισκεπτών, προβολή και εκμετάλλευση οπτικοακουστικού υλικού, εκχώρηση σημάτων ποιότητας και συνεργασίας σε επιχειρήσεις. Από τα έσοδα αυτά, ποσοστό 30% αποδίδεται ετησίως στο Πράσινο Ταμείο και διατίθεται αποκλειστικά για την αναδιανομή πόρων μεταξύ των ΦΔΠΠ.
- Επιχορηγήσεις από άλλες πηγές και κάθε άλλο έσοδο από οποιαδήποτε αιτία.

Στην πράξη, οι ΦΔΠΠ, από την ίδρυσή τους μέχρι σήμερα, έχουν, σχεδόν, αποκλειστική χρηματοδότηση από τα συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγράμματα, στο πλαίσιο του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ 2000 – 2006, προηγούμενη προγραμματική περίοδος) και του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ 2007 – 2013, τρέχουσα προγραμματική περίοδος). Τα προγράμματα από τα οποία χρηματοδοτούνται οι ΦΔΠΠ και στο πλαίσιο των οποίων λειτουργούν ως Δικαιούχου – Φορείς Υλοποίησης έργων και ενεργειών είναι, κατά κύριο λόγο, τα Επιχειρησιακά Προγράμματα για το Περιβάλλον (αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής)

και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα των 13 διοικητικών Περιφερειών της χώρας.

Με βάση τα ανωτέρω αναφερόμενα και λαμβάνοντας υπόψη μας ότι ο ρόλος των ΦΔΠΠ συνοψίζεται:

- ✓ Στην παρακολούθηση περιβαλλοντικών παραμέτρων
  - ✓ Τον έλεγχο της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και της τήρησης όρων και περιορισμών
  - ✓ Τις γνωμοδοτήσεις στην έγκριση περιβαλλοντικών όρων
  - ✓ Τις μελέτες, την έρευνα και τα έργα, με στόχο την προστασία της περιοχής ευθύνης τους
  - ✓ Την ενημέρωση, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση του κοινού
  - ✓ Τα οικότουριστικά προγράμματα / Αδειοδότηση και οργάνωση ξεναγήσεων και
  - ✓ Την εφαρμογή παρεμβάσεων στην περιοχή προστασίας,
- παρουσιάζουμε συγκεντρωτικά στοιχεία της χρηματοδότησης των φορέων στη διάρκεια των προγραμματικών περιόδων 2000-2006 και 2007-2013.

Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ 2000 – 2006)

Βασικός στόχος της «Εθνικής Στρατηγικής» για το Γ' ΚΠΣ ήταν ο σχεδιασμός, η οργάνωση και η διαχείριση του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών.

Κύρια πηγή χρηματοδότησης έργων φυσικού περιβάλλοντος, στη διάρκεια του Γ' ΚΠΣ, αποτέλεσε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ» 2000-2007 (Ε.Π.ΠΕΡ.) Από τον Άξονα Προτεραιότητας 8 «Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, Βιότοποι» του Προγράμματος αυτού διατέθηκαν, συνολικά, 235,3 εκατομ. €. Εξ' αυτών τα 54.,88 εκατομ. € αντιστοιχούν σε έργα που υλοποιήθηκαν από τους ΦΔΠΠ. Τα Μέτρα, μέσω των οποίων υλοποιήθηκαν τα έργα του Άξονα 8, αφορούν:

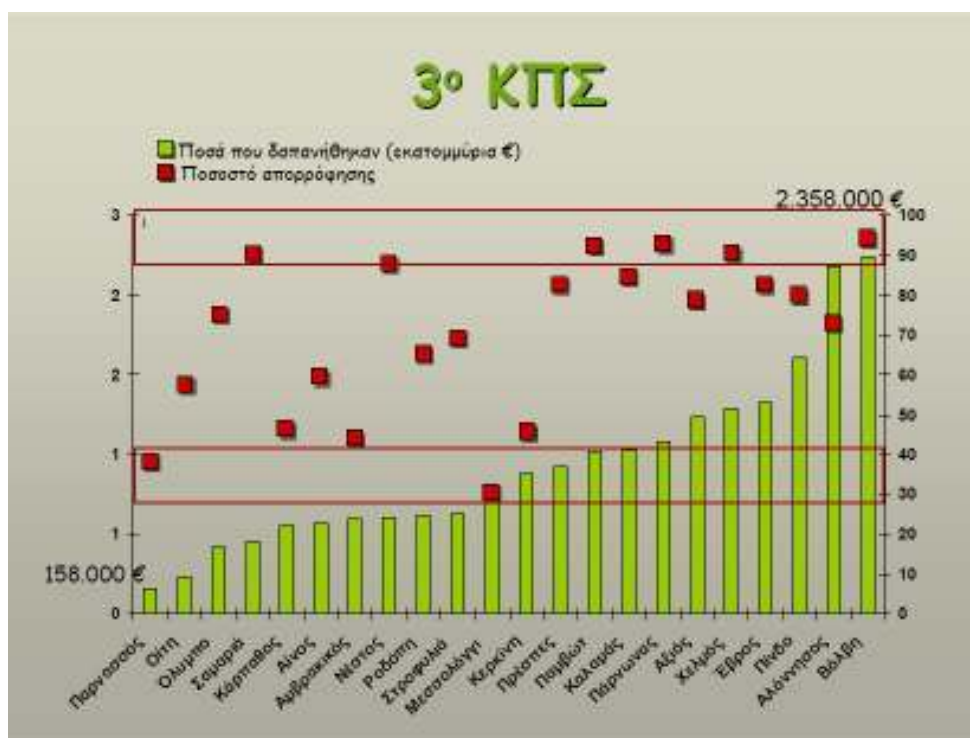
- στην προστασία και διαχείριση βιοτόπων – οικοτόπων και ειδών
- σε Περιοχές Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους και
- στην επαναδημιουργία της λίμνης Κάρλας,

με στόχο:

τη συνολική και ολοκληρωμένη προστασία, διαχείριση και οργάνωση προστατευόμενων φυσικών περιοχών του Εθνικού Δικτύου Natura 2000, την ολοκληρωμένη διαχείριση προστατευόμενων ειδών χλωρίδας, πανίδας, οικοτόπων και τόπων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και τη μερική αποκατάσταση του οικοσυστήματος στην περιοχή της πρώην λίμνης Κάρλας στη Θεσσαλία.

Στη διάρκεια της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου, η υλοποίηση και αποπληρωμή των έργων της οποίας παρατάθηκε μέχρι το 2009, ο προγραμματισμός της δράσης των ΦΔΠΠ, μέσω συμπλήρωσης «Τεχνικών Δελτίων Έργων», ξεκίνησε το 2003. Η έναρξη υλοποίησης των δράσεων έγινε το 2005 ενώ ουσιαστική δράση ανέλαβαν οι Φορείς το 2006. Μέχρι το 2009 απορροφήθηκαν σε διάφορα σχετικά έργα και δράσεις, περίπου, 59.000.000 €.

Στο διάγραμμα, που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα ποσά που δαπανήθηκαν και το αντίστοιχο ποσοστό απορρόφησης (σε σχέση με το ποσό που είχε αρχικά εγκριθεί) ανά ΦΔΠΠ.

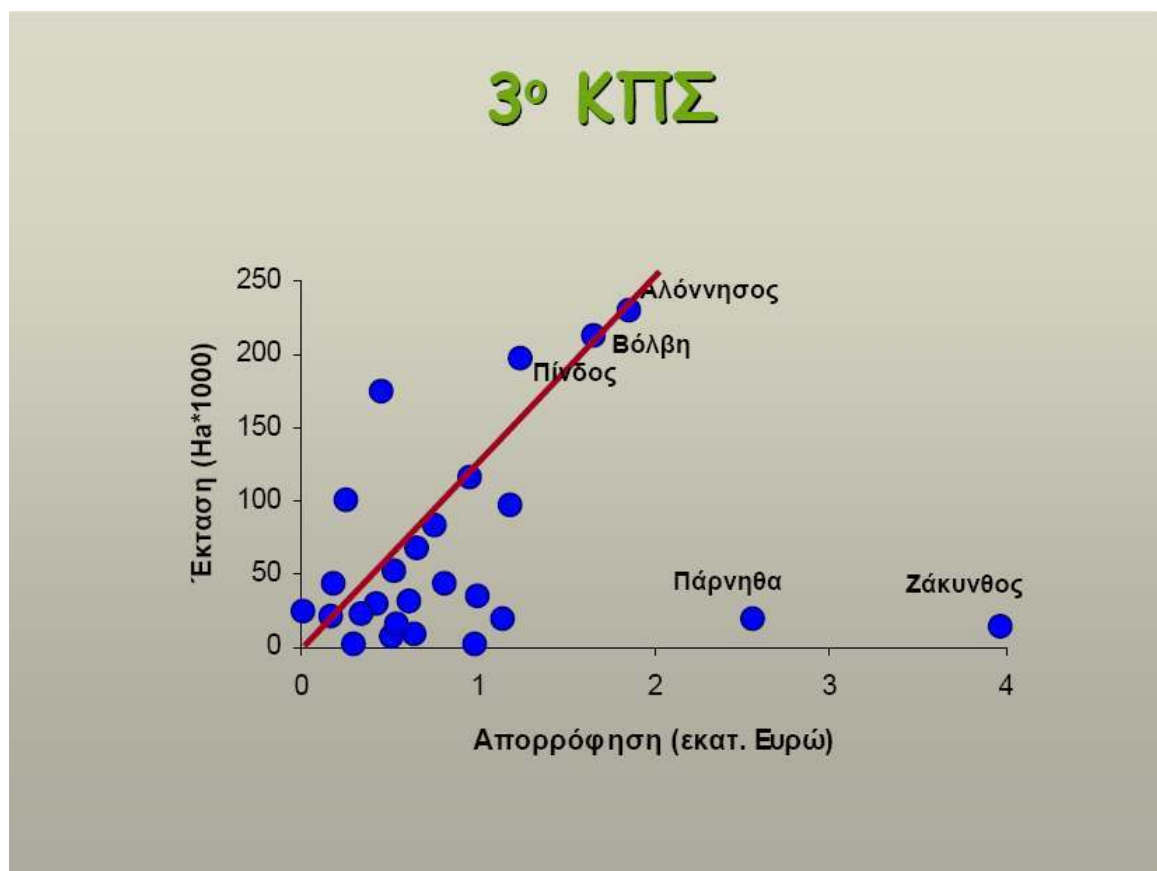

Διάγραμμα 4.5 Ποσά που δαπανήθηκαν ανά ΦΔΠΠ, κατά τη διάρκεια του Γ' ΚΠΣ, και αντίστοιχα ποσοστά απορρόφησης (Πηγή: Δαλάκα, 2011)

Από το Διάγραμμα 4.5 διαπιστώνουμε ότι, κατά τη διάρκεια της τρίτης προγραμματικής περιόδου, οι Φορείς, στο σύνολό τους, δεν κατόρθωσαν να αξιοποιήσουν τα ποσά τα οποία ήταν θεωρητικά διαθέσιμα για κάθε έναν από αυτούς. Παρατηρούμε ότι το ποσοστό απορρόφησης κυμάνθηκε από 30% για το Φορέα του Μεσολογγίου έως 95% για το Φορέα της Βόλβης. Η μη αξιοποίηση των διαθέσιμων κονδυλίων αποδεικνύει τόσο την ανετοιμότητα των διαχειριστικών σχημάτων να οργανωθούν και να παράξουν έργο όσο και την πολυπλοκότητα των διαδικασιών του συστήματος διαχείρισης του Γ' ΚΠΣ αλλά και την αδυναμία των κεντρικών κρατικών φορέων να στηρίξουν τεχνικά και διαχειριστικά τους νεοσύστατους τότε ΦΔΠΠ.

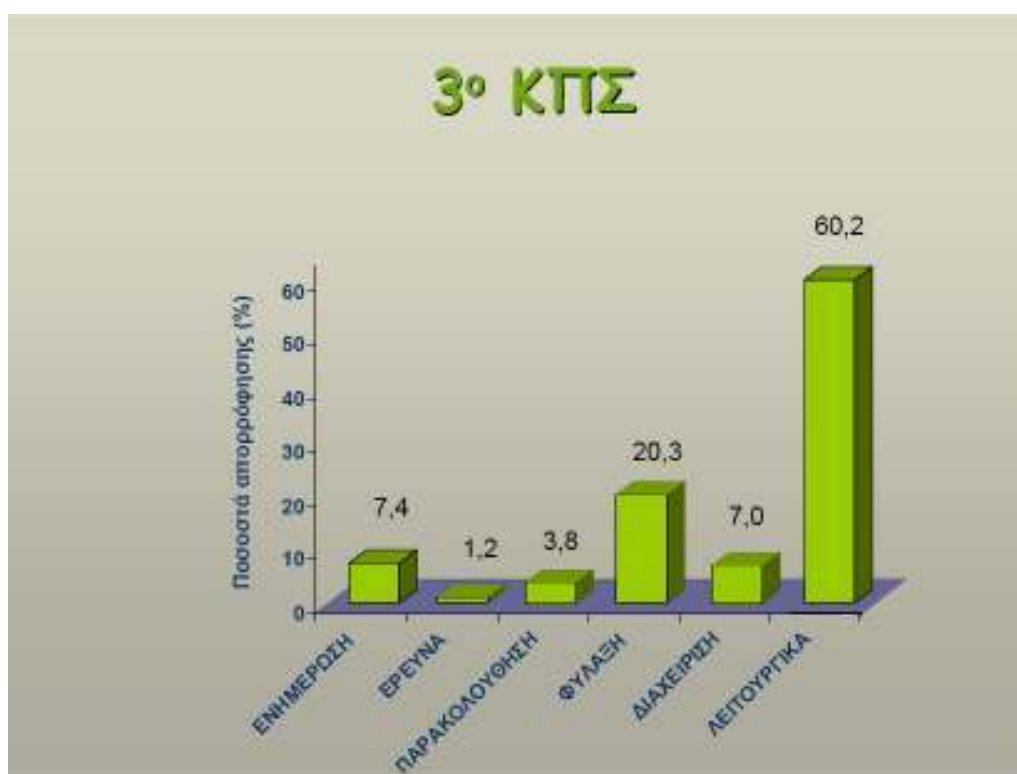
Στο διάγραμμα, που ακολουθεί, παρουσιάζεται η απορρόφηση (σε εκατομ. €), σε σχέση με την έκταση των Προστατευόμενων Περιοχών.

Διάγραμμα 4.6 Ποσά που δαπανήθηκαν ανά Προστατευόμενη Περιοχή, κατά τη διάρκεια του Γ' ΚΠΣ, σε σχέση με την αντίστοιχη έκταση
(Πηγή: Δαλάκα, 2011)

Από το Διάγραμμα 4.6 διαπιστώνουμε ότι η απορρόφηση, σε αρκετές περιπτώσεις, δεν είναι ανάλογη της έκτασης της περιοχής δικαιοδοσίας του Φορέα Διαχείρισης. Για παράδειγμα, η Ζάκυνθος, με μικρή έκταση προστατευόμενης περιοχής, έχει απορροφήσει το μεγαλύτερο ποσό, ενώ η Αλόνησος, με έκταση πολύ μεγαλύτερη της Ζακύνθου, έχει αξιοποιήσει ποσό ίσο με το μισό αυτής. Καταλαβαίνουμε, λοιπόν, ότι τα ποσά που επενδύθηκαν σε κάθε μια περιοχή εξαρτώνται από την προετοιμασία του Φορέα να υλοποιήσει δράσεις και έργα, από τις πιέσεις που υπήρξαν για ανάληψη δράσης στο πλαίσιο της περιοχής και κάλυψης αντίστοιχων υποχρεώσεων (πχ η Ζάκυνθος αντιμετώπιζε τα πρόστιμα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου μετά από σχετική καταδίκη), από τη στήριξη που κατόρθωσε ο Φορέας να εξασφαλίσει και γενικά από παράγοντες που δεν συνδέονται άμεσα με τις καταγεγραμμένες ανάγκες των περιοχών και την υλοποίηση ολοκληρωμένου προγράμματος προστασίας και ανάδειξης της περιοχής.

Στο διάγραμμα, που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα ποσοστά απορρόφησης, από τα έργα και τις δράσεις που εκτέλεσαν οι ΦΔΠΠ, κατά τη διάρκεια του Γ' ΚΠΣ, ανά κατηγορία έργου και δράσης.

Διάγραμμα 4.7 Ποσοστά απορρόφησης ανά κατηγορία δράσης, κατά τη διάρκεια του Γ' ΚΠΣ (Πηγή: Δαλάκα, 2011)

Από το Διάγραμμα 4.7 διαπιστώνουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό από τα χρήματα που απορρόφησαν οι ΦΔΠΠ, κατά την διάρκεια του Γ' ΚΠΣ, αντιστοιχεί στα λειτουργικά έξοδα των Φορέων. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να εξηγηθεί από το γεγονός ότι οι Φορείς, στη διάρκεια της τρίτης προγραμματικής περιόδου, ήταν στη φάση έναρξης της λειτουργίας τους, με αποτέλεσμα να έχουν αυξημένες ανάγκες υποδομής, εξοπλισμού κ.λπ. Διαπιστώνεται, επίσης, ότι το αμέσως μεγαλύτερο ποσό απορρόφησης αντιστοιχεί στη φύλαξη, η οποία και αποτέλεσε πρωταρχικό μέλημα των Φορέων, με τη ίδρυση και εγκατάστασή τους στις περιοχές ευθύνης τους. Δραματικά χαμηλά εμφανίζονται τα ποσά που υποστήριξαν την παρακολούθηση και την έρευνα, γεγονός που, δυστυχώς, συνεχίζεται μέχρι σήμερα, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει, σε μεγάλο βαθμό, πραγματική εικόνα για την κατάσταση των περιοχών.

Το Γ' ΚΠΣ, όσον αφορά στα έργα του φυσικού περιβάλλοντος, χαρακτηρίζεται από «πολλά ανολοκλήρωτα έργα», ορισμένα εκ των οποίων συνεχίστηκαν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ.

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ 2007 – 2013)

Όπως έχει ήδη σημειωθεί, σήμερα, η μεγάλη πλειονότητα των ΦΔΠΠ επιχορηγείται, για την κάλυψη των αναγκών των Φορέων, αποκλειστικά από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ» 2007-2013 (Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.) ή τα αντίστοιχα περιφερειακά προγράμματα (ΠΕΠ 2007-2013), με στόχους:

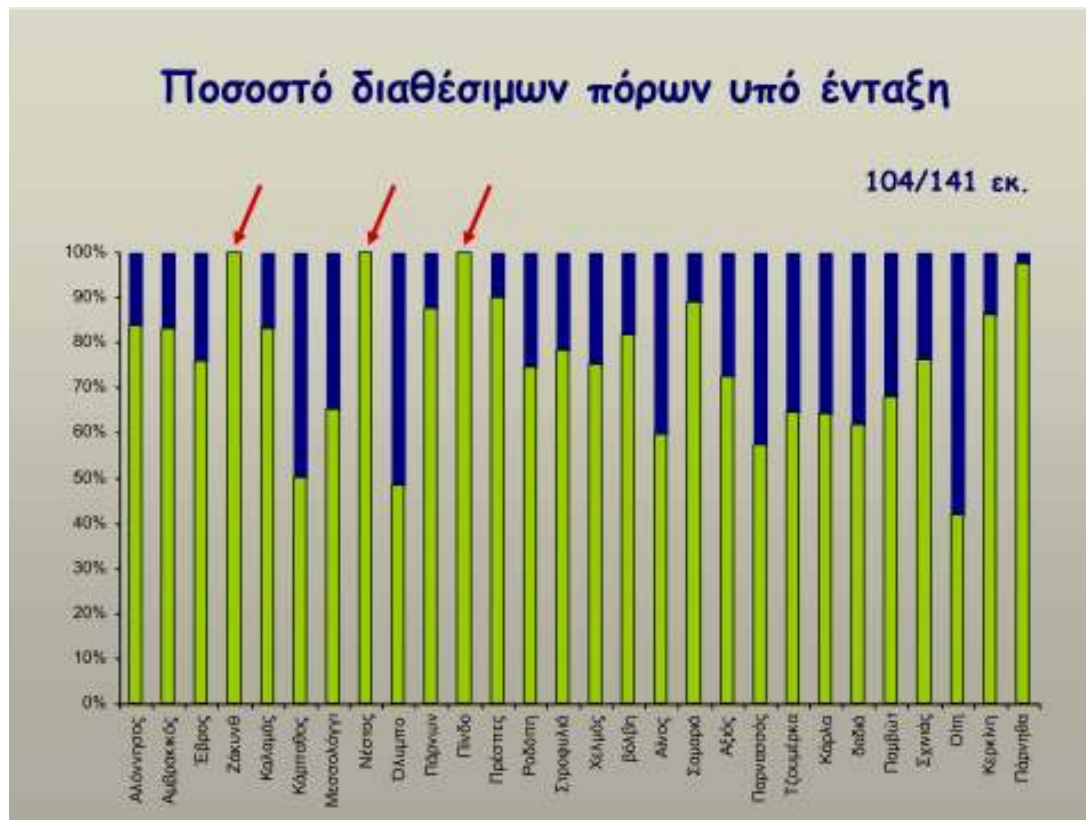
- την ανάσχεση της απώλειας και την προστασία της βιοποικιλότητας, σε επίπεδο χώρας
- τη διατήρηση των πλέον σημαντικών τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος σε προστατευόμενες περιοχές και
- την ενίσχυση της πληροφόρησης κοινωνικών εταίρων και του κοινού σε θέματα αειφορικής ανάπτυξης και διατήρησης της βιοποικιλότητας.

Συγκεκριμένα, τέσσερεις (4) ΦΔΠΠ (Κερκίνης, Δέλτα Αξιού κ.λπ., Κορώνειας – Βόλβης και Ολύμπου) χρηματοδοτούνται μέσω του ΠΕΠ, που περιλαμβάνει την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, ένας (1) Φορέας (Καρπάθου) μέσω του ΠΕΠ, που

περιλαμβάνει την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και είκοσι τρεις (23) φορείς μέσω του Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.

Στη διάρκεια της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, ο προγραμματισμός της δράσης των ΦΔΠΠ, μέσω συμπλήρωσης «Τεχνικών Δελτίων Έργων», ξεκίνησε το 2009 και η πρώτη υποβολή και ένταξη Τεχνικού Δελτίου έγινε το 2010. Με βάση τα σχετικά στοιχεία, μέχρι 31-12-2011, ο αριθμός των έργων με εγκεκριμένη χρηματοδότηση ανέρχεται στα 17 ενώ ο αριθμός των υπό έγκριση έργων σε 11. Στο πλαίσιο της χρηματοδότησης αυτής έμφαση δίνεται σε «ώριμες» δράσεις και έργα, στην ολοκλήρωση των σχεδίων διαχείρισης (στη διάρκεια του Γ΄ ΚΠΣ συντάχθηκαν μόνο 4 σχέδια διαχείρισης), στη φύλαξη των περιοχών και την ενημέρωση του κοινού, καθώς και στην οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων παρακολούθησης.

Στο διάγραμμα, που ακολουθεί, παρουσιάζονται, με μπλε χρώμα, τα ποσοστά των διαθέσιμων πόρων για ένταξη για κάθε ένα Φορέα, και με πράσινο τα αντίστοιχα ποσοστά δράσεων και έργων με εγκεκριμένη χρηματοδότηση.

Διάγραμμα 4.8 Ποσοστά διαθέσιμων πόρων υπό ένταξη, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ (Πηγή:Δαλάκα, 2011)

Από το Διάγραμμα 4.8 διαπιστώνουμε ότι 4 ΦΔΠΠ έχουν εγκεκριμένη όλη τη χρηματοδότηση που τους αντιστοιχεί μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, ενώ 3 από τους Φορείς έχουν, μόλις, εξασφαλίσει την έγκριση για το μισό της χρηματοδότησης που τους αντιστοιχεί από το ΕΣΠΑ. Με δεδομένο ότι τα στοιχεία αυτά αναφέρονται στα 5 χρόνια υλοποίησης του ΕΣΠΑ, γίνεται κατανοητό ότι στενεύουν ιδιαίτερα τα χρονικά περιθώρια για ένταξη και υλοποίηση έργων μέχρι το 2015. Ο κίνδυνος, να μην αξιοποιηθούν, για μια ακόμα φορά, πόροι που θεωρητικά είναι διαθέσιμοι, είναι εμφανής. Οι ακόμα πιο απαιτητικές διαδικασίες διαχείρισης του ΕΣΠΑ προκαλούν καθυστερήσεις και προβλήματα στη χρηματοδότηση βασικών αναγκών επιβίωσης των Φορέων. Αυτός είναι ο λόγος που αυξάνονται συνεχώς οι φωνές για εξασφάλιση χρηματοδότησης των βασικών λειτουργικών αναγκών των Φορέων από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Στα διαγράμματα, που ακολουθούν, παρουσιάζεται η κατανομή των πόρων, μέσω του ΕΣΠΑ, ανά ΦΔΠΠ, στις επί μέρους δράσεις και συγκεκριμένα:

- αμοιβές προσωπικού
- δράσεις παρακολούθησης ειδών και οικοτόπων
- έξοδα φύλαξης των περιοχών και
- δράσεις ενημέρωσης,

Η κατανομή αυτή συνδέεται με τον προγραμματισμό του κάθε Φορέα αλλά και τις σχετικές κατευθύνσεις που έχουν δοθεί από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, με βάση και τις δυνατότητες των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων στο επίπεδο διάθεσης πόρων και σχετικής επιλεξιμότητας των δαπανών και έχει αποτυπωθεί στα Τεχνικά Δελτία Προτεινόμενης Πράξης, που έχουν κατατεθεί από τους ΦΔΠΠ.

Κόστος αμοιβών

Διάγραμμα 4.9 Κόστος αμοιβών ανά ΦΔΠΠ, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ
(Πηγή: Δαλάκα, 2011)

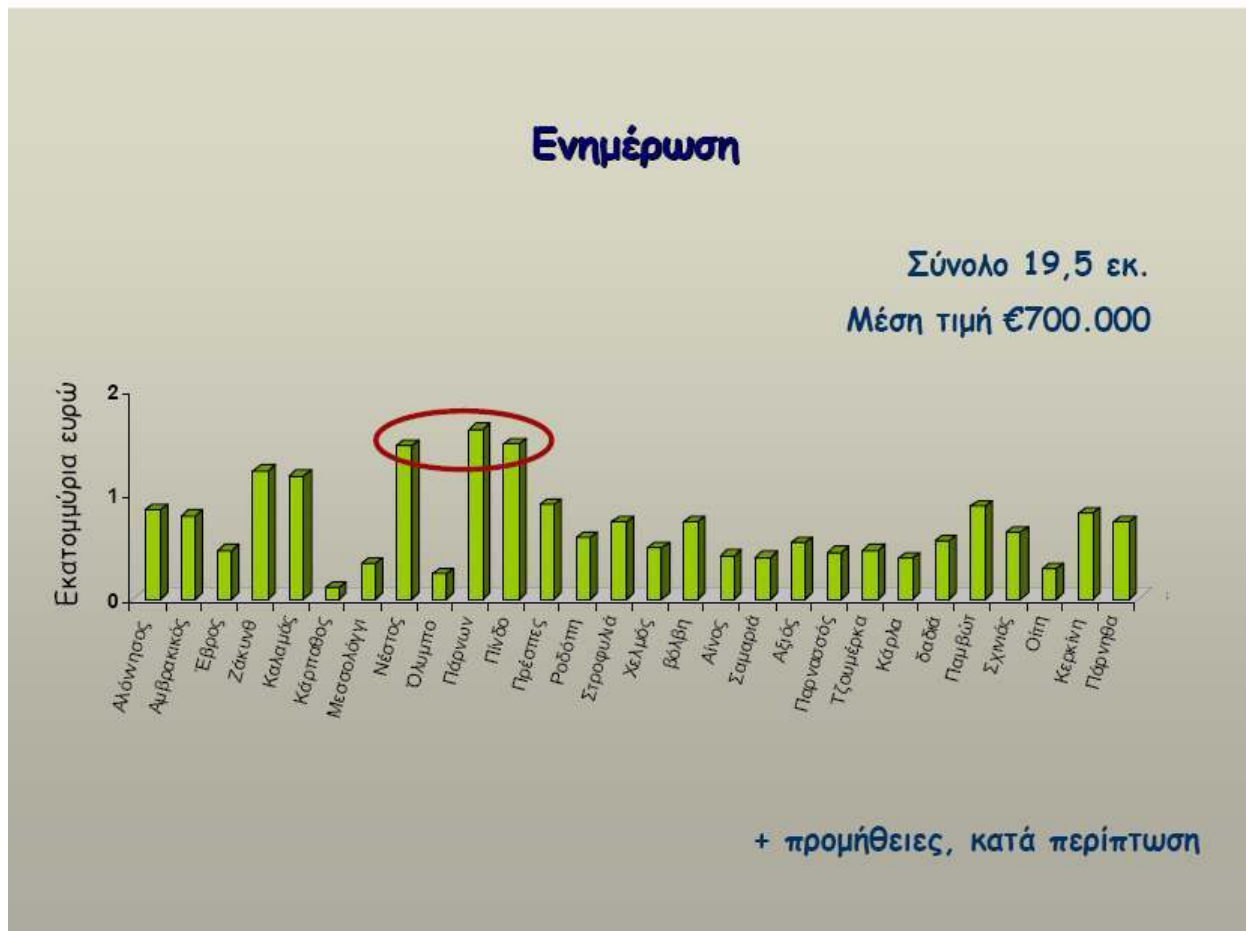
Από το Διάγραμμα 4.9 διαπιστώνουμε ότι το κόστος των αμοιβών συνδέεται, όπως είναι φυσικό, με τον αριθμό του προσωπικού του κάθε Φορέα, όπως αυτός παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 4.5 της παρούσας εργασίας.

Διάγραμμα 4.10 Κόστος δράσεων παρακολούθησης ειδών και τύπων οικοτόπων ανά ΦΔΠΠ, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ (Πηγή:Δαλάκα, 2011)

Διάγραμμα 4.11 Κόστος φύλαξης περιοχών ανά ΦΔΠΠ, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ (Πηγή:Δαλάκα, 2011)

Διάγραμμα 4.12 Κόστος δράσεων ενημέρωσης ανά ΦΔΠΠ, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ
(Πηγή: Δαλάκα, 2011)

Από τα Διαγράμματα 4.10, 4.11 και 4.12 διαπιστώνουμε ότι, στο πλαίσιο του προγραμματισμού του ΕΣΠΑ, έχει δοθεί χρηματοδοτική βαρύτητα στην παρακολούθηση των ειδών και των οικοτόπων, τομέας ο οποίος, όπως έχει ήδη επισημανθεί, δεν υποστηρίχθηκε ιδιαίτερα την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Οι αντίστοιχες όμως δράσεις δεν έχουν ξεκινήσει ακόμα. Το γεγονός αυτό δημιουργεί μεγάλο πρόβλημα αφού η χώρα μας, εκτός της εθνικής της υποχρέωσης που έχει να διαφυλάξει το βιολογικό της πλούτο, ως κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οφείλει, εντός του 2013, να καταθέσει έκθεση για την πρόοδο εφαρμογής της Οδηγίας 92/43 για τους Οικοτόπους. Η έκθεση είναι υποχρεωτικό να βασίζεται σε πραγματικά δεδομένα πεδίου παρακολούθησης και αξιολόγησης της κατάστασης διατήρησης ειδών και οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος. Τέτοια στοιχεία, όμως, ακόμα δεν υπάρχουν. Είναι άμεση λοιπόν η ανάγκη εφαρμογής ενός συστήματος επιστημονικής παρακολούθησης στην περιοχή ευθύνης κάθε

Φορέα Διαχείρισης ενταγμένο σε ευρύτερα συστήματα - σε επίπεδο δικτύου Natura 2000 και σε επίπεδο εθνικό - που θα επιτρέψει τη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων για την παραγωγή της εθνικής έκθεσης το 2013.

Επίσης, από το Διάγραμμα 4.12 γίνεται φανερό ότι στον τομέα της «ενημέρωσης» διατίθενται, σε προγραμματικό επίπεδο χρήματα, τα οποία είναι απαραίτητο και να αποδειχθεί ότι αξιοποιούνται.

Τέλος, από το Διάγραμμα 4.11 διαπιστώνεται ότι και στον τομέα της «φύλαξης», σε προγραμματικό επίπεδο διάθεσης πιστώσεων, δεν ακολουθείται κάποια λογική που να σχετίζεται με την έκταση της περιοχής δικαιοδοσίας του Φορέα ή το είδος της προστατευόμενης περιοχής. Για παράδειγμα στα δυο εθνικά θαλάσσια πάρκα (Ζάκυνθος και Αλόνησος) το ύψος των πιστώσεων, που έχει προγραμματιστεί για τη φύλαξη, είναι αντιστρόφως ανάλογο της έκτασής τους. Στο σημείο αυτό υπογραμμίζεται ότι δεν υποτιμάται η περιβαλλοντική αξία του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου της Ζακύνθου και δεν αμφισβητείται η σαφώς μεγαλύτερη άναρχη ανάπτυξη της περιοχής σε σχέση με Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο της Αλοννήσου.

Προκειμένου να δοθεί μια συνολική εικόνα των έργων προστασίας και διαχείρισης φυσικού περιβάλλοντος, τα οποία έχουν ενταχθεί για χρηματοδότηση στο ΕΣΠΑ, παρατίθεται, στο Παράρτημα 6, Πίνακας Έργων «Πρωώθησης της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης», που υλοποιούνται τόσο από τους ΦΔΠΠ όσο και άλλους κρατικούς φορείς (κεντρικούς και περιφερειακούς), επικαιροποιημένα μέχρι τον Ιούλιο του 2012. Η συνολική δημόσια δαπάνη ένταξης των σχετικών έργων ανέρχεται στα 180,5 εκατομ. Ευρώ, εκ των οποίων 30 περίπου εκατομ. Ευρώ αντιστοιχούν σε έργα που υλοποιούνται μέσω του ΥΠΕΚΑ, 40 περίπου εκατομ. Ευρώ σε έργα που υλοποιούνται μέσω του Υπουργείου Υποδομών, 25 περίπου εκατομ. Ευρώ σε έργα που υλοποιούνται μέσω αιρετών Περιφερειών της χώρας, 700 περίπου χιλ. ευρώ σε έργα που υλοποιούνται μέσω αποκεντρωμένων Περιφερειακών Διοικήσεων και Δήμων της χώρας και 85 περίπου εκατομ. Ευρώ αντιστοιχούν σε έργα που υλοποιούνται μέσω ΦΔΠΠ.

Για την διασφάλιση της λειτουργίας των 28 ΦΔΠΠ δημιουργήθηκε, συμπληρωματικά, 4ετές πρόγραμμα του Πράσινου Ταμείου ετήσιου

προϋπολογισμού 1 εκ. ευρώ για την κάλυψη αναγκών που δεν έχουν επιλεξιμότητα στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ.

Το Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα «**Στήριξη Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών 2012**» του Πράσινου Ταμείου, με συνολικό προϋπολογισμό **1.000.000 €**, αποτελεί τη συνέχεια αντίστοιχου Χρηματοδοτικού Προγράμματος του 2011, με στόχο την εξασφάλιση μιας σταθερής χρηματοδότησης των ΦΔΠΠ για συμπληρωματικές δράσεις και λοιπές δαπάνες (διοικητικές υποχρεώσεις, αμοιβές συνεργατών, έργα/ προμήθειες και συντήρηση υλικών & εγκαταστάσεων).

Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, οι ΦΔΠΠ χρηματοδοτούνται για δράσεις και ενέργειες όπως:

- γνωμοδοτήσεις, αυτοψίες και έλεγχος τήρησης περιβαλλοντικών όρων για νέα ή υφιστάμενα έργα και δραστηριότητες στα όρια των περιοχών ευθύνης των ΦΔΠΠ
- άμεσες δράσεις και μικρής κλίμακας παρεμβάσεις προστασίας και διαχείρισης οικοσυστημάτων και ειδών
- ανάπτυξη πρωτοβουλιών εθελοντισμού
- ανάπτυξη συστήματος πιστοποίησης προϊόντων που παράγονται στην προστατευόμενη περιοχή
- προσέλκυση κοινού και ανάπτυξη συστήματος εξασφάλισης πόρων
- συγχρηματοδότηση - οικονομική συνεισφορά για συμμετοχή σε προγράμματα και συνεργασίες
- υπηρεσίες υποστήριξης για μελέτες και τεχνικά έργα τα οποία αδυνατούν οι ΦΔΠΠ να υλοποιήσουν λόγω έλλειψης κατάλληλης διαχειριστικής επάρκειας
- συμβολή ειδικών επιστημόνων και εξωτερικών συνεργατών στην ωρίμανση έργων ή παρεμβάσεων
- σύνταξη μελετών, απαραίτητων για την εφαρμογή των διαχειριστικών σχεδίων και των ρυθμίσεων που ορίζει το καθεστώς προστασίας της περιοχής
- έκτακτες ανάγκες και απρόβλεπτα έξοδα

5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ

5.1 Θεσμική κατοχύρωση προστατευόμενων περιοχών με Φορείς Διαχείρισης

Με βάση τις νέες αντιλήψεις για τις προστατευόμενες περιοχές, όπως αυτές παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.1 «Παλιές και νέες αντιλήψεις για τις προστατευόμενες περιοχές» της παρούσας εργασίας, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το γεγονός ότι ο Νόμος 2742/1999, ο οποίος και καθιέρωσε την ίδρυση και λειτουργία ΦΔΠΠ, θεσμοθετεί τις συμμετοχικές διαδικασίες στην προστασία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών. Χαρακτηριστική είναι η Έκθεση Περιβαλλοντικών Επιδόσεων του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα, για τα έτη 2000-2009, όπου σημειώνεται ότι: *«Ο Νόμος του 1999 περί χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης αποτέλεσε σημείο καμπής στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, συντελώντας στην ίδρυση ανεξάρτητων και αποτελούμενων από πολλούς παράγοντες Διαχειριστικών Φορέων. Πρόκειται για μια στροφή, από μια προσέγγιση που εστίαζε στα δάση, προς μια γενικότερη προσέγγιση διατήρησης της φύσης, όπου δίνεται έμφαση σε μια πιο ολοκληρωμένη και πιο συμμετοχική διαχείριση».*

Παρά, όμως τις «καλές προθέσεις» του Νόμου 2742, ο τρόπος με τον οποίο αυτός εφαρμόστηκε δημιούργησε προβλήματα, τα οποία και γιγαντώθηκαν με την πάροδο των χρόνων, φτάνοντας σήμερα στο σημείο να εντείνονται οι συζητήσεις για συγχωνεύσεις ή και καταργήσεις των ΦΔΠΠ (*σημειώνεται ότι την ημέρα ολοκλήρωσης της παρούσας εργασίας αναρτήθηκε στον ηλεκτρονικό τόπο διαβουλεύσεων του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σχέδιο νόμου «Κατάργηση και συγχώνευση νομικών προσώπων του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα», το άρθρο 10 του οποίου έχει τίτλο «Συγχώνευση και Κατάργηση Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών». Το σχετικό κείμενο παρουσιάζεται στο Παράρτημα 7 της παρούσας εργασίας).*

Με βάση τις προβλέψεις του Νόμου 2742, η σύσταση και λειτουργία των ΦΔΠΠ απαιτούσε την έκδοση αντίστοιχου **Προεδρικού Διατάγματος**, το οποίο αναφερόταν και στο χαρακτηρισμό των περιοχών «ως προστατευόμενων», την οριοθέτησή τους και γενικότερα τη λειτουργία, προστασία και διαχείρισή τους. Ο Νόμος, δηλαδή, προέβλεπε τη σύσταση Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου, που

θα είχαν θεσμικά κατοχυρωμένη οργανωτική δομή, συγκεκριμένες πηγές εξασφάλισης χρηματοδότησης και θα λειτουργούσαν ως Φορείς Διαχείρισης θεσμικά κατοχυρωμένων και οργανωμένων προστατευόμενων περιοχών. Επίσης, με δεδομένο ότι η έκταση των προστατευόμενων περιοχών, που εντάσσονται στο Δίκτυο Natura 2000, ανέρχεται στα 4,2 εκατομ. ha, ο Νόμος προέβλεπε εναλλακτικά σχήματα για τη διαχείριση και προστασία των περιοχών αυτών, με τη σύσταση των Φορέων Διαχείρισης να προχωρά επιλεκτικά για κάποιες από τις προστατευόμενες περιοχές. Συγκεκριμένα ο Νόμος 2742 αναφέρει *«Για την επιλογή οργανωτικού σχήματος διαχείρισης προστατευόμενης περιοχής συνεκτιμώνται, ιδίως, η σημασία και η έκταση του προστατευόμενου αντικειμένου, η γειτνίασή του ή μη με άλλα προστατευόμενα αντικείμενα, καθώς και τα συμπεράσματα της οικείας οικονομοτεχνικής μελέτης. Για την τεκμηρίωση της οικονομικής βιωσιμότητας του προτεινόμενου φορέα διαχείρισης πρέπει σε κάθε περίπτωση να έχει προηγηθεί η κατάρτιση οικονομοτεχνικής μελέτης. Ειδικά η ίδρυση φορέων διαχείρισης είναι υποχρεωτική σε Εθνικά Πάρκα που χαρακτηρίζονται κατά το άρθρο 19 παρ. 3 του ν.1650/1986 και στα οποία περιλαμβάνονται και περιοχές που χαρακτηρίζονται κατά τις παραγράφους 1 ή 2 του ίδιου άρθρου».*

Αντί όλων όσων παραπάνω αναφέρονται μόνο για 4 περιοχές (Εθνικό Πάρκο Σχοινιά – Μαραθώνα, Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου, Εθνικό Πάρκο Τσουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου και Προστατευόμενη Περιοχή Λίμνης Καστοριάς) ακολουθήθηκε η προβλεπόμενη από το Νόμο διαδικασία έκδοσης Προεδρικού Διατάγματος. Η σύσταση των υπόλοιπων 25 Φορέων Διαχείρισης έγινε με το Νόμο 3044/2002, ο οποίος, στο άρθρο 13, προβλέπει σχετική προσθήκη στο άρθρο 15 του Νόμου 2742. Το αποτέλεσμα ήταν οι Φορείς αυτοί να αναφέρονται σε περιοχές για τις οποίες δεν υπήρχε Προεδρικό Διάταγμα κήρυξης, διαχείρισης και προστασίας. Επί πλέον, τα άλλα, προβλεπόμενα στο Νόμο 2742, εναλλακτικά σχήματα για τη διαχείριση και προστασία των προστατευόμενων περιοχών δεν αξιοποιήθηκαν.

Σήμερα (2012), πάνω από 10 χρόνια μετά την έναρξη εφαρμογής του θεσμού των ΦΔΠΠ, θεσμοθετημένη αρμοδιότητα διαχείρισης υπάρχει για λίγες από τις προστατευόμενες περιοχές. Ειδικότερα, μόνο το 25%, περίπου, των προστατευόμενων περιοχών της χώρας, που ταυτόχρονα ανήκουν και στο Ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000, υπάγονται σε κάποιον από τους 28 λειτουργούντες

Φορείς Διαχείρισης, το μόνο σχήμα διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών που λειτουργεί στην Ελλάδα. Επίσης, υπάρχουν πολλές προστατευόμενες περιοχές, με Φορείς Διαχείρισης, χωρίς κανένα απολύτως θεσμικό πλαίσιο, άλλες με πεπαλαιωμένο και αναποτελεσματικό (π.χ. Βασιλικά Διατάγματα) ενώ προβληματική είναι η κατάσταση για την πλειονότητα των περιοχών που χαρακτηρίστηκαν, ως προστατευόμενες, με Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ). Είναι προφανές ότι δεν αρκεί η ανακήρυξη μιας περιοχής σε προστατευόμενη για να υπάρξει αποτελεσματική προστασία και διαχείρισή της. Η λανθασμένη επιλογή των ΚΥΑ, από πλευράς Πολιτείας (το 2002 που έγινε η θεσμοθέτηση της σύστασης των Φορέων με Νόμο), για τη θεσμική θωράκιση των προστατευόμενων περιοχών επαναφέρει σήμερα το θέμα της προστασίας και τις σχετικές διαδικασίες, περίπου, εκεί όπου ήταν πριν 10 χρόνια, αφού θα πρέπει να αντικατασταθούν οι ΚΥΑ από Προεδρικά Διατάγματα. Μεγάλο πρόβλημα, σε σχέση με αυτή την εξέλιξη, που ήταν όμως αναμενόμενη, αποτελεί το γεγονός ότι οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες (ΕΠΜ), στις οποίες βασίστηκαν οι ΚΥΑ, είναι ξεπερασμένες, στο επίπεδο των στοιχείων της υφιστάμενης κατάστασης και των σχετικών προτάσεων, και δεν μπορούν να στηρίξουν τα απαιτούμενα Προεδρικά Διατάγματα, τα οποία πρέπει να ακολουθηθούν από την έκδοση Κανονισμού Διοίκησης και Λειτουργίας της Προστατευόμενης Περιοχής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Νόμο 2742/1999. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το Νόμο 3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», πριν την έκδοση των Προεδρικών Διαταγμάτων, εκτός από τις άλλες απαιτούμενες γνωμοδοτήσεις και εγκρίσεις, είναι απαραίτητο να υπάρξει και η γνωμοδότηση της Επιτροπής «Φύση 2000».

Συμπερασματικά οι πλειονότητα των ΦΔΠΠ καλείται να δραστηριοποιηθεί εντός περιοχών που δεν καλύπτονται από «ισχυρό» και σαφές θεσμικό πλαίσιο προστασίας και διαχείρισης. Η πλειονότητα των ΦΔΠΠ (περίπου 65%) πιστεύει ότι το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο δεν τους δίνει την απαραίτητη νομιμοποίηση για τη σωστή λειτουργία, διοίκηση και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών. Παρ'όλα αυτά το 65%, επίσης, των ΦΔΠΠ πιστεύει ότι το ευρύτερο νομοθετικό

πλαίσιο που τους διέπει είναι εναρμονισμένο με τη γενικότερη νομοθεσία για το περιβάλλον (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011).

5.2 Διοίκηση ΦΔΠΠ, Χρηματοδότηση, Άσκηση Αρμοδιοτήτων

5.2.1 Διοίκηση – Στελέχωση ΦΔΠΠ

Η διοίκηση των ΦΔΠΠ ασκείται από μη υπηρεσιακά όργανα, συγκεκριμένα από 7-11μελή Διοικητικά Συμβούλια (ΔΣ) εποπτευόμενα από τον εκάστοτε Υπουργό Περιβάλλοντος. Στην πράξη, μέχρι τώρα, η έννοια της διοίκησης δεν αφορά στη συνολική λειτουργία της προστατευόμενης περιοχής, αλλά σε αυτή του Φορέα Διαχείρισης. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα σχήμα αντιπροσώπων της κεντρικής διοίκησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης, των τοπικών παραγωγικών φορέων και των δραστηριοποιούμενων στην περιοχή Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ), το οποίο συμπληρώνουν ειδικοί, για θέματα της προστατευόμενης περιοχής, επιστήμονες. Το ΔΣ διορίζεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος - απευθείας ο Πρόεδρός του, μετά από προτάσεις των εκπροσωπούμενων φορέων και οργανισμών τα άλλα μέλη του.

Το σύστημα διακυβέρνησης των ΦΔΠΠ, που βασίστηκε στην επιλογή αντιπροσώπευσης των κύριων μετόχων διαχείρισης (stakeholders) στην εκάστοτε περιοχή, ήταν πρωτοπόρο για τα δεδομένα της Ελλάδας. Θα μπορούσε να αποδώσει, στο βαθμό που θα λειτουργούσε πραγματικά αντιπροσωπευτικά, μεταφέροντας, οι εκπρόσωποι των φορέων, τις συνισταμένες απόψεις του φορέα τους, μετά από εσωτερικές διαβουλεύσεις, και όχι προσωπικές τους απόψεις. Με ένα τέτοιο σύστημα, δυνητικά, θα εξασφαλιζονταν η άμεση μεταφορά πληροφορίας, απόψεων, προτεραιοτήτων όσο και απαράβατων όρων από πλευράς εκπροσωπούμενων φορέων, έτσι ώστε θέματα και τυχόν αντιρρήσεις που τα συνοδεύουν να συζητούνται και επιλύονται, σε μεγάλο βαθμό, εσωτερικά, πριν βγουν στην ευρύτερη κοινωνία. Μιας τέτοιας μορφής λειτουργία δεν κατέσται δυνατή λόγω εγγενών αλλά και εξωγενών αδυναμιών, όπως:

- Η συστηματική απουσία μελών του ΔΣ. Η απουσία αυτή αφορά, κυρίως, σε εκπροσώπους Υπουργείων και αιρετούς (πχ Δήμαρχοι). Η απουσία εκπροσώπων από τα Υπουργεία, μεταξύ των οποίων και του κατ' εξοχήν αρμόδιου Υ.Π.Ε.Κ.Α., συνδέεται και με το γεγονός ότι δεν καλύπτονται οικονομικά και νομικά οι αντίστοιχοι υπάλληλοι (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011).
- Η απουσία, από τη σύνθεση των ΔΣ, βασικών μετόχων διαχείρισης της περιοχής. Παραγωγικοί φορείς ή και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, με σημαντική παρουσία στην περιοχή, δεν εκπροσωπούνται στα ΔΣ των ΦΔΠΠ (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011).
- Η μετατόπιση του ρόλου του ΔΣ. Με δεδομένο ότι όλοι οι ΦΔΠΠ λειτούργησαν για ορισμένο χρονικό διάστημα, και μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού, μόνο με τα Διοικητικά τους Συμβούλια, ο ρόλος του ΔΣ δεν περιορίστηκε στην καθοδήγηση και τον καθορισμό βασικών κατευθύνσεων του Φορέα, αλλά υπήρξε ενεργός συμμετοχή του ΔΣ στην καθημερινή διεκπεραίωση των επιστημονικών, διοικητικών, γραμματειακών και άλλων εργασιών των ΦΔΠΠ. Κάτι τέτοιο συνεχίζεται και μετά τη στελέχωση των Φορέων με περισσότερο ή λιγότερο προσωπικό και θα λέγαμε ότι πρόκειται, σε σημαντικό βαθμό, για «πρεοδροκεντρικούς» Φορείς. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ότι τα ΔΣ των ΦΔΠΠ λειτουργούν αμισθί, δεν δημιουργεί κατάλληλες συνθήκες για την επιλογή Προέδρων και μελών ΔΣ μεταξύ ατόμων που διαθέτουν επιστημονικές γνώσεις και εμπειρία σε θέματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και την απαιτούμενη διοικητική ικανότητα, ώστε να αντεπεξέλθουν στο έργο τους, πολύ περισσότερο όταν το στελεχιακό δυναμικό του Φορέα, στον οποίο συμμετέχουν, είναι περιορισμένο.

Η θέση του προέδρου στα ΔΣ των ΦΔΠΠ δεν είναι τιμητική αλλά απαιτεί ικανότητες, αφιέρωση χρόνου και παραγωγή έργου. Το ίδιο και οι θέσεις των μελών των ΔΣ, για τα οποία όμως αναφέρεται, ορισμένες φορές, το γεγονός ότι δεν τους είναι σαφές το «αντικείμενο» που καλούνται να υπηρετήσουν. Οι αναπτυξιακές δυνατότητες και προοπτικές, ανεξαρτήτως συμβατότητας ή μη με το προστατευταίο αντικείμενο,

φαίνεται να αντιμετωπίζονται από ορισμένα μέλη ή και Προέδρους ως έχουσες βαρύνουσα σημασία συγκριτικά με τις ανάγκες για διατήρηση και προστασία της φύσης (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011).

Στα παρόντα ΔΣ φαίνεται ότι διορθώθηκαν επί μέρους λάθη του παρελθόντος, όπου τη θέση του προέδρου κατείχαν ακόμα και «εργολάβοι», οι οποίοι αποδείχθηκαν ευάλωτοι στη άσκηση ασυμβίβαστων με την προστασία των περιοχών δράσεων. Στις θέσεις των προέδρων αλλά και των μελών των ΔΣ ορίστηκαν καταλληλότερα πρόσωπα, ως προς την ειδικότητα, την επαγγελματική τους εμπειρία και τη γενικότερη συνάφειά τους με τους στόχους των προστατευόμενων περιοχών. Σε γενικές γραμμές, λοιπόν, η λειτουργία των ΔΣ των ΦΔΠΠ κρίνεται ικανοποιητική, παρά την προβληματική παρουσία ορισμένων μελών στις συνεδριάσεις των συμβουλίων.

Όσον αφορά στη στελέχωση των ΦΔΠΠ σημειώνεται ότι η πλειοψηφία των Φορέων στελεχώνεται με λιγότερο από το προβλεπόμενο προσωπικό, ενώ η αδυναμία πρόσληψης τακτικού προσωπικού, ακόμη και του απαραίτητου για κάθε Φορέα, οδηγεί με τη σειρά της στην αδυναμία κατανομής και ανάθεσης αρμοδιοτήτων (οργανόγραμμα) και συντηρεί την αβεβαιότητα, τη μειωμένη απόδοση και τον πλημμελή έλεγχο για μεγάλο μέρος του προσωπικού. Θέματα όπως το σημερινό καθεστώς απασχόλησης (συμβάσεις έργου ορισμένου χρόνου), ο μειωμένος αριθμός προσωπικού και η ανεπάρκεια της εξειδίκευσής του κρίνονται ως ιδιαίτερα προβληματικά. Άλλα θέματα που εντοπίζονται και χρήζουν ανάλογης αντιμετώπισης είναι: α) οι μεγάλες αποκλίσεις αμοιβών προσωπικού, μεταξύ ΦΔΠΠ, για ίδια παροχή υπηρεσιών, β) οι μεγάλες αποκλίσεις αριθμού εργαζόμενων ανά ΦΔΠΠ, γ) η ελλιπής προετοιμασία των εργαζόμενων για την ανάληψη και εκτέλεση των καθηκόντων τους και δ) η απουσία πλαισίου αξιολόγησης του έργου και των επιδόσεών τους.

5.2.2 Χρηματοδότηση

Η πρόβλεψη της χρηματοδότησης των ΦΔΠΠ σχεδόν αποκλειστικά από συγχρηματοδοτούμενα επιχειρησιακά προγράμματα προϋποθέτει, για να φτάσουν τα χρήματα στο Φορέα:

- ικανότητα του Φορέα να τα διεκδικήσει (σύνταξη ολοκληρωμένων προτάσεων μέσω συμπλήρωσης Τεχνικών Δελτίων Προτεινόμενης Πράξης και εξασφάλιση αδειοδοτήσεων και «Διαχειριστικής Επάρκειας») και
- δυνατότητα των φορέων χρηματοδότησης (Υπουργείων και Περιφερειών) να αξιολογήσουν, τροποποιήσουν και συμπληρώσουν, όπου απαιτείται, και εγκρίνουν τις προτάσεις που υποβάλλονται από τους Φορείς Διαχείρισης, μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα.

Οι αναφερόμενες προϋποθέσεις δεν καλύπτονται σε αρκετές περιπτώσεις, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται κενά στη ροή της χρηματοδότησης.

Η έλλειψη σταθερής χρηματοδότησης είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα των ΦΔΠΠ, αφού συνδέεται υποχρεωτικά με ασυνέχεια και βεβαίως δεν επιτρέπει αποτελεσματικό προγραμματισμό. Σε θέματα προστασίας της φύσης, η ασυνέχεια, είτε στη θεσμική κατοχύρωση είτε στην επιχειρησιακή ικανότητα, μπορεί να είναι καταστρεπτική, αφού μπορεί να ακυρώσει ακόμα και σοβαρές και αποτελεσματικές προηγούμενες προσπάθειες. Δεν είναι λίγα τα σημερινά παραδείγματα ματαίωσης των προοπτικών που υπήρχαν από αυτή την απουσία πρόβλεψης για σταθερή - έστω μικρή - χρηματοδότηση των ΦΔΠΠ. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Πρόεδρος της Επιτροπής «Φύση 2000», κα Δέσποινα Βώκου, στις προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα έχουμε «φροντίδα με διαλείμματα» και συμπληρώνει ότι *«Δεν είναι δυνατόν η φροντίδα των προστατευόμενων περιοχών να διακόπτεται και να ξεκινά όποτε βρίσκουμε κονδύλια. Η πρακτική αυτή, εκτός του ότι δεν δημιουργεί ένα σταθερό πλαίσιο ασφάλειας στις περιοχές που θέλουμε να προστατεύσουμε, έχει μια επιπλέον συνέπεια: δίνει στις τοπικές κοινωνίες την αίσθηση ότι ο φορέας διαχείρισης είναι κάτι προσωρινό»*. Η διαπίστωση αυτή είναι ίσως η σημαντικότερη όλων, αφού για να αποδώσει ο θεσμός των ΦΔΠΠ πρέπει να καταξιωθούν οι ίδιοι και το έργο τους στη συνείδηση των τοπικών κοινωνιών.

Δεν υπάρχει καμιά πρόβλεψη επιβάρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού για οικονομική υποστήριξη των Φορέων Διαχείρισης, ώστε να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες διοίκησης και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας. Η επιλογή αυτή ενδεχομένως συνδέεται και με τις αρμοδιότητες που ανατέθηκαν στους ΦΔΠΠ και εντέλει το ρόλο που τους δόθηκε, όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο 5.2.3.

Δεν διατίθενται εθνικοί πόροι ούτε για τη στοιχειώδη λειτουργία των ΦΔΠΠ και η πλήρης χρηματοδοτική εξάρτηση των Φορέων από συγχρηματοδοτούμενα ευρωπαϊκά προγράμματα προϋποθέτει προσωπικό αυξημένων προσόντων, το οποίο, βέβαια, δεν είναι δυνατόν να εξασφαλιστεί, όταν για μεγάλα χρονικά διαστήματα θα πρέπει να λειτουργήσει χωρίς αντίστοιχες αποδοχές. Η απόφαση του Υ.Π.Ε.Κ.Α. για πρόσθετη ενίσχυση των ΦΔΠΠ με πόρους από το Πράσινο Ταμείο, προκειμένου να αντιμετωπιστούν άμεσες λειτουργικές ανάγκες των Φορέων είναι μια θετική εξέλιξη.

Πρέπει, επίσης να σημειωθεί ότι, μέχρι σήμερα, έχει γίνει πολύ περιορισμένη χρήση, από τους ΦΔΠΠ, των δυνατοτήτων που παρέχονται από τη σχετική νομοθεσία για εξασφάλιση ιδίων εσόδων. Πηγές εσόδων, που προβλέπονται σε διάσπαρτο νομοθετικό πλαίσιο, αξιοποιούνται από λίγο έως καθόλου από τους ΦΔΠΠ. Αναφέρονται σχετικά παραδείγματα, όπως:

- Σύμφωνα με το άρθρο 25Α του Νόμου 3468/2006 (που προστέθηκε με αρθ.27 παρ.12 του Νόμου 3734/2009), *«Κάθε παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας, στον οποίο χορηγείται άδεια παραγωγής από Υδροηλεκτρικό Σταθμό εντός των κατά τις διατάξεις του άρθρου 18 του ν. 1650/1986 προστατευόμενων περιοχών, επιβαρύνεται από την έναρξη της εμπορικής λειτουργίας του σταθμού του με ειδικό τέλος υπέρ του κατά τις διατάξεις του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 συνιστώμενου Φορέα Διαχείρισης της οικείας προστατευόμενης περιοχής. Το τέλος αυτό αντιστοιχεί σε ποσοστό ένα τοις εκατό (1%) επί της, προ ΦΠΑ, τιμής πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας στο Διαχειριστή του Συστήματος ή του Δικτύου ή των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών. Τα ποσά που αντιστοιχούν στο ειδικό τέλος του παρόντος άρθρου παρακρατούνται από τον αρμόδιο Διαχειριστή και αποδίδονται στο Φορέα Διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής στην οποία εγκαθίσταται ο σταθμός».*

- Σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 5δ του Νόμου 2742/2009, πόροι των Φορέων Διαχείρισης είναι, μεταξύ των άλλων, «Έσοδα από την πώληση υλικών, εκδόσεων, δεδομένων και κάθε άλλου πνευματικού προϊόντος που παράγει ή εκμεταλλεύεται ο φορέας διαχείρισης, καθώς και αμοιβές από την εκτέλεση ερευνών, μελετών και κάθε είδους υπηρεσιών στα πλαίσια των σκοπών του για λογαριασμό τρίτων. Έσοδα που προέρχονται από την εκμετάλλευση και προβολή του προστατευμένου αντικειμένου, όπως έσοδα από εισιτήρια, ξεναγήσεις ομάδων επισκεπτών, προβολή και εκμετάλλευση οπτικοακουστικού υλικού, εκχώρηση σημάτων ποιότητας και συνεργασίας σε επιχειρήσεις. Από τα έσοδα αυτά, ποσοστό 30% αποδίδεται ετησίως στο Πράσινο Ταμείο και διατίθεται αποκλειστικά για την αναδιανομή πόρων μεταξύ των φορέων διαχείρισης».

5.2.3 Άσκηση αρμοδιοτήτων

Οι ΦΔΠΠ έχουν την αρμοδιότητα να ασκούν διοίκηση και διαχείριση αλλά δεν διαθέτουν εκτελεστική εξουσία. Αυτή αφήνεται σε άλλες αρμόδιες υπηρεσίες και τους δικούς τους μηχανισμούς ελέγχου. Επί της ουσίας, οι αρμοδιότητες των ΦΔΠΠ δεν έχουν ισχυρό υπόβαθρο. Είναι περισσότερο ενημερωτικού, γνωμοδοτικού, πιστοποιητικού χαρακτήρα, προώθησης και συντονισμού δράσεων και παρεμβάσεων προς τις εκάστοτε αρμόδιες αρχές. Ο επικουρικός ρόλος που δόθηκε στους ΦΔΠΠ προσομοιάζει περισσότερο σε δράση καταλύτη παρά σε δράση πραγματικού διαχειριστή.

Η διαχείριση της εκάστοτε προστατευόμενης περιοχής, στο σύνολό της, όπως και των επιμέρους προστατευόμενων αντικειμένων της, είναι ουσιαστικά ο λόγος ύπαρξης των ΦΔΠΠ. Η διαχείριση, όμως μιας περιοχής προϋποθέτει την ύπαρξη εγκεκριμένου διαχειριστικού σχεδίου, όπως αυτό αναλύθηκε στο αντίστοιχο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης. Η απουσία σχεδίου διαχείρισης για το σύνολο των ΦΔΠΠ (εκτός από ένα), συνεπάγεται αδυναμία άσκησης διαχείρισης που να οδηγεί σε βιώσιμη ανάπτυξη και προστασία.

Συναφής με τη διαχείριση είναι και η αρμοδιότητα γνωμοδότησης για έργα και δραστηριότητες στην περιοχή ευθύνης των ΦΔΠΠ. Τα ποσοτικά στοιχεία από τις απαντήσεις των ΦΔΠΠ (Επιτροπή «Φύση 2000», Σεπτέμβριος 2011) είναι

ενθαρρυντικά, αφού δείχνουν ότι σε ποσοστό, περίπου, 75% από αυτούς, οι γνωμοδοτήσεις τους εισακούονται πάντα ή συχνά. Ωστόσο, όταν αυτό δεν συμβαίνει, το πρόβλημα είναι μεγάλο. Οι Φορείς δεν ενημερώνονται για τα έργα και τις δραστηριότητες στην περιοχή ευθύνης τους, άδειες εκδίδονται χωρίς να το γνωρίζουν και αγνοούνται οι γνωμοδοτήσεις ή τα αιτήματά τους για συμπληρωματικά στοιχεία.

Επίσης, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι ΦΔΠΠ δεν ερωτώνται κατά το εξαιρετικά σημαντικό στάδιο του σχεδιασμού και δεν ενημερώνονται για την εξέλιξη των έργων κατά το στάδιο υλοποίησής τους. Παράλληλα, δεδομένων των αδυναμιών που συνήθως αντιμετωπίζουν οι ΦΔΠΠ, για τις οποίες συνηθέστερα δεν ευθύνονται οι ίδιοι, το διάστημα των 15 ημερών, εντός του οποίου θα πρέπει να εκφέρουν άποψη, είναι αντικειμενικά ιδιαίτερα περιορισμένο.

Οι δράσεις διαχείρισης προϋποθέτουν δράσεις παρακολούθησης, ώστε να γίνει γνωστή με ακρίβεια η υφιστάμενη κατάσταση, να ιεραρχηθούν οι προτεραιότητες και να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα. Οι δράσεις παρακολούθησης έχουν, συνήθως, σαφείς χρονικούς περιορισμούς και οφείλουν να γίνονται συστηματικά, ακολουθώντας αξιόπιστη επιστημονική μέθοδο. Αρκετοί ΦΔΠΠ έχουν ήδη σχεδιάσει και εφαρμόζουν, ανάλογα με τις δυνατότητές τους σε πόρους και ανθρώπινο δυναμικό, δράσεις παρακολούθησης. Παρ' ότι τέτοιες δράσεις μπορεί να παρέχουν επαρκή πληροφορία σε τοπικό επίπεδο και για ορισμένο χρονικό διάστημα, πολύ δύσκολα μπορούν να αξιοποιηθούν σε άλλες κλίμακες χώρου και χρόνου, εάν αυτό δεν έχει εξαρχής προβλεφθεί. Απαιτείται σχεδιασμός και εφαρμογή ενιαίου συστήματος επιστημονικής παρακολούθησης, με κοινά για όλους πρωτόκολλα εργασίας και με προβλέψεις για τακτική επανάληψη εργασιών, όπως και για έκτακτη, εάν υπάρξει ανάγκη. Επίσης, είναι σκόπιμη η εξειδικευμένη επιμόρφωση στελεχών των ΦΔΠΠ, ώστε να μπορούν να υλοποιούν προγράμματα παρακολούθησης με το σύστημα της αυτεπιστασίας, όπου αυτό είναι εφικτό. Οι ΦΔΠΠ θα πρέπει να ενημερώνονται και να ενημερώνουν για όλα τα προγράμματα επιστημονικής παρακολούθησης που λαμβάνουν χώρα από διάφορους φορείς στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, ώστε να αποφεύγονται επικαλύψεις ή αβλεψίες,

καθώς και να επικαιροποιούν, με τα προκύπτοντα αποτελέσματα, τις βάσεις δεδομένων τους. Οι ΦΔΠΠ, σε μεγάλο ποσοστό, δεν εφαρμόζουν σύστημα επιστημονικής παρακολούθησης για τα είδη και τους τύπους οικοτόπων, που απαντούν στην περιοχή τους.

Διαχείριση σε μια προστατευόμενη περιοχή δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς έλεγχο των συμφωνημένων αρχών και πρακτικών. Η φύλαξη δεν είναι περιορισμός των δραστηριοτήτων, είναι εξασφάλιση των προϋποθέσεων όχι μόνο για προστασία αλλά και για ανάπτυξη της περιοχής.

Ενώ οι «φύλακες» αποτελούν την πολυαριθμότερη ομάδα εργαζόμενων στους ΦΔΠΠ (39% του συνολικού προσωπικού) και σχέδιο εποπτείας-φύλαξης εφαρμόζεται σε ποσοστό >70% των ΦΔΠΠ, η φύλαξη αξιολογείται ως λίγο ή καθόλου επαρκής από ποσοστό >85% των ΦΔΠΠ. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η φύλαξη μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνον εφ' όσον αυτοί που την ασκούν έχουν και τη δυνατότητα να επιβάλουν θεσμικά το νόμο. Οι «φύλακες» των προστατευόμενων περιοχών δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα. Αυτό που ουσιαστικά κάνουν είναι εποπτεία τήρησης των περιβαλλοντικών όρων, εντοπισμό παραβατικής συμπεριφοράς, μικρής ή μεγάλης κλίμακας, και ενημέρωση των υπηρεσιών και σωμάτων ασφαλείας που έχουν αρμοδιότητα επιβολής του νόμου. Επί πλέον, οι μισοί περίπου ΦΔΠΠ δεν συνεργάζονται με τις αρχές που θεσμικά έχουν την αρμοδιότητα επιβολής των ανάλογων προστίμων. .

Συμπερασματικά, οι ΦΔΠΠ στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους δεν διαθέτουν ισχυρό θεσμικό υπόβαθρο, με αποτέλεσμα η υπόσταση των Φορέων στη συνείδηση τόσο των τοπικών κοινωνιών όσο και των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών να ποικίλει σημαντικά από Φορέα σε Φορέα και να εξαρτάται από παράγοντες που έχουν σχέση περισσότερο με ατομικά/προσωπικά δεδομένα και συγκυρίες και όχι τους ίδιους τους θεσμούς.

5.3 ΦΔΠΠ και Τοπική Κοινωνία

Οι ΦΔΠΠ θέλουν την τοπική κοινωνία «Μέτοχο» στη διαχείριση και τις αποφάσεις που λαμβάνονται. Με τη λογική αυτή η τοπική κοινωνία εκπροσωπείται στα ΔΣ των Φορέων ενώ, συγχρόνως, αποτελεί το αποδέκτη των ενεργειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του Κοινού των ΦΔΠΠ.

Η συμμετοχή των εκπροσώπων της τοπικής κοινωνίας στα ΔΣ των Φορέων δεν διακρίνεται και από τις καλύτερες εκ μέρους τους προθέσεις. Αρκετές φορές οι Πρόεδροι των ΦΔΠΠ έχουν να αντιμετωπίσουν την αδιαφορία (στην καλύτερη περίπτωση) αλλά και την επιθετικότητα των αιρετών εκπροσώπων της τοπικής κοινωνίας, οι οποίοι κινούνται και αποφασίζουν με βάση μικροσυμφέροντα της εκλογικής τους πελατείας. Και αυτό γίνεται και μέσα και έξω από τα ΔΣ, με αποτέλεσμα να δημιουργείται δυσφορία του κόσμου απέναντι στην ύπαρξη και λειτουργία του Φορέα, στάση που πολύ δύσκολα ανατρέπεται, μέσα στις ιδιαίτερα αντίξοες συνθήκες που καλούνται να λειτουργήσουν οι Φορείς.

Όσον αφορά στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του Κοινού, λίγοι είναι οι Φορείς οι οποίοι έχουν δώσει ιδιαίτερη βαρύτητα στο θέμα και απολαμβάνουν σχετικά αποτελέσματα. Οι περισσότεροι από τους Φορείς, αν και έχουν επεξεργαστεί προγράμματα ενημέρωσης, δεν έχουν κατορθώσει να έρθουν κοντά στην τοπική κοινωνία και να την πείσουν για την αναγκαιότητα θεσμοθέτησης σχημάτων διαχείρισης. Ο περισσότερος κόσμος δεν έχει κατανοήσει το ρόλο των Φορέων Διαχείρισης και, βέβαια, δεν έχει αποδεχτεί τη σημασία της κήρυξης περιοχών ως προστατευόμενων. Οι ΦΔΠΠ δεν έχουν καταφέρει να κάνουν σαφή τη σχέση των περιορισμών που συνεπάγεται το καθεστώς προστασίας και των ευκαιριών που δίνονται μέσα από αυτό για ανάπτυξη της περιοχής, απασχόληση και αύξηση των θέσεων εργασίας. Οι ΦΔΠΠ δεν έχουν εκμεταλλευτεί τη δυνατότητα που τους παρέχεται να λειτουργήσουν ως ένα εργαλείο της λεγόμενης πράσινης ανάπτυξης.

5.4 Οι πέντε (5) Πρόεδροι των ΦΔΠΠ της Ηπείρου μιλούν για τους Φορείς τους και τις περιοχές τους (πηγή: www.agon.gr/news)

Με κεντρικό σύνθημα «αν δεν γίνει κάτι, δεν υπάρχει λόγος να υπάρχουμε» οι πέντε Πρόεδροι των ΦΔΠΠ της Ηπείρου μίλησαν για τους ΦΔΠΠ και τις προστατευόμενες περιοχές τους. Με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος, στις 5 Ιουνίου, οι Πρόεδροι δήλωσαν ότι «Μετά από 12 χρόνια λειτουργίας, οι ΦΔΠΠ στην Ελλάδα δεν έχουν καταφέρει να πάρουν τον δρόμο τους, στην ουσία δεν έχουν καταφέρει να λειτουργήσουν καν όπως θα έπρεπε. Η παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος μπορεί να γιορτάστηκε στις 5 Ιουνίου, αλλά οι Φορείς Διαχείρισης νιώθουν ότι δεν έχουν κανέναν λόγο να γιορτάσουν».

Αναλυτικά:

- Ο Πρόεδρος του Φορέα Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου, Αώου και Πίνδου, κος Στέργιος Βέργος, δήλωσε: Τα προβλήματα του Φορέα Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου, Αώου και Πίνδου περνάνε και αυτά από την ελλιπή χρηματοδότηση – και όχι μόνο. Ο Φορέας, όπως είπε ο Πρόεδρός του, δεν έχει καν κανονισμό διοίκησης και φιλοξενείται σε κτίριο του Δήμου Ζαγορίου. Παρόλα αυτά, ο κ. Βέργος κρίνει ότι ο Φορέας πρέπει να μετακομίσει διευκρινίζοντας ότι *«Από τη μεριά των Γρεβενών υπάρχουν πάρα πολλά αναξιοποίητα κτίρια. Ο δήμαρχος Γρεβενών μας είπε «διαλέξτε και πάρτε». Έχουμε επιλέξει ήδη δύο με κάλυψη και των λειτουργικών εξόδων μας»*. Με μια διάθεση αυτοκριτικής, ο κ. Βέργος επισήμανε ακόμη ότι υπάρχουν αρκετά περιθώρια στην ανάπτυξη κοινωνικού διαλόγου με τις ομάδες που δραστηριοποιούνται μέσα και έξω από το Πάρκο. Ανέφερε ακόμα ότι βρίσκεται σε εξέλιξη η έκδοση Προεδρικού Διατάγματος, κάτι που θα θωρακίσει περισσότερο το Εθνικό Πάρκο. Στα άμεσα σχέδια του Φορέα είναι η οριοθέτηση και η σήμανση του Εθνικού Πάρκου και των ζωνών προστασίας, η αποτελεσματικότερη φύλαξη της περιοχής και η ενημέρωση των πολιτών. Ο Φορέας επιδιώκει να βρει πόρους και μέσα από χορηγίες, εξασφαλίζοντας τη μέγιστη κοινωνική αποδοχή, αφού το Εθνικό Πάρκο ακουμπά την ανάπτυξη της Ηπείρου και της Δυτικής Μακεδονίας.

Εικόνα5.1: Εθνικός Δρυμός Πίνδου

- Ο Πρόεδρος του Φορέα Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, κος Χρήστος Χασάνης, δήλωσε: *«Ήμασταν σε φαύλο κύκλο επί έναν χρόνο. Ο Φορέας Διαχείρισης, που βρίσκεται στη δυσκολότερη θέση, είναι του Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου, γιατί στην ουσία είναι ανύπαρκτος»*. Ο Πρόεδρος εξήγησε το φαύλο κύκλο, στον οποίο έχει πέσει ο Φορέας εδώ και ένα χρόνο. Το Εθνικό αυτό Πάρκο είναι το μόνο στην Ήπειρο που προστατεύεται από Προεδρικό Διάταγμα. Μέσα σε λίγους μήνες ο Φορέας έπρεπε να λύσει τρία σημαντικά ζητήματα: Προσωπικό, χρηματοδότηση και διαχειριστική επάρκεια. Η έλλειψη του ενός εμπόδιζε το άλλο και ου τω καθεξής. Μετά από αρκετές δυσκολίες και καθυστέρηση από τις υπηρεσίες του Υπουργείου, ο Φορέας πήρε το πιστοποιητικό διαχειριστικής επάρκειας ενώ παράλληλα προωθείται η πρόσληψη 12 ατόμων, η προκήρυξη για τα οποία είχε δημοσιευτεί 10 μήνες νωρίτερα. Όσον αφορά στο Τεχνικό Δελτίο Προτεινόμενης Πράξης του Φορέα, αυτό έχει πάρει μια παράταση για την έγκρισή του. Για την προστατευόμενη

περιοχή των Τζουμέρκων, ο κ. Χασάνης εκτίμησε ότι δεν έχει υποστεί μεγάλη υποβάθμιση. Έμφαση έδωσε ιδίως στον Άραχθο και τους παραποτάμους του και στη ρύπανση που υφίστανται, συμπληρώνοντας ότι «Ένα ποτάμι δεν προστατεύεται ποτέ κατά τμήματα. Για τα ποτάμια πρέπει να λαμβάνονται μέτρα προστασίας από τις πηγές τους μέχρι τις εκβολές του».

Εικόνα5.2: Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων

- Ο Πρόεδρος του Φορέα Διαχείρισης Υγροτόπων Αμβρακικού, κος Τριαντάφυλλος Αλμπάνης, δήλωσε ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας και έδωσε έμφαση στα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Αμβρακικός, στον οποίο καταλήγουν οι λεκάνες απορροής Αράχθου και Λούρου, αφού πρώτα ενστερνίστηκε τις απόψεις των άλλων Προέδρων περί της ελλιπούς χρηματοδότησης. Όπως είπε ο κ. Αλμπάνης, το σημαντικότερο πρόβλημα του Αμβρακικού είναι ότι σε μεγάλο τμήμα του, προς τη μεριά της Αμφιλοχίας, υπάρχει ανοξία κάτω από τα 20 μέτρα, η οποία οφείλεται σε μεταφορά οργανικής ύλης από την πτηνο-κτηνοτροφική κυρίως δραστηριότητα. «Πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας και σε σχέση με τους

ρυπαίνοντες, οι οποίοι πρέπει να έχουν συστήματα επεξεργασίας των αποβλήτων» τόνισε, προσθέτοντας ότι ο Φορέας έχει προτείνει τέτοια μέτρα στο τεχνικό του δελτίο που κατατέθηκε στο Υπουργείο Περιβάλλοντος. Το άλλο μεγάλο πρόβλημα του Αμβρακικού είναι η λαθροθηρία και η λαθραλιεία. «Παρά το συντονισμό που έχουμε κάνει με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, δεν έχουμε καταφέρει πολλά. Εμείς έχουμε ζητήσει και από τα Υπουργεία Προστασίας του Πολίτη και Περιβάλλοντος μια συνάντηση για να λυθεί το θέμα όσον αφορά στις αρμοδιότητες για τη φύλαξη. Αν καταστραφούν τα προστατευόμενα είδη, τότε δεν έχει νόημα να παραμένουμε εκεί» είπε ο Πρόεδρος, που εκτίμησε ότι και αρκετές μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας θα πρέπει να μεταφερθούν έξω από τον Αμβρακικό κόλπο. Αναφορά έκανε και στη στέγαση του Φορέα, ο οποίος πια θα φιλοξενηθεί στο παλιό Δημαρχείο Φιλοθέης, χωρίς καταβολή ενοικίου.

Εικόνα5.3: Υγρότοπος Αμβρακικού

- Ο Πρόεδρος του Φορέα Διαχείρισης Στενών και Εκβολών Ποταμών Καλαμά & Αχέροντα, κος Θεόδωρος Κομνηνός, δήλωσε: «Οι υπηρεσίες δεν μπορούν να καταλάβουν ότι είμαστε κρατικός φορέας». Ο Πρόεδρος έθεσε και αυτός, με τη σειρά του, τα πρόβλημα με τη στέγαση. «Έχω 16 άτομα προσωπικό που στοιβάζονται

σε δύο δωματιάκια. Θα πρέπει να τους δίνω άδεια για να μπαίνουν εκ περιτροπής. Πέντε φύλακες έχουν ένα αμάξι, ενώ οι υπηρεσίες δεν μπορούν να καταλάβουν ότι απευθύνονται σε κρατικό φορέα. Δεν είμαστε ούτε Μη Κυβερνητική Οργάνωση ούτε σύλλογος» είπε. Τα βασικά προβλήματα της προστατευόμενης περιοχής είναι η ρύπανση του Καλαμά και οι καταπατήσεις. Εκφράζοντας την αγανάκτησή του για τον τρόπο που οι τοπικές κοινωνίες συμπεριφέρονται, έδωσε ένα παράδειγμα: «Στις περιοχές των στενών του Καλαμά και του Αχέροντα υπάρχουν φόδες αρπακτικών πουλιών. Δεν έχει μείνει τίποτα όρθιο. Τι να προστατέψουμε. Εγώ δεν έχω τίποτα να γιορτάσω. Το μόνο που συμβαίνει είναι κάποιοι να καταστρέφουν συνέχεια τα πάντα». Σε αυτό το σημείο ζήτησε την άμεση παρέμβαση του Υπουργείου Περιβάλλοντος για την ενίσχυση των Φορέων Διαχείρισης και είπε χαρακτηριστικά ότι «Αν το υπουργείο δεν κάνει κάτι για τις προστατευόμενες περιοχές, τότε δεν έχουμε να περιμένουμε τίποτα για την υπόλοιπη Ελλάδα».

Εικόνα5.4: Ποταμός Καλαμάς

- Ο Πρόεδρος του Φορέα Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας, κος Πέτρος Τσουμάνης, αναφέρθηκε και αυτός συνοπτικά στα βασικότερα προβλήματα των Φορέων:

χρηματοδότηση, προσωπικό, γραφεία και είπε: «Καταφαίνεται η αδυναμία του κράτους να στηρίξει τους Φορείς Διαχείρισης. Και εδώ θα πρέπει να αναλογιστούμε τις ευθύνες και να αξιολογήσουμε εάν τελικά στην Ελλάδα θα πρέπει να υπάρχουν θεσμοθετημένοι Φορείς Διαχείρισης ή τελικά είναι ένα προϊόν που έχει δημιουργηθεί από κοινοτικές οδηγίες. Έννοιες όπως αιεφόρος ανάπτυξη έχουν μείνει στα βιβλία. Λέγονται και ξαναλέγονται σε ημερίδες και συνέδρια, αλλά δυστυχώς έχουν μείνει απλώς λέξεις που δεν έχουν εμπεδωθεί. Δεν έχουμε κατανοήσει ότι οι αναπτυξιακές πολιτικές των τελευταίων δεκαετιών έχουν οδηγήσει την κοινωνία σε οικονομική και κοινωνική κρίση. Η έλλειψη σχεδιασμού και οργάνωσης έχουν οδηγήσει σε έναν άναρχο αναπτυξιακό μοντέλο, στηριζόμενο σε μια πελατειακή σχέση μεταξύ πολιτικού και πολίτη. Πρέπει να υπάρξει μια ριζική αντίληψη της οργάνωσης της οικονομίας στο σύνολο και όχι στο άτομο». Όσον αφορά στη λίμνη, είπε ότι δέχεται συνεχώς οικιστικές πιέσεις και ότι οι στόχοι που έχουν τεθεί είναι δύσκολο να υλοποιηθούν αν δεν υπάρξει κατάλληλη στήριξη από το υπουργείο και τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Εικόνα5.4: Λίμνη Παμβώτιδα

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1 Συμπεράσματα

Είκοσι χρόνια μετά την υπογραφή της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας», που οδήγησε στη δημιουργία του Δικτύου προστατευόμενων περιοχών Natura 2000, διαπιστώνονται πολλές και σημαντικές ελλείψεις στην προστασία και διαχείριση αυτών των περιοχών.

Ο κρατικός φορέας, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, που έχει την ευθύνη και αρμοδιότητα της ανταπόκρισης και κάλυψης των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σχετική Οδηγία, σε ημερίδα που οργάνωσε η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης με θέμα τον απολογισμό των 20 ετών από την υπογραφή της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ομολογεί:

- Απουσία ουσιαστικής επόπτευσης των προστατευόμενων περιοχών και ουσιαστικής στήριξης των ΦΔΠΠ
- Καθυστερήσεις στο χαρακτηρισμό προστατευόμενων περιοχών και την εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων
- Έλλειψη επικοινωνίας και συνεργασίας ανάμεσα στις συναρμόδιες υπηρεσίες του κράτους
- Καθυστερήσεις στην προώθηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων
- Απουσία ενός σταθερού και μόνιμου μηχανισμού χρηματοδότησης
- Απουσία δεδομένων για τη διαμόρφωση μέτρων προστασίας και διαχείρισης των Natura
- Ελλιπή υποστήριξη των υπηρεσιών της Πολιτείας που έχουν αρμοδιότητα στη φύση
- Τριβές με τις τοπικές κοινωνίες

- Προβλήματα στη νομική μορφή του χαρακτηρισμού προστατευόμενων περιοχών.

Στο πλαίσιο αυτό, «των καθυστερήσεων ....., των ελλείψεων ....., των απουσιών ....., των τριβών ..... και των προβλημάτων .....,» εντάσσεται και η 10ετής και πλέον εφαρμογή του θεσμού των Φορέων Διαχείρισης, ως σχημάτων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας, η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένα φιλόδοξο εγχείρημα, το οποίο όμως παρέμεινε ανολοκλήρωτο

Η ίδρυση των ΦΔΠΠ ξεκίνησε μετά από μια αρκετά μεγάλη χρονική περίοδο προετοιμασίας και οριστικοποίησης του γενικού σχετικού θεσμικού πλαισίου, χωρίς να έχουν προηγηθεί οι απαραίτητες μελέτες σκοπιμότητας και βιωσιμότητας των Φορέων, που κλήθηκαν να οργανωθούν και να λειτουργήσουν σε περιοχές που δεν καλύπτονταν από «ισχυρό» και σαφές πλαίσιο προστασίας και διαχείρισης.

Διάφοροι εξωγενείς παράγοντες οδήγησαν στη δημιουργία των δυο πρώτων ΦΔΠΠ, αυτών του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου και του Εθνικού Πάρκου Σχοινιά – Μαραθώνα. Ο πρώτος ΦΔΠΠ ιδρύθηκε μετά τις ισχυρές πιέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπό την απειλή της διακοπής της Ευρωπαϊκής χρηματοδότησης στην περιοχή και ο δεύτερος υπό την πίεση των αντιδράσεων από τη δημιουργία Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων σε περιοχές του δικτύου Natura 2000.

Οι επόμενοι 25 ΦΔΠΠ δημιουργήθηκαν με την απλή αναφορά των τίτλων τους σε ένα Νόμο, για να λειτουργήσουν σε περιοχές για τις οποίες δεν υπήρχε Προεδρικό Διάταγμα κήρυξης, οριοθέτησης, διαχείρισης και προστασίας.

Ο 28^{ος} Φορέας, αυτός του Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων κ.λπ., βρίσκεται σχεδόν μόνο στα χαρτιά, ενώ ο 29^{ος}, αυτός της Λίμνης της Καστοριάς, έχει απλώς αναγραφεί στο αντίστοιχο Προεδρικό Διάταγμα.

Οι Φορείς Διαχείρισης, λοιπόν, ιδρύθηκαν χωρίς να έχουν εξασφαλισθεί οι βασικές προϋποθέσεις λειτουργίας τους, με αποτέλεσμα σήμερα να μην είναι δυνατόν να αποτιμηθεί η επιτυχία ή όχι του θεσμού των ΦΔΠΠ, με βάση προκαθορισμένα κριτήρια και παραμέτρους αλλά και επιτευχθέντες ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους.

Προκρίθηκαν διαχειριστικά σχήματα, με στόχο να ενισχυθούν οι συμμετοχικές διαδικασίες και οι συνεργασίες υπεύθυνων επιστημονικών φορέων και τοπικών κοινωνιών και να προωθηθεί η προστασία, διαχείριση και ανάπτυξη των προστατευόμενων περιοχών έξω από το στενό δημόσιο τομέα και τις γραφειοκρατικές διαδικασίες του. Η απόλυτη, όμως, εξάρτηση των ΦΔΠΠ από τον κρατικό μηχανισμό οδήγησε στις προσλήψεις μέσω ΑΣΕΠ (προσλήψεις με «μόρια» που δεν έχουν σχέση με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος), την εκτέλεση των έργων των Φορέων με τη χρονοβόρα και αμφιβόλου αποτελέσματος νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων (μειοδοτικοί διαγωνισμοί κ.λπ.) και γενικότερα την εγκατάσταση στις προστατευόμενες περιοχές διαχειριστικών σχημάτων που χαρακτηρίζονται από όλα τα μειονεκτήματα μιας δημόσιας υπηρεσίας, χωρίς όμως να έχουν και το πλεονέκτημα της εξασφάλισης μόνιμης και τακτικής χρηματοδότησης.

Η θεσμική κατοχύρωση των προστατευόμενων περιοχών, αποτελεί μείζον θέμα, καθώς ο χαρακτηρισμός τους έχει γίνει με Κοινή Υπουργική Απόφαση, η οποία προσβάλλεται δικαστικά. Αν και το πρόβλημα έχει επισημανθεί και η ανάγκη αντικατάστασης των ΚΥΑ από Προεδρικά Διατάγματα έχει υποδειχθεί, δέκα χρόνια μετά ελάχιστα είναι τα Προεδρικά Διατάγματα που έχουν εκδοθεί.

Η χρηματοδότηση αποτελεί αγκάθι για τους Φορείς Διαχείρισης. Τα έξοδά τους καλύπτονται, βασικά, από συγχρηματοδοτούμενα Επιχειρησιακά Προγράμματα, με ορίζοντα το 2015. Η καταβολή των χρημάτων απαιτεί πολλές φορές περίπλοκες και χρονοβόρες διαδικασίες, ενώ δεν λείπουν μεγάλες καθυστερήσεις και διακοπές χρηματοδότησης. Όχι λίγες φορές το προσωπικό έχει μείνει απλήρωτο, με αποτέλεσμα ακόμα και τη διακοπή του έργου της φύλαξης και προστασίας. Την ίδια ώρα είναι γνωστό ότι τα πάγια και λειτουργικά έξοδα των αντίστοιχων φορέων στις άλλες χώρες της Ευρώπης καλύπτονται από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Μέσα σε αυτές τις συνθήκες δεν είναι να απορεί κανείς ότι άνω του 60% των φορέων δεν εφαρμόζει σύστημα επιστημονικής παρακολούθησης των ειδών, ποσοστό που ανεβαίνει στο 80% όσον αφορά στους οικοτόπους. Αν και το 60% των

φορέων έχει αξιολογήσει τις απειλές και τις πιέσεις που αντιμετωπίζει η περιοχή τους, σε μεγάλο βαθμό, δεν τις έχει λάβει υπόψη στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της παρακολούθησης ειδών και οικοτόπων.

Εντυπωσιακή είναι η εικόνα της μη συμβολής της κρατικής μηχανής στην ανάπτυξη του έργου των φορέων. Οι εκπρόσωποι των υπουργείων είναι εκείνοι που απουσιάζουν περισσότερο από τις συνεδριάσεις των Διοικητικών Συμβουλίων.

Αδύναμη είναι και η σύνδεση των φορέων με τις τοπικές κοινωνίες. Στην πλειοψηφία τους οι ΦΔΠΠ δεν κατόρθωσαν να αναπτύξουν μηχανισμούς μέσω των οποίων να αναδείξουν στα μάτια της τοπικής κοινωνίας την αναπτυξιακή διάσταση της κήρυξης μιας περιοχής ως προστατευόμενης. Οι χώρες που ασχολήθηκαν σοβαρά με τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 απολαμβάνουν σήμερα τα οφέλη της διαδικασίας αυτής. Για παράδειγμα, η Ε. Ε. χρηματοδοτεί δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές που συνδέονται με τη διατήρησή τους, όπως η βιολογική γεωργία και ο αγροτουρισμός. Στην Ελλάδα, αντί να αντιμετωπίζουμε την κήρυξη μιας περιοχής ως προστατευόμενη ως συγκριτικό πλεονέκτημα, από το οποίο μπορούμε να αντλήσουμε πόρους και να δημιουργήσουμε θέσεις εργασίας σε μια κρίσιμη στιγμή, αντιμετωπίζουμε το γεγονός αυτό ως «βραχνά» και προσπαθούμε με κάθε τρόπο να το αποφύγουμε.

Ο Κ. Χατζημπίρος (2008) αναφέρει, ως Πρόεδρος του Εθνικού Πάρκου Σχοινιά – Μαραθώνα:

«Η ανεπάρκεια χρηματοδότησης και πολιτικής στήριξης από την πολιτεία εμποδίζει την ανάπτυξη των σχεδίων του ΦΟΔΕΠΑΣΜ. Οι λίγοι που συνεισφέρουν στις δράσεις του ή τάσσονται στο πλευρό του παρακολουθούν συχνά ανήμποροι τους εχθρούς του περιβάλλοντος να προωθούν ακάθεκτοι τις επιδιώξεις τους, ενώ το κράτος αρνείται ουσιαστική χρηματοδότηση του Πάρκου και οι κεντρικές και τοπικές υπηρεσίες του διοικητικού μηχανισμού και της αυτοδιοίκησης παραμένουν αδρανείς έναντι συνεχών σοβαρών παραβιάσεων του νόμου.

Η 5χρονη εμπειρία του ΦΟΔΕΠΑΣΜ οδηγεί σε προβληματισμό κατά πόσον το πείραμα των Φορέων Διαχείρισης πρέπει να συνεχιστεί. Η αρχική ιδέα ήταν να δημιουργηθούν ενδιάμεσοι οργανισμοί προστασίας, ώστε να γίνονται γόνιμες προσπάθειες διαμεσολάβησης μεταξύ Κράτους και τοπικών κοινωνιών. Ωστόσο, οι οργανισμοί αυτοί είναι υπερβολικά αδύναμοι, όταν αντιμετωπίζουν πολιτική αδιαφορία και μεγάλη έλλειψη χρηματοδότησης. Καταλήγουν τελικά να χρησιμεύουν ως άλλοθι για τις κρατικές υπηρεσίες που δεν επιθυμούν να αντιπαρατεθούν με τους καταστροφείς του

περιβάλλοντος. Μήπως λοιπόν είναι καιρός να συζητηθεί η επιστροφή σε ένα αυστηρό συγκεντρωτικό μοντέλο προστασίας της φύσης, όπως ήταν παλιά η Δασική Υπηρεσία και όπως, εξ άλλου, συμβαίνει στις περισσότερες χώρες του κόσμου;».

Παρόλα αυτά, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το γεγονός ότι η ίδρυση ΦΔΠΠ, παρά τις μεγάλες αδυναμίες του εγχειρήματος, έδωσε ικανοποίηση και δημιούργησε πολλές προσδοκίες, αφού αποτέλεσε την πραγμάτωση, έστω και ατελή, αιτήματος δεκαετιών.

Οι ΦΔΠΠ κάλυψαν, με το δικό του τρόπο ο καθένας, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, κενά και ελλείψεις, στις περιοχές δικαιοδοσίας τους, σε θέματα που δεν είχε, για χρόνια, δραστηριοποιηθεί η πολιτεία. Ο απολογισμός τους είναι θετικός, παρά τα προβλήματα και παρότι ο θεσμός των ΦΔΠΠ έχει αφεθεί στην τύχη του. Βασικό είναι ότι υπάρχει μόνιμη παρουσία ανθρώπινου δυναμικού στις προστατευόμενες περιοχές με Φορείς Διαχείρισης και μέσα από τις διαφωνίες, τα προβλήματα, ακόμα και τις συγκρούσεις με την τοπική κοινωνία έχουν γίνει ευρέως γνωστές οι αξίες αλλά και οι ανάγκες της φύσης της Ελλάδας και της εξαιρετικά πλούσιας βιοποικιλότητάς της, που αποτελούν, όπως έχει ήδη αναφερθεί, τον περιβαλλοντικό πλούτο της χώρας μας.

Οι ΦΔΠΠ, με τη σημερινή τους μορφή, δεδομένης και της οικονομικής κρίσης που πλήττει τη χώρα μας, αλλά και την Ευρώπη γενικότερα, δεν αποτελούν διαχειριστικά σχήματα με προοπτική επιβίωσης. Ωστόσο, οι 28 λειτουργούντες Φορείς Διαχείρισης είναι πραγματικότητα, η δουλειά που έχει γίνει από τα Διοικητικά τους Συμβούλια και το προσωπικό τους, και συνοδεύεται συχνά από ηρωικές προσπάθειες, δεν πρέπει να πάει χαμένη. Υπάρχουν υποχρεώσεις της χώρας, σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, που είναι απαραίτητο να καλυφθούν άμεσα και η εμπειρία των συγκεκριμένων στελεχών πρέπει να ληφθεί υπόψη. Με εξασφαλισμένη τη χρηματοδότησή των ΦΔΠΠ μέχρι το 2015, από το ΕΣΠΑ, υπάρχει χρόνος ώστε να μελετηθεί η λειτουργική αναδιάρθρωση των ΦΔΠΠ στην κατεύθυνση της βιωσιμότητάς τους αλλά και της εξασφάλισης αποτελεσματικής

προστασίας των περιοχών ευθύνης τους, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια και προϋποθέσεις.

Στην πρόσφατη αξιολόγηση των 28 ΦΔΠΠ από την Επιτροπή «Φύση 2000» αποτυπώνονται με σαφήνεια τα προβλήματα που αυτοί αντιμετωπίζουν. Η αξία της συγκεκριμένης αποτύπωσης είναι μεγάλη για δυο, κυρίως, λόγους:

- Πρώτον γιατί η αποτύπωση αυτή διεξάγεται από το αρμόδιο όργανο για το συντονισμό των προστατευόμενων περιοχών της χώρας, την Επιτροπή «Φύση 2000» και
- Δεύτερον γιατί η αντίστοιχη έκθεση αναδεικνύει τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το μόνο λειτουργικό τμήμα των προστατευόμενων περιοχών, αναδεικνύοντας τις συνολικές ελλείψεις που υπάρχουν, τη στιγμή που τα ¾ των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα συγκεκριμένου σχήματος διαχείρισης.

Ωστόσο, πρέπει να γίνει σαφές ότι υπάρχουν σημαντικές νομικές και πολιτικές δεσμεύσεις της χώρας που επιβάλλουν την αναδιοργάνωση του συστήματος προστατευόμενων περιοχών. Πέρα από τη συνταγματική επιταγή για την προστασία του περιβάλλοντος και των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας, υπάρχουν και σημαντικές διεθνείς δεσμεύσεις, όπως:

- Στη Συνδιάσκεψη της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα (Οκτώβριος 2010, Ναγκόγια Ιαπωνίας) συμφωνήθηκε μια νέα παγκόσμια αποστολή (mission) και μια σειρά από συγκεκριμένους στόχους για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας μέχρι το 2020. Μεταξύ αυτών, ο στόχος 11 προβλέπει **την αποτελεσματική λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών.**
- Ο ευρωπαϊκός στόχος για τη βιοποικιλότητα το 2020 και η εξειδίκευσή του στη νέα Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Μάιος 2011) θέτει την εφαρμογή των σχετικών Οδηγιών (92/43/ΟΚ και 2009/147/ΕΚ) ως προτεραιότητα. Ειδικότερα, η βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των προστατευόμενων ειδών και οικοτόπων τίθεται ως ο πρώτος από του έξι

στόχους της Στρατηγικής. **Η αποτελεσματική διαχείριση των περιοχών Natura αποτελεί μέρος της προσπάθειας επίτευξης του στόχου.**

- Εντός του τρέχοντος έτους,, **η χώρα μας πρέπει να καθορίσει τους στόχους διατήρησης για κάθε περιοχή Natura (ΕΖΔ) και να προχωρήσει με τη διαχείριση της κάθε περιοχής.** Την υποχρέωση αυτή εξειδικεύει ο Νόμος 3937/2011 για τη βιοποικιλότητα, καθώς στο άρθρο 8 ρυθμίζει τη διαδικασία υλοποίησής της.
- Η Ελλάδα έχει επανειλημμένα καταδικαστεί για ανεπαρκή προστασία των περιοχών Natura στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Αυτήν την περίοδο **εκκρεμεί η υποχρέωση της χώρας να καθορίσει οριζόντια μέτρα διαχείρισης για τις ΖΕΠ.**
- Παράλληλα, οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο αναμένεται να θέσουν, ως προϋπόθεση για την αξιοποίηση των πόρων για την προστασία της βιοποικιλότητας και τη λειτουργία του Δικτύου Natura 2000, τον προγραμματισμό των χρηματοδοτικών αναγκών του κάθε κράτους – μέλους. Για να επιτευχθεί ο προγραμματισμός αυτός απαιτείται **έγκαιρος και σωστός σχεδιασμός και λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών.**

6.2 Προτάσεις

Λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- Το σχήμα των Φορέων Διαχείρισης είναι το μοναδικό που έχει επιλεγεί και λειτουργεί εδώ και δέκα χρόνια για τη διοίκηση/διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών της Ελλάδας, αν και, με βάση το σχετικό θεσμικό πλαίσιο, προβλέπονται και θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και άλλα σχήματα (π.χ. ανάθεση διαχείρισης, μικτά σχήματα διαχείρισης)
- Οι μέχρι σήμερα λειτουργούντες 28 ΦΔΠΠ έχουν στη δικαιοδοσία τους έκταση του Δικτύου Natura 2000 που αντιστοιχεί στο 23% της έκτασης του Δικτύου. Το

77% των περιοχών του δικτύου Natura 2000 δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα κάποιου σχήματος διαχείρισης, παρότι θα πρέπει να υπόκεινται σε συγκεκριμένο καθεστώς διαχείρισης για τη διατήρηση σε ικανοποιητικό επίπεδο των τύπων οικοτόπων και των ειδών που περικλείει, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η χώρα μας

- Σε πρόσφατη αξιολόγηση της δεκαετούς εφαρμογής του θεσμού των ΦΔΠΠ στη Ελλάδα από την Επιτροπή «Φύση 2000» διαπιστώθηκε η ύπαρξη προβλημάτων στην οργάνωση και λειτουργία των ΦΔΠΠ
- Οι όποιες αλλαγές αφορούν στους υπάρχοντες ΦΔΠΠ θα πρέπει να προγραμματιστούν για μετά τη λήξη της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2007-2013, δηλαδή μετά το 2015, αφού:
  - μέχρι τότε υπάρχει εξασφαλισμένη χρηματοδότηση των Φορέων
  - έτσι αποφεύγονται πρόσθετες καθυστερήσεις στην απορρόφηση των πόρων του ΕΣΠΑ που προορίζονται για Φορείς Διαχείρισης και την υλοποίηση έργων που καλύπτουν υποχρεώσεις της χώρας απέναντι στην κοινοτική νομοθεσία και τις διεθνείς συμβάσεις
  - με τον τρόπο αυτό παρέχεται ικανό χρονικό διάστημα για την προετοιμασία και υλοποίηση προτάσεων λειτουργικής αναδιάρθρωση των ΦΔΠΠ στην κατεύθυνση της βιωσιμότητάς τους αλλά και της εξασφάλισης αποτελεσματικής προστασίας των περιοχών ευθύνης τους, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια και προϋποθέσεις.
- Η προστασία, παρακολούθηση και γνώση των περιοχών στις οποίες έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν Φορείς Διαχείρισης είναι ελλιπής
- Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, από τα αρχικά στάδια σχεδιασμού έργων προστασίας και αξιοποίησης, στο εσωτερικό των προστατευόμενων περιοχών, αυξάνει την εμπιστοσύνη, την κατανόηση και την υποστήριξη από μέρους τους, ενώ η ενεργός εμπλοκή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων εξασφαλίζει την έγκαιρη αναγνώριση όλων των δυνητικών προβλημάτων και, τελικά, την κοινωνική αποδοχή των σχεδιαζόμενων δράσεων

- Ο πλούτος της βιοποικιλότητας της χώρας μας εάν διαχειριστεί συνετά και αποτελεσματικά μπορεί να αποτελέσει το συγκριτικό πλεονέκτημα για μια άλλου είδους ανάπτυξη, μια ανάπτυξη συμβατή με το περιβάλλον που τα οφέλη της θα διαχέονται σε όλο τον τοπικό πληθυσμό
- Τα διαχειριστικά σχήματα που αναπτύσσονται και λειτουργούν σε μια περιοχή είναι απαραίτητο:
  - να ξεπεράσουν το πιλοτικό/πειραματικό στάδιο και να αναπτύξουν σχέσεις συνεργασίας και κατανόησης με τους τοπικούς φορείς
  - να επεξεργαστούν και να προτείνουν παρεμβάσεις και πολιτικές που θα στηρίζονται στις τοπικές ιδιαιτερότητες και ιδιομορφίες
  - να ενδυναμώσουν τις σχέσεις με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και κυρίως με την τοπική αυτοδιοίκηση
  - να αναπτύξουν πρωτοβουλίες που θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη της περιοχής και την καταπολέμηση της ανεργίας
- Είναι απαραίτητο οι κεντρικές και τοπικές υπηρεσίες του διοικητικού μηχανισμού και της αυτοδιοίκησης να μην παραμένουν αδρανείς απέναντι στις παραβιάσεις του νόμου,

θεωρούμε ότι:

Δεν είναι σκόπιμο να συζητάμε για κατάργηση των 28 λειτουργούντων ΦΔΠΠ. Οι Φορείς Διαχείρισης, ως διαχειριστικά σχήματα προστατευόμενων περιοχών, έχουν αρκετά καλά στοιχεία, έχουν αρχίσει να εδραιώνονται στη συνείδηση των τοπικών κοινωνιών, έχουν δοκιμαστεί αρκετά και έχουν εντοπιστεί αδυναμίες και προβλήματά τους, τόσο στο καθεστώς ίδρυσής τους όσο και λειτουργίας τους, και έχουν κατατεθεί για συζήτηση και επεξεργασία προτάσεις εξασφάλισης της βιωσιμότητάς τους αλλά και της αποτελεσματικής προστασίας των περιοχών ευθύνης τους. Οι ΦΔΠΠ είναι απαραίτητο να αποκτήσουν, σε κάποιο βαθμό, αυτοδυναμία, αξιοποιώντας και ενισχύοντας τις δυνατότητες που τους δίνει το

θεσμικό πλαίσιο για εξασφάλιση εσόδων. Δεν είναι δυνατόν να είναι απόλυτα «κρατικοδίαιτοι» μηχανισμοί, εγκλωβισμένοι για ότι κάνουν (προσλήψεις, εκτέλεση μελετών, έργων, προμηθειών κ.λπ.) στα γρανάζια της γραφειοκρατίας και των ανελαστικών διαδικασιών του δημοσίου τομέα. Η συνεργασία των ΦΔΠΠ με τα αρμόδια υπουργεία και τους λοιπούς κρατικούς φορείς είναι απαραίτητη και αποτελεί υποχρέωση της πολιτείας η στήριξη και ενθάρρυνση του έργου των Φορέων. Η παροχή αρμοδιοτήτων στους ΦΔΠΠ πρέπει να εξεταστεί, εξαντλώντας όλες τις δυνατότητες που παρέχονται στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας ή, ενδεχομένως, νέων θεσμικών ρυθμίσεων. Το βασικότερο όμως όλων είναι να εγκατασταθούν σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης και συνεργασίας με τους τοπικούς φορείς (ιδιαίτερα την Τοπική Αυτοδιοίκηση) και γενικότερα την τοπική κοινωνία.

Στο πλαίσιο των αναγκαίων βελτιωτικών ρυθμίσεων, που είναι απαραίτητο να εξεταστούν για τους ΦΔΠΠ, ενδεχομένως, μπορεί να περιλαμβάνονται και συγχωνεύσεις ή επεκτάσεις αυτών, με την ένταξη προστατευόμενων περιοχών εκτός Φορέων Διαχείρισης σε ήδη λειτουργούντες ικανοποιητικά ΦΔΠΠ.

Η εξέταση των δυνατοτήτων αναδιάρθρωσης των υφιστάμενων ΦΔΠΠ και η υιοθέτηση πρόσθετων ή εναλλακτικών σχημάτων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας είναι απαραίτητο να γίνει με τη χρήση συγκεκριμένων κριτηρίων ενταγμένων στην Εθνική Στρατηγική για τη Διατήρηση της Βιοποικιλότητας, όπως αυτή εξειδικεύει τα θέματα διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, των οικοτόπων και των ειδών τους, έτσι ώστε η λήψη των αποφάσεων να γίνεται (Επιτροπή «Φύση 2000», Νοέμβριος 2012):

- με επιστημονικά τεκμηριωμένο τρόπο, στο πλαίσιο ενός πολυκριτηριακού συστήματος αξιολόγησης και τεκμηρίωσης,
- με μεγιστοποίηση του δημοσιονομικού οφέλους,
- με βελτιστοποίηση της λειτουργίας και της αποτελεσματικότητας των σχημάτων διαχείρισης,
- χωρίς έκπτωση στα θέματα προστασίας.

Τα κριτήρια αυτά θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν:

- Οικολογικά - Βιολογικά Κριτήρια
- Γεωγραφικά - Διοικητικά - Διαχειριστικά Κριτήρια
- Ιστορικά - Εμπειρικά Κριτήρια

Με δεδομένη την τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας μας (πρόγραμμα σταθερότητας κ.λπ.) δεν προτείνεται η δημιουργία νέων ΦΔΠΠ για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα κάποιου σχήματος διαχείρισης.

Η διαχείριση και προστασία των περιοχών αυτών προτείνεται να εξεταστεί στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης των υφιστάμενων ΦΔΠΠ, καθώς και στο πλαίσιο των άλλων σχετικών δυνατοτήτων που απορρέουν από το Νόμο 2742/1999, όπως αυτός τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το Νόμο 3937/2011, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο κεφάλαιο 4.1 της παρούσας εργασίας.

Σε κάθε περίπτωση η νέα τάση στη διαχείριση του περιβάλλοντος είναι η οικοσυστημική προσέγγιση, η οποία φιλοδοξεί να συμβάλλει στην ισορροπία ανάμεσα στις ανάγκες για διατήρηση και παραγωγικότητα του περιβάλλοντος με τις ανάγκες του ανθρώπου. Η Διάσκεψη των Μερών (Conference of the Parties, COP) της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα εξέδωσε την Απόφαση V/6, στην οποία περιλαμβάνονται 12 αρχές της οικοσυστημικής προσέγγισης για τη διαχείριση του περιβάλλοντος, οι οποίες και παρουσιάζονται στο Παράρτημα 8. Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν θέματα που σχετίζονται με το σχεδιασμό, τους στόχους, την οργάνωση, αλλά και τα όρια μέσα στα οποία θα πρέπει να βρίσκονται οι όποιες επεμβάσεις στις περιοχές που εφαρμόζεται αυτή η προσέγγιση. Έτσι, μπορούν να αποτελέσουν τις αρχικές κατευθύνσεις και το πλαίσιο λειτουργίας για τις δομές που ασχολούνται με τη διαχείριση των προστατευόμενων Περιοχών.

Σημαντική και απαραίτητη, μετά τη δημιουργία και θεσμική κατοχύρωση δομών διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, είναι η καθιέρωση συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης της δράσης και των αποτελεσμάτων διαχείρισης

για κάθε περιοχή. Γι' αυτό είναι σκόπιμο τα σχήματα που προωθούνται για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών να διέπονται από δοκιμαστικό στάδιο λειτουργίας, μέσα στο οποίο είναι δυνατές βελτιωτικές ρυθμίσεις και αλλαγές. Αξίζει να αναφερθεί ότι η Παγκόσμια Επιτροπή για τις Προστατευόμενες Περιοχές της IUCN (World Commission on Protected Areas, WCPA), έχει προτείνει ένα μεθοδολογικό πλαίσιο αξιολόγησης της διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, το οποίο παρουσιάζεται στον Πίνακα του Παραρτήματος 9. (Hockings, 2000; Mulongoy & Chape, 2004).

Τα στοιχεία αξιολόγησης για την παρακολούθηση της λειτουργίας των δομών διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών περιλαμβάνουν όλες τις παραμέτρους που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των δομών αυτών αλλά και θέματα που σχετίζονται με το σχεδιασμό, τις πολιτικές που εφαρμόζονται και το θεσμικό πλαίσιο. Ιδιαίτερη σημασία και προσοχή, στο πλαίσιο τόσο του σχεδιασμού, όσο και της λειτουργίας των δομών διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, πρέπει να δοθεί στους κοινωνικούς παράγοντες της περιοχής. Οι παράγοντες αυτοί περιλαμβάνουν τη μελέτη των χρήσεων γης εντός και εκτός της προστατευόμενης περιοχής, τις απαιτήσεις του τοπικού πληθυσμού, τις ομάδες συμφερόντων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, τον τρόπο εκμετάλλευσης των πόρων από την τοπική κοινωνία, το προηγούμενο καθεστώς στην περιοχή, τα δημογραφικά στοιχεία, τις πολιτιστικές ή εθιμικές συνήθειες και προτεραιότητες της περιοχής, θέματα ισότητας, υπάρχουσες συγκρούσεις ή διαφωνίες για τις προστατευόμενες περιοχές, πιθανότητες μελλοντικών προβλημάτων και πιέσεων στην περιοχή. Όλα τα παραπάνω στοιχεία αποτελούν εκφράσεις της αποδοχής των προγραμμάτων και δράσεων διαχείρισης μιας περιοχής από τον τοπικό πληθυσμό, χωρίς την οποία αποδοχή ακόμα και τα καλύτερα σχεδιασμένα προγράμματα διαχείρισης μπορούν να αποτύχουν τους στόχους τους.

Η θεσμοθέτηση των προστατευόμενων περιοχών μπορεί να προωθείται με ικανοποιητικούς ρυθμούς τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και την Ελλάδα, αλλά αυτό δεν αρκεί για την επίτευξη των στόχων της διαχείρισης και προστασίας του περιβάλλοντος. Η ουσιαστική συμβολή των δομών διαχείρισης, είτε λέγονται

φορείς διαχείρισης είτε έχουν άλλο τίτλο, ουσιαστικά ξεκινάει μετά τη θεσμοθέτηση τους.

Σε ελληνικό επίπεδο, τα προβλήματα που προκύπτουν κατά τη φάση της θεσμικής κατοχύρωσης των φορέων διαχείρισης είναι διαδικαστικού και συντονιστικού χαρακτήρα και θα πρέπει, μετά την εμπειρία που έχει αποκτηθεί, να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά. Απαιτείται ταχύτητα στην έγκριση και έκδοση νομοθετημάτων και κανονισμών, αντιμετώπιση των συναρμοδιοτήτων που παρατηρούνται σε αρκετές περιπτώσεις, επικαιροποίηση του θεσμικού πλαισίου για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων, αλλά κυρίως πολιτική θέση που να σχετίζεται με την επιθυμητή ποιοτική και λειτουργική δράση των δομών διαχείρισης.

Σημαντική παράμετρος στη λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης είναι οι πρωτοβουλίες που μπορούν να αναπτύξουν οι Φορείς και το εύρος της αυτονομίας και αυτοδιαχείρισης της περιοχής, με ανάλογες επιπτώσεις και στην αυτοχρηματοδότηση τους. Τελικά, ένα από τα σημαντικότερα θέματα στη λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών είναι η οικονομική διάσταση της διαχείρισης, η οποία επηρεάζει τους ρυθμούς και τα αποτελέσματα λειτουργίας των Φορέων, τα θέματα στελέχωσης και τελικά ουσιαστικής διαχείρισης των περιοχών.

Η θέσπιση προστατευόμενων περιοχών αποτελεί βασικό συστατικό στην προσπάθεια διατήρησης της βιοποικιλότητας. Ωστόσο, για να μπορέσουν αυτές οι περιοχές να λειτουργήσουν πραγματικά ως θύλακες του φυσικού πλούτου και βάση για μια εναλλακτική ανάπτυξη, πρέπει να έχουν την απαραίτητη στήριξη. Η στήριξη αφορά, πρωταρχικά, στη διασφάλιση της λειτουργίας τους. Σήμερα, όμως, το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών (ΕΣΠΠ) της χώρας υπολειτουργεί [WWF Ελλάς. (2011)].

Το ΕΣΠΠ είναι απαραίτητο να καταστεί πραγματικά λειτουργικό και να ενσωματωθεί αποτελεσματικά στην περιβαλλοντική διακυβέρνηση της χώρας. Η οικονομική κρίση δεν πρέπει να αποτελέσει δικαιολογία για μεγαλύτερη

καθυστέρηση οργάνωσης του ΕΣΠΠ της χώρας αλλά κίνητρο για επίσπευση. Μολονότι η δράση για την ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας συνεπάγεται δαπάνες, η απώλεια βιοποικιλότητας είναι δαπανηρή για το κοινωνικό σύνολο, ιδιαίτερα για τους οικονομικούς παράγοντες που δραστηριοποιούνται σε τομείς άμεσα εξαρτώμενους από οικοσυστημικές υπηρεσίες. Για παράδειγμα, η οικονομική αξία της επικονίασης από έντομα στην ΕΕ υπολογίζεται σε 15 δισ. ευρώ ετησίως. Η συνεχιζόμενη μείωση των μελισσών και άλλων επικονιαστών μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες για τους γεωργούς και τη βιομηχανία γεωργικών προϊόντων και τροφίμων της Ευρώπης. Ο ιδιωτικός τομέας συνειδητοποιεί ολοένα και περισσότερο τους κινδύνους αυτούς. Πολλές επιχειρήσεις στην Ευρώπη και εκτός αυτής εκτιμούν την εξάρτησή τους από τη βιοποικιλότητα και εντάσσουν στην εταιρική στρατηγική τους στόχους αειφόρου χρήσης των φυσικών πόρων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011).

Με τις προτάσεις που περιλαμβάνει η παρούσα εργασία αισιοδοξεί να προσθέσει υλικό στο διάλογο που έχει ξεκινήσει για τη διοικητική αναδιάρθρωση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών, ώστε να μπορέσει, αυτό το σύστημα, να απαλλαγεί από παθογένειες του παρελθόντος και να εκμεταλλευτεί όλες τις δυνατότητες που παρέχει το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Οργανώνοντας ορθολογικά το σύστημα προστατευόμενων περιοχών και αξιοποιώντας υφιστάμενους πόρους η Ελλάδα θα πραγματοποιήσει μια ουσιαστική επένδυση για την αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας, που φιλοξενεί εντός και εκτός των προστατευόμενων περιοχών, αποκτώντας γερές βάσεις για την αειφόρο ανάπτυξή της.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Alexander, M.1996. A guide to the production of management plans for nature reserves and protected areas. Countryside Council for Wales. Bangor. 102 p.
2. «ΑΜΦΙΒΙΟΝ», Διμηνιαία Έκδοση του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων Υγροτόπων, Θεσσαλονίκη, Τεύχος 72
3. Αποστολάκη Ε., Καλομοίρη Ε. «Διατήρηση – προστασία της βιοποικιλότητας. Συγκριτική μελέτη των στάσεων, αντιλήψεων και συμπεριφορών στο Ηράκλειο και στα Ανώγεια», Ηράκλειο, 2010
4. Βέλλη Δ., «Κοινωνικές συγκρούσεις σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Οι αντιδράσεις της τοπικής κοινωνίας στο νησί της Μήλου αναφορικά με την ένταξη της δυτικής Μήλου στο Δίκτυο Natura 2000», Διατριβή, Μυτιλήνη, Δεκέμβριος, 2006
5. Βέργος Σ., Ευθυμίου Γ., Καβράκη Α., Συρακούλης Κ., Λειτουργικά Προβλήματα Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών. Η Περίπτωση του Φορέα Διαχείρισης των Εθνικών Δρυμών Βίκου - Αώου και Πίνδου, Μυτιλήνη, 2012
6. Bines, T.J. (editor). 1999. Eurosite Management Planning Toolkit. EUROSITE. 200 p + ii Annexes
7. Braat L., ten Brink P. et al. 2008. The Cost of Policy Inaction (COPI): The case of not meeting the 2010 biodiversity target.
8. Ceballos- Lascurain, H. (1994) «*Tourism, ecotourism and protected areas: The state of nature-based tourism around the world and guidelines for its development*» IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK
9. Chape S., (2004). Systematic assignment of protected area management categorie: an opportunity for achieving a measurable framework Parks The international journal for protected area managers Vol 14 No 3 Protected Area Categories
10. Δαλάκα Αναστασία, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ, «Θεσμικό Πλαίσιο των Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα, Φορείς Διαχείρισης», Σαμαριά, 2009
11. Δαλάκα Αναστασία, παρουσίαση στη Συνάντηση «Παρελθόν και Μέλλον των Προστατευόμενων Περιοχών της Ελλάδας» - Ιωάννινα, Δεκέμβριος 2011

12. Δημητρίου Α. 2002. Οικονομική ανάλυση της αειφορικής λειτουργίας προστατευόμενων φυσικών περιοχών. Η περίπτωση της Δαδιάς Έβρου. Διδακτορική Διατριβή. Αθήνα, 238 σελ. + ερωτηματολόγιο.
13. ΕΠΙΤΡΟΠΗ «ΦΥΣΗ 2000», Δέσποινα Βώκου, Πρόεδρος, Ο θεσμός των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, 10 χρόνια εφαρμογής, Σεπτέμβριος 2011
14. Επιτροπή «Φύση 2000», Πρόταση, Λειτουργική αναδιάρθρωση των σχημάτων διαχείρισης για βιώσιμη και αποτελεσματική προστασία, Προϋποθέσεις και κριτήρια, Νοέμβριος 2011
15. ΕΠΙΤΡΟΠΗ «ΦΥΣΗ 2000», Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών μη υπαγόμενων σε φορείς διαχείρισης, Φεβρουάριος 2012
16. Ευθυμίου Γ., Διαχείριση Προστατευόμενων Φυσικών Περιοχών, Ημερίδα Η Ελληνική Δασοπονία τον 21ο αιώνα, Τρίκαλα, 2009
17. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, Η ασφάλεια ζωής μας, το φυσικό μας κεφάλαιο: στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020, Βρυξέλλες, 3.5.2011, COM(2011) 244 τελικό
18. EEA Technical report, No 4/2010. Scaling up ecosystem benefits – A contribution to the Economics of Ecosystems and Biodiversity, (TEEB) Study
19. FAO Advisory Committee on Paper and Wood Products, Global Wood and Wood Products Flow, Shanghai, China, 6 June 2007
20. Green J. B. M. & Paine J., 1997. State of the world's protected areas at the end of the twentieth century. World Conservation Monitoring Centre, Cambridge, UK. Paper presented at IUCN World Commission on Protected Areas Symposium on "Protected Areas in the 21st century: From islands to networks". Albany, Australia, 24-29th November 2007.
21. Hockings M. and Phillips A., (1999) How well are we doing? – some thoughts on the effectiveness of protected areas. The international journal for protected areas managers VOL 9 No 2. June 1999
22. Hocking, M. (2000). A review of systems for assessing management effectiveness of protected areas. Occasional Paper 2000, Eds.: Baxter, G., Carter, B. and Collins, R. School of Natural and Rural Systems Management, University of Queensland.

23. Hockings M., 2003. Systems for Assessing the Effectiveness of Management in Protected Areas. *BioScience* Vol 53 No 9: 823-832.
24. Holdgate, M and A Phillips (1999); Protected Areas in Context in Walkey M., I Swingland and S Russell (eds.) *Integrated Protected Area Management*, Kluwer Academic Publishers, Boston
25. Idle E. T. and T. J. H Bines. 2004. *Management Planning For Protected Areas: A Guide for Practitioners & Their Bosses*. 34 P.
26. [I.U.C.N.] International Union for Conservation of Nature and Natural Resources 1984. *World Conservation Strategy: Living Resource Conservation Development for Sustainable Development*. Gland (Switzerland): IUCN, United Nations Environment Programme, and World Wildlife Fund.
27. [I.U.C.N.] International Union for Conservation of Nature and Natural Resources 1998. *1997 United Nations List of Protected Areas.*, WCMC/IUCN, Cambridge and Gland.
28. [I.U.C.N.] International Union for Conservation of Nature and Natural Resources 1994. *Guidelines for Protected Areas Management Categories*. IUCN, Cambridge, UK and Gland, Switzerland. 261 pp.
29. I.U.C.N. & U.N.E.P.-W.C.M.C., 2003. *United Nations List of Protected Areas*. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK and UNEP World Conservation Monitoring Centre, Cambridge, UK.
30. Κακούρος, Π., Βασιλική Τσιαούση και Έλενα Χατζηχαραλάμπους. 2004. Οδηγίες εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ) και ΥΠΕΧΩΔΕ. Θέρμη. Σελ.72.
31. Καραβέλλας, Δ., Γ. Κατσαδωράκης, Π. Μαραγκού, Θ. Νάντσου και Ε. Σβορώνου. 2003. *Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών: οδηγός ορθής πρακτικής*. WWF-ΕΛΛΑΣ. ΥΠΕΧΩΔΕ. 166 σελ.
32. Κασσιούμης, Κ., (1995) «Διαχείριση Εθνικών (ρυμών και Προστατευόμενων Περιοχών στο Επιλεγμένα Θέματα Διαχείρισης Περιβάλλοντος» Αθήνα: Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας
33. Κατσαδωράκης, Γ., *Διεθνής Εμπειρία και Προτάσεις Βελτιστοποίησης*, 20^ο Συνέδριο ΠΑΝΔΟΙΚΟ, 10.05.2008

34. Κατσακιώρη, Μαρία, Παρασκευή Βασάλα και Ευγενία Φλογαΐτη, (συντονίστριες έκδοσης). 2008. Εκπαιδευτικό Υλικό «Προστατευόμενες περιοχές» (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο). Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ). Θέρμη.
35. Μπαριτάκη, Χ., «Οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών: Συγκριτική εξέταση των Εθνικών Πάρκων Ζακύνθου και Σαμαριάς», Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα 2004
36. Μπίτος Τ., Ο Εθνικός Δρυμός του Ολύμπου μέσα στο διεθνές καθεστώς των προστατευόμενων περιοχών, προβλήματα διαχείρισης του, Θεσσαλονίκη, 2009
37. McNeely J. A. & Miller K.R. eds. 1984. National parks, conservation and development: the role of protected areas in sustaining society. Washington, DC, IUCN/Smithsonian Institution Press.
38. Millennium Ecosystem Assessment. 2005. Ecosystems and Human Well-being: Biodiversity synthesis. World Resources Institute. Washington, DC. 100p.
39. Mulongoy, K.J. & Chape, S.P. (Eds) (2004). Protected Areas and Biodiversity: An overview of key issues. CBD Secretariat, Montreal, Canada and UNEP-WCMC, Cambridge, UK.
40. Ντάφης Σ., 1992. Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών. Επ. Επ. Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, Τόμος ΛΕ/1, Αριθμ. 2.
41. Παπαστεργιάδου, Εύα, Βασιλική Τσιαούση, Σ. Γκατζογιάννης και Σ. Ντάφης. 1995. Προδιαγραφές σύνταξης ολοκληρωμένων διαχειριστικών σχεδίων προστατευόμενων περιοχών. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ). Θέρμη. 51 σελ.
42. Πλέσσας Σ., Θεσμικό Πλαίσιο Προστατευόμενων Περιοχών: η Εμπειρία της Εφαρμογής – οι Νέες Διατάξεις, Αθήνα, 2012
43. Προμπονάς Μιχάλης, Προστατευόμενες περιοχές και δίκτυο NATURA 2000, ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ, τεύχος 43, σελ. 68-70, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2007.
44. Προμπονάς Μιχάλης, Ενημερωτικό υλικό προγράμματος LIFE – ΦΥΣΗ για τον Γυπαετό, ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ, τεύχος 41, σελ. 32-33, Απρίλιος-Ιούνιος 2007.
45. Προμπονάς, Μ. (Επιμ.). (2007). Η Κατάσταση του Κόσμου 2007 – Το Αστικό μας Μέλλον. Αθήνα: Worldwatch Institute & Ευώνυμος Οικολογική Βιβλιοθήκη.

46. Phillips A., (2004). The history of the international system of protected area management categories Parks Vol 14 No 3 Protected Area Categories 2004 IUCN, Gland, Switzerland. Produced by the NatureBureau, UK.
47. Phillips A. & Miller K., 2000. Protected areas. Benefits beyond boundaries. WCPA in action (www.iucn.org/themes/wcpa/pubs/other).
48. Phillips, Adrian. 2003. A modern paradigm. pp. 6-7. In: World Conservation. Vth IUCN World Parks Congress. Benefits Beyond Boundaries. Number 2. The IUCN Bulletin. IUCN.
49. Pimbert P. M. & Pretty N. J., 1995. Parks, People and Professionals: Putting 'Participation' into Protected Area Management. United Nations Research Institute for Social Development. International Institute for Environment and Development. World Wide Fund for Nature. Discussion paper No 57, February 1995. UNRISD, Geneva.
50. Quigg, P., (1998). Protecting natural areas. National Audobon Society, International Series No. 3, New York, 69pp.
51. Σκούλλος Μ. (επιμ.), «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη σε Προστατευόμενες Περιοχές: Επιμορφωτικό υλικό», Αλάμπη Α., Κουρούτος Β., Μαλωτίδη Β., Μαντζάρα Μ., Ψαλλιδάς Β., Εκδ. ΜΙΟ-ΕCSDE, Αθήνα, 2008.
52. Scoullos M., (2004) «Science, Culture and Education for Sustainable Development» in proceedings of the 'International Conference on Education for Sustainable Development' Braga, Portugal, 2004, pp16-21.
53. Τρύφων Ελένη, ΥΠΕΚΑ, Το Εθνικό μας Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών – Πραγματικότητα και Προοπτικές, Αθήνα 2012
54. Τρύφων Ελένη, ΥΠΕΚΑ, Η δημιουργία του Δικτύου Natura 2000 ΣΤΗΝ Ελλάδα: Ιστορική αναδρομή και προοπτικές, Αθήνα 2011
55. Τσιτσώνη Θ. και Μπατάλα Ε., 2006. Το καθεστώς των Προστατευόμενων Περιοχών σε Ευρωπαϊκό και σε Παγκόσμιο Επίπεδο. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος προς τιμή του Ομότιμου Καθηγητή Δ. Μουλαλή.
56. Thomas L. and J. Middleton 2003. Guidelines for Management Planning of Protected Areas. Adrian Phillips, Series Editor. Best Practice Protected Area

Guidelines Series No. 10. World Commission on Protected Areas (WCPA), IUCN – The World Conservation Union

57. UNEP-WCMC (2008). State of the world's protected areas: an annual review of global conservation progress. UNEP-WCMC, Cambridge.
58. United Nations, Commodity Trade Statistics Database (UN Comtrade)
59. ΥΠΕΧΩΔΕ (2003) «Επιτροπή Φύση 2000 Προστατευόμενες Φυσικές Περιοχές: προς ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης» Αθήνα: Κύλινδρος
60. Χατζημπίρος Κίμων, «ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ – Οικοσυστήματα και Προστασία του Περιβάλλοντος», Αθήνα 2001
61. Χατζημπίρος Κίμων «Διδάγματα από 5 χρόνια Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου Σχοινιά Μαραθώνα», Δημερίδα «Διαχείριση και Διατήρηση των Προστατευόμενων Περιοχών: Ιδιαιτερότητες, Προβλήματα, Προοπτικές ανάπτυξης», Καλάβρυτα, 2008
62. Χατζημπίρος Κ., Το Εθνικό Πάρκο Σχοινιά Μαραθώνα, Περιοδικό «η φύση» της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης, Τεύχη 122 και 123
63. Χατζηστάθης Α. & Ισπικούδης Ι., 1995. Προστασία της φύσης και αρχιτεκτονική του τοπίου. Γιαχούδη-Γιαπούλη Ο.Ε. Θεσσαλονίκη. Σελ. 417.
64. Χατζηχαράλαμπος, Έλενα και Π.Α. Γεράκης (συντονιστές έκδοσης). 2004. Εκπαιδευτικό πακέτο για τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών. Τεύχος Β: Βασικά κείμενα. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Αθήνα και Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ). Θέρμη. 400 σελ. + Ι Παράρτημα.
65. Χατζηχαράλαμπος Έλενα, Βασιλική Τσιαούση και Μαρία Κατσακιώρη. 2006. Οδηγίες εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 στην Κύπρο. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων. Θέρμη. 84 σελ.
66. Χριστιανόπουλος Κ., «Χωροταξική και αναπτυξιακή θεώρηση για την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος», Διδακτορική Διατριβή, Θεσσαλονίκη, 2003
67. Ψύλλος, Δ., Μαρία Κατσακιώρη, Ναζλίου Αντωνιάδου και Παρασκευή Βασάλα 2000. Εκπαιδευτικό Υλικό «Η Παράκτια Ζώνη» (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο). Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ), Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΑΠΘ και Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη. Θέρμη.

68. Wild D., Francke C.-J., Menzli P., Schön U., 2007, SAM Study “Water: a market of the future”, http://www.sam-group.com/downloads/studies/waterstudy_e.pdf
69. Vandekerckhove K., Parviainen J. et al., 2004. Cost Action E27. Protected forest areas in Europe – Working Group 2: “Harmonization and improvement of information on European Protected Forest Areas – international dimension”. Discussion paper: international classification and reporting on Protected Forest Areas. Scientific analysis and elements for improvement.
70. WWF Ελλάς. (2011). Ενίσχυση της προστασίας της φύσης. Πρόταση του WWF Ελλάς για ένα συνεκτικό, ισχυρό και αποτελεσματικό σύστημα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, Αθήνα: Νάτσιου, Θ., Λιαρίκος, Κ. & Χριστοπούλου, Ι.
71. Ζάγκας Θ., Τσιτσώνη Θ., Γκανάτσας Π., 2007. Η ανάδειξη της Λεκάνης του Κρικελλοπόταμου, ως μοχλός ανάπτυξης της περιοχής. Πρακτικά 13^{ου} Πανελληνίου Δασολογικού Συνεδρίου «Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών – Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος». Ελληνική Δασολογική Εταιρεία. Καστοριά, 7-10 Οκτωβρίου 2007.

Ιστοσελίδες:

- www.ypeka.gr
- <http://natura2000.eea.europa.eu>
- <http://www.naturalfibres2009.org/>
- <http://www.prlog.org/10151247-global-pharmaceutical-market-will-reach-929-billion-in-2012-says-new-report.html>
- <http://www.pikeresearch.com/newsroom/global-biofuels-market-to-reach-247-billion-by-2020-despite-near-term-challenges>
- <http://www.pikeresearch.com/newsroom/global-biofuels-market-to-reach-247-billion-by-2020-despite-near-term-challenges>
- www.biodiv.org/decisions/default.asp?lg=0&dec=V/6
- www.agon.gr/news
- www.opengov.gr/minreform/

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Ερωτηματολόγιο που συντάχθηκε από την
Επιτροπή «Φύση» 2000 και κλήθηκαν να
συμπληρώσουν οι 28 Φορείς Διαχείρισης
Προστατευόμενων Περιοχών της χώρας

Ερωτηματολόγιο

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (ΦΔ):

A. ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

1. Υπάρχει θεσμικό καθεστώς οριοθέτησης στην περιοχή ευθύνης του ΦΔ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, τι μορφής είναι;

ΚΥΑ ΠΔ

Αν ΟΧΙ, σε ποιο στάδιο βρίσκεται η διαδικασία;

Υπάρχει σχέδιο ΠΔ

Υπάρχει σχέδιο ΚΥΑ

Υπάρχει μόνον εγκεκριμένη ΕΠΜ

Η ΕΠΜ δεν έχει εγκριθεί

Άλλο (τι;) _____

2. Εάν στην περιοχή σας υπάρχει ΚΥΑ που θα πρέπει να αναθεωρηθεί ώστε να γίνει ΠΔ, έχετε προχωρήσει στην ολοκλήρωση της έκθεσης τεκμηρίωσης που ζητήθηκε από το ΥΠΕΚΑ;

ΝΑΙ ΟΧΙ ΔΕΝ ΑΦΟΡΑ ΕΜΑΣ

Αν ΝΑΙ, συναντήσατε ιδιαίτερες δυσκολίες σχετικά με την έκθεση τεκμηρίωση και ποιες; _____

Σχόλια για οπιδήποτε σχετικό με την ενότητα αυτή και προτάσεις για βελτίωση της κατάστασης:

_____

B. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ (ΔΣ)

1. Πόσο συχνά γίνονται συνεδριάσεις του ΔΣ

(α) κατά τη διάρκεια της δικής σας θητείας; _____

(β) στο παρελθόν; _____

2. Πόσες συνεδριάσεις του ΔΣ προβλέπει ετησίως ο κανονισμός λειτουργίας; _____

3. Υπάρχει συνήθως απαρτία στις συνεδριάσεις του ΔΣ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

4. Υπάρχουν μέλη του ΔΣ που συστηματικά απουσιάζουν;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, πόσα και ποιους εκπροσωπούν; _____

5. Υπάρχουν κενές θέσεις στο ΔΣ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

6. Ολοκληρώθηκε η διαδικασία αναθεώρησης του κανονισμού λειτουργίας του ΔΣ ώστε να μπορέσει να καλύψει δαπάνες οδοιπορικών που δεν προβλέπονταν;

ΝΑΙ ΟΧΙ

7. Πόσα από τα μέλη του ΔΣ (εκτός από τον/την Πρόεδρο) συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες του ΦΔ, συγκεκριμένα:

(α) συμμετέχουν στη διαμόρφωση εισηγήσεων;

ΟΛΑ ΠΟΛΛΑ ΛΙΓΑ ΚΑΝΕΝΑ

(β) αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για νέα έργα και δράσεις του ΦΔ;

ΟΛΑ ΠΟΛΛΑ ΛΙΓΑ ΚΑΝΕΝΑ

(γ) εκπροσωπούν το ΦΔ ή παρίστανται σε εκδηλώσεις που σχετίζονται με την προστατευόμενη περιοχή;

ΟΛΑ ΠΟΛΛΑ ΛΙΓΑ ΚΑΝΕΝΑ

(δ) αντιλαμβάνονται ότι εκπροσωπούν ένα φορέα προστασίας της φύσης και λειτουργούν ανάλογα;

ΟΛΑ ΠΟΛΛΑ ΛΙΓΑ ΚΑΝΕΝΑ

8. Θεωρείτε ότι η συγκεκριμένη σύνθεση του ΔΣ (όσον αφορά την εκπροσώπηση των επιμέρους φορέων) εξυπηρετεί τους ιδρυτικούς σκοπούς του ΦΔ;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

Αν ΛΙΓΟ ή ΚΑΘΟΛΟΥ, έχετε να προτείνετε κάποια διαφορετική σύνθεση; _____

9. Πιστεύετε πως είναι απαραίτητος ένας μηχανισμός προετοιμασίας των μελών του ΔΣ για να αναλάβουν το έργο και τις ευθύνες τους στο ΦΔ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, τι θα προτείνετε; _____

Σχόλια για οτιδήποτε σχετικό με την ενότητα αυτή και προτάσεις για βελτίωση της κατάστασης:

_____

Γ. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

1. Ο ΦΔ έχει προσωπικό;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Εάν ΝΑΙ, πόσα άτομα αποτελούν:

(α) τακτικό προσωπικό με συμβάσεις ορισμένου χρόνου _____

(β) εποχικό προσωπικό _____

(γ) άλλο (περιγράψτε) _____

2. Πόσες από τις προβλεπόμενες θέσεις στον Κανονισμό Λειτουργίας, Υπηρεσιών και Προσωπικού του ΦΔ έχουν καλυφθεί; _____

3. Ποιες είναι οι ειδικότητες (δασολόγος, βιολόγος, περιβαλλοντολόγος, λογιστής, κ.ο.κ.) του προσωπικού του ΦΔ και σε ποιες θέσεις εργάζονται; _____
_____

4. Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα σχετικά (α) με τη χρηματοδότηση του ΦΔ και (β) τις αμοιβές των εργαζόμενων σε αυτόν;

(α) ΝΑΙ ΟΧΙ

(β) ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, περιγράψτε συνοπτικά ποια είναι αυτά και διακρίνατε χρονικά φάσεις (καλύτερης ή χειρότερης λειτουργίας) _____
_____
_____

5. Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα στη λειτουργία του ΦΔ από την απουσία διευθυντή;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, ποια είναι τα πιο σημαντικά; _____
_____

6. Γίνεται επιμόρφωση του νέου προσωπικού σχετικά με το ΦΔ, την προστατευόμενη περιοχή, το έργο και τις συγκεκριμένες ευθύνες που θα αναλάβει;

ΠΑΝΤΑ ΣΥΧΝΑ ΣΠΑΝΙΑ ΠΟΤΕ

Αν ΠΑΝΤΑ ή ΣΥΧΝΑ, με ποιο μηχανισμό; _____

Αν ΠΟΤΕ ή ΣΠΑΝΙΑ, γιατί; _____

7. Καλύπτουν τις ανάγκες του ΦΔ:

(α) οι κτηριακές του υποδομές;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

(β) ο εξοπλισμός γραφείου;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

(γ) ο εξοπλισμός παρακολούθησης;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

(δ) ο εξοπλισμός φύλαξης;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

8. Στεγάζεται σε δικό του χώρο ο ΦΔ ή τον ενοικιάζει; _____

9. Εφαρμόζονται πλήρως ο κανονισμός λειτουργίας του ΦΔ και οι άλλοι υφιστάμενοι κανονισμοί (οργανόγραμμα, συνεδριάσεις, διαδικασίες ενημέρωσης μελών ΔΣ, προκηρύξεις);

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Αν ΟΧΙ, σε ποιες περιπτώσεις και γιατί; _____

Σχόλια για οτιδήποτε σχετικό με την ενότητα αυτή και προτάσεις για βελτίωση της κατάστασης:

_____

Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Ποιος είναι ο ετήσιος προϋπολογισμός του ΦΔ; _____

2. Ποιες είναι οι πηγές πόρων του ΦΔ;
2003-2009

• ΕΠΠΕΡ/ΕΠΠΕΡΑΑ _____

• ΠΕΠ _____

• Άλλοι πόροι (εξηγήστε) _____

2010-2015

• ΕΠΠΕΡ/ΕΠΠΕΡΑΑ _____

• ΠΕΠ _____

• Άλλοι πόροι (εξηγήστε) _____

3. Έχει εγκριθεί τεχνικό δελτίο του ΦΔ για την περίοδο 2010-2015;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, τότε υποβλήθηκε και τότε εγκρίθηκε; _____

Αν ΟΧΙ, τότε υποβλήθηκε και γιατί δεν εγκρίθηκε; _____

_____

4. Τι δράσεις και ποια έργα περιλαμβάνονται στο τεχνικό δελτίο του ΦΔ;

_____

_____

5. Υπάρχουν έργα και δράσεις που σκοπεύετε να υποβάλετε σε επόμενο τεχνικό δελτίο;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, τότε θα υποβάλετε το νέο τεχνικό δελτίο; _____

Ποια έργα και δράσεις θα περιλαμβάνει; _____

_____

_____

6. Ποιες δυσκολίες έχει αντιμετωπίσει ο ΦΔ στην αξιοποίηση των πόρων του ΕΠΠΕΡ/ΕΠΠΕΡΑΑ για την προστασία της περιοχής; _____

_____

_____

7. Έχει προσπαθήσει ο ΦΔ να αξιοποιήσει δυνατότητες που παρέχουν άλλα κοινοτικά χρηματοδοτικά προγράμματα (εκτός από ΕΠΠΕΡ/ΕΠΠΕΡΑΑ), όπως INTERREG, Life, κ.ά. για την περιοχή αρμοδιότητάς του;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, πόσες φορές προσπάθησε; _____, πόσες είχε επιτυχία; _____ σε ποια προγράμματα υπέβαλε πρόταση; _____

Αν ΟΧΙ, γιατί δεν προσπάθησε? _____

Σχόλια για οτιδήποτε σχετικό με την ενότητα αυτή και προτάσεις για βελτίωση της κατάστασης:

_____

Ε. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

1. Εφαρμόζετε σύστημα επιστημονικής παρακολούθησης (συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία δεδομένων):

(α) για είδη; ΝΑΙ ΟΧΙ

(β) τύπους οικοτόπων; ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, με ποιες μεθόδους;

(α) _____

(β) _____

2. Έχετε αξιολογήσει τις απειλές και τις πιέσεις που αντιμετωπίζει η περιοχή σας;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, (α) με ποια μέθοδο; _____

β) έχουν ληφθεί υπόψη οι απειλές στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της παρακολούθησης ειδών ή και τύπων οικοτόπων;

ΝΑΙ ΟΧΙ

3. Είναι τα δεδομένα σας σε μορφή τέτοια που να επιτρέπει ενδεχόμενη σύνδεσή τους με δεδομένα άλλων περιοχών για εξαγωγή συμπερασμάτων και σε άλλες κλίμακες χώρου, συγκεκριμένα

(α) Τηρείτε ηλεκτρονικό αρχείο (π.χ. αρχείο Excel); ΝΑΙ ΟΧΙ

(β) Τηρείτε αρχείο χωρικών δεδομένων (GIS); ΝΑΙ ΟΧΙ

(γ) Ακολουθείτε συγκεκριμένο πρωτόκολλο συστηματικής οργάνωσης των δεδομένων; ΝΑΙ ΟΧΙ

4. Τι μέτρα έχουν ληφθεί από το ΦΔ για τη διαχείριση της περιοχής; _____

_____

5. Έχει εγκριθεί σχέδιο διαχείρισης της περιοχής;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΟΧΙ, σε ποια φάση βρίσκεται;

(α) Υπό έγκριση

(β) Υπό εκπόνηση

(γ) Υπό ανάθεση

(δ) Άλλο (εξηγήστε) _____

Αν ΝΑΙ, τότε εγκρίθηκε; _____ Εφαρμόζεται; _____

6. Τα προβλεπόμενα στην ΕΠΜ ή στο Διαχειριστικό Σχέδιο της Προστατευόμενης Περιοχής έχουν ενταχθεί ήδη στα τεχνικά δελτία του ΦΔ;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

Εάν ΛΙΓΟ ή ΚΑΘΟΛΟΥ, για ποιο λόγο; _____

7. Όταν γνωμοδοτείτε, εισακούονται οι απόψεις σας από τις αρμόδιες για την αδειοδότηση υπηρεσίες;

ΠΑΝΤΑ ΣΥΧΝΑ ΣΠΑΝΙΑ ΠΟΤΕ

8. Οι γνωμοδοτήσεις καταρτίζονται κατά κύριο λόγο από:

(α) το προσωπικό του ΦΔ; _____

(β) μέλη του ΔΣ; _____

(γ) αποκλειστικά από τον πρόεδρο του ΔΣ; _____

Σχόλια για οτιδήποτε σχετικό με την ενότητα αυτή και προτάσεις για βελτίωση της κατάστασης:

_____

ΣΤ. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ - ΦΥΛΑΞΗ - ΕΠΟΠΤΕΙΑ

1. Γίνεται ενημέρωση από το ΦΔ προς την τοπική κοινωνία για θέματα που αφορούν την προστατευόμενη περιοχή και τον ίδιο το φορέα διαχείρισης;

ΠΑΝΤΑ ΣΥΧΝΑ ΣΠΑΝΙΑ ΠΟΤΕ

Αν ΠΑΝΤΑ ή ΣΥΧΝΑ, ποιες είναι οι σημαντικότερες δράσεις που έχουν γίνει μέχρι τώρα ή που έχουν προγραμματιστεί; _____

_____

2. Έχει κατανοήσει η τοπική κοινωνία το ρόλο του ΦΔ;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

3. Έχει αποδεχτεί η τοπική κοινωνία την προστατευόμενη περιοχή και το ΦΔ;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

4. Τι μέτρα έχουν ληφθεί από το ΦΔ για τη φύλαξη της περιοχής;

_____

_____

5. Εφαρμόζει ο ΦΔ συγκεκριμένο σχέδιο φύλαξης στην περιοχή;

ΝΑΙ ΟΧΙ

6. Συνεργάζεται ο ΦΔ με άλλες αρχές (δασαρχείο, αστυνομία, κ.α.) για τη φύλαξη της περιοχής;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

Αν συνεργάζεται, ποιες είναι αυτές και με ποιο τρόπο επιτυγχάνεται η συνεργασία; _____

7. Συνεργάζεται ο ΦΔ με τις αρμόδιες υπηρεσίες (π.χ. πολεοδομία) για την εφαρμογή της νομοθεσίας στην περιοχή;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

Αν συνεργάζεται, με ποιο τρόπο επιτυγχάνεται η συνεργασία; _____

8. Είναι επαρκής η φύλαξη της περιοχής;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

9. Ποια προβλήματα αντιμετωπίζει ο ΦΔ στη συνεργασία του με τους άλλους φορείς; _____

Σχόλια για οτιδήποτε σχετικό με την ενότητα αυτή και προτάσεις για βελτίωση της κατάστασης:

_____

Z. ΔΙΑΥΓΕΙΑ – ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ - ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

1. Τηρούνται πρακτικά για τις συνεδριάσεις του ΔΣ;

ΠΑΝΤΑ ΣΥΧΝΑ ΣΠΑΝΙΑ ΠΟΤΕ

2. Εγκρίνονται και διανέμονται τα πρακτικά σε όλα τα μέλη του ΔΣ έγκαιρα (μετά από κάθε ξεχωριστή συνεδρίαση);

ΠΑΝΤΑ ΣΥΧΝΑ ΣΠΑΝΙΑ ΠΟΤΕ

3. Είσαστε έτοιμοι να εφαρμόσετε το πρόγραμμα Διαύγεια [ν. 3861/2010 (ΦΕΚ112/Α'/13-7-2010)], σύμφωνα με τις αρχές και προϋποθέσεις που διέπουν την εφαρμογή του;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, πώς; _____

4. Εκπονούνται ετήσιοι έλεγχοι από ορκωτούς ελεγκτές στην οικονομική διαχείριση του ΦΔ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

5. Τηρούνται με βάση τους Κανονισμούς οι απαραίτητες διαδικασίες σε σχέση με τις αποφάσεις του ΔΣ, την οικονομική διαχείριση των πόρων του ΦΔ, τις διαδικασίες ανάθεσης;

ΠΑΝΤΑ ΣΥΧΝΑ ΣΠΑΝΙΑ ΠΟΤΕ

Αν ΠΟΤΕ ή ΣΠΑΝΙΑ, σε ποιες περιπτώσεις και γιατί; _____

6. Θεωρείτε ικανοποιητική τη συνεργασία του ΦΔ με τις αρμόδιες κεντρικές υπηρεσίες του ΥΠΕΚΑ;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

Αν ΛΙΓΟ ή ΚΑΘΟΛΟΥ, που συναντάτε τα μεγαλύτερα προβλήματα; _____

7. Θεωρείτε ικανοποιητική τη συνεργασία του ΦΔ με τις αρμόδιες υπηρεσίες εφαρμογής του ΕΠΠΕΡΑΑ που τον αφορούν;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

Αν ΛΙΓΟ ή ΚΑΘΟΛΟΥ, που συναντάτε τα μεγαλύτερα προβλήματα; _____

8. Θεωρείτε ικανοποιητική τη συνεργασία του ΦΔ με τις αρμόδιες αποκεντρωμένες υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο;

ΠΛΗΡΩΣ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

Αν ΛΙΓΟ ή ΚΑΘΟΛΟΥ, που συναντάτε τα μεγαλύτερα προβλήματα; _____

Σχόλια για οτιδήποτε σχετικό με την ενότητα αυτή και προτάσεις για βελτίωση της κατάστασης:

_____

Η. ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με βάση τη μέχρι σήμερα εμπειρία σας, θα θέλαμε, εφόσον το βρίσκετε εφικτό, να εκτιμήσετε το κόστος στοιχειώδους διαχείρισης του συνόλου των ειδών και τύπων φυσικών οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος στην περιοχή αρμοδιότητάς σας.

Για την κοστολόγηση αυτή, αναμένουμε να λάβετε υπόψη σας τις δράσεις:

- α) φύλαξης,
- β) παρακολούθησης,
- γ) ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης,
- δ) διατήρησης ή επαναφοράς ειδών και τύπων οικοτόπων σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης.

Εάν νομίζετε ότι κάποια από αυτές τις δράσεις είναι περιττή ή αντίθετα ότι κάποια σπουδαία λείπει, μπορείτε να κάνετε τις αλλαγές που επιθυμείτε. Ωστόσο, θα θέλαμε να κάνετε ξεχωριστές εκτιμήσεις για κάθε επιμέρους δράση.

Θα πρέπει να το κάνουμε σαφές και να το τονίσουμε ότι μας ενδιαφέρει να έχουμε μια πρώτη αδρή εκτίμηση των ελάχιστων απαιτήσεων διαχείρισης ως βάση συζήτησης και όχι ως βάση κατανομής πόρων. Ακόμα, θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι ξέρουμε πως αυτό που σας ζητάμε δεν είναι απλό. Με διάφορες παραδοχές, όμως, θα μπορούσε να προσεγγιστεί. Περιμένουμε με πολύ ενδιαφέρον τις εκτιμήσεις σας.

Θ. ΆΛΛΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Παρακαλούμε δώστε μας όποια άλλα σχετικά στοιχεία που θεωρείτε ότι πρέπει να γνωρίζουμε κατά τη διαδικασία αποτύπωσης του έργου των ΦΔΠΠ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Στοιχεία επιστημόνων της Δημόσιας Διοίκησης
από τους οποίους αντλήθηκαν στοιχεία και
εμπειρία

ΟΝΟΜΑ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΦΟΡΕΑΣ	ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΦΟΡΕΑ	ΧΟΡΗΓΗΘΕΝΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
Σπύρος Πλέσσας	Γεωλόγος	ΥΠΕΚΑ, Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	Προϊστάμενος	Βιβλιογραφική αναφορά 42
Αικατερίνη Μαρμάρα	Δασολόγος	ΥΠΕΚΑ, Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	Στέλεχος	Στοιχεία για θεσμικό πλαίσιο διοίκησης και λειτουργίας ΦΔΠΠ
Κωνσταντίνα Λάγιου	Δασολόγος	ΥΠΕΚΑ, Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	Στέλεχος	Ιστορικό ίδρυσης προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα
Δήμητρα Κουτρά	Βιολόγος	ΥΠΕΚΑ, Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	Στέλεχος	Συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων στο πλαίσιο της διαμόρφωσης των Συμπερασμάτων – Προτάσεων
Ελένη Τρύφων	Δρ. Βιολόγος	ΥΠΕΚΑ, Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	Στέλεχος	Βιβλιογραφικές αναφορές 53 και 54
Αθανάσιος Οικονόμου	Βιολόγος	ΥΠΕΚΑ, Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	Στέλεχος	Συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων στο πλαίσιο της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας και των τοπικών παραγωγικών φορέων στην περίπτωση της διαχείρισης του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου της Αλοννήσου
Βερενίκη Λούκα	Δασολόγος	ΥΠΕΚΑ Ειδική Γραμματεία Δασών	Στέλεχος	Συζήτηση για θέματα διαχείρισης δασικών προστατευόμενων περιοχών – ο ρόλος των δασαρχείων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

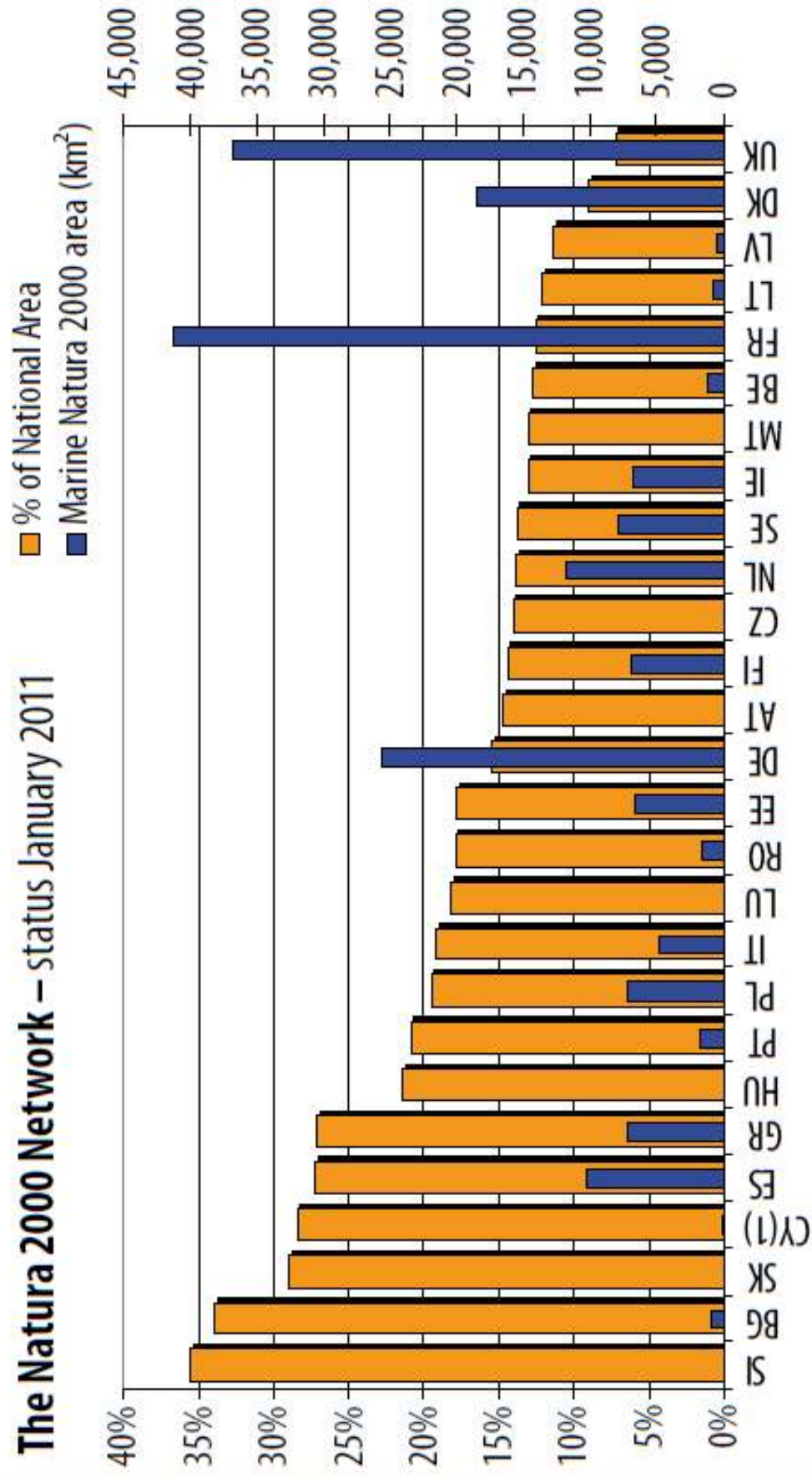
Πίνακες και Διαγράμματα στα οποία
παρουσιάζεται οι ΖΕΠ, οι ΤΚΣ και οι περιοχές του
Δικτύου Natura 2000 (αριθμός και έκταση) ανά
κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

(Πηγή: <http://natura2000.eea.europa.eu>)

NATURA 2000 SITES (SPAs +SCIs)

Total Natura 2000 sites	Total Natura 2000 Area (km ²)	Terrestrial Natura 2000 Area (km ²)	% of National Area	Marine Natura 2000 area (km ²)	MEMBER STATES
458	5,136	3,870	12.7%	1,266	BELGIUM
332	38,606	37,634	33.9%	972	BULGARIA
1,125	11,072	11,072	14.0%	0	CZECH REPUBLIC
350	22,390	3,849	8.9%	18,541	DENMARK
5,266	80,729	55,061	15.4%	25,668	GERMANY
561	14,663	8,037	17.8%	6,626	ESTONIA**
583	15,885	9,122	13.0%	6,763	IRELAND
419	42,955	35,804	27.1%	7,151	GREECE**
1,787	147,891	137,317	27.2%	10,275	SPAIN
1,752	110,088	68,790	12.5%	41,298	FRANCE
2,549	62,623	57,736	19.2%	4,886	ITALY
61	1,760	1,627	28.4%	132	CYPRUS*
325	7,865	7,305	11.3%	560	LATVIA
488	8,565	7,879	12.1%	686	LITHUANIA**
60	471	471	18.1%	0	LUXEMBOURG
523	19,939	19,939	21.4%	0	HUNGARY
35	50	41	13.0%	9	MALTA
215	17,506	5,725	13.8%	11,781	THE NETHERLANDS
220	12,324	12,324	14.7%	0	AUSTRIA
958	68,043	60,782	19.4%	7,261	POLAND
147	20,951	19,202	20.9%	1,748	PORTUGAL
381	44,227	42,654	17.9%	1,573	ROMANIA**
286	7,205	7,203	35.3%	2	SLOVENIA
420	14,141	14,141	29.0%	0	SLOVAKIA
1,833	55,672	48,758	14.4%	6,914	FINLAND
4,074	64,978	57,124	13.8%	7,854	SWEDEN
898	54,474	17,683	7.2%	36,791	UNITED KINGDOM
26,106	949,910	751,150	17.5%	198,760	TOTAL

The Natura 2000 Network – status January 2011

SPECIAL PROTECTION AREAS

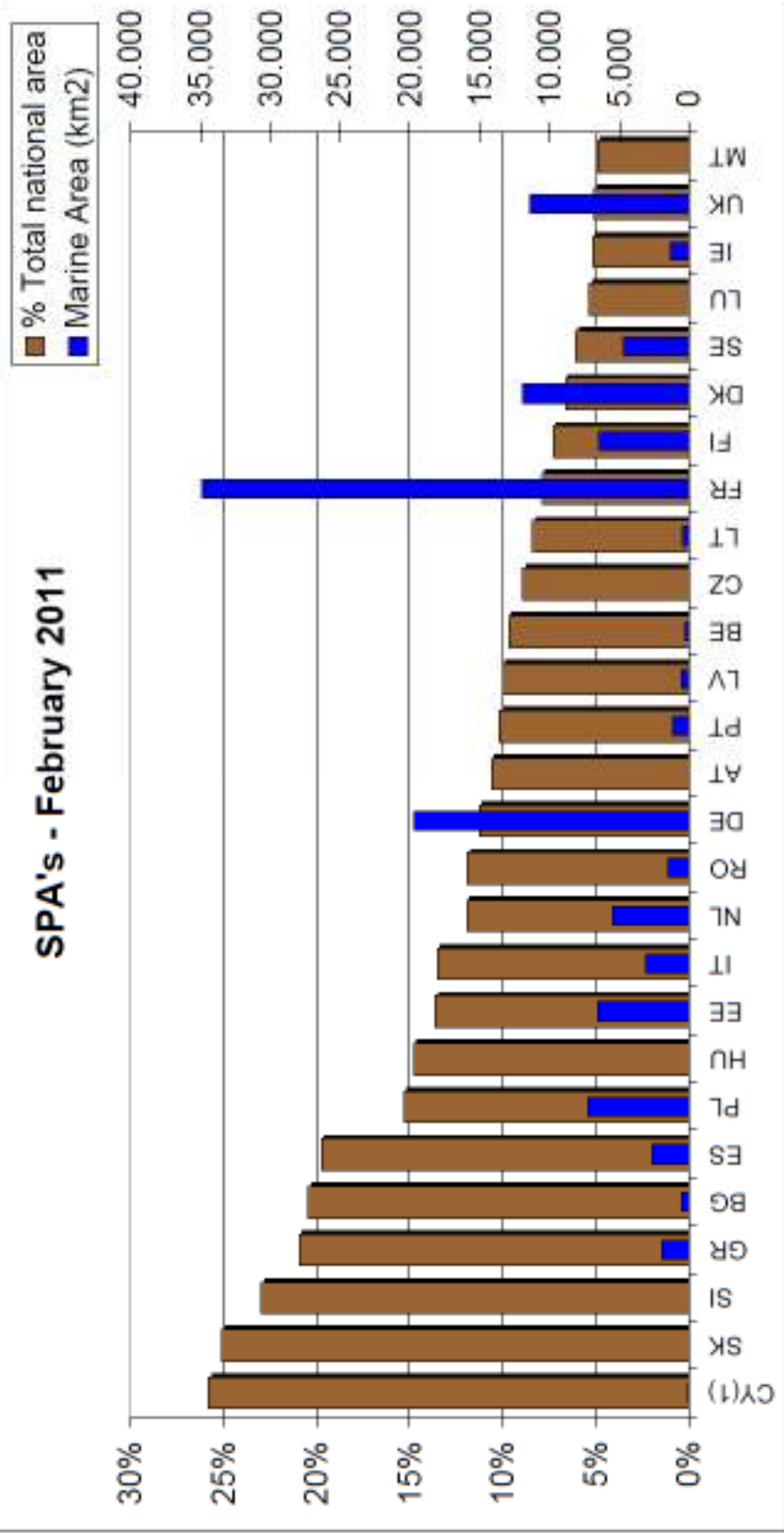
Update of February 2011

MS	MS Area (km ²)	Total Number of SPAs	Total Area (km ²) of SPAs	Terrestrial Area (km ²) of SPAs	% Total national area	Marine sites ²	Marine Area (km ²)	MS
CY ⁽¹⁾	5.736	29	1.592	1.480	25,8%	5	111	CY ⁽¹⁾
SK	48.845	38	12.262	12.262	25,1%	0	0	SK
SI	20.273	27	4.657	4.655	23,0%	1	2	SI
GR	131.940	202	29.501	27.592	20,9%	81	1.909	GR
BG	110.910	114	23.199	22.662	20,4%	11	536	BG
ES	504.782	592	102.124	99.530	19,7%	86	2.594	ES
PL	312.685	142	55.177	47.946	15,3%	9	7.232	PL
HU	93.030	56	13.741	13.741	14,8%	0	0	HU
EE	45.226	66	12.658	6.160	13,6%	26	6.497	EE
IT	301.333	600	43.751	40.704	13,5%	69	3.047	IT
NL	41.526	78	10.417	4.953	11,9%	7	5.465	NL
RO	238.345	108	29.851	28.384	11,9%	1	1.467	RO
DE	357.031	738	59.892	40.177	11,3%	28	19.715	DE
AT	83.859	94	8.907	8.907	10,6%	0	0	AT
PT	91.990	56	10.495	9.357	10,2%	20	1.137	PT
LV	64.589	95	6.990	6.470	10,0%	4	521	LV
BE	30.528	234	3.270	2.957	9,7%	4	313	BE
CZ	78.866	41	7.036	7.036	8,9%	0	0	CZ
LT	65.301	85	5.905	5.482	8,4%	6	423	LT
FR	549.192	384	78.365	43.470	7,9%	76	34.894	FR
FI	338.145	468	31.059	24.569	7,3%	91	6.490	FI
DK	43.093	113	14.788	2.859	6,6%	50	11.929	DK
SE	414.864	531	29.848	25.220	6,1%	130	4.627	SE
LU	2.597	12	139	139	5,3%	0	0	LU
IE	70.280	162	4.897	3.601	5,1%	93	1.296	IE
UK	244.820	262	23.867	12.447	5,1%	131	11.420	UK
MT	316	13	17	16	4,9%	7	1	MT
EU	4.290.102	5.340	624.403	502.777	11,7%	936	121.626	EU

¹The area of the MS and the % corresponds to the area of Cyprus where the Community acquis applies at present, according to protocol 10 of the Accession Treaty of Cyprus

²Sites having a marine component higher than 5% were kept

SPA's - February 2011

Update of February 2011

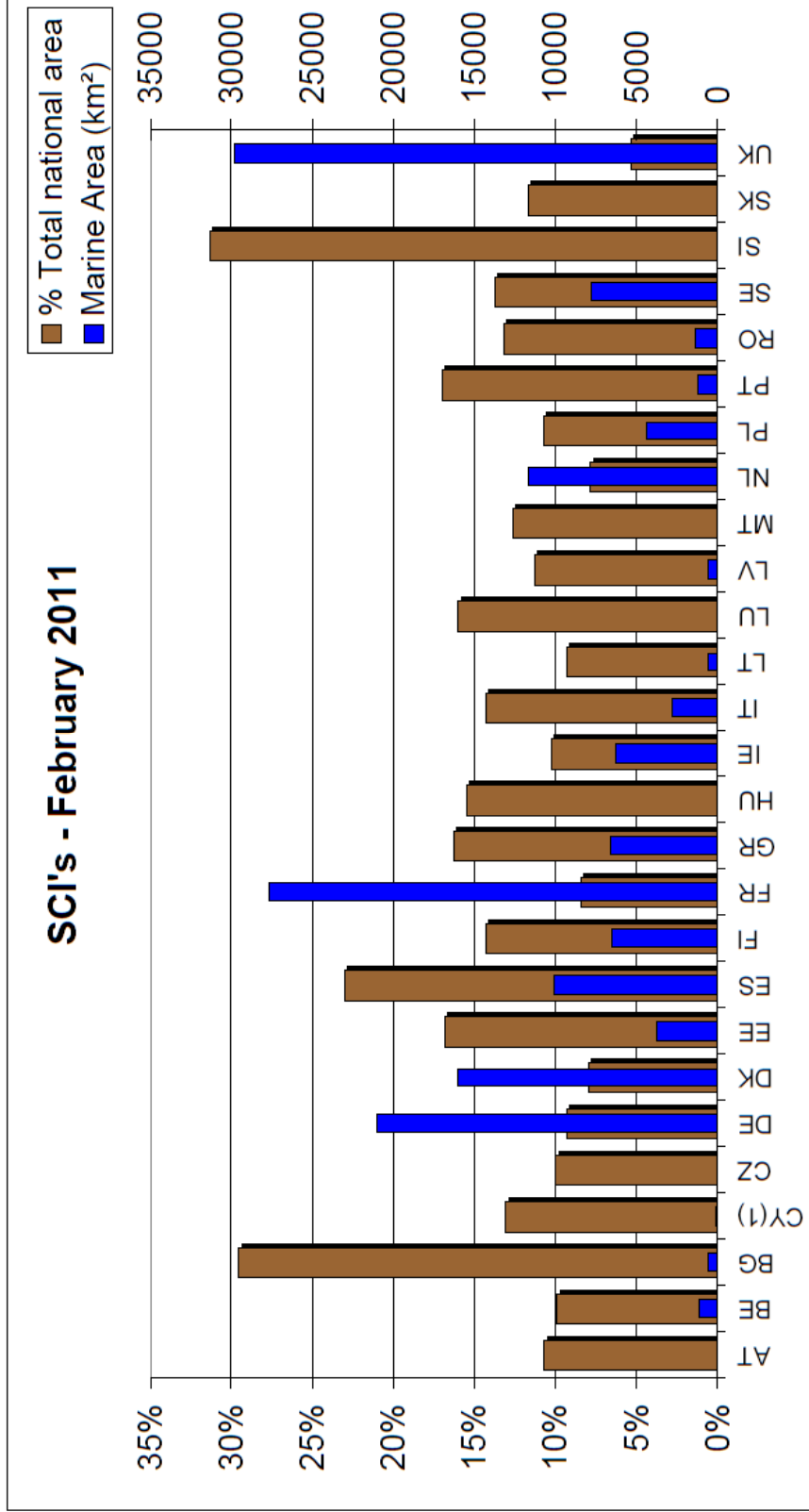
SITES OF COMMUNITY IMPORTANCE

MS	MS Area (km ²)	Total Number of SCIs	Total Area (km ²) of SCIs	Terrestrial Area (km ²) of SCIs	% Total national area	Nr of marine sites ²	Marine Area (km ²)	MS
AT	83.859	170	8.975	8.975	10,7%	0	0	AT
BE	30.528	280	4.154	3.028	9,9%	3	1.127	BE
BG	110.910	228	33.393	32.786	29,6%	13	608	BG
CY ⁽¹⁾	5.736	40	882	750	13,1%	7	132	CY ⁽¹⁾
CZ	78.866	1.084	7.867	7.867	10,0%	0	0	CZ
DE	357.031	4.621	54.342	33.336	9,3%	70	21.006	DE
DK	43.093	261	19.415	3.430	8,0%	91	15.985	DK
EE	45.226	531	11.376	7.623	16,9%	53	3.753	EE
ES	504.782	1.458	126.162	116.064	23,0%	202	10.098	ES
FI	338.145	1.689	55.002	48.451	14,3%	152	6.551	FI
FR	549.192	1.368	74.098	46.420	8,5%	139	27.678	FR
GR	131.940	241	28.040	21.467	16,3%	105	6.573	GR
HU	93.030	477	14.413	14.413	15,5%	0	0	HU
IE	70.280	426	13.554	7.228	10,3%	127	6.326	IE
IT	301.333	2.269	46.015	43.190	14,3%	242	2.825	IT
LT	65.301	402	6.640	6.100	9,3%	7	540	LT
LU	2.597	48	415	415	16,0%	0	0	LU
LV	64.589	321	7.838	7.278	11,3%	7	561	LV
MT	316	28	50	40	12,7%	6	10	MT
NL	41.526	144	14.917	3.255	7,8%	15	11.662	NL
PL	312.685	823	37.926	33.579	10,7%	9	4.347	PL
PT	91.990	96	16.842	15.598	17,0%	39	1.244	PT
RO	238.345	298	32.806	31.456	13,2%	6	1.350	RO
SE	414.864	3.984	64.726	56.960	13,7%	401	7.766	SE
SI	20.273	259	6.355	6.355	31,3%	5	0	SI
SK	48.845	382	5.702	5.702	11,7%	0	0	SK
UK	244.820	636	42.956	13.113	5,4%	149	29.843	UK
EU	4.290.102	22.564	734.863	574.880	13,4%	1848	159.983	EU

¹The area of the MS and the % corresponds to the area of Cyprus where the Community acquis applies at present, according to protocol 10 of the Accession Treaty of Cyprus

²Sites having a marine component higher than 5% were kept

SCI's - February 2011

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Νομικό Πλαίσιο για τους 29

Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών

(πηγή: www.ypeka.gr και Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος

ΥΠΕΚΑ)

Πίνακας: ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ 29 ΦΔΠΠ

/Α ⁱ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ/ΠΑ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ (ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ, ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ – ΜΕΛΕΤΩΝ – ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ)	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΔΣ ΕΔΡΑ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
1	Εθνικό Πάρκο Δέλτα Έβρου	ΚΥΑ 4110/29-01-07, ΦΕΚ 102/Δ'/16-03-07 <i>Η ΚΥΑ κατέπεσε από το ΣτΕ όσον αφορά στις εφαρμοστικές της διατάξεις</i>	1. ΥΑ 51999, ΦΕΚ 1925/Β'/27.12.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 29433, ΦΕΚ 1143/Β'/29.7.2010) 2. ΥΑ 18107, ΦΕΚ 843/Β'/22.6.05 3. ΥΑ 51996, ΦΕΚ 1890/Β'/21.12.04 4. ΥΑ 52001, ΦΕΚ 1924/Β'/27.12.04	ΚΥΑ 125188/361, ΦΕΚ 126/Β'/17.2.03	1. ΥΑ 2048, ΦΕΚ 24/ΥΟΔΔ/28.1.10 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 7440, ΦΕΚ 70/ΥΟΔΔ/26.2.10) 2. ΥΑ 24584, ΦΕΚ 193/ΥΟΔΔ/16.6.11
2	Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς – Λευκίμης – Σουφλίου	ΚΥΑ 35633/2006, ΦΕΚ 911/Δ'/13-10-06	1. ΥΑ 865, ΦΕΚ 72/Β'/24.1.05 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 29418, ΦΕΚ 1144/Β'/29.7.2010) 2. ΥΑ 1006, ΦΕΚ 62/Β'/24.1.06 3. ΥΑ 861, ΦΕΚ 72/Β'/24.1.05 4. ΥΑ 864, ΦΕΚ 72/Β'/24.1.05	ΚΥΑ 125187/360, ΦΕΚ 126/Β'/17.2.03	1. ΥΑ 1486, ΦΕΚ 24/ΥΟΔΔ/28.1.10 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 22026, ΦΕΚ 193/ΥΟΔΔ/16.6.11)
3	Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Δ.Νέστου, Βιστωνίδας, Ισμαρίδας)	ΚΥΑ 44549/17-10-08, ΦΕΚ 497/Δ'/17-10-08 <i>Η ΚΥΑ κατέπεσε στο ΣτΕ.</i>	1. ΥΑ 40556, ΦΕΚ 1528/Β'/13.10.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 38568, ΦΕΚ 1541/Β'/15.9.2010) 2. ΥΑ 1818, ΦΕΚ 686/Β'/23.5.05 3. ΥΑ 18184, ΦΕΚ 694/Β'/24.5.05 4. ΥΑ 13702, ΦΕΚ 1528/Β'/13.10.04	ΚΥΑ 125208/394, ΦΕΚ 140/Β'/11.2.03	1. ΥΑ 2212, ΦΕΚ 391/ΥΟΔΔ/4.9.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 3233, ΦΕΚ 47/ΥΟΔΔ/1.2.10 και 21199, ΦΕΚ 193/ΥΟΔΔ/16.6.11)
4	Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης	ΚΥΑ 40379/1-10-09 ΦΕΚ 445/Δ'/02-10-09	1. ΥΑ 875, ΦΕΚ 66/Β'/21.1.05 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 37547, ΦΕΚ 1518/Β'/7.9.2010) 2. ΥΑ 18174, ΦΕΚ 707/Β'/26.5.05 3. ΥΑ 18169, ΦΕΚ 674/Β'/19.5.05 4. ΥΑ 18172, ΦΕΚ 674/Β'/19.5.05	ΚΥΑ 125810/1415, ΦΕΚ 566/Β'/9.5.03	1. ΥΑ 2809, ΦΕΚ 417/ΥΟΔΔ/17.9.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 3240, ΦΕΚ 47/ΥΟΔΔ/11.2.10 και 22028, ΦΕΚ 193/ΥΟΔΔ/16.6.11)
5	Εθνικό Πάρκο Υγροτόπου Κερκίνης	ΚΥΑ 42699/2006 ΦΕΚ 98/ΑΑΠ/08-09-06	1. ΥΑ 52771, ΦΕΚ: 1934/Β'/28.12.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 27930, ΦΕΚ 1058/Β'/13.7.2010) 2. ΥΑ 18104, ΦΕΚ 617/Β'/10.5.05 3. ΥΑ 52762, ΦΕΚ 1934/Β'/28.12.04 4. ΥΑ 52763, ΦΕΚ 1934/Β'/28.12.04	ΚΥΑ 125564/994, ΦΕΚ 364/Β'/28.3.03	1. ΥΑ 31435, ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ/ 29.12.09 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 29528, ΦΕΚ 274/ΥΟΔΔ/23.8.11)

/Α ⁱ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ/ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ (ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ, ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ – ΜΕΛΕΤΩΝ – ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ)	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΔΣ ΕΔΡΑ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
6	Εθνικό Πάρκο Λιμνών Κορώνειας – Βόλβης	ΚΥΑ 6919/2004, ΦΕΚ 248 Δ'/05-03-04 (τροποποίηση με την ΚΥΑ 39542/09-10-08, ΦΕΚ 441 ΑΑΠ/09-10-08)	1. ΥΑ 50547, ΦΕΚ: 1876/Β'/17.12.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 29393, ΦΕΚ 1143/Β'/29.7.2010) 2. ΥΑ 49707, ΦΕΚ 2408/Β'/21.12.07 3. ΥΑ 50550, ΦΕΚ 1879/Β'/20.12.04 4. ΥΑ 50545, ΦΕΚ 1879/Β'/20.12.04	ΚΥΑ 125192/365, ΦΕΚ 126/Β'/7.2.03 (τροποποίηση έδρας φορέα με την ΚΥΑ 15564, ΦΕΚ 493/Β'/18.4.06)	1. ΥΑ 28504, ΦΕΚ 397/ΥΟΔΔ/7.9.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 4519, ΦΕΚ 38/ΥΟΔΔ/4.2.10, 2314, ΦΕΚ 46/ΥΟΔΔ/28.2.11 και 24288, ΦΕΚ 194/ΥΟΔΔ/16.6.11)
7	Εθνικό Πάρκο Δέλτα Αξιού – Λουδία – Αλιάκμονα	ΚΥΑ 12966/2009, ΦΕΚ 220 ΑΠΠ/ 14-05-09	1. ΥΑ 18093, ΦΕΚ 624/Β'/11.5.05 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 32754, ΦΕΚ 1141/Β'/28.7.2010 2. ΥΑ 11741, ΦΕΚ 392/Β'/31.3.06 3. ΥΑ 18092, ΦΕΚ 624/Β'/11.5.05 4. ΥΑ 18091, ΦΕΚ 624/Β'/11.5.05	ΚΥΑ 125191/364, ΦΕΚ 126/Β'/7.2.03	1. ΥΑ 2853, ΦΕΚ 38/ΥΟΔΔ/4.2.10 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 28944, ΦΕΚ 286/ΥΟΔΔ/29.8.11)
8	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Πρεσπών	ΚΥΑ 28651/2009, ΦΕΚ 302/Δ'/23-07-09	1. ΥΑ 18194, ΦΕΚ: 693/Β'/24.5.05 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 32757, ΦΕΚ 1141/Β'/28.7.2010) 2. ΥΑ 27173, ΦΕΚ 965/Β'/12.7.05 3. ΥΑ 22112, ΦΕΚ 775/Β'/9.6.05 4. ΥΑ 1819, ΦΕΚ 673 Β'/19.5.05	ΚΥΑ 125811/1416, ΦΕΚ 566/Β'/9.5.03	1. ΥΑ 17515, ΦΕΚ 397/ΥΟΔΔ/7.9.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 2115, ΦΕΚ 14/ΥΟΔΔ/20.1.10, 23049, ΦΕΚ 193/ΥΟΔΔ/16.6.11 και 38171, ΦΕΚ 298/ΥΟΔΔ/5.9.11)
9	Εθνικό Πάρκο Β. Πίνδου (Εθνικών Δρυμών Βίκου – Αώου και Πίνδου)	ΚΥΑ 23069/2005, ΦΕΚ 639/Δ'/14-06-05	1. ΥΑ 36427, ΦΕΚ 1401/Β'/13.9.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 29443, ΦΕΚ 1143/Β'/29.7.2010) 2. ΥΑ 21732, ΦΕΚ 787/Β'/10.6.05 3. ΥΑ 34939, ΦΕΚ 1311/Β'/19.9.05 4. ΥΑ 36431, ΦΕΚ 1401/Β'/13.9.04	ΚΥΑ 125184/357, ΦΕΚ 126/Β'/7.2.03	1. ΥΑ 383, ΦΕΚ 303/ΥΟΔΔ/14.7.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 2121, ΦΕΚ 14/ΥΟΔΔ/20.1.10, 7380, ΦΕΚ 70/ΥΟΔΔ/26.2.10, 8449, ΦΕΚ 46/ΥΟΔΔ/28.2.11 και 25122, ΦΕΚ 220/ΥΟΔΔ/13.7.11)
10	Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων , Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου	ΠΔ/ΦΕΚ 49/Δ'/12-02-09	1. ΥΑ 39808, ΦΕΚ: 2152/Β'/2.10.09 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 32763, ΦΕΚ 1298/Β'/7.8.2010) 2. ΥΑ 39803, ΦΕΚ 2142/Β'/2.10.09 3. ΥΑ 39809, ΦΕΚ 2152/Β'/2.10.0 4. ΥΑ 39798, ΦΕΚ 2100/Β'/29.9.09	ΠΔ ΦΕΚ 49/Δ'/12.2.09(άρθρο 5)	1. ΥΑ 415, ΦΕΚ/ΥΟΔΔ/16.9.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 52363, ΦΕΚ 546/ΥΟΔΔ'/31.12.09 και 22758, ΦΕΚ 194/ΥΟΔΔ/16.6.11)

/Α ⁱ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ/ΠΑ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ (ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ, ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ – ΜΕΛΕΤΩΝ – ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ)	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΔΣ ΕΔΡΑ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
11	Περιοχή Οικονομικής Ανάπτυξης Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων	ΚΥΑ 22943/2003, ΦΕΚ 649/Δ'/05-06-03 <i>Ακυρώθηκε</i> Τροποποίηση με την ΚΥΑ 46003/2003, ΦΕΚ 1250/Δ'/26-11-03).	1. ΥΑ 50072, ΦΕΚ 1905/Β'/22.12.03 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 29388, ΦΕΚ 1144/Β'/29.7.2010) 2. ΥΑ 10579, ΦΕΚ 504/Β'/5.3.04 3. ΥΑ 51724, ΦΕΚ 1879/Β'/20.12.04 4. ΥΑ 50075, ΦΕΚ 1905/Β'/22.12.03	ΚΥΑ135074/5193, ΦΕΚ1531/Β'/9.12.02	1. ΥΑ 40497, ΦΕΚ: 437/ΥΟΔΔ/1.10.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 3250, ΦΕΚ 47/ΥΟΔΔ/11.2.10 και 23487, ΦΕΚ 194/ΥΟΔΔ/16.6.11)
12	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Ολύμπου	ΕΠΜ υπό επεξεργασία	1. ΥΑ 52909, ΦΕΚ: 1965/Β'/31.12.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 29445, ΦΕΚ 1143/Β'/29.7.2010) 2. ΥΑ 18122, ΦΕΚ 617/Β'/10.5.05 3. ΥΑ 18190, ΦΕΚ 694/Β'/24.5.05 4. ΥΑ 52907, ΦΕΚ 1965/Β'/31.12.04	ΚΥΑ 125206/392, ΦΕΚ 140/Β'/11.2.03	1. ΥΑ 30719, ΦΕΚ 374/ΥΟΔΔ/1.9.09 (διόρθωση σφάλματος με το ΦΕΚ 384/ΥΟΔΔ/3.9.09 και τροποποίηση με τις ΥΑ 7776, ΦΕΚ 84/ΥΟΔΔ/9.3.10 και 21452, ΦΕΚ 193/ΥΟΔΔ/16.6.11)
13	Περιοχή Οικονομικής Ανάπτυξης Κάρλας Μαυροβουνίου – Κεφαλόβρυσου Βελεστίου	ΕΠΜ εγκεκριμένη. Η ΚΥΑ: έχει ολοκληρώσει τη δημοσιοποίηση	1. ΥΑ 53948, ΦΕΚ 1979/Β'/31.12.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 29598, ΦΕΚ 1144/Β'/29.7.2010) 2. ΥΑ 24825, ΦΕΚ 802/Β'/3.7.06 3. ΥΑ 53950, ΦΕΚ 1979/Β'/31.12.04 4. ΥΑ 53949, ΦΕΚ 1979/Β'/31.12.04	ΚΥΑ 126885/3051, ΦΕΚ 1141/Β'/11.8.03	1. ΥΑ 7233, ΦΕΚ 303/ΥΟΔΔ/14.7.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 3239, ΦΕΚ 24/ΥΟΔΔ/28.1.10 και 27287, ΦΕΚ 274/ΥΟΔΔ/23.8.11)
14	Εθνικό θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου – Β. Σποράδων	ΚΥΑ 23537/2003, ΦΕΚ 621/Δ'/19-06-03	1. ΥΑ 53946, ΦΕΚ: 1961/Β'/31.12.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 32709, ΦΕΚ 1298/Β'/7.8.2010) 2. ΥΑ 38503, ΦΕΚ 1382/Β'/6.10.05 3. ΥΑ 53944, ΦΕΚ 1961/Β'/31.12.04 4. ΥΑ 53945, ΦΕΚ 1961/Β'/31.12.04	ΚΥΑ 23537, ΦΕΚ 621/Δ'/19.6.03	1. ΥΑ 28896, ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ/29.12.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 12095, ΦΕΚ 113/ΥΟΔΔ/29.3.10 και 25356, ΦΕΚ 216/ΥΟΔΔ/11.7.11)
15	Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού	ΚΥΑ 11989/2008, ΦΕΚ 123/Δ'/21-03-08	1. ΥΑ 27044, ΦΕΚ 971/Β'/13.7.05 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 32713, ΦΕΚ 1298/Β'/7.8.2010) 2. ΥΑ 27004, ΦΕΚ 950/Β'/11.7.05 3. ΥΑ 27045, ΦΕΚ 950/Β'/11.7.05 4. ΥΑ 27006, ΦΕΚ 950/Β'/11.7.05	ΚΥΑ 125566/996, ΦΕΚ 364/Β'/28.3.03 (τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ 126866/3017, ΦΕΚ 1072/Β'/1.8.03)	1. ΥΑ 4129, ΦΕΚ 310/ΥΟΔΔ/20.7.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 2119, ΦΕΚ 14/ΥΟΔΔ/20.1.10 και 24558, ΦΕΚ 268/ΥΟΔΔ/19.8.11)

/Α ¹	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ/ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ (ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ, ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ – ΜΕΛΕΤΩΝ – ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ)	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΔΣ ΕΔΡΑ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
16	Περιοχή Προστασίας της Φύσης Στενών και εκβολών των ποταμών Αχέροντα και Καλαμά	ΚΥΑ 36427/2009, ΦΕΚ 396/Δ'/17-09-09	<ol style="list-style-type: none"> 1. ΥΑ 18130, ΦΕΚ 624/Β'/11.5.05 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 2940, ΦΕΚ 1143/Β'/29.7.2010) 2. ΥΑ 27170, ΦΕΚ 1000/Β'/18.7.05 3. ΥΑ 18124, ΦΕΚ 624/Β'/11.5.05 4. ΥΑ 18129, ΦΕΚ 624/Β'/11.5.05 	ΚΥΑ 125185/358, ΦΕΚ 126/Β'/7.2.03	<ol style="list-style-type: none"> 1. ΥΑ 2191, ΦΕΚ 434/ΥΟΔΔ/1.10.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 3248, ΦΕΚ 24/ΥΟΔΔ/28.1.10 και 23676, ΦΕΚ 193/ΥΟΔΔ/16.6.11)
17	Εθνικό Πάρκο Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου	ΚΥΑ 22306/2006, ΦΕΚ 477/Δ'/31-05-06.	<ol style="list-style-type: none"> 1. ΥΑ 52890, ΦΕΚ 1965/Β'/31.12.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 27925, ΦΕΚ 1058/Β'/13.7.2010) 2. ΥΑ 18179, ΦΕΚ 695/Β'/24.5.05 3. ΥΑ 40681, ΦΕΚ 1442/Β'/19.10.05. 4. ΥΑ 52893, ΦΕΚ 1965/Β'/31.12.04 	ΚΥΑ 125735/1282, ΦΕΚ 473/Β'/18.4.03	<ol style="list-style-type: none"> 1. ΥΑ 30553, ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ/29.12.09 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 22047, ΦΕΚ 216/ΥΟΔΔ/11.7.11)
18	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Αίνου	ΕΠΜ εγκεκριμένη, ΚΥΑ υπό δημοσιοποίηση	<ol style="list-style-type: none"> 1. ΥΑ 866, ΦΕΚ 65/Β'/21.1.05 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 29400, ΦΕΚ 1143/Β'/29.7.2010) 2. ΥΑ 27180, ΦΕΚ 975/Β'/13.7.05 3. ΥΑ 28004, ΦΕΚ 999/Β'/18.7.05 4. ΥΑ 27188, ΦΕΚ 999/Β'/18.7.05 	ΚΥΑ 125190/363, ΦΕΚ 126/Β'/7.2.03	<ol style="list-style-type: none"> 1. ΥΑ 28501, ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ/29.12.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 21555, ΦΕΚ 193/ΥΟΔΔ/16.6.11 και 29962, ΦΕΚ 332/ΥΟΔΔ/26.9.11)
19	Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου	ΠΔ, ΦΕΚ 906/Α'/22.12.99 (τροποποίηση με το ΦΕΚ 1272/Δ'/27.11.03)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ΥΑ 5475, ΦΕΚ 325/Β'/11.2.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 36026, ΦΕΚ 1467/Β'/6.7.2010) 2. ΥΑ 16075, ΦΕΚ 565/Β'/27.4.05 3. ΥΑ 5473, ΦΕΚ 322/Β'/11.2.04 4. ΥΑ 870, ΦΕΚ 65/Β'/21.1.05 	ΠΔ, ΦΕΚ 906/Δ/22.12.99 (άρθρο 9) (τροποποιήθηκε με ΠΔ, ΦΕΚ 1272/Δ'/27.11.03, άρθρο 7)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ΥΑ 6081, ΦΕΚ: 58/ΥΟΔΔ/17.2.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 2111, ΦΕΚ 14/ΥΟΔΔ/20.1.10 και 27786, ΦΕΚ 220/ΥΟΔΔ/13.7.11)
20	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Οίτης	ΕΠΜ υπό επεξεργασία	<ol style="list-style-type: none"> 1. ΥΑ 872, ΦΕΚ 78/Β'/25.1.05 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 32716, ΦΕΚ 1298/Β'/7.8.2010) 2. ΥΑ 33751, ΦΕΚ 1717/Β'/29.8.07 3. ΥΑ 51924, ΦΕΚ 1890/Β'/21.12.04 4. ΥΑ 51925, ΦΕΚ 1926/Β'/27.12.04 	ΚΥΑ 125734/1281, ΦΕΚ 473/Β'/18.4.03	<ol style="list-style-type: none"> 1. ΥΑ 1241, ΦΕΚ 8/ΥΟΔΔ/15.1.10 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 12092, ΦΕΚ 113/ΥΟΔΔ/29.3.10 και 23079, ΦΕΚ 194/ΥΟΔΔ/16.6.11)

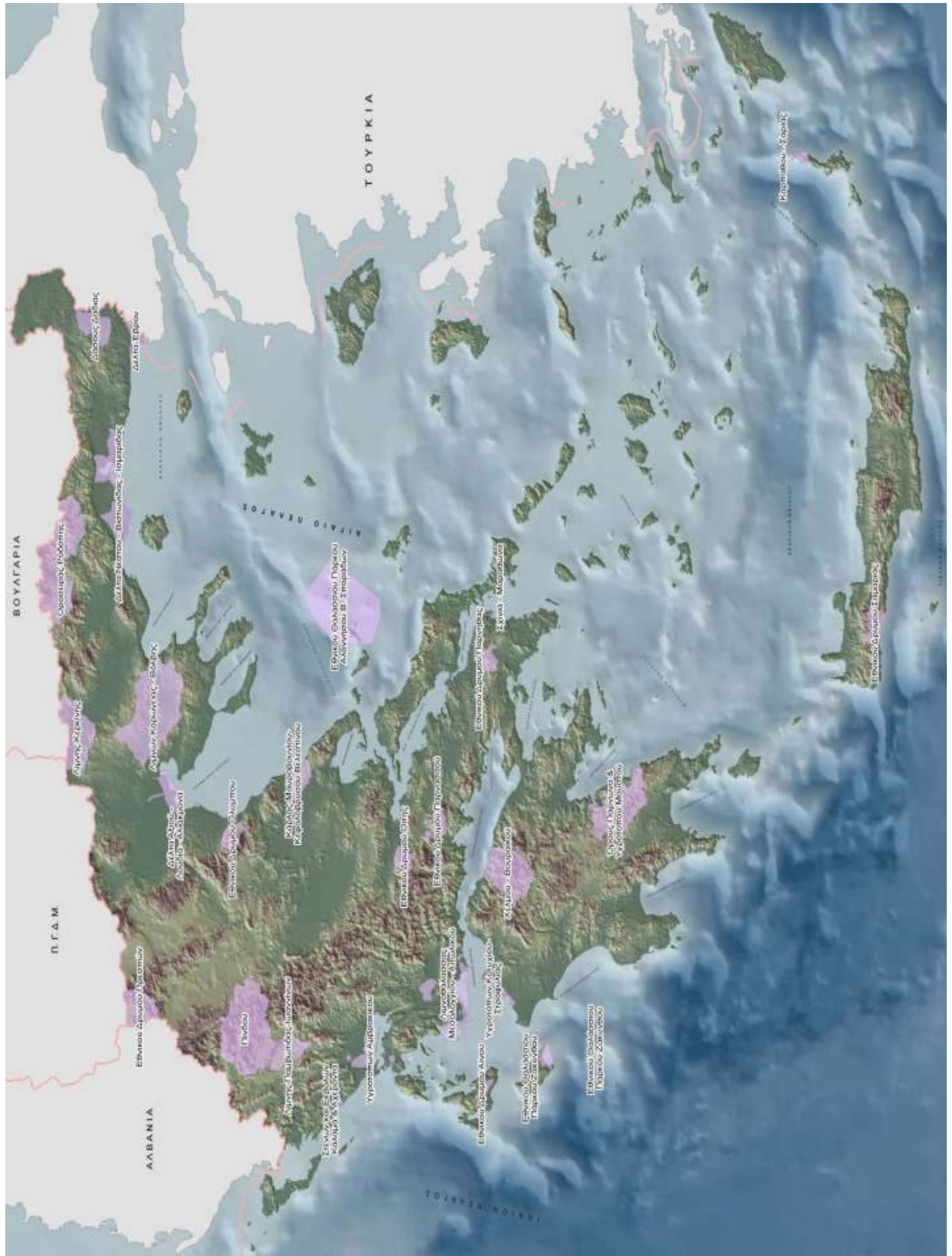
/Α ⁱ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ/ΠΑ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ (ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ, ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ – ΜΕΛΕΤΩΝ – ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ)	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΔΣ ΕΔΡΑ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
21	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Παρνασσού	ΕΠΜ εγκεκριμένη, Σχέδιο ΠΔ υπό επεξεργασία	1. ΥΑ 47508, ΦΕΚ 1708/Β'/6.12.05 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 1503, ΦΕΚ 42/Β'/24.1.2011) 2. ΥΑ 47510, ΦΕΚ 1707/Β'/6.12.05 3. ΥΑ 47500, ΦΕΚ 1708/Β'/6.12.05 4. ΥΑ 47423, ΦΕΚ 1708/Β'/6.12.05	ΚΥΑ 125913/1552, ΦΕΚ 566/Β'/9.5.03	1. ΥΑ 29977, ΦΕΚ 312/ΥΟΔΔ/24.7.08 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 14308, ΦΕΚ 317/ΥΟΔΔ/24.7.08, 3231, ΦΕΚ 24/ΥΟΔΔ/28.1.10 και 26775, ΦΕΚ 227/ΥΟΔΔ/19.7.11)
22	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Πάρνηθας	ΕΠΜ εκπονήθηκε από τον ΦΔ και κατατέθηκε στο ΥΠΕΚΑ	1. ΥΑ 52778, ΦΕΚ 1933/Β'/28.12.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 29581, ΦΕΚ 1144/Β'/29.7.2010) 2. ΥΑ 27186, ΦΕΚ 966/Β'/12.7.05 3. ΥΑ 52817, ΦΕΚ 1933/Β'/28.12.04 4. ΥΑ 52774, ΦΕΚ 1933/Β'/28.12.04	ΚΥΑ 125736/1283, ΦΕΚ 473/Β'/18.4.03	1. ΥΑ 3701, ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ'/29.12.09 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 21345, ΦΕΚ 268/ΥΟΔΔ/19.8.11)
23	Εθνικό Πάρκο Σχοινιά – Μαραθώνα	ΠΔ, ΦΕΚ 395/Δ'/3.7.00	1. ΥΑ 46795, ΦΕΚ 1755/Β'/26.11.03 2. ΥΑ 46783, ΦΕΚ 1755 Β'/26.11.03 3. ΥΑ 46789, ΦΕΚ 1755/Β'/26.11.03 4. ΥΑ 868, ΦΕΚ 65/Β'/21.1.02	ΠΔ, ΦΕΚ 793/Δ'/13.9.02	1. ΥΑ 8952, ΦΕΚ 303/ΥΟΔΔ/4.7.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 6117, ΦΕΚ 75/ΥΟΔΔ/4.3.10 και 19243, ΦΕΚ 332/ΥΟΔΔ/26.9.11)
24	Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού	ΚΥΑ 40390/01-10-09, ΦΕΚ 446/Δ/02-10-09	1. ΥΑ 45716, ΦΕΚ 1604/Β'/21.11.05 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 32768, ΦΕΚ 1298/Β'/7.8.2010) 2. ΥΑ 45719, ΦΕΚ 1604/Β'/21.11.05 3. ΥΑ 45720, ΦΕΚ 1604/Β'/21.11.05 4. ΥΑ 45718, ΦΕΚ 1604/Β'/21.11.05	ΚΥΑ 125207/393, ΦΕΚ 140/Β'/11.2.03 (τροποποίηση με ΚΥΑ 126866/3017, ΦΕΚ 1072/Β'/1.8.03)	1. ΥΑ 451, ΦΕΚ 47/ΥΟΔΔ/11.2.10 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 26009, ΦΕΚ 220/ΥΟΔΔ/13.7.11)
25	Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς	ΚΥΑ 12365/2009, ΦΕΚ 159 Δ/ 29.4.09	1. ΥΑ 52900, ΦΕΚ1942/Β'/29.12.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 38562, ΦΕΚ 1541/Β'/15.9.2010) 2. ΥΑ 47421, ΦΕΚ 1682 Β'/1.12.05 3. ΥΑ 52895, ΦΕΚ 1942/Β'/29.12.04 4. ΥΑ 52897, ΦΕΚ 1942 Β'/29.12.04	ΚΥΑ 125565/995, ΦΕΚ 364/Β'/28.3.03	1. ΥΑ 27206, ΦΕΚ:538/ΥΟΔΔ/29.12.09 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 23261, ΦΕΚ 268/ΥΟΔΔ/19.8.11)
26	Περιοχή Οικοανάπτυξης Όρους Πάρωνα και Υγροτόπου Μουστού	ΕΠΜ εγκεκριμένη Η ΚΥΑ έχει ολοκληρώσει τη δημοσιοποίηση	1. ΥΑ 51922, ΦΕΚ 1926/Β'/27.12.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 48290, ΦΕΚ 1780/Β'/12.11.2010) 2. ΥΑ 21393, ΦΕΚ 747/Β'/21.06.06 3. ΥΑ 51923, ΦΕΚ 1924/Β'/27.12.04 4. ΥΑ 51920, ΦΕΚ 1925/Β'/27.12.04	ΚΥΑ 125186/359, ΦΕΚ 126/Β'/7.2.03	1. ΥΑ 3946, ΦΕΚ 303/ΥΟΔΔ/14.7.09 (τροποποιήθηκε με τις ΥΑ 3246, ΦΕΚ 47/ΥΟΔΔ/11.2.10 και 20183, ΦΕΚ 325/ΥΟΔΔ/22.9.11)

/Α ⁱ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ/ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ (ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ, ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ – ΜΕΛΕΤΩΝ – ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ)	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΔΣ ΕΔΡΑ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
27	Περιοχή οικοανάπτυξης Ολύμπου Καρπάθου – Σαρίας	ΕΠΜ εγκεκριμένη Η ΚΥΑ έχει ολοκληρώσει τη δημοσιοποίηση	1. ΥΑ 52902, ΦΕΚ 1943/Β'/29.12.04 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 37550, ΦΕΚ 1518/Β'/7.9.2010) 2. ΥΑ 18188, ΦΕΚ 673/Β'/19.5.05 3. ΥΑ 52901, ΦΕΚ 1943/Β'/29.12.04 4. ΥΑ 11737, ΦΕΚ 392/Β'/31.3.06	ΚΥΑ 125914/1553, ΦΕΚ 566/Β'/9.5.03	1. ΥΑ 40932, ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ/29.12.09 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 23678, ΦΕΚ 193/ΥΟΔΔ/16.6.11)
28	Εθνικό Πάρκο Δρυμών Σαμαριάς και Λευκών Ορέων	ΕΠΜ υπό εκπόνηση	1. ΥΑ 16599, ΦΕΚ 717/Β'/8.5.07 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 29451, ΦΕΚ 1144/Β'/29.7.2010) 2. ΥΑ 1273, ΦΕΚ 88/Β'/24.1.08 3. ΥΑ 23842, ΦΕΚ 923/Β'/8.6.07 4. ΥΑ 23841, ΦΕΚ 1018/Β'/22.6.07	ΚΥΑ 125189/362 ΦΕΚ 126/Β'/7.2.03 (τροποποίηση με ΚΥΑ 126866/3017 ΦΕΚ 1072/Β'/1.8.03)	1. ΥΑ 20998, ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ/29.12.09 (τροποποιήθηκε με την ΥΑ 23492, ΦΕΚ 193/ΥΟΔΔ/16.6.11)
29	Περιοχή προστασίας της φύσης Λίμνη Καστοριάς	ΠΔ, ΦΕΚ ΑΑΠ 226/19-06-12			

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

Χάρτης των προστατευόμενων περιοχών με
Φορείς Διαχείρισης,
με αναγραμμένη την ονομασία των περιοχών

(πηγή: Ευθυμίου, 2009)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

Πίνακας έργων «Προώθησης της βιοποικιλότητας
και της προστασίας της φύσης», που
υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ

(πηγή: Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Περιβαλλοντικών Δράσεων ΥΠΕΚΑ)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

Σχεδίου νόμου «Κατάργηση και συγχώνευση
νομικών προσώπων του δημοσίου και του
ευρύτερου δημόσιου τομέα», Άρθρο 10

(πηγή: www.opengov.gr/minreform/)

Δημόσια Διαβούλευση επί σχεδίου νόμου «Κατάργηση και συγχώνευση νομικών προσώπων του δηmosίου και του ευρύτερου δηmosίου τομέα»

Άρθρο 10: Συγχώνευση και Κατάργηση Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών

1. α) Το ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Έβρου» και το ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Δάσους Δαδιάς», που ιδρύθηκαν με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 (207 Α'), η οποία προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3044/2002 (197 Α') συγχωνεύονται και συνιστούν νέο ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Έβρου & Δάσους Δαδιάς». Στο νέο φορέα περιέρχεται το σύνολο των αρμοδιοτήτων, της περιουσίας (ενεργητικό –παθητικό), των θέσεων και του προσωπικού των φορέων που συγχωνεύονται με την παράγραφο αυτή, και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους, στα οποία ο φορέας που συνιστάται υπεισέρχεται ως καθολικός διάδοχός τους. Ο φορέας που συνιστάται έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2742/1999 και του ν. 1650/1986. Η έδρα του φορέα διαχείρισης είναι η Τραϊανούπολη Έβρου.

β) Το ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Νέστου- Βιστωνίδας- Ισμαρίδας», και το ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης», που ιδρύθηκαν με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 (207 Α') η οποία προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν.3044/2002 (197 Α') συγχωνεύονται και συνιστούν νέο ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Οικοσυστημάτων Ροδόπης- Νέστου – Βιστωνίδας- Ισμαρίδας». Στο νέο φορέα περιέρχεται το σύνολο των αρμοδιοτήτων, της περιουσίας (ενεργητικό –παθητικό) των θέσεων και του προσωπικού των φορέων που συγχωνεύονται με την παράγραφο αυτή, και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους, στα οποία ο φορέας που συνιστάται υπεισέρχεται ως καθολικός διάδοχός τους. Ο φορέας που συνιστάται έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2742/1999 ως ισχύει και του ν. 1650/1986. Η έδρα του φορέα διαχείρισης είναι το Πόρτο Λάγος Ξάνθης.

γ) Το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Κερκίνης, το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα» και το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Λιμνών Κορώνειας-Βόλβης», που ιδρύθηκαν με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 (207 Α'), η οποία προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3044/2002 (197 Α') συγχωνεύονται και συνιστούν

νέο ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Κεντρικής Μακεδονίας». Στο νέο φορέα περιέρχεται το σύνολο των αρμοδιοτήτων, της περιουσίας (ενεργητικό –παθητικό), των θέσεων και του προσωπικού των φορέων που συγχωνεύονται με την παράγραφο αυτή, και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους, στα οποία ο φορέας που συνιστάται υπεισέρχεται ως καθολικός διάδοχός τους. Ο φορέας που συνιστάται έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2742/1999, ως ισχύει, και του ν. 1650/1986. Η έδρα του φορέα διαχείρισης είναι ο Λαγκαδάς Θεσσαλονίκης.

δ) Το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου-Αώου και Πίνδου», που ιδρύθηκε με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 (207 Α` ) η οποία προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3044/2002 ( 197 Α`) και το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Τζουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου», που ιδρύθηκε με προεδρικό διάταγμα (49 Δ) συγχωνεύονται και συνιστούν νέο ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Πίνδου». Στο νέο φορέα περιέρχεται το σύνολο των αρμοδιοτήτων, της περιουσίας (ενεργητικό – παθητικό), των θέσεων και του προσωπικού των φορέων που συγχωνεύονται με την παράγραφο αυτή, και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους, στα οποία ο φορέας που συνιστάται υπεισέρχεται ως καθολικός διάδοχός τους. Ο φορέας που συνιστάται έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2742/1999 ως ισχύει και του ν. 1650/1986. Η έδρα του φορέα διαχείρισης είναι οι Ασπράγγελοι Ιωαννίνων.

ε) Το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Αμβρακικού», το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου», και το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Στενών και Εκβολών Καλαμά και Αχέροντα», που ιδρύθηκαν με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 (207 Α`) η οποία προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3044/2012 (197 Α συγχωνεύονται και συνιστούν νέο ν.π.ι.δ, με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Δυτικής Ηπείρου και Μεσολογγίου». Στο νέο φορέα περιέρχεται το σύνολο των αρμοδιοτήτων, της περιουσίας (ενεργητικό –παθητικό), των θέσεων και του προσωπικού των φορέων που συγχωνεύονται με την παράγραφο αυτή, και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους, στα οποία ο φορέας που συνιστάται υπεισέρχεται ως καθολικός διάδοχός τους. Ο φορέας που συνιστάται έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2742/1999, ως ισχύει, και του ν. 1650/1986. Η έδρα του φορέα διαχείρισης είναι η Άρτα.

στ) Το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού», και το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης», που ιδρύθηκαν με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 (207 Α`) η οποία προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3044/2002 (197 Α') συγχωνεύονται και συνιστούν νέο ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών και Οικοσυστημάτων Στερεάς Ελλάδας». Στο νέο φορέα περιέρχεται το σύνολο των αρμοδιοτήτων, της περιουσίας (ενεργητικό –παθητικό,) των θέσεων και του προσωπικού των φορέων που συγχωνεύονται με την παράγραφο αυτή, και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους, στα οποία ο φορέας που συνίσταται υπεισέρχεται ως καθολικός διάδοχός τους. Ο φορέας που συνιστάται έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2742/1999 ως ισχύει και του ν. 1650/1986. Η έδρα του φορέα διαχείρισης είναι η Αμφίκλεια.

ζ) Το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας», που ιδρύθηκε με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 (207 Α`), η οποία προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3044/2002 (197 Α'), και το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Σχινιά Μαραθώνα», που ιδρύθηκε με προεδρικό διάταγμα (395 Δ') συγχωνεύονται και συνιστούν νέο ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Οικοσυστημάτων Αττικής». Στο νέο φορέα περιέρχεται το σύνολο των αρμοδιοτήτων, της περιουσίας (ενεργητικό –παθητικό), των θέσεων και του προσωπικού των φορέων που συγχωνεύονται με την παράγραφο αυτή και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους, στα οποία ο φορέας που συνιστάται υπεισέρχεται ως καθολικός διάδοχός τους. Ο φορέας που συνιστάται έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2742/1999, ως ισχύει, και του ν. 1650/1986. Η έδρα του φορέα διαχείρισης είναι οι Αχαρνές Αττικής.

η) Το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς» και το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Χελμού – Βουραϊκού», που ιδρύθηκαν με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 (207 Α`), αυτή η οποία προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3044/2002 (197 Α), συγχωνεύονται και συνιστούν νέο ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Οικοσυστημάτων Δυτικής Πελοποννήσου». Στο νέο φορέα περιέρχονται το σύνολο των αρμοδιοτήτων, της περιουσίας (ενεργητικό –παθητικό), των θέσεων και του προσωπικού των φορέων που συγχωνεύονται με την παράγραφο αυτή, και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους, στα οποία ο φορέας που συνιστάται υπεισέρχεται ως καθολικός διάδοχός τους. Ο φορέας που συνιστάται έχει

διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2742/1999, ως ισχύει, και του ν. 1650/1986. Η έδρα του φορέα διαχείρισης είναι η Πάτρα.

θ) Το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς και το ν.π.ι.δ με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Καρπάθου – Σαριάς», που ιδρύθηκαν με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 (207 Α'), αυτή η οποία προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3044/2002 (197 Α'), συγχωνεύονται και συνιστούν νέο ν.π.ι.δ, με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Οικοσυστημάτων Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης». Στο νέο φορέα περιέρχεται το σύνολο των αρμοδιοτήτων, της περιουσίας (ενεργητικό –παθητικό), των θέσεων και του προσωπικού των φορέων που συγχωνεύονται με την παράγραφο αυτή, και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους, στα οποία ο φορέας που συνιστάται υπεισέρχεται ως καθολικός διάδοχός τους. Ο φορέας που συνιστάται έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2742/1999, ως ισχύει, και του ν. 1650/1986. Η έδρα του φορέα διαχείρισης είναι τα Χανιά.

2) Το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου των φορέων που συγχωνεύονται, καθώς και οι απασχολούμενοι σε αυτούς στο πλαίσιο σύμβασης έργου, μεταφέρονται αυτοδίκαια στους φορείς που αναλαμβάνουν τις υποχρεώσεις τους, για όλη τη διάρκεια σύμβασής τους και του προγράμματος, στο οποίο συμμετέχουν. Το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου που υπηρετεί στους φορείς διαχείρισης που συγχωνεύονται με τις διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων, αποτελεί εφεξής προσωπικό των αντίστοιχων φορέων που συνιστώνται και υπηρετεί σε αυτούς με την ίδια σχέση. Οι ανωτέρω κατατάσσονται σε αντίστοιχες θέσεις, οι οποίες έχουν συσταθεί με τον εκδοθησόμενο Κανονισμό Υπηρεσιών και Προσωπικού. Για τον σκοπό αυτό εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του οργάνου διοίκησης, περίληψη της οποίας δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Με Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, η οποία εκδίδεται εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών, καθορίζονται για κάθε νέο φορέα διαχείρισης ο εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας, ο Κανονισμός Υπηρεσιών και Προσωπικού, ο εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Διοικητικού Συμβουλίου, ο Κανονισμός Οικονομικής Διαχείρισης και Προμηθειών, καθώς και ο Κανονισμός Ανάληψης και Εκτέλεσης για τρίτους ή ανάθεσης σε τρίτους

επιστημονικών ή ερευνητικών προγραμμάτων, μελετών υπηρεσιών τεχνικής βοήθειας και εν γένει έργων και υπηρεσιών.

4 Οι δίκες των φορέων που συγχωνεύονται με την παράγραφο 1 συνεχίζονται από τους αντίστοιχους φορείς που συνιστώνται χωρίς καμία άλλη διατύπωση και χωρίς να επέρχεται βίαιη διακοπή τους. Όπου στην κείμενη νομοθεσία ή σε συμβάσεις αναφέρονται οι φορείς που συγχωνεύονται, νοούνται εφεξής οι αντίστοιχοι φορείς που συνιστώνται.

5. Η κυριότητα και κάθε άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί της κινητής και ακίνητης περιουσίας των φορέων που λύονται και συγχωνεύονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, περιέρχονται αυτοδικαίως και χωρίς την τήρηση οιαδήποτε τύπου, πράξης ή συμβολαίου, στους φορείς στους οποίους συγχωνεύονται. Οι συμβατικές υποχρεώσεις και οι εγκεκριμένες χρηματοδοτήσεις των φορέων που συγχωνεύονται, μεταφέρονται στους αντίστοιχους φορείς που συνιστώνται, οι οποίοι λειτουργούν ως οιοσδήποτε καθολικοί διάδοχοι αυτών. Οι φορείς αυτοί είναι οι δικαιούχοι των προγραμμάτων και των δράσεων που έχουν εκπονηθεί από τους φορείς που συγχωνεύονται καθώς και των πόρων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτά.

6. Τα Διοικητικά Συμβούλια των φορέων που συνιστώνται, συγκροτούν με απόφασή τους, μέσα σε ένα μήνα από την ανάληψη των καθηκόντων τους, τριμελή επιτροπή με αντικείμενο τη διενέργεια απογραφής όλων των κινητών και ακινήτων που περιέχονται στην κυριότητα και αποκλειστική χρήση και διαχείρισή τους. Η έκθεση απογραφής εγκρίνεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

7. Η συγκρότηση των Διοικητικών Συμβουλίων των φορέων που συνιστώνται με την παράγραφο 1 καθώς και κάθε σχετικό θέμα με τη λειτουργία τους ρυθμίζεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, η οποία εκδίδεται εντός τριών μηνών από τη δημοσίευση του νόμου αυτού.

8. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής μπορούν να μεταφέρονται οι έδρες των φορέων που συνιστώνται με την παράγραφο 1.

9. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού μπορεί να ρυθμίζονται τα ειδικά, και τεχνικά θέματα της συγχώνευσης η διαδικασία απογραφής και κάθε σχετικό θέμα για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.

10. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου:

α) Το ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Περιοχής Προστασίας της Φύσης Υγροτόπου Λίμνης Καστοριάς» που ιδρύθηκε με το π.δ. 14/2012 (226 ΑΑΠ) καταργείται και οι αρμοδιότητές του περιέρχονται στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου – Δ. Μακεδονίας.

β) Το ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων» που ιδρύθηκε με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3044/2002 καταργείται και οι αρμοδιότητές του περιέρχονται στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου – Δ. Μακεδονίας.

γ) Το ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Αίνου» που ιδρύθηκε με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3044/2002 καταργούνται και οι αρμοδιότητές του περιέρχονται στη Διεύθυνση Δασών Κεφαλληνίας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δ. Ελλάδας, Ιονίου.

δ) Το ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Κάρλας – Μαυροβουνίου – Κεφαλόβρυσου» που ιδρύθηκε με την παράγραφο 10 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999, όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3044/2002, καταργείται και οι αρμοδιότητές του περιέρχονται στη Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιβάλλοντος και Υποδομών της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

ε) Η Διεύθυνση Υδάτων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας ορίζεται ως κύριος φορέας εποπτείας συντονισμού και λειτουργίας των τεχνικών έργων επαναπλημμυρισμού της λίμνης Κάρλας και δικαιωμάτων για την περίοδο εκτέλεσής τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3199/2003 (Α 280) και του π.δ. 51/2007 (Α 54), καθώς και της παραγράφου 3 της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων έργων Κάρλας 112839/2000 των υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Γεωργίας, Πολιτισμού και Ανάπτυξης. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, καθορίζονται οι Υπηρεσίες και οι φορείς που είναι αρμόδιοι για την λειτουργία των υποδομών που κατασκευάζονται, με βάση την κείμενη νομοθεσία.

12. α) Οι εκκρεμείς δίκες των φορέων που καταργούνται με την παράγραφο 10 συνεχίζονται χωρίς καμία άλλη διατύπωση και χωρίς να επέρχεται βίαιη διακοπή τους, από τους φορείς στους οποίους περιέρχονται οι αρμοδιότητές τους.

β) Οι φορείς που αναλαμβάνουν τις αρμοδιότητες των φορέων που καταργούνται με την παράγραφο 10, υποχρεούνται να εφαρμόζουν τις εγκεκριμένες Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και τα Σχέδια Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών που αναλαμβάνουν. Η στρατηγική διαχείρισης για τις προστατευόμενες περιοχές, καθώς και οι απαιτούμενες δράσεις και υποδομές εφαρμογής της, θα εποπτεύονται από τη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Οι φορείς που ασκούν τις αρμοδιότητες των φορέων που καταργούνται με την παράγραφο 10 μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής στις οποίες θα συμφωνούνται οι αρχές και το αντικείμενο διαχείρισης καθώς και οι εκατέρωθεν δεσμεύσεις για την αποτελεσματικότερη διαχείριση της κάθε περιοχής, ή συμβάσεις διαχείρισης κατά τα προβλεπόμενα στην περίπτωση γ της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999, όπως συμπληρώνεται με την παράγραφο 14.

γ) Δικαιούχος των προγραμμάτων και των δράσεων που έχουν αναλάβει οι φορείς που καταργούνται με την παράγραφο 10, καθώς και των πόρων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτές, είναι ο αντίστοιχος φορέας στον οποίο περιέρχονται οι αρμοδιότητες του κάθε φορέα που καταργείται. Το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου των φορέων που καταργούνται με την παράγραφο 10, καθώς και όσοι απασχολούνται σε αυτούς με σύμβαση έργου, παρέχουν εφεξής τις υπηρεσίες τους στους φορείς που αναλαμβάνουν τις υποχρεώσεις τους, για όλη τη διάρκεια σύμβασής τους και του προγράμματος, στο οποίο συμμετέχουν.

13. Οι φορείς διαχείρισης Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου, Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου-Β. Σποράδων, Εθνικού Δρυμού Πρεσπών, Εθνικού Δρυμού Ολύμπου και Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστου εξεκολουθούν να λειτουργούν υπό το νομοθετικό καθεστώς που τους διέπει.

14. Το τελευταίο εδάφιο της περίπτωσης γ της παραγράφου 1 του άρθρου 15, του ν. 2742/1999 αντικαθίσταται ως εξής: «Το περιεχόμενο της σύμβασης διαχείρισης είναι το περιεχόμενο του σχεδίου διαχείρισης της περιοχής και, εφόσον αυτό ελλείπει, είναι κατ' ελάχιστον:

α) τα μέτρα διαχείρισης (τύπων οικοτόπων, ειδών δασών, βόσκησης, γεωργικών εκτάσεων και γεωργικής δραστηριότητας, αλιείας και υδατικών πόρων)

β) τα μέτρα προστασίας εδαφικών πόρων

γ) τα μέτρα επόπτευσης και φύλαξης

δ) τα μέτρα διαχείρισης –διακίνησης επισκεπτών και ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού

ε) η επικοινωνία, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού

στ) η διαμόρφωση προγραμμάτων κατάρτισης

ζ) η υλοποίηση προγράμματος παρακολούθησης με καθορισμό στόχων, παραμέτρων και δεικτών

η) η λειτουργία υλικών, υποδομών και εξοπλισμού για την εξυπηρέτηση των παραπάνω μέτρων και δράσεων.

Η σύμβαση διαχείρισης θα συνάπτεται μετά από σχετική εισήγηση της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.»

15. Καταργείται το τελευταίο εδάφιο της περιπτώσεως δ της παραγράφου 1 του άρθρου 15, του ν. 2742/1999. Η παράγραφος δ όπως προστέθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 7 του ν. 3937/2011 αναριθμείται σε παράγραφο ε.

16. Η παράγραφος 6 του άρθρου 15, του ν. 2742/1999 αντικαθίσταται ως εξής :

«6. Συνιστώνται σε κάθε φορέα διαχείρισης του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 μία διεύθυνση με τρία τμήματα: Το Τμήμα Διοικητικών, Οικονομικών και Νομικής Υποστήριξης, το Τμήμα Προστασίας, Διαχείρισης και Επόπτευσης και το Τμήμα Πληροφόρησης, Εκπαίδευσης και Δημοσιότητας. Συνιστώνται τέσσερις οργανικές θέσεις σε κάθε φορέα: μία θέση του διευθυντή και τρεις θέσεις προϊσταμένων των τριών τμημάτων. Οι παραπάνω θέσεις μπορούν να καλύπτονται με αποσπάσεις προσωπικού που υπηρετεί με οποιαδήποτε σχέση στο δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός είχε οριοθετηθεί με το άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982. Οι αποσπάσεις αυτές έχουν διάρκεια μέχρι πέντε χρόνια και διενεργούνται μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου με απόφαση του Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και του οικείου Υπουργού. Το προσωπικό όλων των παραπάνω κατηγοριών προσλαμβάνεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του φορέα διαχείρισης και απασχολείται με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου που διέπεται από τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας. Η κατανομή του προσωπικού σε υπηρεσιακές μονάδες, η διοίκηση και οι επί μέρους αρμοδιότητες αυτών, οι αρμοδιότητες του Διευθυντή, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια, καθορίζονται με τους αντίστοιχους κανονισμούς προσωπικού.»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8

Αρχές της οικοσυστημικής προσέγγισης για τη διαχείριση του περιβάλλοντος, όπως αναφέρονται στην Απόφαση V/6, την οποία εξέδωσε η Διάσκεψη των Μερών (Conference of the Parties, COP) της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα
(Πηγή: www.biodiv.org/decisions/default.asp?lg=0&dec=V/6)

Αρχές της οικοσυστημικής προσέγγισης για τη διαχείριση του περιβάλλοντος, όπως αναφέρονται στην Απόφαση V/6, την οποία εξέδωσε η Διάσκεψη των Μερών (Conference of the Parties, COP) της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα

(Πηγή: www.biodiv.org/decisions/default.asp?lq=0&dec=V/6)

- Αρχή 1:** Οι στόχοι της διαχείρισης του εδάφους, του νερού και των βιολογικών πόρων αποτελούν κοινωνική επιλογή.
- Αρχή 2:** Η διαχείριση θα πρέπει να γίνεται αποκεντρωμένα, στο χαμηλότερο κατάλληλο επίπεδο.
- Αρχή 3:** Οι υπεύθυνοι για τη διαχείριση των περιοχών θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τα αποτελέσματα (ενεργά ή δυνητικά) των πράξεων τους στη γύρω περιοχή και σε άλλα οικοσυστήματα.
- Αρχή 4:** Αναγνωρίζοντας τα δυνητικά οφέλη από τη διαχείριση του περιβάλλοντος, υπάρχει η ανάγκη να κατανοηθεί το περιβάλλον, και να γίνει η διαχείριση του με οικονομικούς όρους. Κάθε πρόγραμμα διαχείρισης θα πρέπει να περιορίζει τις αδυναμίες της αγοράς που έχουν αρνητικά αποτελέσματα στη βιοποικιλότητα, να ευθυγραμμίζει τα κίνητρα που προωθούν τη διατήρηση και την αειφορική χρήση και να διατηρεί το κόστος και το όφελος για κάθε οικοσύστημα σε εφαρμόσιμα μεγέθη.
- Αρχή 5:** Η διατήρηση της δομής και λειτουργίας των οικοσυστημάτων, με σκοπό τη διατήρηση των υπηρεσιών που παρέχει το οικοσύστημα, θα πρέπει να αποτελούν τον πρωταρχικό στόχο στην οικοσυστημική προσέγγιση.
- Αρχή 6:** Η διαχείριση των οικοσυστημάτων θα πρέπει να γίνεται μέσα στα όρια της λειτουργίας τους.
- Αρχή 7:** Η οικοσυστημική προσέγγιση θα πρέπει να εφαρμόζεται στην κατάλληλη χωρική και χρονική κλίμακα.
- Αρχή 8:** Αναγνωρίζοντας τα χαρακτηριστικά της μεταβολής στη χρονική κλίμακα αλλά και της χρονοκαθυστέρησης που χαρακτηρίζει τις διαδικασίες των οικοσυστημάτων, οι στόχοι για τη διαχείριση των οικοσυστημάτων θα πρέπει να είναι μακροπρόθεσμοι.
- Αρχή 9:** Οι υπεύθυνοι για τη διαχείριση θα πρέπει να αναγνωρίζουν ότι η τυχαιότητα είναι αναπόφευκτη.
- Αρχή 10:** Η οικοσυστημική προσέγγιση θα πρέπει να αναζητά την ιδανική ισορροπία μεταξύ της χρήσης και της διατήρησης της βιοποικιλότητας.
- Αρχή 11:** Η οικοσυστημική προσέγγιση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της όλες τις μορφές πληροφορίας που είναι διαθέσιμες και προέρχονται από τον επιστημονικό χώρο, τους αυτόχθονες κάθε περιοχής, την τοπική γνώση, τις καινοτομίες και τις πρακτικές.
- Αρχή 12:** Η οικοσυστημική προσέγγιση θα πρέπει να εμπλέκει όλους τους τομείς της κοινωνίας και τις επιστημονικές αρχές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9

Πλαίσιο αξιολόγησης της διαχείρισης
Προστατευόμενων Περιοχών (ΠΠ) κατά την
Παγκόσμια Επιτροπή για τις Προστατευόμενες
Περιοχές της IUCN (WCRA).

(Πηγή: Hockings, 2000; Mulongoy & Chape, 2004)

Πλαίσιο αξιολόγησης της διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΠΠ)
κατά την Παγκόσμια Επιτροπή για τις Προστατευόμενες Περιοχές της
IUCN (WCPA).

(Πηγή: Hockings, 2000; Mulongoy & Chape, 2004).

Στοιχεία Αξιολόγησης	Πλαίσιο	Σχεδιασμός	Εισερχόμενα	Διαδικασία	Εξερχόμενα	Αποτελέσματα
Ερμηνεία	<i>Που βρισκόμαστε;</i> Εκτίμηση των προτεραιοτήτων, των απειλών και των περιβαλλοντικών πολιτικών	<i>Που θέλουμε να πάμε;</i> Εκτίμηση του σχεδιασμού και οργάνωσης των ΠΠ	<i>Τι χρειαζόμαστε;</i> Εκτίμηση των απαιτούμενων πόρων για την επίτευξη των στόχων της διαχείρισης	<i>Πως θα επιτύχουμε τους στόχους;</i> Εκτίμηση του τρόπου διαχείρισης	<i>Ποια ήταν τα αποτελέσματα;</i> Εκτίμηση της εφαρμογής των δράσεων και προγραμμάτων διαχείρισης	<i>Τι καταφέραμε;</i> Εκτίμηση των αποτελεσμάτων και έκταση κατά την οποία επιτεύχθηκαν οι στόχοι
Κριτήρια που αξιολογούνται	Σημασία Απειλές Ευαισθησία / τρωτότητα Εθνικό Πλαίσιο	Νομοθεσία και Πολιτικές για τις ΠΠ Σύστημα σχεδιασμού ΠΠ Σχεδιασμός καταφυγίων Σχεδιασμός διαχείρισης	Πόροι Φορέα διαχείρισης Πόροι περιοχής Συμμετοχή	Καταλληλότητα της διαδικασίας διαχείρισης	Αποτελέσματα των δράσεων διαχείρισης Υπηρεσίες και προϊόντα	Επιπτώσεις αποτελέσματα της διαχείρισης, σε σχέση με τους στόχους
Στόχος αξιολόγησης	Κατάσταση	Καταλληλότητα	Πόροι	Αποδοτικότητα Καταλληλότητα	Αποτελεσματικότητα	Αποτελεσματικότητα Καταλληλότητα